

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

İBB ATATÜRK KİTAPLIĞI BEL YZ K 0773 NUMARADA
KAYITLI ŞİR MECMUASININ TRANSKRİPSİYONLU
METNİ VE MECMUALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ
PROJESİ'NE (MESTAP) GÖRE TASNİFİ

Rabia ALPARSLAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR-2019

©2019-Rabia ALPARSLAN

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

İBB ATATÜRK KİTAPLIĞI BEL YZ K 0773 NUMARADA
KAYITLI ŞİR MECMUASININ TRANSKRİPSİYONLU METNİ
VE MECMUALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİ'NE
(MESTAP) GÖRE TASNİFİ

İBB ATATURK LIBRARY CLASSIFICATION OF THE POEM
JOURNAL REGISTERED IN BEL YZ K 0773 IN REFERENCE
TO THE TEXT WITH TRANSCRIPTION AND ACCORDING TO
SYSTEMATIC CLASSIFICATION OF JOURNALS PROJECT
(MESTAP)

Hazırlayan
Rabia ALPARSLAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Ahmet DOĞAN

KIRŞEHİR-2019

KABUL VE ONAY

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi, Rabia ALPARSLAN tarafından hazırlanan “İBB Atatürk Kitaplığı Bel_Yz_K_0773 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuasının Transkripsiyonlu Metni ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi’ne (MESTAP) Göre Tasnifi” adlı tez çalışması 05.07.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği/oyçokluğu ile **YÜKSEK LİSANS** tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman .....(İmza)
Doç. Dr. Ahmet DOĞAN

Üye.....(İmza)
Prof. Dr. Ali YILDIRIM

Üye.....(İmza)
Prof. Dr. Seyfullah KORKMAZ

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

.../.../2019

(İmza)

Doç. Dr. Hüseyin Şimşek

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin ..... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

05/07/2019

Rabia ALPARSLAN

İmza

ÖZET

İBB ATATÜRK KİTAPLIĞI BEL YZ K 0773 NUMARADA KAYITLI ŞİİR MECMUASININ TRANSKRİPSİYONLU METNİ VE MECMUALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİ'NE (MESTAP) GÖRE TASNİFİ YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan: Rabia ALPARSLAN

Danışman: Doç. Dr. Ahmet DOĞAN

2019-(XI+297)

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Jüri

Prof. Dr. Ali YILDIRIM

Prof. Dr. Seyfullah KORKMAZ

Doç. Dr. Ahmet DOĞAN

Arapça “cem” “ (جم) kökünden türemiş bir kelime olan mecmua, “bir araya getirilen, derlenen, cem edilen” anlamlarına gelmektedir. Bir edebiyat terimi olarak mecmua, “farklı kişilere ait metinlerin/metin parçalarının bir araya getirildiği defter” olarak tanımlanmaktadır. Bugünkü antolojilerin ilk örnekleri olduğunu söyleyebileceğimiz şiir mecmuaları, derlenen şiirlerin nazım şekli ve muhteva özellikleri bakımından hem mürettibin şahsî zevki hem de şiirlerin yazıldıkları dönemin edebî zevki hakkında bilgiler vermektedir. Türk edebiyatında mecmuanın doğuşunu kaynaklar XV. yüzyıl olarak kaydetmektedir. Ömer Bin Mezd'in 1437 senesinde derlediği nazire mecmuası bu anlamda bilinen ilk eser olarak kabul edilmektedir. Takip eden yüzyıllarda ise farklı tür ve içeriklerde metinlerin derlendiği mecmualar ayrı bir telif türüne dönüşmüştür.

Çalışmamızın konusu İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Bel Yz K0773 numarada kayıtlı şiir mecmuasının transkripsiyonlu metni ve “Şiir Mecmualarının Sistemik Tasnifi Projesi”ne (MESTAP) göre tasnifinden oluşmaktadır.

Çalışmamız “giriş” ve iki ayrı bölümden meydana gelmektedir. Mecmuanın tanıtımı, tarihsel gelişimi ve şiir mecmuaları hakkında genel bilgilerin verildiği giriş bölümünün ardından birinci bölümde İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Bel Yz K 0773 numarada kayıtlı şiir mecmuasının tanıtımı yapılmıştır. Bu bölümün ardından ikinci bölümde tezimize konu olan mecmuanın transkripsiyonlu metni verilmiştir. Şiirlerin, yayımlanan divanlardan karşılaştırılması yapılmış ve elde edilen veriler dipnotlarda gösterilmiştir. Daha sonra “Şiir Mecmualarının Sistemik Tasnifi Projesi”ne göre mecmuadaki manzumelerin matla ve makta beyitleri / bentleri MESTAP tablosuna işlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, Mecmua, MESTAP, Şiir, Şiir Mecmuası.

ABSTRACT

**İBB ATATURK LIBRARY CLASSIFICATION OF THE POEM JOURNAL
REGISTERED IN BEL YZ K 0773 IN REFERENCE TO THE TEXT WITH
TRANSCRIPTION AND ACCORDING TO SYSTEMATIC CLASSIFICATION OF
POEM JOURNALS PROJECT (MESTAP)**

M. Sc. Thesis

Preparer: Rabia ALPARSLAN

Advisor: Doç. Dr. Ahmet DOĞAN

2019-(XI+297)

Kırşehir Ahi Evran University, Graduate School Of Social Sciences

Turkish Language and Literature Department

Jury

Prof. Dr. Ali YILDIRIM

Prof. Dr. Seyfullah KORKMAZ

Assoc. Prof. Dr. Ahmet DOĞAN

Journal derives from the root of an Arabic word “cem” that means “collection, bringing together”. As a literary term the journal may be described that the texts / pieces of text belonging to different persons works which are gathered together. Poem journals are also ancestors of anthologies, today. These works inform both the personal pleasure of the compiler and the literary spirit of the period in which poems, and collected poems are written in terms of content characteristics.

The subject of our study is the classification of the poetry journals which is registered in İBB Atatürk Library Bel Yz K 0773 according to the transcribed text and the Systematic Classification of Mecmua Project (MESTAP).

This study consists of two parts: “First Section” and “Second Section”. First section includes general information about the journals and the Systematic Classification of Mecmua Project. (MESTAP). At the same part; poets, their poems, in which they take part the text, the figures of verse, centuries when the poets lived, prosodic patterns have been displayed systematically in a table form in detailed. And also in the “Second Section”, “Text” as a title, the journal of the transcriptionally text has been included. The poems have been compared with the divans which had been published and the information obtained in the footnote. Afterwards MESTAP chart has been given, the exact copy of the journal is added to the end of our study.

Key Words: Classic Turkish Literature, Mecmua/Journal, MESTAP, Poem, Mecmua of Poem.

ÖN SÖZ

Arapça “cem” kökünden türeyen ve “biriktirmek, toplamak, bir araya getirmek” anlamlarına gelen mecmuanın ilkel şekilleri Arap edebiyatında hadis, ayet, menkıbe derlemeleri biçiminde görülmektedir. Bu derlemelerin artışıyla sahabelerin not ettikleri hadisler, konularına göre değerlendirilmeye alınmış ve ortaya pek çok hadis külliyyatı çıkmıştır. Zamanla mecmua; dua, fetva, fal, büyü, ilaç tarifleri, şiir, şarkı, güfte derlemesi tarzı manzum, mensur veya manzum-mensur karışık şekiller ihtiva eden eserlere evrilmiştir. Günümüzde ise “mecmua” dendiği zaman muntazam aralıklarla çıkan gazete ya da dergilere verilen isim akla gelmektedir.

Klasik Türk edebiyatında herhangi bir bağlayıcı kural, biçim özelliği, sınırlandırma olmaksızın derlenen şiir mecmualarında temel etken derleyicinin şahsi zevki olmuştur. Kimi mecmuaların mürettep divanlar biçiminde özenle oluşturulduğu görülse de mecmuaların, çoğunlukla mürettibin kişisel tercihlerine bağlı olarak şekillendikleri görülmektedir. Bu bakımdan şiir mecmuaları incelendiğinde sadece manzum metinler içermediği, bu eserlerde -edebî değer taşıyan yahut taşımaya- mensur parçalara, bazı tıp bilgilerine, dualara, hatta mürettibin karışık bir şekilde kaydettiği şahsi bilgilerine de rastlamak mümkündür.

Muhtevalarındaki zenginlik dolayısıyla kültürümüzün ve özellikle de klasik Türk edebiyatının aynası olabilecek nitelikteki mecmuaların kütüphanelerin tozlu raflarından çıkartılarak günümüz Türk alfabesine aktarılması yoluyla araştırmacılarının dikkatlerine sunulması büyük bir önem arz etmektedir. Bu bağlamda son zamanlarda pek çok lisansüstü çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmaların büyük bir kısmında da Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi’nin (MESTAP) esas alındığını söyleyebiliriz.

Çalışmamızın “giriş” bölümünde mecmua ve MESTAP hakkında genel bilgilere yer verilmiş; “birinci bölüm”de, Be Yz K 0773 numarada kayıtlı mecmuanın nüsha tavsifi yapılmış ve arkasından ayrıntılı olarak muhtevastan bahsedilmiştir. İkinci bölümde ise önce mecmuanın transkripsiyonlu metni oluşturulmuş ve hemen akabinde de Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi’ne (MESTAP) göre tasnifine yer verilmiştir.

Bu çalışma vesilesiyle lisans hayatımda bana divan edebiyatını tutkuyla sevdiren hocam Prof. Dr. Tuncay BÜLBÜL’e minnettarlığımı bildirir; bu tezin araştırma, metne geçirme sürecinde benden desteğini esirgemeyen, hatta zaman zaman insanüstü bir ilgi ve sabırla bana dayanma gücü gösteren, ilminin ışığını daima üzerimde hissettiğim danışman

hocam Doç. Dr. Ahmet DOĞAN'a teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Hassaten benim için Kırşehir Ahi Evran Üniversitesinin miftahı olan, her türlü hatama rağmen şefkatinin kadife örtüsünü üzerimden çekmeyen, ilminin balını önce yüreklere, ardında zihinlere çalan hocam Prof. Dr. Mehmet Fatih KÖKSAL'a vefa borcumu ikrar etmek isterim.

Beni besleyip bugünlere gelmemde emeği olan, her türlü maddi manevi ihtiyaç ve sevgiyi karşılıksız gösterip bana daima güvenmiş olan, ayaklarımın üzerinde duruşumu kendilerine borçlu olduğum aileme ayrıca teşekkür ederim.

Kırşehir-2019

Rabia ALPARSLAN

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	I
BİLDİRİM.....	II
ÖZET	III
ABSTRACT	IV
ÖN SÖZ.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
TABLOLAR VE GRAFİKLER LİSTESİ	IX
KISALTMALAR LİSTESİ	X
GİRİŞ.....	1
MECMUANIN TANITIMI, TARİHSEL GELİŞİMİ VE ŞİİR MECMUALARI HAKKINDA GENEL BİLGİLER.....	1
1. Şiir Mecmualarının Tarihsel Gelişimi.....	1
2. Mecmuaların Tasnifi	2
3. Şiir Mecmuaları.....	4
4. Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) Dair	5
5. Şiir Mecmualarının Önemi.....	6
BÖLÜM I	7
1. İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI'NDA BULUNAN BEL YZ K 0773 NUMARALI MECMUANIN TANITILMASI	7
1.1. Mecmuanın Tanıtımı	7
1.1.1. Nüsha Tavsifi.....	7
1.1.2. Mecmuanın Tertip Hususiyetleri	8
1.1.3. Mecmuada Şiiri Bulunan Şairler ve Şiirlerinin Nazım Şekillerine Göre Dağılımı.....	10
1.1.4. Mecmuada Şiiri Bulunan Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıllara Göre Dağılımı....	15

1.1.5. Mecmuada Kullanılan Nazım Şekilleri	16
1.1.6. Mecmuada Bulunan Şiirlerin Vezinlere Göre Dağılımı	17
1.1.7. Mecmuada Bulunan Şiirlerin Nazım Şekillerine Göre Buldukları Sayfa Numaraları	19
1.1.8. Muhteva Özellikleri	19
BÖLÜM II.....	21
2. METİN	21
2.1. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yöntem	22
2.2. Dipnotlarda Kullanılan Divanların Kısaltmaları	25
2.3. Mecmuanın Transkripsiyonlu Metni	29
2.4. Mecmuanın MESTAP'a Göre Dökümü	257
SONUÇ	286
KAYNAKÇA.....	287
EKLER	291
ÖZ GEÇMİŞ	297

TABLolar VE GRAFİKLER LİSTESİ

Tablo 1.1. Şairler ve şiirlerinin nazım şekillerine göre dağılımı

Tablo 1.2. Mecmuada bulunan şairlerin yaşadıkları yüzyıllar

Tablo 1.3. Mecmuadaki nazım şekillerinin dağılımı

Tablo 1.4. Mecmuada kullanılan aruz kalıplarının dağılımı

Grafik 1.1. Şairlerin yaşadıkları yüzyıllara göre dağılımı

Grafik 1.2. Nazım şekillerinin şiirlere göre kullanım sıklığı

Grafik 1.3. Aruz vezinlerinin şiirlere göre kullanım sıklığı

KISALTMALAR LİSTESİ

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.¹

age	Adı geçen eser
bel.	Belediye
bb.	Başka başka
bk.	Bakınız
C	Cilt
D	Divan
G	Gazel
ed.	Editör
haz.	Hazırlayan
İBB	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
M	Mecmua
MESTAP	Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi
mm.	Milimetre
MSGSÜ	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
no.	Numara
s.	Sayfa
S	Sayı
Stn	Sütun
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TDK	Türk Dil Kurumu
v	Varak
vb.	Ve benzeri

¹ Kısaltmalarda TDK kısaltmalar dizini esas alınmıştır.

yp.	Yaprak
yy.	Yüzyıl
yz.	Yazma

GİRİŞ

MECMUANIN TANITIMI, TARİHSEL GELİŞİMİ VE ŞİİR MECMUALARI HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Arapça “cem” kökünden türeyen mecmua, mef‘ûl bâbında olup müennes (dişil) bir kelimedir (Köksal 2012: 411). Sözlük anlamını Devellioğlu, “toplanıp, biriktirilmiş, tertip ve tanzîm edilmiş şeylerin hepsi/seçilmiş yazılardan meydana getirilen yazma kitap” olarak (1982: 711), Şemseddin Sami de “toplanılıp birikdirilmiş ve tanzîm ve tertîb edilmiş şeyler hey’eti, eş’âr ve sâ’ir âsâr-ı müntehaba cem’ ve kayd ile hâsıl olmuş risâle, ulûm ve funûn ve edebiyâta müteallik mebâhisi câmi’ olarak neşr olunan risâle-i mevkûta” (2010: 1293) olarak tanımlamıştır. Mehmet Doğan’a göre ise “çeşitli kişilere ait veya çeşitli konularla ilgili yazı veya şiirlerin toplanmasından meydana kitap/toplanıp düzenlenen şeylerin tamamı.”dır (2011: 1171)

Yukarıdaki anlamlarının haricinde mecmûa, “mecâmi”, “mecma”, “câmi” gibi, “cem” masdarından müştak bazı kelimelerle -yalnız Osmanlı Türkçesi’nde- cüzdan, defter ve cerîde gibi isimler de aynı mânada kullanılmıştır (Uzun 2003: 265).

Kültürel ve edebî anlamda ise mecmûalar, “genelde bir veya daha fazla yazar yahut şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki dinî, din dışı nesir ya da şiirlerden oluşan kitaplardır” (Kılıç 2012: 77). “Klasik Türk edebiyatında edebî bir terim olarak mecmua ise, ‘çoğu zaman müellifi/müstensihi belli olmayan, derleyicisinin zevkine göre içeriği oluşturulan, farklı sanatçıların değişik türdeki eserlerini ihtiva eden ya da tek bir tür veya form etrafında şekillenen manzum, mensur veya manzum-mensur karışık defterler’ anlamında kullanılmıştır” (Şenödeyici-Akdağ 2015: 367).

Günümüzde ise mecmûa, -özellikle Tanzimat edebiyatından sonra- muntazam aralıklarla yayımlanan ve içinde hemen hemen aynı konudan yazıları ihtiva eden bir çeşit yazılar topluluğuna dönüşmüştür (Kut 1986: 170).

1. Şiir Mecmualarının Tarihsel Gelişimi

Mecmua, daha bu isimle anılmadan evvel İslam kültüründe Hz. Muhammed’in, hadislerini sahâbîlerinin yazmasına müsaade etmesiyle ortaya çıkmıştır. Bu izinle birlikte sahâbîler Hz. Peygamber’den duyduklarını kendi ilgi, ihtiyaç ve seçimlerine göre not etmeye başlayınca literatüre sahîfe, cüz ve kitap adıyla anılan ilk derlemeler doğmuştur. Bu

derlemeler arttıkça hadisler konu bakımından sınıflandırılmış, bâblara göre tasnif edilerek ortaya konan bu eserlere de “el-câmi” ismi verilmiştir.

Literatürde mecmua sayılabilecek “müntehabât, muhtârât” adıyla anılan bazı şiir derlemelerinin varlığı, özellikle bugünkü antolojilerin atası niteliğinde olan Câhiliye devrinin en ünlü yedi şairinin kasidelerinin derlendiği eserler, mecmua geleneğinin ne kadar eskiye dayandığını bize kanıtlamaktadır (Uzun 2003: 266).

Ayet ve hadislerin derlenmeye başlanmasının akabinde çeşitli fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilahîler, şarkılar, mektuplar, lügaz ve mu‘ammalarla ilaç tariflerinin ve faydalı bilgilerin, notların, tarihî belge ve kayıtların derlendiği not defterleri ortaya çıkmıştır. Daha sonraları ise bu defterler zamanla gelişip, düzenli tertip ve şekle kavuşarak, türlerine göre bazı farklılıklar gösteren bir kitap veya te’lif çeşidi olma özelliği kazanmıştır (Kılıç 2012: 77).

Türk edebiyatında ise kaynaklar, mecmuaların müstakil eserler olarak ne zaman yazılmaya başlandığına dâir kesin bir tarih vermemektedir. Fakat eldeki verilerden hareketle mecmua türünün Türk edebiyatında XV. yüzyılda bir nazire mecmuası şeklinde/muhteviyatında zuhûr etmeye başladığını söylemek yerinde olacaktır. 1437’de Ömer Bin Mezîd’in derlediği “Mecmûatü’n-Nezâir” kaynaklarda -şimdilik- bilinen ilk mecmua olma özelliği taşır. XV. yüzyılda çığır haline gelen bu gelenek, XVI. yüzyılda edebî muhitin de tesiriyle, farklı şairlere ait farklı türlerde eserlerin derlenmesiyle daha da artış göstermiştir. XIX. yüzyıla kadar -hatta daha sonralarına kadar- yazımına devam edilen mecmua, böylece Türk edebiyatında önemli bir hüviyete kavuşmuştur (Şenödeyici-Akdağ 2015: 368).

Şiirin hâkim olduğu divan edebiyatı geleneği içinde bazı ediplerimize ve din büyüklerine ait manzum metinler bestelenmiş ve özellikle XVIII. yüzyılda kemal noktasına erişen dinî mûsikî anlayışı ile birlikte din dışı eserlerin de bestelenmeye başlanması çeşitli şarkı, ilahi, güfte mecmualarının bu dönemde müstakil eserler olarak artmasına zemin hazırlamıştır (Sağman 2001: 4-6).

2. Mecmuaların Tasnifi

Mecmua geleneğinin İslam kültüründe hadislerin derlenmesi yoluyla doğduğundan daha önce bahsetmiştik. Hadis külliyatlarının artmasıyla birlikte bu derlemeler, ihtiva ettikleri meseleler bakımından değerlendirilmeye alınmış; “el-câmi”, el-mecmû” gibi

mecmûa kavramından müştak kavramlarla isimlendirilmiş ve bu başlıklar altında ilk tertip ve tasnif hareketlerine başlanmıştır (Kılıç 2012: 77).

Türk edebiyatındaki mecmuaların tasnifi konusunda ise pek çok bilim insanının teklif ve değerlendirmeleri bulunmaktadır, ancak bu konuda varılmış ortak bir fikir henüz mevcut değildir. İlkın Agâh Sırrı Levend tarafından yapılan mecmua tasnifi şu şekildedir:

- a) Nazîreler mecmuaları,
- b) Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmuaları,
- c) Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
- ç) Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
- d) Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar (1998: 166-167).

Günay Kut'un mecmua tasnifi ise şu şekildedir:

- I. Nazire mecmuaları
- II. Seçme şiir mecmuaları (mecmua-i eş'ar, mecmua-i devavin)
- III. Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya gelmesi ile oluşan mecmualar (Mecmua-i edviye, mecmua-i ed'ıye, mecmua-i tevârih, mecmua-i muammeyat, mecmua-i münşeât, mecmuatü'r-resâil gibi)
- IV. Karışık mecmualar. Bu tür mecmualar nazım nesir karışık olabileceği gibi Arapça, Türkçe ve Farsça gibi değişik dillerde de yazılmış olabilir.
- V. Tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmualar (1986: 170).

Zaman içinde bilim insanların daha fazla araştırma konusu edinmesiyle artan şiir mecmuaları gösteriyor ki yukarıdaki tasnifler yetersiz kalmaktadır. Arap yazını kökenli olan mecmuanın tasnifi konusunda coğrafyaya dikkat çeken Mehmet Gürbüz, mecmuanın Osmanlı edebiyatı çerçevesinde kendi formunu oluşturduğunu ve daha özelde şiir mecmualarını kastederek buna göre bir tasnif denemesinde bulunduğunu belirtmektedir (2012: 104-105). Mehmet Gürbüz'in tasnif denemesi aşağıdaki şekildedir:

- I. Şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmûaları
- II. Şiirlerin konularına göre oluşturulan (tematik) şiir mecmûaları

III. Nazire mecmûaları

IV. Şairlerin aidiyeti / mensubiyeti esasına göre hazırlanan mecmûalar

V. Bir mensubiyet ilişkisi gözetmeksizin belirli şairlerin divanlarını / şiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmualar (2012: 108-112).

Bu tasnif denemesinde Gürbüz, şiir mecmualarında derleyiciyi yönlendiren etkenler üzerine yoğunlaşmış, mürettibin tercih sebebi olan şair, şiir ve tema bakımından hangilerinin gelenek içerisinde ne derece kabul gördüğünün tespit edilebileceğini vurgulamıştır. Ayrıca şiir mecmualarının gelecekte daha çok gün yüzüne çıkmasıyla birlikte farklı tasnif ihtiyaçlarının doğacağına dikkat çekmektedir (2012: 112-113).

3. Şiir Mecmuaları

Mecmua, “genelde bir veya daha fazla yazar yahut şaire ait çeşitli hacimlerdeki dinî, din dışı nesir ya da şiirlerden oluşan derleme kitaplardır” (Uzun 2003: 265).

“Şiir mecmualarında standart bir düzen aramak hata olacaktır. Çünkü mecmuada mürettibin/müstensihin kişisel zevki ön planda olduğu için şekil ve içeriğe genellikle pek özen gösterilmemiştir. Bazı mecmuaların yapraklarının baştan veya sondan kopuk olduğuna rastlanır. Birçoğunda ferağ/ketebe kaydı bulunmaz. Bu nedenle mecmuaların derlenme tarihlerini tespit etmek de hayli güçleşmektedir. Mecmuaların içinde sadece şiir bulunmayarak derkenarlara düşülen bazı notlar da derleyicinin kimliği yahut tertip tarihi hakkında ipuçları edinmemizi sağlar” (Köksal 2012: 412-413). “Mecmualar, edebiyat araştırmacısına, şairin şiir meşkinde takip ettiği yolu ve beğendiği ustalara ait ipuçlarını verir. Aynı zamanda şairin yolundan gitmiş ve edebî kişiliğini oluştururken kendisinden yararlanmış isimlere ait malzemeler de sunar. Mecmualar, isimleri ve şiirleri unutulmuş, kimi nedenlerle edebiyat tarihindeki yerini alamamış şairler için de birinci dereceden kaynaktır” (Aydemir 2007: 135).

Şiir mecmualarının kaynak olmanın ötesinde, eleştirel eserler olarak da kabul edildiği anlaşılmaktadır. Bu türden örneklerde, bir şairin şiirlerinin mecmualarda bulunup bulunmaması üzerinden onun toplum nezdindeki değeri ve beğenilmişlik düzeyi hakkında çıkarımlar yapıldığı görülür (Gurbüz 2013: 72).

Mecmualar, şekil ve içerik özellikleriyle araştırmacıları zorlamaktadır. Eldeki hacimli malzemenin hangi yöntemle, nasıl değerlendirileceği, bir mecmuanın bütün bir mecmua geleneği içerisindeki yerinin nasıl tespit edileceği, birbirinden farklı bilimsel

disiplinlere yönelik bilgilerin sistematik bir şekilde nasıl ele alınacağı konusunda henüz ortak fikre varılmamış, verilen bilgilerin güvenilirliği konusunda nasıl bir hükme varılacağı gibi meselenin teknik boyutuyla ilgili pek çok soru halen net cevaplar bulmamıştır (Gürbüz 2013: 68). “Aslında metnin mecmuasıyla ilişkisinin edebiyatçıları zorlayan, biraz metnin dışına doğru iten, ancak yazı eyleminin tümüne yönlendiren bir yönü de var. Mecmualar, piyasaya yönelik belli kalıplarla üretilmiş benzeyen, belirlenmiş sayfa düzenlerini ve yazı biçimlerini yansıtan elyazması kitaplardan farklı olarak boyutlarıyla, farklı cinsten kâğıtları bir araya getirişleriyle, değişik sayfa düzenlerine ve yazı biçimlerine yer verişleriyle Osmanlı yazın kültürünü bütünlüğü içinde görmemizi sağlayan eşsiz bir kaynak oluşturuyor. Mecmualar üzerlerine eğilenleri edebiyatı artık nesnel ölçütleri içinde değerlendirmeye, metni maddiliğiyle ilişkilendirmeye kışkırtıyor. Aslında başka dillerin el yazması kültürlerinde çokça çalışılan bu eserlerle ilgili yeni yöntemler, yeni sorularla genişleyen ufuk söz konusu. Bu yazılı kültür kalıntılarını ayrıntılı bir biçimde inceleme yolunda gerekli araçları oluşturmanın zamanıdır artık.” (Kuru 2012: 22).

4. Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi’ne (MESTAP) Dair

Şiir mecmualarının araştırma konusu edilmesi/neşri hakkında yukarıda sözü edilen problemlerden hareketle Prof. Dr. Mehmet Fatih KÖKSAL’ın “Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi”, bu konuya getirilen bir ölçüt mahiyetindedir. Çünkü mecmuaların neşri konusunun edebî anlamda hala büyük bir açık oluşturması, araştırmacıların mecmuaları asıl kaynak olmaktan ziyade, divan çalışırken ya da makale hazırlığında şairlerin eksik şiirlerini tamamlama düşüncesiyle yardımcı kaynak olarak mecmualara müracaat etmeleri şiir mecmualarının ihmal edilmesine sebep olmuştur. Son dönemlerde üniversitelerde artan lisansüstü çalışmalara kaynaklık eden şiir mecmualarının neşrinin daha sistematik hale getirilebilmesi fikriyle Köksal, bu projenin teklifini sunmuştur (2012: 421-422).

Köksal MESTAP’tan ilk defa 3 Mayıs 2011’de İstanbul MSGSÜ Şehir Üniversitesi’nde düzenlenen “Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı: Mecmua Sempozyumu”nda, “Şiir Mecmualarını Niçin ve Nasıl Çalışmalıyız?” adlı bildiriyle bahsetmiştir. Buna göre taranan mecmuanın önce tavsifinin yapılması, ardından iki ana bölümden oluşacak tabloların birinde mecmuada geçen şairlerin mahlaslarının -alfabetik sırayla- yazılması ve diğer tabloda da mecmuanın kayıtlı olduğu kütüphaneyle birlikte aynı tablonun farklı sütunlarında “sayfa/yaprak numarası, şairin mahlası, matla‘ beyti, nazım şekli/birimi, nazım türü, vezni, açıklamalar” bilgilerinin bulunması teklifinde bulunmuştur

(2012: 423). MESTAP'a raġbet edildiğinde sistemde kayıtlı olan bütün mecmuaların dökümünün kısa sürede elimizde olacağı öngörülmektedir. Sonuçta bütün tabloların birleştirildiği bir veri bankası tabanı oluşturulacak ve araştırmacıların hizmetine zengin bir malzeme ile sunulmuş olacaktır (Köksal 2012: 425).

5. Şiir Mecmualarının Önemi

Mecmualar, edebiyat tarihinde büyük bir boşluğu doldurmaktadır. Kimi zaman edebiyat tarihinin asıl kaynaklarına yardımcı olmakta, bazen de yegâne kaynak olmak görevini üstlenmektedir. Edebiyat tarihinin birinci dereceden kaynakları olan tezkirelere yansımamış birçok şair, şiir, tür ve belgenin tespitinde mecmualar önemli bir işleve sahiptir (Aydemir 2007: 123). “Şairin edebî kişiliğinin tespitinde de mecmuaların önemli ölçüde katkısı vardır. Nazire mecmuaları başta olmak üzere, birçok mecmuada benzer şiirler peş peşe sıralanmıştır. Bu şiirlerin nazire olup olmadığı mecmuaların bir kısmında belirtilmiş, bir kısmında buna gerek görülmeden benzer şiirler arka arkaya verilmiştir. Buradaki bilgilerden hareketle bir şairin üslubunu oluştururken kimlerden etkilendiğini veya kimlerin şiirlerini meşek edip egzersiz yaptığını, kimleri etkilediğini tespit mümkün hâle gelmektedir” (Aydemir 2007: 125).

Mehmet Fatih Köksal ise mecmuaların; kaynaklarda adı geçmeyen, unutulmuş şairlerin şiirlerini yahut bilinen şairlerin bilinmeyen/divanlarında bulunmayan şiirlerine barındırması; şiirlerinin divanlardaki farklı şekillerini (fazla veya eksik beyitler, nüsha farkları vs.) yansıtması; varlığı bilindiği hâlde nüshası tespit edilemeyen eserlere yahut eldeki mevcut eserlerin farklı nüshalarını saklaması; bilinmeyen veya kullanılmayan nazım şekillerine, bilinen nazım şekillerinin örneği görülmeyen kafiye tiplerine, farklı bend yapılarına, yeni türlere, edebiyatımızda kullanımına rastlamadığımız aruz kalıplarına vb. rastlanması; zaman zaman şairlerin hayatıyla ilgili önemli bilgileri de yakalama imkânı sunması; dönemin genel beğeniyle ilgili önemli ipuçları vermesi; boş kalmış sayfalarında, yazılı sayfaların derkenarlarında çeşitli dualar, otlarla ilâç yapım tarifleri, tılsım, vefk, reml, tefe''ül gibi gizli ilimler (havâs) denilen itikatlara dair notlar, tarih kıt'aları, müstakil matla' ve müfredler, bazı münşeat örnekleri, kimi resmî kayıtların örnekleri vb. kayıtlarla edebiyat araştırmacıları kadar hatta onlardan da fazla sosyoloji, tarih (özellikle kültür tarihi), kültürel antropoloji, dinler tarih, halkbilim gibi farklı bilim dallarından kişileri ilgileindiren bilgiler sunması gibi daha pek çok açıdan oldukça önemli bir kaynak (2012: 417-421). olduğunu söyler.

BÖLÜM I

1. İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI'NDA BULUNAN BEL YZ K 0773 NUMARALI MECMUANIN TANITILMASI

1.1. Mecmuanın Tanıtımı

1.1.1. Nüsha Tavsifi²

Kütüphane: İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) Atatürk Kitaplığı

Koleksiyon: Yazma Eserler

Yer Numarası: T811 Şİİ k.1/1

Mürettip: -

Mecmua Adı: Şiir Mecmuası

Dili: Türkçe

Cilt Sayısı: 1

Telif ve İstisah Tarihi: -

Yaprak Sayısı: 90³

Ölçüsü: 185x110 mm, (130x65) mm.

Satır: bb. (11-13)

Sütun: 2

Yazı: Siyah mürekkeple, söz başları sürh; talik hat

Tezhip: -

Cilt: Sırtı yıpranmamış, koyu kahverengi, altın yıldız cetvelli, mukavva ciltli.

Kâğıt: Abadi kâğıt

Baş: (1a)

Dilün şabr ü sükünın nâle vü feryâda virdüm hep

Bu cism-i âteşinün âb u hâkin bâda virdüm hep

² Nüsha tavsifinde, mecmuanın kayıtlı olduğu Bel Yz K 0773 İBB Atatürk Kitaplığı Yazma Eserler Koleksiyonu'nda verilen bilgilerden istifade edilmiştir.

³ Atatürk Kitaplığı veri tabanında 86 v olarak kayıtlıdır.

Son: (89a)

Degülse sâde-dil ‘ uşşâk için ħubānuñ imiş tîr

Dirîg alûde va‘ d-i vaşl ü peymānı kimüñ-çündür

1.1.2. Mecmuanın Tertip Hususiyetleri

Üzerinde çalıştığımız bu mecmua, kayıtlı olduğu İBB Atatürk Kitaplığı elektronik ortamındaki notlarda 86 varak olduğu yazılı olsa da aslında 90 varaktan oluşan bir şiir mecmuasıdır. Mecmuaya -arada hiç boşluk bırakılmaksızın- 1a’dan itibaren şiirler kaydedilmeye başlanmıştır. Sayfalar arasında herhangi bir kopukluk, yırtılma gözlenmemiştir. 88. varak/yaprak ve son varak tamamen boştur. Mecmuanın 87a sayfası boştur, varağın b yüzüne ise Farsça lügazlar not edilmiştir. 89a sayfasının cetvelin sağ tarafında bir gazel vardır, geri kalanı tamamen boştur. 50b sayfasının derkenârında Kabûlî’ye, 86a sayfasının derkenârında Sâbit’ e ait birer gazel mevcuttur. Ayrıca 80a’nın ve 86a’nın derkenârında sırasıyla Âlî’ye ait iki beyit, diğerinde ise Nâbî’ye ait bir beyit bulunmaktadır. 74b’deki derkenârda ise “bu iki beyt sehv ile taħrîr olunmuşdur egerçi güftâr-ı Mezâkîdür ammâ ğayrı ğazelinde zemm olmuş saķime tâli‘ olup bilâmülâhaza taħrîr olundu” ibaresi yer almakta, derleyici eklediği iki beyti başka gazelden yanlışlıkla aldığını belirtmektedir.

Mecmuanın 16a sayfasında Vecdî’nin gazelinin üzerine ve 23b sayfasında kurşun kalemle Arap harfleriyle eklenmiş “a‘ lâdur” kelimesi mevcuttur. Bu ifadeyi mürettibin mi, yoksa mecmuayı sonradan eline geçiren birinin mi yazdığı konusunda bir malumatımız yoktur.

Eser, içerisinde en fazla gazel olmak üzere kaside, kıt’a, müfred, matla’ ve lügaz gibi çok sayıda nazım şekli bulundurmakta, mensur metin içermemektedir.

Mecmuada derleyicinin kimliğine ilişkin bir kayıt bulunmamaktadır. Müstensih/mürettip, şiirleri yazarken herhangi bir sıra ve/veya düzen kaygısı taşımaksızın, farklı asırlarda yaşayan şairlerin şiirlerini kendi zevkinde mecmuaya nakletmiştir. İlk sayfalar için yukarıdaki örnekleri çoğaltmak mümkünse de, mecmuanın ortalarından itibaren şiirlerin mecmuaya kaydedilme şekli daha sistemlidir demek doğru olacaktır. Çünkü mecmuanın 11b sayfasından itibaren şiirlerin divan düzenine uygun olarak, kafiyelerine göre alfabetik sırayla kaydedildiği görülmektedir. Bu durum göz önüne

alındığında müstensih/mürettibin divan geleneğine hâkim olduğu konusunda çıkarımda bulunmak mümkündür.

Bir diğer önemli husus ise mecmua derleyicisinin şiirleri kaydederken neredeyse hepsinde şairlerin mahlasını başlıklarda belirtmiş olmasıdır. 8b'de "Feyzî-i Kefevî", 11b'de "Min Gazeliyyât-ı Vecdî Beg El-Merhûm", 16b'de "Min Gazeliyyât-ı İsmetî Efendi Rahimehul'lâh", 23b'de "Min Gazeliyyât-ı Cevrî Çelebi", 26b'de "Min Gazeliyyât-ı Yahyâ Efendi El-Müftî", 29b'de "Mevlânâ 'Ârif El-Merhûm", 31a'da "Sırrî El-Üsküdârî", 85a'da "... Rüşdî-zâde Reşîd Efendi" gibi özel başlıklar kullanılmış olması da hayli önemlidir. Nitekim zikredilen başlıklardaki bu ifadeler, söz konusu şairlerin hayatı, mesleği, memleketi, aile bilgileri vs. hakkında az da olsa biyografik bilgiler vermektedir.

Mecmuadaki başlıklardan hareketle, derleyicinin aynı mahlası taşıyan şairler için de ayırıcı ifadeler kullandığını görmekteyiz. Mesela mahlası "Rahmî" olan iki şairden biri için 37b sayfasında "Kubûrî-zâde Rahmî", diğeri içinse 52a sayfasında "Rahmî-i Atîk" bilgisi eklenmiştir.

Mecmuada şiirler arasındaki nazire ilişkileri de özel başlıklar altında verilmiştir. Eğer mürettip zemin şiiri mecmuaya eklemişse "X Sâhib-zemîn" diyerek özellikle belirtmiş, ardından "Nazîre Velehû" başlığıyla nazire yazılan şiiri nakletmiştir. Zemin şiirin kaydedilmediği durumlarda ise "X Nazîre be-Y" gibi ibarelerle hem şairin ismi, hem de kimin tanzîr edildiği bilgisi verilmektedir. Tanzîr edilen şairlerle birlikte mecmuada toplam 67 şairin ismi bulunmaktadır. Bu şairlerin büyük çoğunluğunu Zâtî, Neşâtî, Râsîh, Fuzûlî, Sırrî, Fehîm, Fasîh, Bâkî, Nâbî, Riyâzî gibi bilindik isimler oluşturur.

Gazellerin ağırlıkta olduğu mecmuada gazel dışındaki şiirler de nazım şekillerine göre başlıklarla belirtilmiştir. 14a sayfasında "Beyt Velehû", 16a sayfasında "Kıt'a Velehû", 44a sayfasında "Min Metâli", 80b sayfasında "Kasîde Der-beyân-ı Târihü'l-Osmân u Saltanat-ı Âşiyân ve Medh-i Sultân Mehmed Han İbni İbrâhîm Han Aleyhi'r-Rahmete ve'l-Gufrân" başlıkları bu bakımdan önem arz etmektedir.

Mecmuada yalnızca bir tane kaside vardır. Osmanlı tarihinden izler taşıyan bu manzumenin Osman Bey'den 4. Mehmed'e kadar olan kısmı yazan Hemdemî'ye Rüşdî-zâde Reşîd Efendi de 22 beyitlik bir zeyl yazmıştır. Bu zeyl ise 1. Mahmud'a kadarki padişahları konu edinmektedir. Kasidenin sonunda kırmızı hatla "temme-i cedîd" ifadesi yer alır, fakat kasidenin yazıldığı tarih bilinmeyen bir sebepten ötürü silinmiştir.

Mecmuada yer alan metinler 15. ve 18. yüzyıl arası kaleme alınmış manzumelerdir. Bu bilgi mürettibin 18. yüzyılda yaşamış olabileceği izlenimi vermektedir. Ayrıca mecmuada 18. yüzyıl şairi Nedim; Şinâsî ve Râşid adlı şairler için “ammerahu’llâh”, yani “Allah ömrünü uzun etsin” ifadesinin kullanılması, mürettibin yaşadığı tarih aralığı ve mecmuanın derleniş tarihi hakkında bilgi vermesi bakımından önemlidir.

Mecmuada kelimelerin yazılışında neredeyse hiç yazım yanlışının olmaması, mecmuanın belli bir kısmından itibaren şiirlerin mürettep divanların teşrifatına uygun şekilde elifba sırasıyla yazılmış olması derleyicinin, zamanın edebî geleneğine vâkıf, tahsilli bir kimse olduğunu düşündürmektedir. Mecmuada derleyici, bugün Yunanistan sınırlarında bir ada olan Sakız’dan bahseden iki ayrı şiir kaydetmiştir. Bu coğrafi bölgenin mecmuadaki manzumelere eklenmesinin bir önemi yahut mürettibin hayatına dair özel bir anlamı olup olmadığını destekler bir malumatımız bulunmamaktadır.

1.1.3. Mecmuada Şiiri Bulunan Şairler ve Şiirlerinin Nazım Şekillerine Göre Dağılımı

Çalışmamıza kaynaklık eden mecmuada toplam 325 tane şiir bulunmaktadır. Bunların 319 tanesi, aşağıdaki tabloda isimleri verilen 67 şaire ait olu 6 tanesinin ise yazanı belli değildir.

Mecmuada en çok şiiri bulunan şair, 26 gazelle Fehim Çelebi, ikinci sırada ise 22 gazel ve 1 kıt’a ile Vecdî gelmektedir. Bu isimleri 22 gazelle Fasîh Çelebi takip etmektedir. Hangi şairin, hangi nazım şeklinde kaç şiiri olduğu, aşağıdaki tabloda varak numaraları ile gösterilmiştir. Şairi belli olmayanlar da tablo sonuna eklenmiştir.

Sıra No	Yaşadığı Yüzyıl	Mahlas	Nazım Şekli	Şiir Sayısı
1	?	Abdî	Gazel	1 (51a)
2	17. yy. (?-1648)	Âlî	Gazel	4 (79b, 80a)
3	16. yy. (1541-1600)	‘Âlî	Gazel	2 (47b, 50b)
4	17. yy.	Ârif	Gazel	6 (29b, 30a, 30b)

	(1642/43-1713/14)			
5	17. yy. (?-1664)	Arzî	Gazel	1 (10b)
6	17. yy. (1601-1654)	Bahâyî	Gazel	8 (21b, 22a, 22b, 23b)
7	?	Bezmî	Gazel	1 (11a)
8	17. yy. (1595?-1654)	Cevrî	Gazel	12 (23b, 24a, 24b, 25a, 25b, 26a)
9	18. yy. (?-1722/23)	Dürri	Gazel	2 (35a, 35b)
10	16. yy. (?-1575)	Emrî	Gazel	1 (53b)
11	17. yy. (?-1634)	Es'ad	Gazel	1 (51b)
12	17. yy. (?-1715)	Fâyik	Gazel	2 (34b, 35a)
13	18. yy. (?-1731)	Fâiz	Gazel	1 (54a)
14	17. yy. (?-1699)	Fasîh	Gazel	22 (62a, 62b, 63a, 63b, 64a, 64b, 65a, 65b, 66a, 66b, 67a)
15	16. yy. (?-1563)	Fazlî	Gazel	1 (77a)
16	17. yy. (1627-1647)	Fehîm	Gazel	26 (55b, 56a, 56b, 57a, 57b, 58a, 58b, 59a, 59b, 60a, 60b, 61a, 61b)
17	16. yy. (?-1616)	Feyzî	Gazel	1 (8b)
18	16. yy. (1483-1556)	Fuzûlî	Gazel	1 (55a)

19	17. yy. (1570-1631)	Hâletî	Gazel	5 (6a, 6b, 46a, 47a)
			Matla'	1 (46b)
20	16. yy. (1546-1604)	Hasan	Gazel	1 (50b)
21	?	Hâsib	Gazel	1 (86b)
22	17. yy. (?-1657)	Hemdemî	Kaside	1 (80b)
23	16. yy. (?-1584)	Hüdâyî	Gazel	1 (47b)
24	16. yy. (?-1595/96)	Hüsrev	Gazel	2 (51b, 54a)
25	17. yy. (1611/13-1665)	İsmetî	Gazel	20 (16b, 17a, 17b, 18a, 18b, 19a, 19b, 20a, 20b, 21a)
26	16. yy. (1523?-1591)	Kabûlî	Gazel	11 (48a, 48b, 49a, 49b, 50a, 50b)
27	17. yy. (?-1676)	Mezâkî	Gazel	19 (46a, 72b, 73a, 73b, 74a, 74b, 75a, 75b, 76a, 76b)
28	17. yy. (1642-1712)	Nâbî	Müfred	1 (86a)
29	17. yy. (1572-1626)	Nâdirî	Gazel	1 (8a)
30	17. yy. (?-1666)	Nâ'ilî	Gazel	7 (3a, 5a, 5b, 10b)
31	?	Nâmî	Gazel	2 (39a)
32	15. yy. (1446?-1509)	Necâtî	Gazel	3 (53a, 54b)
33	18. yy. (1681-1730)	Nedîm	Gazel	2 (37a, 37b)

34	17. yy. (1572?-1635)	Nef'î	Gazel	4 (10a, 79a)
35	17. yy. (?-1635)	Nergisî	Gazel	3 (9b, 11a)
36	17. yy. (?-1674)	Neşâtî	Gazel	9 (2b, 4a, 4b, 77b, 78a)
37	17. yy. (?/1679)	Pârsâ	Gazel	1 (9a)
38	17. yy. (?-1715)	Rahmî (Kuburî-zâde)	Gazel	4 (37b, 38a, 38b)
39	16. yy. (?-1567/68)	Rahmî (Atik)	Gazel	1 (52a)
40	17. yy. (1654-1707)	Râmî ⁴	Gazel	8 (32b, 33a, 33b, 34a, 34b)
41	18. yy. (1669-1735)	Râşid	Gazel	3 (35b, 36a, 36b)
42	18. yy. (?-1731)	Râsih	Gazel	7 (39b, 40a, 40b, 41a)
43	?	Re'fet	Gazel	1 (86b)
44	18. yy. (?-1739/40)	Reşîd	Kaside (Zeyl)	1 (85a)
45	17. yy. (1592-1629)	Rızâyî	Gazel	8 (67b, 68a, 68b, 69a)
46	17. yy. (1572-1644)	Riyâzî	Gazel	5 (2a, 7a, 7b)
47	16. yy. (1535-1606)	Rûhî	Gazel	1 (53a)
48	17. yy. (?-1712)	Sâbit	Gazel	11 (41b, 42a, 42b, 43a, 43b, 44a, 86a)
			Matla'	3 (44a)
49	18. yy.(?-1734)	Sâmî	Gazel	3 (45a, 45b)
50	?	Selîm	Gazel	1 (41a)

⁴ Mecmuada bahsi geçen Râmî, Mehmed Paşa'dan söz ederken, bu başlığın altında aynı yüzyılda, aynı mahlasla yaşamış Râmî Abdurrahman Çelebi'nin bazı şiirlerine de yer verildiğini fark ettik. Tahminiz odur ki mürettip bu iki şairi karıştırmıştır. Biz de şair bilgisi verirken mürettibin bahsettiği Râmî Mehmed Paşa'yı esas aldık.

51	17. yy.(?-1699)	Sırrî	Gazel	6 (31a, 31b, 32a)
52	17. yy.(?-1660)	Şehrî	Gazel	2 (3b)
53	16. yy.(?-1580)	Şemsî	Gazel	1 (9a)
54	15. yy.(?-?)	Şevkî	Gazel	1 (54a)
55	17. yy. (?-1702/3)	Şinâsî	Gazel	3 (44b, 45a)
56	?	Tâlib	Gazel	1 (2a)
57	?	Tarzî	Gazel	1 (8a)
58	?	Tıflî	Gazel	3 (8b, 78b)
59	17. yy.(?-1679)	Tıybî/Tayyibî	Gazel	2 (2a, 46b)
60	16. yy. (?-1573)	Ubeydî	Gazel	1 (77a)
61	?	Vâhib	Gazel	1 (36b)
62	16. yy. (?/1599)	Vecdî	Gazel	22 (1a, 1b, 11b, 12a, 12b, 13a, 13b, 14a, 14b, 15a, 15b, 16a)
			Kıt'a	1 (16a)
63	17. yy. (1561-1628)	Veysî	Gazel	12 (69b, 70a, 70b, 71a, 71b, 72a)
64	17. yy. (1561-1644)	Yahyâ	Gazel	13 (26b, 27a, 27b, 28a, 28b, 29a, 52a)
65	?	Yümnî	Gazel	1 (89a)
66	17. yy. (?/?)	Zârî	Gazel	1 (47a)
67	16. yy. (1471-1547)	Zâtî	Gazel	3 (52b, 53b)
68		Şairi tespit edilemeyen şairler	Kıt'a	1 (47a)
			Matla'	1 (38a)
			Müfred	1 (14a)
			Farsça Lügaz	3 (87b)

Tablo 1.1: Şairler ve şiirlerinin nazım şekillerine göre dağılımı

1.1.4. Mecmuada Şiiri Bulunan Şairlerin Yaşadıkları Yüzyllara Göre Dağılımı

Mecmuada ağırlıklı olarak 17. yüzyıl şairlerinin şiirleri bulunmaktadır. En erken 15. yüzyıl şairlerinin şiirleri, en geç 18. yüzyıl şairlerinin şiirleri kaydedilmiştir. Şairlerin yaşadıkları dönemi yüzyıllarıyla tespit edebilmek için genel olarak Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü⁵’nden faydalanılmıştır.

Mecmuada adı geçen 67 şairden ‘*Abdî, Bezmî, Nâmî, Hasib, Hüsrev, Selîm, Tâlib, Tarzî, Re’fet, Vahib, Yümnî* gibi mahlasları kullanan birden fazla şair olması, kimisinin de kaynaklarda biyografisine yer verilmemesi nedeniyle yaşadıkları yüzyıllar tespit edilememiştir.

Mecmuada adı geçen şairler ve yaşadıkları yüzyıllar şöyledir:

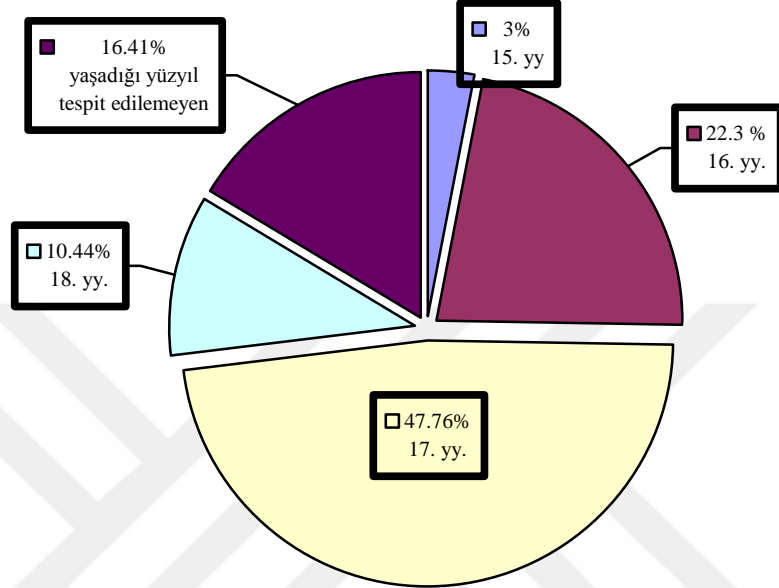
Yüzyıl	Şair Sayısı
15. yy.	2 (Necâtî, Şevkî)
16. yy.	15 (‘Âlî, Emrî, Fazlî, Feyzî, Fuzûlî, Hasan, Hüdâyî, Hüsrev, Kabûlî, Rahmî (Atîk), Rûhî, Şemsî, Ubeydî, Vecdî, Zâtî)
17. yy.	32 (Âlî, Ârif, Arzî, Bahâyî, Cevrî, Es’ad, Fâyik, Fasîh, Fehîm, Hâletî, Hemdemî, İsmetî, Mezâkî, Nâbî, Nâdirî, Nâ’ilî, Nef’î, Nergisî, Neşâtî, Pârsâ, Rahmî (Kubûrî-zâde), Râmî, Rızâyî, Riyâzî, Sâbit, Sırrî, Şehrî, Şinâsî, Tıybî, Veysî, Yahyâ, Zârî)
18. yy.	7 (Dürrî, Fâiz, Nedîm, Râşid, Râsîh, Reşîd, Sâmî)
Tespit edilemeyen	11 (Abdî, Bezmî, Hâsib, Nâmî, Re’fet, Selîm, Tâlib, Tarzî, Tıflî, Vâhib, Yümnî)

Tablo 1.2: Mecmuada şiiri bulunan şairlerin yaşadıkları yüzyıllar

⁵ <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com> erişim tarihi: 30 Mart 2019

Mecmuada yer alan 67 şairden 56 şairin yaşadığı yüzyıl tespit edilebilmiştir. Buna göre aşağıdaki grafikte bu şairlerin yaşadıkları yüzyıllara göre yüzdelik dağılımı gösterilmiştir.

Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıllara Göre Yüzdelik Dağılım Oranı

Grafik 1.1. Şairlerin yaşadıkları yüzyıllara göre dağılımı

1.1.5. Mecmuada Kullanılan Nazım Şekilleri

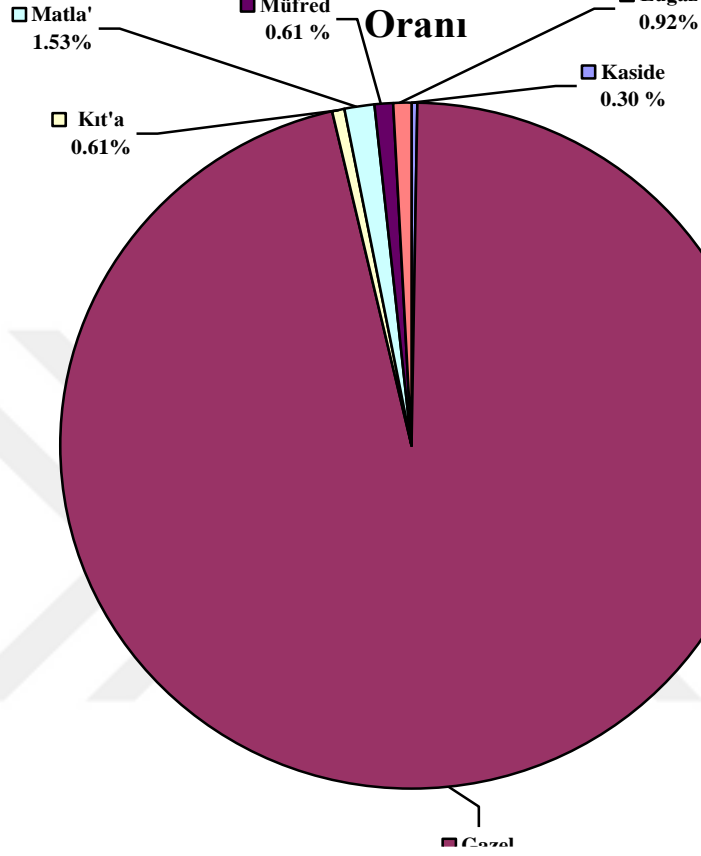
Bel Yz K 0773 numaralı şiir mecmuası 90 varaktan müteşekkildir. Mecmuanın ihtiva ettiği nazım şekilleri çeşitlilik göstermektedir. En fazla kullanılan nazım şekli 312 adet ile gazeldir. Mecmuada kullanılan diğer nazım şekilleri ise matla, lügaz, müfred, kıta, kaside olmak üzere aşağıda belirtildiği gibidir:

Nazım Şekli	Şiir Sayısı
Gazel	312
Kaside	1
Kıt'a	2
Müfred	2
Matla	5
Lügaz	3

Toplam: 325

Tablo 1.3: Mecmuadaki nazım şekillerinin dağılımı

Mecmuadaki Nazım Şekillerinin Yüzdelerik Dağılım

Grafik 1.2. Nazım şekillerinin şiirlere göre kullanım sıklığı

1.1.6. Mecmuada Bulunan Şiirlerin Vezinlere Göre Dağılımı

Çalıştığımız mecmuada yalnızca klasik edebiyatımıza ait manzumeler bulunmaktadır. Bu manzumeler yalnızca aruz vezni kullanılarak yazılmış metinlerdir. Aşağıdaki tabloda gösterildiği üzere mecmuada en çok kullanılan aruz kalıpları sırasıyla; *fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün*, *mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün* ve *mef'ülü fâ'îlâtü mefâ'îlü fâ'îlün*'dür. Buna göre mecmuanın derlendiği dönemde hangi veznin daha sık kullanıldığına dair edebî vaziyet hakkında, mürettibin şahsi zevki vasıtasıyla çıkarımda bulunmak mümkün olacaktır.

Vezin	Sayı	Vezin	Sayı
-------	------	-------	------

1.1.7. Mecmuada Bulunan Şiirlerin Nazım Şekillerine Göre Buldukları Sayfa Numaraları

Mecmuda bulunan 325 manzumede 312 gazel, 1 kaside, 2 kıt'a, 2 müfred, 5 matla' 3 tane de Farsça lügaz olmak üzere toplam 6 farklı nazım şekli kullanılmıştır. Bu 325 manzumenin sayfa numaraları aşağıdaki gibidir.

Gazeller: 1a, 1b, 2a, 2b, 3a, 3b, 4a, 4b, 5a, 5b, 6a, 6b, 7a, 7b, 8a, 8b, 9a, 9b, 10a, 10b, 11a,11b, 12a, 12b, 13a,13b, 14a, 14b, 15a, 15b, 16a, 16b, 17a, 17b, 18a, 18b, 19a, 19b, 20a, 20b, 21a, 21b, 22a, 22b, 23a, 23b, 24a, 24b, 25a, 25b, 26a, 26b, 27a, 27b, 28a, 28b, 29a, 29b, 30a, 30b, 31a, 31b, 32a, 32b, 33a, 33b, 34a, 34b, 35a, 35b, 36a, 36b, 37a, 37b, 38a, 38b, 39a, 39b, 40a, 40b, 41a, 41b, 42a, 42b, 43a, 43b, 44a, 44b, 45a, 45b, 46a, 46b, 47a, 47b, 48a, 48b, 49a, 49b, 50a, 50b, 51a, 51b, 52a, 52b, 53a, 53b, 54a, 54b, 55a, 55b, 56a, 56b, 57a, 57b, 58a, 58b, 59a, 59b, 60a, 60b, 61a, 61b, 62a, 62b, 63a, 63b, 64a, 64b, 65a, 65b, 66a, 66b, 67a, 67b, 68a, 68b, 69a, 69b, 70a, 70b, 71a, 71b, 72a, 72b, 73a, 73b, 74a, 74b, 75a, 75b, 76a, 76b, 77a, 77b, 78a, 78b, 79a, 79b, 80a, 86b, 89a.

Kasideler: 80b.

Matla'lar: 38a, 46b, 86a.

Kıt'alar: 16a, 47a.

Müfredler: 14a, 86a.

Lügazlar: 87b.

1.1.8. Muhteva Özellikleri

Tezimizin konusunu oluşturan İBB Atatürk Kitaplığı Bel Yz K 0773 numarada kayıtlı eser, 90 varaktan müteşekkil bir şiir mecmuasıdır. Gazellerin ağırlıkta olduğu mecmuada genellikle 15. ve 18. yüzyıllar arası manzum metinler mevcuttur. En fazla 17. yüzyıla ait metinlerin yer aldığı mecmuada mensur metin bulunmamaktadır.

Mecmuada tarikat mensubu, din büyüğü (şeyhülislam, mevlevi dedeleri vb.) şairlere yer verilmiş olmasına rağmen dinî hiçbir manzumeye yer verilmemiştir.

Yine dikkate değer bir başka husus ise mecmuada yer alan tek kasidenin Osmanlı Tarihi kasidesi olmasıdır. Bir tarih kasidesinin not alınmış olması derleyicinin bu konudaki ilgi ve eğilimlerinin sonucu olmasının yanında tertip tarihi bilinmeyen mecmuanın ne zaman derlendiği hakkında ipucu elde edilmesi açısından önem arz etmektedir.

Mecmuada üç tane Farsça lügaz vardır. Fakat bu lügazların şairine ait herhangi bir bilgi bulunmadığından bunların bir kişiye mi, yoksa farklı şairlere mi ait oldukları tespit edilememiştir.

BÖLÜM II

2. METİN

2.1. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yöntem

1. Beyitlerle yazılan nazım şekillerinde her beyte, musammatlarda her bende sıra numarası verilmiştir.
2. Mecmuada şiirlerin sırasıyla alakalı bir değişiklik yapılmamış, yazmadaki sıraya sadık kalınmıştır.
3. Şiirlerin -varsa- başlıkları koyu ve büyük harflerle yazılmıştır. Başlıkları olmayan şiirlerin başına ise köşeli parantez “[ ]” içinde şairin mahlası yazılmıştır.
4. Şiirlerde şairlerin mahlasları koyu karakterde yazılmıştır.
5. Başlıktan sonra konulan yıldız (*) dipnotu ile şiirlerin mecmuada yer aldığı sayfa numarası verilmiştir. Divanları taranmış şairlerin erişilen şiirlerinin divanlarının kısaltmaları ve şiirlerin bulunduğu sayfa numarası da aynı dipnotta (Açıkgöz, 1986: 132) şeklinde gösterilmiştir. Şairin divanına ulaşılamamışsa şiirin bulunduğu eser ismi ve şiirin sayfa numarası yine bu dipnotta belirtilmiştir.
6. Arapça ve Farsça beyitlerle müstakil şiirler, transkribe edilerek italik karakterde yazılmıştır. Farsça şiirlerin fotoğrafları metnin sonunda “Ekler” başlığı altında verilmiştir.
7. Anlam veya vezin gereği yapılan metin tamirleri köşeli ayraç [ ] içinde gösterilmiştir. Metinde okunamayan kelimeler (...) şeklinde gösterilmiştir. Okunup anlamlandırılmayan kelimelere dikkat çekmek için (?) işareti konulmuştur.
8. Hemzeli kelimelerin yazımında mecmuadaki şekle uyularak kelime “y” ile yazılmışsa “māyil, kāyil” şeklinde, hemze ile yazılmışsa “mā’il, kā’il” şeklinde transkribe edilmiştir.
9. Vezin gereği yapılması gereken ulamalar mecmuada “n’ola, n’eyler, n’ider” şeklinde, ünlü ulamaları ise “böyle mi_olur, nice_olur, esfelde_olan” şeklinde yazılmıştır.
10. Şeddeli kelimelerin asli şekilleriyle okunup okunmamasında vezin esas alınmıştır.
11. Şiirlerde bulunan vezin bozuklukları dipnotta belirtilmiştir.
12. Vezinle ilgili durumlarda M. Fatih Köksal’ın “Metin Neşrinde Vezinle İlgili Problemler, Bazı Tespit ve Teklifler” (2012b: 63-81) makalesindeki önerilerine uyulmaya çalışılmıştır.

13. Metinde vâv-ı ma'dûle'ler “و” ile gösterilmiştir.

14. Metinde geçen yazım yanlışları ya da vezne uydurulmak için yazımında değişiklik gözlenen kelimelerdeki farklar, dipnotlarda belirtilmiş ve karşısına “nüsha” ibaresiyle not düşülmüştür.

15. “ile” ve “ise” edatı mecmuada ayrı bir kelime olarak yazılmışsa metin çevirisinde de ayrı yazılmış; “yâr ile, nâz ise” vb. Bitişikse metin çevirisinde de bitişik yazılmıştır; “ışkla, güherse” vb. Bitişik yazıldığı halde vezin gereği ayrı yazılması icap eden yerde tire (-)ile belirtilmiştir: “zülf-ile, var-ise”

16. “için” edatı ayrı bir kelime olarak yazılmışsa transkribe edilirken de ayrı yazılmış, kelimeye “çün” şeklinde bitişik yazılmışsa tire “-” ile aynı kelimeye eklenerek transkribe edilmiştir; “anuñ-çün, kimüñ-çün”.

17. Metin tespitinde aşağıdaki transkripsiyon işaretleri esas alınmıştır:

Simge	Büyük Harf	Küçük Harf
ء	ʾ	ʾ
آ	Ā	ā
ث	Ṭ	ṭ
ح	Ḥ	ḥ
خ	Ḫ	ḫ
ذ	Ḍ	ḏ
ص	Ṣ	ṣ
ض	Ḍ, Ḍ̣	ḏ, ḏ̣
ط	Ṭ	ṭ
ظ	Ḍ	ḏ
ع	ʿ	ʿ
غ	Ġ	ġ

ق	Ḷ	ḷ
ك	-	ñ,k
و	V, Ū	v, ū
ى	Ī, Y	ī, y

2.2. Dipnotlarda Kullanılan Divanların Kısaltmaları

- AD:** Âlî Dîvânı (Arıkoğlu, İ. (1999). *Âlî (Edirneli Hüseyin Efendi) Hayatı, Sanatı, Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni*. Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi.)
- AAD:** Abdülbâkî Ârif Dîvânı (Şahin, A. (2002). *Abdülbaki Arif Efendi (Hayatı Eserleri Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni)*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuklu Üniversitesi.)
- AND:** Ahmed Nâmî Dîvânı (Yenikale, A. (?). *Ahmet Nâmî Dîvânı ve İncelemesi*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay e-kitap.)
- BD:** Bâkî Dîvânı (Küçük, S. (1994). *Bâkî Dîvânı Tenkitli Basım*. Ankara: TDK Yayınları.)
- BRD:** Bursalı Rahmî Dîvânı (Erdoğan, M. (2011). *Bursalı Rahmî ve Dîvânı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları e-kitap.)
- CD:** Cevrî Dîvânı (Ayan, H. (1981). *Cevrî Hayâtı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanı'nın Tenkidli Metni*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.)
- ED:** Emrî Dîvânı (Saraç, M. A. Y. (?). *Emrî Dîvânı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları e-kitap.)
- EFD:** Edirneli Fâiz Dîvânı (Demir, T. (2006). *Edirneli Fâiz Divanı İnceleme-Metin-Dizin*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.)
- ESD:** Es'ad Dîvânı (Şaş, A. K. (2009). *Es'ad Dîvânı'nın Yeni Harflere Çevirisi ve İçerisindeki Çekimli Fiillerin Yapı Bakımından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi)
- EŞD:** Edirneli Şevkî Dîvânı (Durmuş, T. Işınsoy- Canım R. (2018). *Edirneli Şevkî Divanı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları e-kitap.)
- FD:** Fasîh Dîvânı (Çıpan, M. (2003). *Fasih Divanı İnceleme-Tenkidli Metin*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.)
- FHD:** Fehîm Dîvânı (Üzgör, T. (1991). *Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.)
- FKD:** Feyzî-i Kefevî Dîvânı (Eflatun, M. (2003). *Feyzî-i Kefevî Dîvânı: Tahlil-Metin*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.)

- FMD:** Fâyik Mahmûd Dîvânı (Koçak, F. (2006). *Fâik Mahmûd ve Dîvânı*, Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.)
- FZD:** Fuzûlî Dîvânı (Parlatır, İ. (2014). *Fuzulî Türkçe Divan*. Ankara: Akçağ Yayınları.)
- GAD:** Gelibolulu Âlî Dîvânı (Aksoyak, İ. H. (2018). *Gelibolulu Mustafa Âlî Dîvânı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları e-kitap.)
- HD:** Hâletî Dîvânı (Kaya, B. A. (2017). *Azmîzâde Hâletî Divânı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları e-kitap.)
- HKD:** Hüdâyî-i Kadîm Dîvânı (Demiralay, M. (2007). *Hüdâyî-i Kadîm (16yy) ve Dîvânı İnceleme-Tenkidli Metin*. Yüksek Lisans Tezi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.)
- İD:** İsmetî Dîvânı (İpekten, H. (1974). *İsmetî Dîvânı-Edisyon Kritik*. Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayınları.)
- KD:** Kabûlî Dîvânı (Erdoğan, M. (2008). *Kabûlî İbrahim Efendi, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı (İnceleme-Tenkidli Metin-Dizin), C 1*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.)
- KFD:** Kara Fazlî Dîvânı (Özkat, M (2005). *Kara Fazlî'nin Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı (İnceleme-Tenkidli Metin)*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi.)
- MD:** Mezâkî Dîvânı (Mermer, A. (1991). *Mezaki Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı'nın Tenkidli Metni*. Ankara: TDK Yayınları.)
- MSD:** Mustafa Sâmî Dîvânı (Oğuz, F. S. Kutlar (2017). *Arpaeminizâde Mustafa Sâmî-Dîvân*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları e-kitap.)
- ND:** Neşâtî Dîvânı (Kaplan, M. (1996). *Neşâtî Divânı*. İzmir: Akademi Yayınları.)
- NBD:** Nâbî Dîvânı (Bilkan, A. F. (1997a) *Nâbî Dîvânı I*. İstanbul: MEB Yayınları.)
- NCD:** Necâtî Dîvânı (Tarlan, A. N. (1992). *Necatî Beg Divanı*. Ankara: Akçağ Yayınları.)
- NDD:** Nedîm Dîvânı (Macit, M. (2017). *Nedîm Dîvânı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları e-kitap.)
- NFD:** Nef'î Dîvânı (Akkuş, M. (2018) *Nef'î Dîvânı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları e-kitap.)
- NKD:** Nâ'îlî-i Kadîm Dîvânı (İpekten, H. (1990). *Nailî Divânı*. Ankara: Akçağ Yay.)

- NRD:** Nâdirî Dîvânı (Külekçi, N. (1985). *Gani-zâde Nâdirî Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserler: Dîvânı ve Şeh-nâmesi'nin Tenkidli Metni*. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.)
- PD:** Sâbir Parsa Dîvânı (Yoldaş, K. (2005). *Sâbir Parsa Divanı, İnceleme, Karşılaştırmalı Metin-Dizin*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.)
- RD:** Râşid Dîvânı (Günay, F. (2001). *Râşid (Vak'anüvis) Hayatı, Edebi Kişiliği, Divanının Tenkidli Metni ve İncelemesi*. Doktora Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi.)
- RDS:**Riyazi Divanı'ndan Seçmeler
- RMD:** Râmî Dîvânı (Kovukçu F. Z. (2000). *Râmî Divanı*. Doktora Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi.)
- RSD:**Râsih Dîvânı (Öztekin, Ö. (1997). *Râsih Divanı İnceleme-Teknik Metin Özel Adlar Dizini*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.)
- RUD:** Rûhî Dîvânı (Ak, C. (2001). *Bağdatlı Rûhî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin*. II. C. Bursa: Uludağ Üniversitesi Yayınları)
- RZD:** Rızâyî Dîvânı (Topçu, M. (1997). *Dîvân-ı Rızâyî (Tenkitli Metin)*. Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi.)
- SD:** Sâbit Dîvânı (Karacan, T. (1981). *17. yy. Şairlerimizden Sâbit ve Edisyon Kritikli Divan Metni*. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.)
- ŞD:** Şinâsî Dîvânı (Harmancı, M. E. (1999). *Şinâsî Dîvânı*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi.)
- ŞBD:**Şeyhülislam Bahâyî Dîvânı (Tolasa, H. (1979). *Şeyhülislam Bahayî Divanından Seçmeler*. İstanbul: Tercüman Gazetesi Yayınları.)
- ŞHD:** Şehrî Dîvânı (Demirel, Ş. (2017). *Şehrî (Malatyalı Ali Çelebi) Dîvânı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları e-kitap.)
- ŞPD:**Şemsî Paşa Dîvânı (Akkaya, M. (1992). *Şemsî Paşa Divanı (İnceleme-Edisyon Kritikli Metin)*. Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.)
- ŞYD:**Şeyhülislam Yahyâ Dîvânı (Ertem, R. (1995). *Şeyhülislam Yahya Divanı*. Ankara: Akçağ Yay.)
- TD:** Tîbî Dîvânı (Tak, S. (1999). *Tıybî ve Türkçe Divanı*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi)

- UD:** Ubeydî Dîvânı (Arslan, Ö. (2013). *Ubeydî Dîvânı (Metin ve İnceleme)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.)
- ÜSD:** Üsküdarlı Sırrî Dîvânı (Kazan, Ş. (2003). *Üsküdarlı Sırrî Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği Divan'ı (Tenkidli Metin-İnceleme) ve Şerhu Medhi'n-Nebi*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.)
- VD:** Veysî Dîvânı (Toska, Z (1985). *Veysî: Divanı, Hayatı, Eserleri ve Edebi Kişiliği*. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul Üniversitesi.)
- VCD:** Vecdî Dîvânı (Kavruk H-Selçuk B. (2009). *Filibeli Vecdî ve Dîvânı (Metin-Dizin)*, Malatya: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. e-kitap.)
- YD:** Yümnî Dîvânı (Kaplan, Y. (2015). *Yümnî Dîvânı (İnceleme-Metin-Sözlük)*. İstanbul: Kesit Yayınları.)
- ZD:** Zâtî Dîvânı (Çavuşoğlu, M. -Tanyeri, M. A. (1987). *Zatî Divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon) Gazeller Kısmı III. C*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.)
- ZTD:** Zâtî Dîvânı (Tarlan, A. N. (1967). *Zatî Divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon) Gazeller Kısmı: I. Cild*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.)

2.3. Mecmuanın Transkripsiyonlu Metni

-1-

[VECDİ] VELEHÜ*

Vezin: . - - / . - - / . - - / . - - -

- 1a
- 1 Dilüñ şabr ü sükûnın nâle vü feryâda virdüm hep
Bu cism-i âteşinüñ âb u hâkin bâda virdüm hep
- 2 Tesellîyâb olup kayd-ı şikenc-i zülf-i pür-ğamla
Metâ^c -ı ârzüyı hâtır-ı âzâde virdüm hep
- 3 N'ola ger mest açılса ğoncası ol gül-bün-i nâzuñ
Aña ben şu yerine hün-ı dilden bâde virdüm hep
- 4 Ne sūd eyler hırîdâr-ı metâ^c -ı vaşlı benden sor
Ki nağd-i ^c aql u fikr ü cânı ol sūdâde virdüm hep
- 5 Hâṭ ü hâlin görüp ğamze_ile aşlın şordum ey **Vecdî**
Didi eṭfâl-i nâz ü fitneyi üstâda virdüm hep

-2-

[VECDİ] VELEHÜ*

Vezin: - - / - . - / . - - / - . -

- 1 Eşküm firâḫ-ı yâr⁶ ile Ceyhûna nâz ider
Âhum hevâ-yı zülfle gerdûna nâz ider
- 2 Sînemde ârzü-yı temâşâ-yı hâl ile
Dâğum hemîşe lâle-i pür-ğûna nâz ider
- 3 İtdükçe baḫş derd ü belâ⁷ dîdegân-ı ^c ışk

* 1a., VCD (Kavruk-Selçuk, 2009: 58).

* 1a., VCD (Kavruk-Selçuk, 2009: 65).

⁶ yâr ile: la^c1 ile, VCD.

Şerh-i ğam-ı hikāyet-i Mecnūna⁸ nāz ider

4 Yā Rab ne tūrfe fitne-i ‘ālī-cenābdur
Ol ğamzeler ki sihre vü efsūna nāz ider

5 **Vecdī** ṭabī‘ atüm eşer-i feyz-i ‘ışkla
Bir şūhdur ki şī‘ re vü mażmūna nāz ider

-3-

[VECDİ] VELEHŪ*

Vezin: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 1b 1 Luṭf-ı felek ki illere ābı şarāb ider
Dil-teşne-i maḥabbete baḥrı serāb ider
- 2 Ğamdan egerçi herkes alur hişşe līk çarḥ
Hep baña cān-güdāz olanı intiḥāb ider
- 3 Ger āh idersem āhumı gerdün-ı şīve-kār
Ser-maṭla‘-ı sitāreme ebri ḥicāb ider
- 4 Şad-āferīn seḥā-yı ğalaṭ-baḥş-ı çarḥa kim
Aġyāra luṭf u cevri⁹ baña bī-ḥisāb ider
- 5 **Vecdī** taḥammül eyle sipihrūn cefāsına
Bir gün olur ki eyledüğünden ḥicāb ider

-4-

[VECDİ] VELEHŪ*

Vezin: . - - - ./- - - - ./- - - - ./- - - -

⁷ derd ü belā: derd-i belā, *VCD*.

⁸ şerh-i ğam-ı hikāyet-i Mecnūn’a: şerh-i ğamum hikāyet-i Mecnūn’a, *VCD*.

* 1b., *VCD* (Kavruk-Selçuk, 2009: 66).

⁹ luṭf u cevri: luṭfi cevri, *VCD*.

* 1b., *VCD* (Kavruk-Selçuk, 2009: 75).

- 1 Şebistân-ı ğamam bezmümde şem^ç -i enverüm yoğdur
Fenâ dünyâda ya^ç nî bir müselleml dil-berüm yoğdur
- 2 Serinde herkesün bir ğonca-ı sîr-âbı var şimdi
Benüm bâğ-ı cihân içinde bir berg-i terüm yoğdur
- 3 Ne bir zağm-ı nigâh u ne esîr-i zülf-i müşğinüm
Anuñ-çün şaff-ı ser-bâzân-ı ^ç ışđ içre yerüm yoğdur
- 4 Zer-i hâlis ^ç iyâr itdi dili iksîr-i ^ç ışđ ammâ
Ele alur anı bir dil-ber-i sîmîn-berüm yođdur¹⁰
- 5 Niçe feryâd idüp çâk-i girîbân itmeyem ben¹¹ kim
Yanumda sâķî-yi gül-ruğ elümde sâğarum yoğdur
- 6 Sitanbula şu deñlü¹² ârzü var dilde ey **Vecdî**
Uçardum bulsam ammâ n'eyleyem bâl ü perüm yoğdur

-5-

ṬİBÎ*

Veziñ: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 2a 1 Ğam nağme-i sürürda müdğam degül midür
Dehrün tamâm-ı sūrı da mâtem degül midür
- 2 Şekl-i ğinâ ^ç anâ vü ne dem demle âşinâ
Lafz-ı elem mülâzım-ı ^ç âlem degül midür
- 3 Pâ-zehr zehrle bile râhum revâ ile
Cüz^ç-i ağîr merhemi gör hem degül midür

¹⁰ D'de bu beyitten sonra aşağıdaki beyit bulunmaktadır:

5 Yanup hicrânla şem^ç -i ğam oldum vaşlı yâd itmem
Metâ^ç -ı şeb-pesendim şubĥa lâyıķ gevhürüm yoğdur

¹¹ İtmeyem ben: itmeyeyim, *VCD*.

¹² şu deñlü: o deñlü, *VCD*.

* 2a./Bu gazel TD'de bulunmamaktadır.

4 Şîr olsa albi rîş mi olmaz zamānede
Mekr-i sitem ser-efgen-i Rüstem degül midür

5 Māl ü melāl-i mümteziç ü naş-ı burç-ı renc
Dirhem baılsa şüreti derhem [degül midür]

6 **ıbbî** ümîd ramet-i Ramāna ver hemān
Ol ğayrıdan  ibādına eram degül midür

-6-

ĀLĪB-İ  ATĪ*

Vezin: . . . -/. . . -/. . . -/. . . -

1 Dem-i vişāl geer neşve-i şarāb gibi
alur gözümdede o demler ğayāl-i ğāb gibi

2 Şeb-i firā bana cāme-ğāb-ı āteş olur
Şabāa dek dönerim süzile kebāb gibi

3 Cemāli keşret-i nezzāreden bedīd olmaz
Ki tār u pūd-nazar setr ider niāb gibi

4 Fedā-yı va de-i ebleh-ferībiyüz yārūn
Ki teşne-dilleri sürür ider serāb gibi

5 Fenā-pezir-i bezm-i şebāneden bildüm
Bu  ālem[ūn] de soñı **ālibā** ğarāb gibi

-7-

RIYĀZĪ ŞĀIB-ZEMĪN*

Vezin: . . . -/. . . -/. . . -/. . . -

2b 1 Leb-i mey-ğunuñı seyr eyleyen dīvāne¹³ olmaz mı

* 2a.

* 2b., RYD (Aıkgöz, 1986: 594).

Görenler sen perî-rû dil-beri dîvâne olmaz mı

2 Hayâlün kalb-i nâ-şadumdudur sen de kerem kılsañ
Kâdem başsañ ne var bu külbe-i aḥzâna [olmaz mı]¹⁴

3 Ğam-ile söyleşilmez dirler erbâb-ı ḥired ammâ
Anuñ sâķî cevâbı bir iki peymâne olmaz mı

4 Dil-i ‘âşık gibi aña nedendür çâklar düşmek
Kâbâ-yı tengi yoḥsa ḡonca-ı ḥandâna olmaz mı

5 Tamâm itmiş dil-i zâruñ işin ol ḡamze-i ḥün-rîz
Ya şimden soñra kaşdı ey **Riyâzî** câna olmaz mı

-8-

NAZİRE-İ NEŞÂTÎ*

Ve zin: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1 Gönül ‘arz itse ḥâlin sen şeh-i ḥübâne olmaz mı
Düşüp geh pâyüñe geh ḡuşe-i dâmâne olmaz mı

2 Yeter mecrûḥ-ı tîḡ-ı ḡamze olduḡ ḡonca-ı la‘ lüñ
Nemek-rîz-i tebessüm olsa zaḥm-ı câna olmaz mı

3 O tâb-ı ḥüsne gül bezmi teşrîf eyle de seyr it
Sebûlar şem‘ üñe sâḡar gibi pervâne olmaz mı

4 Gönül kim ‘ârîz-ı pür-tâbuña âyinedür dâ’im
O müşḡîn ṭurreye müjḡân-ı çeşmüm şâne olmaz mı

¹³ divâne: mestâne, RYD.

¹⁴ Bu beyitten sonra RYD’de aşağıdaki iki beyit yer almaktadır:

3 Maḥabbet toḡrı yoldur şanma deşt ü kūha düşmekdür
Çıkup gitmek o rāh-ı rāstdan yabâna olmaz mı

4 Hemân tek aña cân virmek buyur ey şem‘ -i bezm-ārâ
Dil-i ser-geşteyi gör ḥıdmete pervâne olmaz mı

* 2b., ND (Kaplan, 1996: 162).

- 5 Bulup tenhâ seni bir gün Neşâti reh-güzârunda
Biraz aḥvâlini ' arz itse küstâhâne [olmaz mı]

-9-

[NĀ'İLĪ] VELEHŪ*

Vezi: - - ./ - - ./ - - ./ - -

- 3a 1 Reng-i ruḥ-ı gülzârı tebâh eyledi bülbül
Naḫdi gül-i ruḥsârma âh eyledi bülbül
- 2 Kaṭ' -ı nigeḥ-i ḥasret idüp bâğda gülden
Ruḥsârmaña bir nîm-nigâh eyledi bülbül
- 3 Bir âh-ı ciger-sûz çeküp yâd-ı ruḥuñla
Gül-ğonca-ı ḥurşîdi siyâh eyledi bülbül
- 4 Bî-ḥ'âhiş-i gül oldı taleb-kâr-ı cemâlün
Terk-i heves-i berg [ü] giyâḥ eyledi bülbül
- 5 Meftûnı olup Nâ'iliyâ ol gül-i ḥüsnün
Rûḥu'l-ḫudüsi zemzeme-ḥ'âh eyledi bülbül

-10-

[NĀ'İLĪ] VELEHŪ*

Vezi: . . - -/ . . - -/ . . - -/ . . - -

- 1 Serv-ḫadler ki çemenzâra ḥırâm-âver olur
Cûylar ḫatre-zenân bâğa peyâm-âver olur
- 2 Ḥâl ü zülfün ki gelür bir yere şayd-ı dil için
Birisi dâne döker birisi dâm-âver olur
- 3 Olsa teşrifüne dil munṭazır-ı şubḥ-ı ümîd

* 3a., NKD (İpekten, 1990: 254).

* 3a., NKD (İpekten, 1990: 209).

Bulunur baht-ı siyeh arada şâm-âver olur

4 Nâme de gelse dil ü dîde oqunmaz senden
Âh ü eşk âfet-i mektûb-ı hamâm-âver olur

5 Gitdi naqd-i dil ü dîn Nâ'iliyâ bir bûte¹⁵ kim
Ham-ı ebrûsına Cibrîl kıyâm-âver olur

-11-

ŞEHİRİ*

Vezin: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 3b 1 Çıkdı şâhından bahârûñ sünbül-i müşgîn-demi
Şabr ider mi zîr-i destârında yârûñ perçemi
- 2 Bâğda gül-ğonca-ı şeb-nem be-dest itdi şikest
Kıymet-i âyîne-i İskenderi¹⁶ câm-ı Cemi
- 3 İtme ey gülbün-nihâlüm eşk-i çeşmüm pây-mâl
Âfitâb-ı 'âlem-ârâ yerde qor mı şeb-nemi
- 4 N'eyleyem 'ıyş-ı bahârı ol lebi mey-günsuz
Var mı bezmüñ 'âlem-i âb olmayınca 'âlemi
- 5 Niçe nev-rûz u bahâr ola bu gül-şen bûy-ile
Şehrî rengîn-edâveş bülbül-i hünîn-demi

-12-

[ŞEHİRİ] VELEHÛ*

Vezin: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

¹⁵ bûte: büt, *NKD*.

* 3b., ŞHD (Demirel, 2017: 125-126).

¹⁶ İskenderi câm-ı Cemi: İskender ü câm-ı Cemi, *ŞHD*.

* 3b., ŞHD (Demirel, 2017: 120).

- 1 Dem o demdür kim şabâh-ı ‘ıyd-ı hoş-eyyâm ola
‘ıyşe ruḥşat cāma ‘ızzet sākīye ibrām ola
- 2 Dem o demdür kim bu ruḥşatgāhda¹⁷ şām ü seher
Bir elünde zülf-i sākī bir elünde cām ola
- 3 Dem o demdür kim bütân sermestī-yi inşāf olup
‘Āşıkān gül-büse-çin-i ‘arız-ı gülfām [ola]
- 4 Dem o demdür kim kamer-rüyân-ı ‘aşıq-ārzū
Hāle-i āgūş-ı maḥkūmīde bī-ārām ola
- 5 Dem o demdür kim bu ‘ıyş-ābād-ı dünyāda hemān
Mey ola dil-ber ola **Şehri** ola bayram ola

-13-

[NEŞĀTĪ] VELEHŪ*

Vezi: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 4a** 1 Şabādan kim ola giysū-yı dil-ber rāst gāhī kec
Olur ḥāl-i dil-i ‘uşşāk yek-ser rāst gāhī kec
- 2 Hāzer ey fitne-cū¹⁸ kim ḥançer-i mestāne¹⁹ ol āfet
Gelür mey-ḥānededen destār ber-ser rāst gāhī [kec]
- 3 İder miḥrāb-ı ebrūna rükū‘ -ı bī-riyā sākī²⁰
Şürāhī gerdenin meclisde eyler rāst gāhī kec
- 4 Olur tır ü kemān gülşende qaşd-ı bülbül-i zāra

¹⁷ Ruḥşat-gāhda: nüzhet-gāhda, *SHD*.

* 4a., ND (Kaplan, 1996: 99).

¹⁸ Fitne-cū: fitne, *ND*.

¹⁹ Ḥançer-i mestāne: ḥançer be-kef mestāne, *ND*.

²⁰ İder miḥrāb-ı ebrūna rükū‘ bī-riyā sākī: Ol ebrūlar ki sākī kıble-i cāndur rükū‘ ın gör, *ND*.

Şabādan kim ola şāh-ı gül-i ter rāst gāhī [kec]

- 5 Hayāl-i kāmēt ü ebrū-yı dil-berde Neşāṭī²¹
Olur hāl-i dil-i endūh-perver rāst gāhī kec

-14-

[NEŞĀṬĪ] VELEHŪ*

Vezin: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Dil niyāz itmekde dil-ber nāz bilmez n'eydügin
Nev-zuhūr-ı ' işvedür dem-sāz bilmez n'eydügin

- 2 Bezm-i ğamda dil ki dā'im zevqyāb-ı nāledür
Nağme-i hālet-fezā-yı sāz bilmez n'eydügin

- 3 Keşf-i rāz itmekde dil dā'im nigāh-ı şūhına
İhtirāz-ı ğamze-i ğammāz bilmez n'eydügin

- 4 Cünbiş-i dāmān-ı nāzın²² güllerün seyr itmeyen
Sūz-ı bülbül şu'le-i āvāz bilmez n'eydügin

- 5 Āteşin leḥçe ile şi'r-i ābdārum görmeyen
Ṭarz-ı sihr ü şīve-i i'cāz bilmez n'eydügin

- 6 Olmayan naqş-ı hayālümle Neşāṭī āşinā
Resm-i kilik-i 'Urfī-i Şīrāz bilmez n'eydügin

-15-

[NEŞĀṬĪ] VELEHŪ*

Vezin: . . . - / . . - / . . - / . . -

- 4b 1 Mişāl-i çeşm-i bütān nergis-i çemen maḥmūr

²¹ Hayāl-i kāmēt ü ebrū-yı dil-berde Neşāṭī-veş: Hayāl-i ebrūvān u ḳadd-i dil-berle Neşāṭī-veş, *ND*.

* 4a., *ND* (Kaplan, 1996: 141).

²² nāzın: nāzdan, *ND*.

* 4b., *ND* (Kaplan, 1996: 110-111).

İçen bu bâdeyi maḥmūr içmeyen maḥmūr

2 ‘ Aceb mi mülk-i dile şalsa ğamzeler âşüb
Ḥarâb-ı ‘ işve-nigeh çeşm-i pür-fiten maḥmūr

3 Bahâr-ı ‘ âlem-i câhuñ hazâni der-peydür
Olur bu meclise elbette her gelen maḥmūr

4 Ḥoşâ füzünî-yi keyf-i mey-i maḥabbet kim
Ḥarâb-ı ‘ ışk yatur Ḳays u Kûh-ken maḥmūr

5 Bilür mi telḥî-yi kâm-ı dili Neşâti veş
Ḥumâr-ı hicr-ile elbette²³ olmayan maḥmūr

-16-

[NEŞĀTÎ] VELEHÛ*

Vezin: - - ./- . - ./- - - ./- . -

1 Bâġ-ı ruḥında sebze-i ter²⁴ kim demîdedür
Mir’ât-i sîne âyine-i jeng-i dîdedür

2 Bîni-yi pâkine elif-i ân disem n’ola
Ebrû-yı dil-keşi aña medd-i keşîdedür

3 Virdük fenâya ‘ ışka düşelden vücūdumuz
Bizden yine o gözleri âhū remîdedür

4 Seyr eyle ḥâlet-i dil-i pür-ḥūni ğoncade
Açılsa şevḳ-ile yine câme derîdedür

5 Çek mîve-i vişâlden el kim Neşâtiyâ
Ol tâze naḥl-i nâz daḥî nev-resîdedür

²³ Elbette: ‘ âlemde, *ND*.

* 4b., *ND* (Kaplan, 1996: 111).

²⁴ Ter: nev, *ND*.

NĀ 'İLĪ EFENDİ*

Vezin: . - . -/. . - -/. - . -/. . -

- 5a 1 Hevā-yı ʿ işka uyup kūy-ı yāre dek giderüz
Nesīm-i şubḥa refīkiz bahāra dek giderüz
- 2 İderse kand-i lebūn ḥātır-ı mezāka ḥuṭūr
Diyār-ı Mışra degül Qandehāra dek giderüz²⁵
- 3 Tārīḫ-i fākada hem-kefş olup Şenāyiye
Cenāb-ı Külḥan-ı Lāy-ḥāra dek giderüz
- 4 Palās-pāre-i rindī be-düş u kāse be-kef
Zekāti mey virilür bir diyāra dek giderüz²⁶
- 5 Felek girerse kef-i Nā 'ilīye dāmānuñ
Senüñle maḥkeme-i Girdgāra dek giderüz

[NĀ 'İLĪ] VELEHŪ*

Vezin: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Oldı eşküm gülşen-ārā-yı heves cūlar gibi
Akdı gönülüm bir nihāl-i tāze²⁷ şular gibi
- 2 Tūfā Mecnūnum ki pey-der-per ḥayāl-i çeşm-i yār
Tolanur²⁸ eṭrāfımı ser-geşte āhūlar gibi
- 3 Hep siyeh-pūş oldılar kaşd-ı şebīḥūn-ı dile

* 5a., NKD (İpekten, 1990: 227).

²⁵ Bu beyit NKD'de 4. sırada yer almaktadır.

²⁶ Bu beyit NKD'de 2. sırada yer almaktadır.

* 5a., NKD (İpekten, 1990: 315).

²⁷ nihāl-i tāze: nihāl-i ʿ işveye, NKD.

²⁸ Tolanur: devr ider, NKD.

Girdiler müjgānları bir renge²⁹ cādūlar gibi

4 Bir nihāl-i tazedür³⁰ addūn hevāsıyla gönül
Şahn-ı gülşende hırāmān serv-i dil-cūlar gibi

5 Āb u tāb-ı al‘ at-i ebkār-ı nazm-ı³¹ Nā‘ilī
an³² ider āyīne-i hırşide meh-rūlar gibi

-19-

[NĀ‘İLĪ] VELEHŪ*

Vezin: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 5b 1 Pister-i hicrūnde bilmez h̄‘āb u rāhat n’eydügin
Düşde görmez haste-i ‘ışkuñ ifākat n’eydügin
- 2 Ser-gerān-ı ‘ışkuña la‘ lūñ şunardıñ mey degül
Bilseñ ey sākī hūmār-ı cām-ı firat n’eydügin
- 3 Çeşm-i mestūñ virmese a böyle ruat ‘ışveye
Bilse te‘şir-i nigāh-ı germ-i hasret n’eydügin
- 4 N’eydügin bā‘ is ne bilsün ruat-ı nezzāreye
Bilmeyen ol amze-i hūn-riz-i āfet n’eydügin³³
- 5 Sīne-i ‘uşşākı görsün bilmeyen ey Nā‘ilī
Kūlhan-ı germ-ābe-i ‘ış u maabbet³⁴ n’eydügin

²⁹ Girdiler müjgānları bir renge: girdeler müjgānların bir cenge, *NKD*.

³⁰ nihāl-i tazedür: nihāl-i āhdur, *NKD*.

³¹ Nazm-ı Nā‘ilī: nazmın Nā‘ilī, *NKD*.

³² an: a‘n, *NKD*.

* 5b., *NKD* (İpekten, 1990: 277).

³³ Bu beyitten sonra *NKD*’de bir beyit daha bulunmaktadır:

5 Mest-i hūn-āb olmamış zehr-āb-ı am nūş itmemiş
Bilmemiş Cemşid ü Cem āyīn-i ‘ışret neydügin

³⁴ ‘ış u maabbet: şehri maabbet, *NKD*.

[NĀ'İLĪ] VELEHŪ*

Veziin: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1   Ḳahramānlar bend idüp ol iki Ḳaşı bir yere
          Bir kemān eylerdi gelse iki başı bir yere

- 2   Āfitābı dūr-bīn eylerse de görmez yine³⁵
          Ehl-i tecrīdūñ döşenmişdür firāşı bir yere

- 3   Ḥikmetinde ben de ḥayrānum ki yok cem' eylemiş
          Meşreb-i 'irfān-ile 'akl-ı ma'āşı bir yere

- 4   Rind olan bir taşına almaz ḥarābāt-ı ğamuñ
          Gelse çarḥāsā hezārān Ḳaşr-ı kâşī bir yere

- 5   Kārgāh-ı ḥikmetūñ naḳşı bilinmez Nā'īlī
          Gelmedükçe 'ışḳla zühdūñ ḳumāşı bir yere

[ḤĀLETĪ] VELEHŪ*

Veziin: . . . - / . . . - / . . . - / . . .

- 6a**
- 1   Ḥāṭırum Ḳays-şifat kūha³⁶ vü şahrāya çeker
          Ġam-ı 'ışḳuñ beni öldürmege tenhāya çeker

  - 2   Zīr-i destāra alur³⁷ zülf-i siyāhın³⁸ gahī
          Bir melekdür şanasın ejderi bālāya çeker

  - 3   Pīş-keş çekse ḳapuñdan gelicek bād-ı şabā
          Ḳuḥl-i ḥāk-i ḳademūñ dīde-i bināya çeker

* 5b., NKD (İpekten, 1990: 303).

³⁵ yine: Mesīḥ, NKD.

* 6a., HD (Kaya, 2017: 315).

³⁶ Ḳays-şifat-ı kūha: Ḳays gibi kūha, HD.

³⁷ alur: olur, HD.

³⁸ zülf-i siyāhın: zülf-i siyāhı, HD.

- 4 Baħr-i ħüsn oldu ruħuñ her biri ol ħálleruñ
Bir deñiz mālīkidür ādemi deryāya çeker
- 5 Olsa fānī ne қadar pīr-i muğān **Ĥāletiyā**
Ġam zebūnın yine bezm-i mey-i ħamrāya çeker

-22-

[ĤĀLETĪ] VELEHŪ*

Veziñ: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Bu bezmüñ ŧehd-i nābından çekildüm niçe müddetdür
Gelen ancaқ zebān-ı telĥüme³⁹ engüŧ-i ħayretdür
- 2 Niğīn-i la^ç ldür farkumda olan āteŧin dāğum
Dü-tā olmış қadüm bir ĥātem-i bezm-i maĥabbetdür⁴⁰
- 3 Ne menzilde қarār itseñ döner o menzil-i māha
Ne yerde cilve қılsañ cilvegāh-ı baĥt [u] devletdür
- 4 Benüm gibi belā-keŧ ^ç āŧıқа hergiz naŧīb olmaz
O yārūñ sīne-i sīmīni bir ŧadr-i sa^ç ādetdür
- 5 ^ç Aceb mi ĥātırına gelmese ol ŧuĥ-ı bī-bākiñ
Vücüdī **Ĥāletī**-yi bī-dilūñ ħamdan ^ç ibāretdür

-23-

[ĤĀLETĪ] VELEHŪ*

Veziñ: - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

- 6b** 1 Bilmiş ol vā^ç iz ölünce mübtelā-yı bādeyüz
Def^ç -i ħam lāzım gelür mā-dām kim dünyādayuz

* 6a., HD (Kaya, 2017: 295).

³⁹ zebān-ı telĥüme: deĥān-ı telĥüme, *HD*.

⁴⁰ Ĥātem-i bezm-i maĥabbetdür: ĥātem-i ŧāh-ı maĥabbetdür, *HD*.

* 6b., HD (Kaya, 2017: 353-354).

- 2 Tekyegāh-ı ʿışkda kılduğ bürehne başumuz
Seng-i cevri-yâr için hep hâzır u âmâdeyüz
- 3 Mûmiyâ-ı tesliyet hergiz müfîd olmaz bize
Pîş-i tāk-ı iltifât-ı yârdan üftâdeyüz
- 4 Olmuşuz bed-mest cām-ı bâde-i endühdan
Bezm-i dünyâya gelelden çarhla ğavğâdayuz
- 5 Rûzumuz târ oldı dūd-ı sînenen ey **Hâletî**
Meşʿal-i âhuñ yetiştir leyle-i zulmâdayuz

-24-

[HÂLETÎ] VELEHÛ*

Vezi: - - ./ - - ./ - - ./ - -

- 1 Encâma irişdi şeb-i ümmîd ü recâmuz
Çün şemʿ-i seher turma tenezzülde şafâmuz⁴¹
- 2 Şaldı herem-i ğuşşa bizi pister-i ʿacze
Gitdi o zamân kim mey-i nâb idi ʿaşâmuz
- 3 Togruldı hele zâviye-i faqr u fenâya
Döndi yürüdi gerçi biraz kıble-nümâmuz
- 4 Şeb-kür-ı hüdâ şeb-pere-i nür-ı Hudâyuz
Haqqâ ki ʿaceb geçdi bizüm şubh u mesâmuz
- 5 Bir şemʿ idi dil dest-i hidâyetle dökülmüş
Söndürdi anı **Hâletiyâ** kendi hevâmuz

* 6b., HD (Kaya, 2017: 348).

⁴¹ şafâmuz: ziyâmuz, HD.

RİYAZÎ EFENDİ*

Vezi: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 7a** 1 Neşve-i dūşīnemüz yok hālet ol hālet degül
Mey o meydür gerçi keyfīyyet o⁴² keyfīyyet degül
- 2 Cān dimāğına⁴³ bir özge zevk idi zevk-i şarāb
Zā'ikā yine o ammā lezzet o lezzet degül
- 3 Qanı ol dem kim girerdün şevkle āteşlere
Şimdi ey pervāne germiyyet o germiyyet degül
- 4 Toqınurlar aña elbette bu keşretgāhda
Her kimün kim menzili bir gūşe-i vaḥdet degül
- 5 Ey **Riyāzī** cām-ı Cemde eski 'ālem naqşı yok
Yine āyīne o ammā şüret ol şüret degül

[RİYAZÎ] VELEHÛ*

Vezi: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Hep bilür güm-geşte-i dest-i belālar birbirin
Zāyi' itmezler bulursa⁴⁴ āşīnālar birbirin
- 2 Qanı ol demler ki bezm-i şevk germ-ā-germ idi
Qarşulardı sāğar-ı 'ıyş ü şafālar birbirin

* 7a., RYD (Açıkgöz, 1986: 456).

⁴² o: ol, RYD.

⁴³ dimāğına: dimāğında, RYD.

* 7a., RYD (Açıkgöz, 1986: 495-496).

⁴⁴ bulursa: bulurlar, RYD.

- 3 Şorsalar dil-ḥaste-i ʿ iṣḫı kim öldürdi deyü
Gösterürler çeşm-i şüh-ı dil-rübâlar birbirin
- 4 Üstüme dāmān-ı luṭfun şalsa ol Yusûf-liḳâ
Korḳaram kim tutalar dest-i duʿ âlar birbirin
- 5 Ey **Riyâzî** feyz-i tevfiḳ-i ezelden buldılar
Maʿ nî-i rengin ile ḥüsn-i edâlar birbirin

-27-

[RİYÂZÎ] VELEHÛ*

Vezin: . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

- 7b 1 Ne râzuñ açmağa bir yâr-i mihr-bân bulunur
Ne bir gönül virecek şüh-ı dil-sitân bulunur
- 2 Kazâ düşürdi bizi özge yâd illere kim
Ne var lisânumuz⁴⁵ añlar ne tercümân bulunur
- 3 Zebân-ı ʿ iṣḫı kim añlar kimüñle söyleşelim
Ne bir refiḳ-i muvâfiḳ ne hem-zebâñ bulunur⁴⁶
- 4 Cihâı kırdı geçirdi o gözleri ḥünî
Yine aransa ser-i ḥançerinde ḳan bulunur⁴⁷
- 5 **Riyâzî** bulmağa saʿ y it refiḳ-i hem-meşreb⁴⁸

* 7b., RYD (Açıkgöz, 1986: 358).

⁴⁵ lisânumuz: zebânumuz, RYD.

⁴⁶ Bu beyit RYD'de 7. sıradadır.

⁴⁷ RYD'de bu beyit 3. sıradadır ve bu beyitten sonra aşağıdaki beyitler yer almaktadır:

- 4 Egerçi çâh-ı zenaḥdân-ı dil-beri arasañ
O ğamze-küştesi biñ zâr u nâ-tuvân bulunur
- 5 Şu dem ki cânlara ḳaşd ide çeşm-i fettânuñ
Hemân o ḥançer-i ḥün-riz-i der-miyân bulunur
- 6 Şaḳın dime dil-i divâneden bigâneden çıkar
Aransa anda niçe genc-i şâygân bulunur

Felekde saña da bir cām-ı zer-nişân bulunur

-28-

[RİYÂZÎ] VELEHÛ*

Vezi: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Bizi⁴⁹ uğratdı derd-i 'ışka bir dil bir de cānāne
Felek de bir tarafından çevre mā'ıl bir de cānāne
- 2 Düşüp bir zümre-i bî-rahma dil zâr u zebûn oldı⁵⁰
İki ğamze_ile iki çeşm-i kâtil bir de cānāne
- 3 Dem-i vuşlatda cān cāna olurdu n'eyesün ammā
Vişāle 'aşıkuñ bir kendi hā'ıl bir de cānāne
- 4 N'ola hem-hāne-i āyine-i dil olsalar dā'im
Aña bir şüret-i cāndur muķābil bir de [cānāne]
- 5 **Riyāzî** Bî-sütün-ı nazma bir naķ itdi hāmeñ kim
Göreydi anı Hüsrev ola mā'ıl⁵¹ bir de [cānāne]

-29-

NĀDİRÎ EFENDİ*

Vezi: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 8a 1 Degül çāh-ı zekān ol dil-rübanuñ çeşm-i maħmûrı
İçüp şāhbāsın itmiş ser-nigün bir cām-ı billûrı
- 2 Ten-i pür āb u tābuñ zîr-i pîrahende sulţānum
Güneşdür kim beyāz ebrûn içinde berķ urur nûrı

⁴⁸ refîķ-i hem-meşreb: harîf-i Cem-meşreb: *RYD*.

* 7b., *RYD* (Açıkğöz, 1986: 558-559).

⁴⁹ bizi: beni, *RYD*.

⁵⁰ dil zâr u zebûn oldı: dil ü zâr u zebûn, *RYD*.

⁵¹ mā'ıl: kâ'il, *RYD*.

* 8a., *NRD* (Küleķçi, 1985: 279).

- 3 Perîşân itdi müşki şerh idüp bād-ı şabā zülfin
Añup pîr-i muġān evşāf-ı la' lüñ şıkdı engürı
- 4 Gören ol sâ' id-i sîmîni na' l-i sürhle yir yir
Şanur zerrîn varaqlarla müzeyyen şem' i kâfûrı
- 5 Aşılsa **Nâdirî** ol zülfe ta' n eyler riyâ ehli
Ne bilsün pest olanlar rütbe-i ' ulyâ-yı Manşûrı

-30-

ṬARZÎ*

Ve zin: - - ./ - - ./ - - ./ - -

- 1 ' Aşık gözedür urmaġa hep tîr-i nigâhı
Sen şaqla haţâdan o cefâ-keşi İlâhî
- 2 Bir sînde biñ şu' le nice cilveger olsun
Zabţ eylemişüz biz tatalum âteş-i âhı
- 3 Câ'iz ki ide rûz-ı cezâyı şeb-i târîk
Erbâb-ı dilüñ kevkebe-i baht-ı siyâhı
- 4 Virmez gül-i hırşîde fenâ zevġin alanlar
Şahrâ-yı maġabbetde bütün huşk-ı giyâhı
- 5 **Ṭarzi** göresin reşk ideler tevbe-perestân
Ol mücrime kim mest-i ' ışk ola günâhı

-31-

ṬIFLÎ ÇELEBÎ*

* 8a.

* 8b.

Veziin: . . - - / . . - - / . . - - / . . - -

- 8b 1 Vireli bāğda revnağ gül-i āl üstine gül
Şeh-levendüm taqınur kırmızı şāl üstine gül
- 2 Hāşıdur var-ise sultān-ı bahāruñ gülşen
Jāle naqdini alur sāl-be-sāl üstine gül
- 3 Mazhar-ı seyl-i idbārı olurken āhir
Yine şad-pāre olur bād-ı şimāl üstine gül
- 4 Dāmen-efşān yetiş ey bülbül-i şūrīde yetiş
Çıkdı gülşende yine şāh-ı nihāl üstüne [gül]
- 5 Dāğlar sīnede dil nālede gūyā qodılar
Kafes-i bülbül-i şūrīde-mağāl üstüne gül
- 6 Şi' r-i üstāddaki gülleri seyr it **Tıflı**
Dökdi evrākını şan āb-ı zülāl [üstüne gül]

-32-

FEYZİ-İ KEFEVİ*

Veziin: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Dil-i bī-^c ışk şāhum mülke beñzer kim meliksizdür
Ġam-ı bī-hüde bir hıdmet mi durur kim döşeliksizdür

* 8b., FKD (Eflatun, 2003: 374-375).

- 2   Lebûn hakkâk eli ٲokunmamış la^ç l-i Bedeşşândur⁵²
Muşaffâ dişlerûn şol durre beñzer kim deliksizdür
- 3   Kelâmı şu^ç belendirme⁵³ uzatma gel maķâmâtı
Gönül avâze-i hüsni o şûhuñ bûseliksizdür
- 4   Serây-ı şı^ç ri ğayruñ cümle derme çatmadur ammâ
Benüm bünyân-ı ebyât-ı şafâ-bağşum⁵⁴ heliksizdür
- 5   Hemân bir tîĝ-ı cevher-dâra beñzer nükte-i **Feyzî**
Beterdür gerçi ta^ç n-ı düşmen⁵⁵ ammâ kim çeliksizdür

-33-

ŞEMSİ PAŞA*

Vezin: . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

- 9a   1   Her kimûñ murĝ-ı dili düşdi⁵⁶ hevâ vü hevese
Anı şayyâd-ı felek âl ile koydı kafese
- 2   Sîneye çekdi yine ^ç aks-i ruğ-ı cânânı
Göreyin âyineyi uğrasun âhîr-nefese
- 3   Dil-i ^ç uşşâķı şikâr itmege bindükde⁵⁷ o yâr
Seg-i küy-ıla beni bir yere tıksun mirese⁵⁸
- 4   Sîneye çekdüm idi ıfl iken ağladı nigâr
Koyuna girdi ^ç aceb mi kızucuğdur melese

⁵² La^ç l-i bedeşşândur: bir la^ç l-i raşşândur, *FKD*.

⁵³ Şu^ç belendirme: şu^ç belendürse, *FKD*.

⁵⁴ bünyân-ı ebyât-ı şafâ-bağşum: bünyâd-ı ebyât-ı ferağ-bağşum, *FKD*.

⁵⁵ Beterdür gerçi ta^ç n-ı düşmen: beterdür ta^ç n-ı düşmen gerçi, *FKD*.

* 9a., ŞPD (Akkaya, 1992: 586).

⁵⁶ Düşdi: uçdı, *SPD*.

⁵⁷ bindükde: bindükçe, *SPD*.

⁵⁸ mirese: ferese, *SPD*.

- 5 Şemsiyâ nûr-ı maḥabbet⁵⁹ saña olmazsa delîl
Kûy-ı cānāna varılmaz ḫatı yollar perese

-34-

PĀRSĀ EFENDĪ*

Vezin: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Metā^c -ı ‘ışkuña naḫd-i dil-i şeydāyı ben virdüm
Ġurūr-ı ḫüsni saña āh ey hercāyī ben virdüm
- 2 Dehānuñ yād olındı eyledüm tevşīf-i dendānuñ
Bilinmezken o beyt-i muḡlaḫa ma^c nāyı ben virdüm
- 3 Maḫaldür çāk çāk itsek dil-i maḫzūnumı⁶⁰ zīrā
Eñ evvel destūne şemşīr-i istīgnāyı ben [virdüm]
- 4 Esīr oldum kemend-i zūlf-i yāre ihtiyārumla
Dil-i dīvāneye ser-māye-i sevdāyı ben virdüm
- 5 Cemūñ cem^c iyyetin dil-dāra yād itdüm didi Şābir
O bezm erbābına hem sāḡar-ı şahbāyı ben virdüm

-35-

NERGİSĪ EFENDĪ NAZĪRE-İ BĀKĪ*

⁵⁹ maḥabbet: Muḫammed, ŞPD.

* 9a., PD (Yoldaş, 2005: 146).

⁶⁰ maḫzūnumı: maḫzūnumuz, PD.

* 9b., Çaldak, S. *Nergisî ve Nihālistān*’ı., s. 49./Nergisî’nin tanzir ettiği bu şiirin Bakî’ye ait zemin şiiri aşağıdaki gibidir: Küçük, S. (1994). *Bākî Divanı Tenkitli Basım*, Ankara: s. 103

- 1 Ayaklarda ḫalır sūnbül o zūlf-i nīm-tābāsā
Şaçuñla baḫş iderse çıkmaz müşg-i nābāsā
- 2 Hevāñ içre ezel bir şadme urdı şarşar-ı āhum
Döner dolāb-ı çarḫ ol dem bu demdür āsiyābāsā
- 3 Derūnuñ pūr-ma^c ārif hem-nişīnūñ merd-i ‘ārif ḫıl
Açılma ey yüzi gül şaḫş-ı nādāna kitābāsā
- 4 Kemānçe şekline girdüm elinde muḫrib-i ‘aşḫun

Vezi: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 9b 1 Yanardı nār-ı ğamla cism-i şad-pârem kebâbâsâ
Eger sakķâ-yı çeşmüm⁶¹ dökmeeydi eşküm⁶² âbâsâ
- 2 Çekilmez şehd-i la' lûnden süveydâ-yı dil-i ' aşık
Ne deñlü men' olunsa cân atar yine zübâbâsâ
- 3 Ne ma' nâlar ne sözler mündericdür şafha-i dilde
Egerçi şûret-i zâhirde hâmuşum kitâbâsâ⁶³
- 4 Toķunduķca hayâl-i ebruvânuñ rişte-i cânâ
Fiĝân eyler dil-i âvâre⁶⁴ derdinden rebâbâsâ
- 5 Gezer elden ele ey **Nergisî** sâĝar-şifat şî' rüm⁶⁵
Neşâţ-efzâ olur maźmûnı yârâna⁶⁶ şarâbâsâ

-36-

NERGİSÎ*

Vezi: - - ./- . - - / - - ./- . - -

- 1 Rüstem tayanmaz ' ışķa ' ışķ özge ķahramândur
Tâb-âver-i şükûhı hakkâk-i pehlevândur

-
- 5 Keş-â-keşden halâş olmaz daĝı sînem rebâbâsâ
Zer-efşân ol kef-i ihsân ile seyr eyle ' âlemde
Cihân-gerd ü cevân-merd-i cihân ol âfitâbâsâ
- 6 Yüzüm üzre ķadem başmaz cefâ vü cevrden geçmez
Yolında kılduĝumdan n'oldı ben cismüm türâbâsâ
- 7 Tutarken câmı nâşî gelse tâc ü günbed altında
Mey-i gül-rengi pinhân eyle şofî habâbâsâ
- 8 Hâsûduñ dürd-i derdin çekme ey Bâķî bu bezm içre
Nedîmüñ yâr-ı hoş-meşreb gerek câm-ı şarâbâsâ

⁶¹ çeşmüm: dîde, age.

⁶² eşküm: eşki, age.

⁶³ age'de 3. ve 4. beyitlerin yerleri deĝişmiştir.

⁶⁴ âvâre: şûride, age.

⁶⁵ Gezer elden ele ey **Nergisî** sâĝar-şifat şî' rüm: Gezer elden ele sâĝar gibi ey Nergisî şî' rüm

⁶⁶ maźmûnı yârâna: yârâna maźmûnuñ, age.

* 9b.

- 2 Rind-i tehî sebūya sermāye-i sa‘ ādet
Yāḳūt-ı cām-ı bāde la‘l-i leb-i bütāndur
- 3 Bir kerre yār elinden cām-ı şarāb-ı gül-gūn
Alınsa naḳd-i ‘ömr-i cāvīde rāygāndur
- 4 Ḳalmazdı āb-ı dīde olmazdı tāb-ı dilde
Cām-ı mey-i pey-ā-pey līkin mūrūr-sāñdur
- 5 Kibrīte döndi cism zerd ü nizārūm alıcaḳ
Ey ‘ışḳ-ı ‘ālem-efrūz şem‘-i ümīdi yandur
- 6 Göñlinde vü dilinde sensin çü Nergisīnūñ
Fikrūñle pür-şafādur zikrūñle şādmāndur

-37-

NEF‘İ*

Vezi: - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

- 10a 1 Fikr-i zülfūñ dilde tāb-ı sūz-ı ‘ışḳuñ sīnede
Nārdur küñhanda güyā mārduñ gencīnede
- 2 ‘Āşıḳuñ göñlüne baḳ mir‘ ate baḳmaḳsa ğarāz
Yoḳdur ey meh ol şafā ma‘ zūr tūt āyīnede
- 3 Aṭlas-ı çarḫa deġişmezdük anı ey ḥ‘āce sen
Ger bulaydıñ bulduġum ben ḫırḳa [vü]⁶⁷ peşmīnede
- 4 Ğam feraḫ gibi deġül her dem gelür yoḳlar beni
Olur elbette ḫaḳīkat hem-dem-i dīrīnede

* 10a., NFD (Akkuş, 2018: 116. G.).

⁶⁷ [ ]: vü, NFD.

- 5   K r kum oldur bir g n ey Nef'   ya ar d ny y  hep
B yle  alursa eger s z-ı ma abbet s nede

-38-

NEF'  *

Vezin: - - . -/- - . -/- - . -/- - . -

- 1   Bezm-i bah ru n d zdi g l y n   erk n n yine
Nergis alup c m n ele s rmekde d v n n⁶⁸ yine
- 2   T rmaz d ner c m-ı  arab d nmez mi   ahdinden   aceb
Z hid tutar mı elde hep tesb h-i merc n n yine
- 3   Ne c me var ne p rehen [ki] serve  almı ⁶⁹ y semen
G l  a ra d  mi  perdeden a mı  gir b n n [yine]
- 4   H sni kem linde g l n derdi ziy de b lb l n
A mazs n amm  s nb l n h l-i perı  n n yine
- 5   Her  i' ri ger i t  ezel d  dik e s yler b -bedel
Nef'  n n amm  bu  azel zeyn itdi d v n n [yine]

-39-

  ARZ  DEDE*

Vezin: . . . -/. . . -/. . . -/. . . -

- 10b   1   Se eri   geldi⁷⁰ o meh h neme h r  d gibi
Ba ladı s nede dil ditremege b d gibi⁷¹

* 10a., NFD (Akku , 2018: 118. G.).

⁶⁸ d v n n: devr n n, *NFD*.

⁶⁹  almı :  arılı , *NFD*. (kelimenin mecmuadaki  ekliyle mısranın vezni bozuktur, hem anlam hem de vezin birli i a ısından bu s zc g n “sarılı ” olması daha manalı olacaktır.)

* 10b., Ayan, G. (2000). Antepli Arz  Mehmed Efendi. *Osmanlı D neminde Gaziantep Sempozyumu*. Gaziantep. 113-136., s. 130.

⁷⁰ geldi: d  di, age

⁷¹ Ba ladı s nede dil ditremege b d gibi: Ba ladı ditremege s nede dil b d gibi, age.

- 2 Rûze-dâr-ı ğam-ı hicrâna irişdi nâĝâh⁷²
Şalını şalını ol naĥl-i şafâ⁷³ ‘îd gibi⁷⁴
- 3 Felege çıksa n’ola zezeme-i nüş-â-nüş⁷⁵
Ğamzesi aldı ele sâzını nâhîd gibi⁷⁶
- 4 Olur elbette keş-â-keşde ğüşâyış ey dil
Var mıdur⁷⁷ dest-i taleb dâmen-i ümmîd gibi
- 5 Âfitâb oldu⁷⁸ yine⁷⁹ kevkeb-i baĥtum ‘Arzî
Seĥeri⁸⁰ geldi o meh hâneme ĥurşîd gibi

-40-

NĀ’İLĪ*

Veziin: . . - -/. . - -/. . - -/. . -

- 1 Cân esîr-i nigeĥûn ğamze-i nâhîd gibi
Dil hevâ-ĥ’âh-ı lebûn meşreb-i Cemşîd gibi
- 2 İntizârım sañadur şubĥa dek ey mihr-i münîr
Berg-i ĥâtırdâ olan şeb-nem-i ümmîd gibi
- 3 Sa’y-i bâzûsını gör zerre-i nâçîz-i dilûn
Almaĝ ister seni âĝûşına ĥurşîd gibi

⁷² irişdi nâĝâh: nümâyân oldu, age

⁷³ naĥl-i şafâ: serv-i revâne, age.

⁷⁴ age.’de bu beyitten sonra ařaĝıdaki şu beyit yer almaktadır:

3 Âfitâb olsa n’ola kevkeb-i baĥt-ı siyehüm
Şu’ le-zâr itdi mül-i ... be-hânemi ‘ıyd gibi?

⁷⁵ nüş-â-nüş: nür-ı sürûd, age.

⁷⁶ Ğamzesi aldı ele sâzını nâhîd gibi: Başladı naĝmeye her bir müje nâhîd gibi, age.

⁷⁷ var mıdur: olmaya, age.

⁷⁸ oldu: olsa, age.

⁷⁹ yine: n’ola, age.

⁸⁰ seĥeri: şubĥ-dem, age.

* 10b., NKD (İpekten, 1990: 315-316).

- 4 Sensin ol naḥl-i ser-efrāz ki üftādelerüñ
Dökülür ayaḡuña berg-i ḥazān-dīd gibi
- 5 Nā'īlī olmasa⁸¹ taḡrīb varaḡ-sūzī çarḡ
Mācerā-yı dil-i pür-tābuñı⁸² tesvīd gibi

-41-

[NERGİSİ] VELEHŪ*

Vezin: . - . - / . - - / . - . - / . - . -

- 11a 1 Görindi taḡte-i nerd-i emelde⁸³ naḡş-ı murād
N'ola olursa der-i ḡalī' -i ḡuceste ḡüşād
- 2 Miyān-ı dil-ber-i maḡşūdı⁸⁴ aldum āḡūşa
Benümle söyleşemez şimdi zümre-i ḡussād
- 3 Görüldi dest-i taşavvurda sāḡar-ı ümmīd
Bu luḡfı sāḡī' -yi dehrüñ derūnum eyledi şād
- 4 Bu bezmgāh-ı cihānda şafāya ' ışḡ olsun
Mey-i maḡabbeti şun sāḡī' her-çi bād-ā-bād
- 5 Saña şafā görünür Nergisi bu ḡülşende
Nite ki şīnede var bu ḡulūş-ı māder-zād

-42-

BEZMİ*

Vezin: . . . - / . - - / . - - / . - . -

⁸¹ olmasa: olmaya, *NKD*.

⁸² mācerā-yı dil-i pür-tābuñı: ḡüft-gūy-ı dil-i pür-tābuñı, *NKD*.

* 11a., Bahir, S. (2014). Şiir Mecmualarında Nergisi'nin Türkçe Gazelleri ve Bu Gazeller Üzerine Bir Değerlendirme. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Diyarbakır: 12, 1-20. s. 9.

⁸³ nerd-i emelde: nerde-i emel, age./Age.'deki haliyle mısra vezne uymamaktadır.

⁸⁴ maḡşūdı: maḡşūdum, age.

* 11a.

- 1 Hüsni-ile olsa ruhuñ mihre muqâbil kâbil
Halk anuñ-çün saña ey şuh şemâ'il mâ'il
- 2 Hüsrevâ adın unutturduñ Anuşirvânuñ
'Âleme gelmedi sen şaha mu'âdil 'âdil
- 3 Tîr-i müjgâni firâkıyla dilâ ol şanemiñ
Turma 'ışk ateşine kaddüni yâ kıl yakıl
- 4 Bende kim şaha du'â kılmaya divânedür ol
Olmağ istersen o sultâna du'â kıl 'âkîl
- 5 Sâyeveş yâra haţâ ise taķılmak **Bezmî**
Cânla anı kabûl eyle haţâ kıl taķıl

-43-

MİN-GAZELİYYÂT-I VECDÎ BEG EL-MERĦÛM*

Veziñ: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 11b 1 Ğam-ı zülfüñle âhumdan k'ola dūd-ı derün peydâ
İder destâr-ı 'ışka sünbül-i bâğ-ı cünün peydâ
- 2 Şu deñlü dâğ dâğ oldı derün kim eylesem girye
Olur vâdî-i hayretde hezârân cüy-ı hün peydâ
- 3 Düşerse kaţre-i hün-âbe-i dâğum gülistâna
Olur şâh-ı gül üzre ğonca-i ter lâle-gün peydâ⁸⁵
- 4 Hezârân-dil ham-ı zülfünde giryândur⁸⁶ n'ola olsa

* 11b., VCD (Kavruk-Selçuk, 2009: 54).

⁸⁵ VCD'de bu beyitten sonra aşağıdaki iki beyit daha bulunmaktadır:

- 4 Gehî cevân-gah-ı şu'le-i 'ışk-ı cünün iken
Ne mümkün ola şahn-ı dilde hâşâk-ı sükün peydâ
- 5 Düşerse seng-lağ-ı nâza ger güy-ı nâz-ı dil
Olur Ferhâd-ı 'ışka her zamân bir bî-sütün peydâ

Çemen-zâr-ı ruḥunda berg-i ŧeb-būy-ı fūsūn peydā

- 5 Bu tāze ŧi' r-i **Vecdīye**⁸⁷ nazīre söyleyen evvel
Dil-i pūr-feyz ü ṭab' -ı pūr-ma' ānī eylesün peydā

-44-

[VECDİ] VELEHŪ*

Vezin: - - ./ - - ./ - - ./ - -

- 1 Bir laḥza beni bī-ḡam-ı yār eyleme yā Rab
Bī-ŧevk u maḥabbet dili tār eyleme yā Rab
- 2 Bu sīneyi kim maḥzen-i derd-i dil ü cāndur
Dünyā ḡamina cāy-ı qarār eyleme yā Rab
- 3 Nev-reste-gül-i āl gibi eyle ŧükŭfte
Dāḡ-ı dilümi köhne-bahār eyleme yā Rab
- 4 Hālet-dih-i ' ışk olmayıcaḡ cür' ası ḡalbe
Rıṭl-i mey-i zevḡi dile bār eyleme yā Rab
- 5 **Vecdīye** naŧīb itmez iseñ verd-i visālŭñ
Her dem anı āzurde-i ḡār eyleme yā Rab

-45-

[VECDİ] VELEHŪ*

Vezin: - . . -/ - . -/ - . . -/ - . . -

- 12a 1 Rŭyīña eylesem nazār reng-i ḡayā niḡāb olur
Gör ne siyeh-sitāreyim nŭr-ı nigh ḡicāb olur
- 2 Āyine içre baḡsa ger ' aksini ḡoy-feŧān ider
Tāb getürmez āfitāb bir nighine āb olur

⁸⁶ giryāndur: pinhāndur, *VCD*.

⁸⁷ ŧi' r-i Vecdīye: ŧi' re Vecdīye, *VCD*.

* 11b., *VCD* (Kavruk-Selçuk, 2009: 56).

* 12a., *VCD* (Kavruk-Selçuk, 2009: 77).

- 3 Şanma derinde itdigün nâleler eylemez eşer
Her ne du‘â ki eylesen Ka‘bede müstecâb [olur]
- 4 Maḥv-i vücûd iden ider cânını maḥz-ı nûr-ı ‘ışk
Arada ḥâ’îl olmasa sâye de âfitâb [olur]
- 5 ‘İşkla virdi **Vecdî**ye zevk-i derûn-ı giryesi
Dilde bu neşve var-iken âb daḥi şarâb [olur]

-46-

[VECDÎ] VELEHÛ*

Vezin: - - ./ - - ./ - - ./ - -

- 1 Tûfân-ı sirişküm dime cûş-ı yeme beñzer
Bağ çeşmüme dâmâ neme deryâ neme beñzer
- 2 Bu ḥüsnele insâna yaḳîn olmasını gör
Pek az bulunur⁸⁸ böyle perî⁸⁹ âdeme beñzer
- 3 Mey-ḥânede bî-ḳayd sifâl ile mey içmek
Ne meclis-i Dârâya ne câm-ı Cem⁹⁰ beñzer
- 4 Zincîr-i maḥabbet çekerek geldi cihâna
Mecnûn-[i]le dîvâne gönül tev’eme beñzer⁹¹
- 5 Hep ‘ışkla hem-meclis olan ehl-i cünündür
‘Aql ol ḥarem-i ünsde nâ-mâhreme beñzer

* 12a., VCD (Kavruk-Selçuk, 2009: 78).

⁸⁸ Bulunur: görilür, VCD.

⁸⁹ Perî: pîrî, VCD.

⁹⁰ câm-ı Cem’e: bezm-i Cem’e, VCD.

⁹¹ VCD’de bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

5 Ḥûn saçduḡuñu şaymadılar geçmedi giryeñ
Ey dîde-i ter naqd-i sirişkûñ kime beñzer

- 6 Takṣīm idicek Zühre bu ſi' ri didi ' İṣā
Bu nazm eſer-i **Vecdī** mu' ciz-deme beñzer

-47-

[VECDĪ] VELEHŪ*

Veziin: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 12b 1 Bütān kim sübhamız zünnāra mensüb eylemiſlerdür
Bizi el-ḥaḳ bu iḥṣān-ile maḥcüb eylemiſlerdür
- 2 Degüldür cāy-ı müjgān āsitān-ı yār ey dīde
O dergāha per-i Cibrīli cārüb eylemiſlerdür
- 3 N'ola gülzār-ı ' ālem ser-be-ser beytü'l-ḥazen olsa
Bu Yūsuf-ḥal' atān dünyāyı Ya' ḳüb eylemiſlerdür
- 4 Baña ' uſſāḳ taḳlīd idemez cevre taḥammülde
Cefā-cūlar beni mānend-i Eyyüb eylemiſlerdür
- 5 Ḥisāb-ı siḥr-gūyān eyledikde ḳudsiyān **Vecdī**
Seni mu' ciz-dem olmaḳ üzre maḥsüb eylemiſlerdür

-48-

[VECDĪ] VELEHŪ*

Veziin: - - / - . - / - . - / - . -

- 1 Gāhī kelām-ı luḥf u geh āzāra ḳā' ilüz
Fermān-ı ' ālī-i dehen-i yāra ḳā' ilüz⁹²
- 2 Ṭa' n-ı raḳīb-i dīv-i nemek-pāſ olmasun
Zaḥm-ı cefā-yı ḡamze-i ḥün-ḥāra ḳā' ilüz

* 12b., VCD (Kavruk-Selçuk, 2009: 79).

*12b., VCD (Kavruk-Selçuk, 2009: 82).

⁹² VCD'de bu beyitten sonra aſağıdaki beyit yer almaktadır:

2 Āzāde-i ḡam olmayıcaḳ dār-ı dünyede
Bend-i kemend-i zülf-i siyeh-kāra ḳā' ilüz

- 3   ʿArz-ı cemāl iderse sehergeh bize o mäh
Hāk-i derinde şubha degin zāra kâ ’ilüz
- 4   Vaşluñ müyesser olur ise naqd-i cânla
Ey Yūsuf-ı zamāne bu bāzāra kâ ’ilüz
- 5   Tek yāra cev̄r semtini taʿlīm itmesün
Her ne iderse çarh-ı sitemkāra kâ ’ilüz⁹³
- 6   Olmasa⁹⁴ bāde-i leb-i laʿli feraḥ-resān
Vecdī ğubār-ı haṭṭla efkāra kâ ’ilüz⁹⁵

-49-

[VECDĪ] VELEHŪ*

Veziñ: . . - -/. . - -/. . - -/. . -

- 13a 1   Hānçer-i ğamzede biz çeşme-i ḥayvān buluruz
Günde biñ kerre helāk eylese biñ cān buluruz
- 2   Görürüz zülf-i perişānı içinde ruḥımı
Leyletü'l-ḳadrde ḥurşīdi nümāyān buluruz
- 3   Turre-i kākül-i ḥam-der-ḥamını çözdikçe
Hāk-i pāyinde niçe dilleri ğalṭān buluruz
- 4   Hicr-i laʿliyle o ğavvāş-ı yem-i eşküz kim
Şadef-i dīdede dūr yerine mercān [buluruz]

⁹³ Bu beyit VCD’de gazelin makta (7.) beyti olarak yer almaktadır.

⁹⁴ olmasa: olmazsa, VCD.

⁹⁵ Bu beyit VCD’de 6. sırada yer almaktadır.

* 13a., VCD (Kavruk-Selçuk, 2009: 84).

5 Murğ-ı âteş- nefesüz seyr-i gülistân itsek
Gül-i ümmîdümüzü aḥker-i sūzân buluruz⁹⁶

6 Yoklasaḳ milket-i ma‘ mûre-i şî‘ r ü siḥri
Taḥt-ı i‘ cāzda **Vecdî**-yi Süleymân [buluruz]

-50-

[VECDÎ] VELEHÛ*

Vezi: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1 O kûh-ı derd kim aña dil-i nâ-şâd ayak başmıḡ
Ne zaḥm-ı tîşe görmüşdür ne ḥod Ferhâd ayak [başmıḡ]

2 Degüldür dâğ-ı nev sînemde naḳş-ı pây-ı ḥünîndür
Gelüp ḳatl-i dile ol ğamze-i cellâd ayak başmıḡ

3 Derûn-ı dilde gördüm neşve-i cām-ı neşât [ey]⁹⁷ ğam
Yetiḡ kim mülk-i ḥaşş’ül-ḥâş-ı ‘ıḡḳa yâd ayak [başmıḡ]

4 Degül kākül idüp ḳaşd-ı şîkâr-ı âhuvân-ı ḥüsn⁹⁸
Ḥarîm-i Ka‘ be-i ḥüsne iki şayyâd ayak başmıḡ

5 Temâşâ-yı ḥırâm-ı ḳadd-i yâra intizâr eyle
Çemende ḥaşr olunca ḫurmaġa şimşâd ayak [başmıḡ]⁹⁹

6 Tekâpû-yı zemîn-i nev saña maḥşûşdur **Vecdî**
Bu vâdîyi ne bulmuş var ne bir üstâd ayak başmıḡ

⁹⁶VCD’de bu beyitten sonra aḡaġıdaki šu beyit yer almaktadır:

6 šanem-istân-ı maḡabbet ne ‘ aceb bût-kededür
Küfri ol deyrde biz hem-dem-i îmân buluruz

* 13a VCD (Kavruk-Selçuk, 2009: 90).

⁹⁷ [ ]: ey, VCD.

⁹⁸ ḳaşd-ı şîkâr-ı âhuvân-ı ḥüsn: ḳaşd-ı şîkâr-ı âhuvân-ı dil, VCD.

⁹⁹ VCD’de bu beyitten sonra aḡaġıdaki šu beyit yer almaktadır:

6 Göñül olmış hevâ-dâr-ı ḥırâm-ı serv-i ḳadd-i yâr
Beni ḫaḳ itmege hep bende vü âzâd ayak başmıḡ

[VECDĪ] VELEHŪ*

Veziin: - - ./ - - ./ - - ./ - -

- 13b 1 Ey dil ġam-ı giysŭ-yı ruġ-ı yārda alduñ
ayd-ı Şanem ũ  ude-i zŭnnārda alduñ
- 2 Ey cān yolına ımaġa ādir mi degŭlsŭn
Kim asret-ile sine-i efgārda alduñ
- 3 Ey dīde baup rŭyına atında iliŐduñ
Gŭl ister-iken keşme-keş-i hārda alduñ
- 4 Ey bŭlbŭl o gŭl zīb-i ser-i bu'l-heves oldı
Sen bī-aber efgānla gŭlzārda alduñ¹⁰⁰
- 5 Ey  al baña rehber idŭn semt-i alāŐa
Sen de tŭtulup zŭlf-i siyeh-kārda [alduñ]
- 6 Ey add-i dŭ-tā gemedŭn ebrŭ hevesinden
Ke-tŭr gibi dest-i kemāndārda alduñ
- 7 Ey ŭsn-ārā ehl-i sŭġan hep saña mŭŐtā
Sen **VecdĪ**-i oş-ab ũ oş-āŐārda [alduñ]

[VECDĪ] VELEHŪ*

Veziin: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Sīnede bir Őŭġ-ı mest-i ke-kŭlāh ister gŭnŭl
Bā iş-i āh-ı nedāmet bir gŭnāh ister gŭnŭl
- 2 SāyeveŐ pā-māl ũ Mecnŭn gibi meftŭn olmaġa

* 13b., VCD (Kavruk-Seluk, 2009: 93).

¹⁰⁰ Sen bī-aber efgān ile gŭl-zārda alduñ: Sen gŭl diyerek kŭŐe-i gŭl-zārda alduñ, VCD.

* 13b., VCD (Kavruk-Seluk, 2009: 95).

Serv-ğad bir dil-ber-i āhū-nigāh ister gönül

3 Şem^ç-i bezm-i derd ü mihr-i rüz-ı ğam bir dil-beri
Ārzū eyler ne ħurşid ü ne māh ister gönül

14a 4 Gülşen-i dehrūn güline sünbülüne kim bağar
Rūy-ı āl u ħurre-i zūlf-i siyāh ister gönül

5 Olmuş iken nā[’]il-i kem-ter nigāh-ı iltifāt
Ruğşat-ı būs u kinārı gāh gāh ister gönül¹⁰¹

6 Eski rüsvālîğlar ey **Vecdî** gelüp yāda yine
Nām ü neng ü ^ç işmeti¹⁰² itmek tebāh ister [gönül]

-53-

BEYT VELEHŪ*

Vezi: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

Neşvedār-ı bāde-i gül-reng-i ^ç işğ-ı dil-berüz
Ne şarāb-ı erğuvān lāzım bize ne cām-ı Cem

-54-

[VECDÎ] VELEHŪ*

Vezi: . . . - / . . . - / . . . - / . . .

1 Nigāğ-ı mest mi tîr-i ħazā mıdur bilmem
Bürehne-ğaçeri ħaşdı baña mıdur bilmem

2 Esîr-i kākülünün ıztırabına bā^ç is
Nesîm-i āh mı bād-ı şabā mıdur bilmem

¹⁰¹ VCD’de bu beyitten sonra aşağıdaki şu beyit yer almaktadır:

6 Ol büt-i ^ç ālî-cenāb ü ser-keşün bilmez miyim
Āl irüşmez vaşlına amma ki āh ister gönül

¹⁰² nām ü neng ü ^ç işmeti: nām ü neng-i ^ç ismeti, *VCD*.

* 14a./Bu şiirin kime ait olduğu saptanamamıştır. VCD’de bulunmamaktadır.

* 14a., VCD (Kavruk-Selçuk, 2009: 98).

- 3 Beni getürmez o hercâyî yâdına hergiz
Lisân-ı ʿışkda nāmum vefâ mıdur bilmem
- 4 Ruḥunda ḥâl mi yoḥsa nezâreden ḳalmıṣ
Murâd-ı çeşm dil-i mübtelâ mıdur bilmem¹⁰³
- 5 Dem-i Mesîḥ o lebûn bendesi¹⁰⁴ midür **Vecdî**
Senûn sözüñdeki ḥüsn-i edâ mıdur bilmem

-55-

[VECDÎ] VELEHÛ*

Veziñ: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 14b 1 Benümdür nevbet-i feryâd bülbüller ḥamûş olsun
Fiğânüm ehl-i ʿışka mâye-i cûş u ḥurûş olsun
- 2 Dirîğ itme dil-i mehcürdan câm-ı mey-i vaşlın
Yeter çekdi ḥumâr-ı ğam biraz da bâde-nûş [olsun]
- 3 Gelüp menşür-ı ḥaṭ men ʿ eyledi ʿ uşşâkı la ʿ linden
Yasağ oldı şarâba ḥâtır-ı aḥbâb¹⁰⁵ ḥoş olsun
- 4 Dil-i ʿ uşşâk şaf şaf muntazırdur naḳd-i cân der-kef
Nihâl-i ḳadd-i mevzûnuñ yine cilve-fürüş [olsun]
- 5 Baña ta ʿ n itdügi bir bir gelür hep yâdına **Vecdî**
Benüm gibi hele Râmî de derd-i ʿ işka dūş olsun

-56-

[VECDÎ] VELEHÛ*

Veziñ: . . - - / . - - / . - - / . - -

¹⁰³ murâd-ı çeşm-i dil-i mübtelâ: sevâd-ı çeşm-i dil-i mübtelâ, *VCD*.

¹⁰⁴ bendesi midir: hastesi midir, *VCD*.

* 14b., *VCD* (Kavruk-Selçuk, 2009: 113).

¹⁰⁵ ḥâtır-ı aḥbâb: ḥâtır-ı zühhâd, *VCD*.

* 14b., *VCD* (Kavruk-Selçuk, 2009: 110).

- 1 Niçe vaşf itsün o şūh-ı dil-i hoş-dem¹⁰⁶ ne disün
Mişli yok beñzedecek hüsni müselleme ne disün
- 2 Ne niyāza mütehammil ne recādan maḥzūz
O perīye niçe söz söylesün ādem ne disün
- 3 Her kişi dil-berinūñ luḥfunı vaşf itdükde
Ey cefā-cū dil-i bī-çāre-i pür-ğam ne disün
- 4 Nāmına mürde iken virdi ḥayāt-ı ebedī
Āb-ı ḥayvān dimesün bādesine Cem ne disün
- 5 Kıomadun söz yeri i' cāz-ı sūḥanda **Vecdī**
Böyle mu'ciz- nefese 'İsā-yı Meryem ne disün

-57-

[VECDİ] VELEHÜ*

Vezi: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 15a 1 'Uşşāk-ı zārı kırmada ḥaṭṭ-ı siyāh-ı nev
İmdād-ı hüsne geldi yine bir sipāh-ı nev
- 2 Ey kīne-cū bu eski bağışlar degül bize
Çeşm-i siyāha ola mübārek nigāh-ı nev
- 3 Ğamzeñ ki tāze şerḥayı cāna irişdirür
Āmed şüd-i ḥayāle açar şāh-rāh-ı nev
- 4 Bu lālezār-ı dilde¹⁰⁷ şalınsañ ne ḥüb olur
Kadd-i nev ü ḥırām-ı nev ü cilvegāh-ı nev¹⁰⁸

¹⁰⁶ Şūh-ı dil-i ḥüş-dem: şūh-ı dil-i ḥürrem, *VCD*.

* 15a., *VCD* (Kavruk-Selçuk, 2009: 115).

¹⁰⁷ bu lāle-zār-ı dilde: nev-lāle-zār-ı dilde, *VCD*.

¹⁰⁸ *VCD*'de bu beyitten sonra aşağıdaki şu beyit yer almaktadır:

5 Tecdīd-i 'özr-ḥ'āhi ile dest-būs için

5 Tāb-ı ruḥuñla āteş-i ğam tāzelenmede
Ṭutsa ‘aceb mi ‘ālemi ger dūd-ı āh-ı nev

6 **Vecdī** o māh-rūnuñ ele alsa zūlfūni
Her nāḥun-ı benānı olur reşk-i māh-ı nev

-58-

[VECDĪ] VELEHŪ*

Veziin: . - . -/ . - -/ . - . -/ . - . -

1 Şarāb köhne vü sākī-i ḥande-rū tāze
Olursa eski deme¹⁰⁹ n’ola ārzū tāze

2 O nev-resīde düşüp dillere yine oldı
Miyān-ı ehl-i maḥabbetde güft ü gū tāze

3 O ḳadd ü ḥadd ü ḥaṭ-ı ‘anberin¹¹⁰ ne ḥoş düşmüş
Nihāl tāze vü gül tāze reng ü bū tāze

4 Niçe taḥammül ider türk ü tāz-ı ğamzeye dil
Niyāz köhne-zemīndür o kīne-cū tāze

5 Bu şı‘r-ı pāk¹¹¹ ber-ā-ber degülse Bākīye
Budur tefāvüti **Vecdī** o köhne bu tāze

-59-

[VECDĪ] VELEHŪ*

Veziin: . - . -/ . - -/ . - -/ . - . -

15b 1 Ḳaşdı cān almaḳdur ol zālīm eger dād itse de
Şād-merg itmek murād eyler beni şād itse de

Her dem gelür derūnıma fıkr-i ğünāh-ı nev

*15a., VCD (Kavruk-Selçuk, 2009: 119).

¹⁰⁹ deme: dile, VCD.

¹¹⁰ o ḳadd ü ḥadd ü ḥaṭ-ı ‘anberin: o ḳadd ü ḥāl ü ḥaṭṭ-ı ‘anberin, VCD.

¹¹¹ şı‘r-ı pāk: şı‘r-ı tāze, VCD.

* 15b., VCD (Kavruk-Selçuk, 2009: 121).

- 2 Dil-nüvâz olmağla ğamzeñ terk-i bî-dād eylemez
Müslimân olmaz o kâfir Ka‘ be bünyâd itse de
- 3 Bî-ğaraž şanma nigâh-ı luţf u cevr-âmîzini
Vaķf-ı nâz eyler dil-i virânum âbâd itse de¹¹²
- 4 Bend-i zülfinden ħalâş olsa düşer zincire dil
‘Işķ âzâd eylemez ol¹¹³ yâr âzâd itse de¹¹⁴

- 5 Ķadrümi yârân bilür ben ħod-sitânlık eylemem
Şi‘ rümi Cibrîl **Vecdî** zeyl-i evrâd itse de

-60-

[VECDÎ] VELEHÛ*

Vezin: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Varursañ ey şabâ ol zülf-i şeb-gûna selâm eyle
Düşerse hem dil-i maĥbûs [u] maĥzûna selâm eyle
- 2 Şaķınsun âteşümden nüh-revâķın eylerüm süzân
Beni incitmesün ey âĥ gerdûna selâm eyle
- 3 Yine deşt-i cünün ħâlî degüldür söyle şâd olsun
Var ey feryâd benden rûĥ-ı Mecnûna selâm eyle
- 4 Di biz çekdük ümîd-i mîve-i vaşlından anuñ el¹¹⁵
Yoluñ uğrarsa ger ol naĥl-i mevzûna selâm [eyle]

¹¹² VCD’de bu beyitten sonra aşığıdaki şu beyit yer almaktadır:

4 Gird-bâd-ı deşt-i hicrân eyler anı rûzgâr
Cismini mişl-i ğubâr u âhım bâd itse de

¹¹³ ol: ger, VCD.

¹¹⁴ VCD’de bu beyitten sonra aşığıdaki şu beyit yer almaktadır:

6 Ħâtır-ı yâra gelen câna vedâ itsün hemân
Ħayr ile yâd eylemez ‘uşşâķımı yâd itse de

* 15b., VCD (Kavruk-Selçuk, 2009: 123).

¹¹⁵ anuñ el: eşķ-i âl, VCD.

- 5   Ḥaṭ-ı nev-ḥîzi medḥin itdi fermân la' li ey **Vecdî**
Meded imdâda gelsün tâze mazmûna selâm eyle

-61-

[VECDÎ]*

VELEHÛ NAZÎRE-BE-RİYÂZÎ

Vezin: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 16a   1   Dil-i çeşm-âşinâ sâ mân ile bigâne olmaz mı
Hemîşe mest ile ülfet iden mestâne olmaz mı
- 2   Hevâ hoş her taraf gülzâr bülbül zâr gül ḥandân
Bu esbâb-ı cünûnı seyr iden dîvâne [olmaz mı]
- 3   Kenâr-ı âb u sâķî tâze vü mey köhne dil pür-şevķ
Bu bezme tevbeler nuķl ü vera' peymâne olmaz mı
- 4   Mey anda dil-ber anda cümle yârân-ı şafâ anda
Geçüp cennetden âdem sâkin-i mey-ḥâne olmaz mı
- 5   Sebû zânûda sâġar elde yâr âġuş-ı vuşlatda
Bu tarz-ı ḥâş ile meclis ' aceb rindâne olmaz mı
- 6   Açılmış gül gibi ruḥsârî âteş-tâb¹¹⁶ olup meyden
Gönül hem bülbül-i şürîde hem pervâne olmaz mı
- 7   Bu maḥsûd-ı ṭabâyi' sözleri ḳanden bulursun sen
Kudûret virmeseñ **Vecdî** dil-i¹¹⁷ yârâna olmaz mı

-62-

[VECDÎ]

ḲIT' A VELEHÛ*

* 16a., RDS (Açıkgöz, 1990: 129).

¹¹⁶ âteş-tâb: âteş-bâr, RDS.

¹¹⁷ dil-i yârâna: ' aceb yârâna, RDS.

Veziin: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Sirişk ālüde itmek ħün-ı çeşmi kār-ı cān mıdır
Mey-i puhte_ile olmaz dāne-i engür bir yerde
- 2 Göñül çeşmüñle ben ğamzeñle hem-bezm olmak a‘ lādur
İki mestāne bir yerde iki mestūr bir yerde
- 3 Maĥabbet bende dil sende niçe bezm-i şafā olsun
Ki mey bir yerde ħalmış sāġar-ı billür bir yerde

-63-

MİN ĞAZELİYĀT-I ‘İŞMETİ EFENDİ RAĞMEHU’LLAH*

Veziin: . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

- 16b 1 İderdi merĥamet ol ğamze-kār-ı nāz baña
Vireydi baĥt eger ruĥşat-ı niyāz baña
- 2 Zebān-ı lālümi biġāne-i niyāz itdi
Cefālar eyledi bu çarĥ-ı ĥile-bāz baña
- 3 Neden bilürdi dil āyīn-i bezm-i dil-dārı
Açılmayaydı¹¹⁸ eger perde-dār-ı rāz baña
- 4 Niġāh-ı mihr ü vefā zann ider gören ammā
Ne ġüşeler ider ol çeşm-i fitne-sāz baña
- 5 Henüz ‘İşmetiyā mest-i cām-ı pişinüm
Neler şunar daĥi sākī-yi dil-nevāz baña

-64-

[‘İŞMETİ] VELEHÜ*

Veziin: - - . / - . - . / - . - . / - . - .

* 16a./VCD’de bu şiire rastlanmamıştır.

* 16b., İD (İpekten, 1974: 35).

¹¹⁸ açılmayaydı: açılmasaydı, İD.

* 16b., İD (İpekten, 1974: 36).

- 1 Hün-âb-ı dil ki dîde-i giryâna çıkdı hep
Emvâc-ı derd sâhil-i dermâna çıkdı hep
- 2 Zîr-i zemîn-i sinedeki rîze seng-i ğam
Seyl-âb-ı eşk-i çeşm-[i]le meydâna çıkdı hep
- 3 Bir kârvân ki eyledüm andan ümîd-i feyz
Peymâne-i ğurûr ile mestâna çıkdı hep
- 4 Hün-ı cigerle besledüm ol naḥl-i nâzı hayf
Bâr-ı vişâli bir iki nâdâna çıkdı hep
- 5 Tûmâr-ı ğamda ‘İşmetiyâ hâtem-i dilüñ
Naḳş-ı hîred-firîbi ğarîbâna çıkdı hep

-65-

[‘İŞMETİ] VELEHÛ*

Vezin: . . . -/. . . -/. . . -/. . . -

- 17a 1 Bezme rindân mey-i sâġarla keder virmezler
Âfitâb olsa gelen meclise yer virmezler
- 2 Şehr-i ‘ıṣṣkuñ ezeli resmi budur kim anda
Şeb-i deycür-ı ğama tâb-ı seher virmezler
- 3 ‘Işḳ da‘ vâsın idenler zurefâdur şimdi
Her cefâ-cû güzelüñ yolına ser virmezler
- 4 Hûbdur soḫbet-i yârân ne kaçarsın zâhid
Saña sâġar yerine hün-ı ciger virmezler
- 5 ‘İşmetî serzeniş-i dehre taḥammül niçe bir
Derd-i ḳahrın¹¹⁹ çekene ‘ömr-i diger virmezler

* 17a., İD (İpekten, 1974: 39-40).

[‘İŞMETİ] VELEHÜ*

Vezin: . - . -/. - - -/. - . -/. - . -

- 1 Hemîşe kendüyi dil böyle nâl idüp n’eyler
Vişâle çâre bulunmaz hayâl idüp n’eyler
- 2 Nüvîd-i luğf şorarmış nesim la‘ linden
O genc-i râz açılmaz su ’âl idüp n’eyler
- 3 Nazîr olur mu felekde o çâr-ebrüya¹²⁰
Hilâl kıaddini bî-hüde dâl idüp n’eyler
- 4 O şeh-süvâr ider çünkü bir nigâhı dirîğ
Varup rikâbına dil rûy-mâl idüp [n’eyler]
- 5 Ser-i rehinde görüp ‘İşmetîyi zârı dimiş
Bilinmedük nesi var ‘arz-ı hâl idüp n’eyler

[‘İŞMETİ] VELEHÜ*

Vezin: . - - -/. - - -/. - - -/. - - -

- 17b
- 1 Fenâsın ‘âlemün gûş itmeyüp efsâne şanmışlar
Cem ü Key ‘işret-i yek-rüzeyi âyâ ne şanmışlar
  - 2 Kitâb-ı hüsnden harf-ı vefâyı eylemişler hak
Anı nâ-âşinâyân-ı hevâ bigâne şanmışlar
  - 3 Bu demde zevk u şâdî hâtıra gelmek umulmaz mı¹²¹
Meger dil hânesin virân görüp mey-hâne şanmışlar

¹¹⁹ Derd-i qahrın: derd ü qahrın, *İD*.

* 17a., *İD* (İpekten, 1974: 40).

¹²⁰ o çâr-ebrüya: meger o ebrüya, *İD*.

* 17b., *İD* (İpekten, 1974: 42).

¹²¹ umulmaz mı: umulmazdı, *İD*.

4 O ser-keş bakmayup ʿ uşşāka geçmiş kīn ü naḥvetle
Anı ol sāde-levḥān şīve-i mestāne [şanmışlar]

5 Gelüp bī-bāk rū-māl eylemişün pāy-i dil-dāra
Seni meclisde yārān ʿ **İşmetī** dīvāne şanmışlar

-68-

[ʿ **İŞMETİ**] VELEHŪ*

Vezi: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

1 ʿ Arz-ı sūz itmekde yāre eşk ü āhum bir midür
Ketm-i rāz itmekde nālemlē nigāhum bir midür

2 Ehl-i dil ey māh müştāk-ı cemālūndür senūñ
Seyre çık gör kim nevā-yı āh şāhum bir midür

3 Rūy-ı dil göstermedi bir kerre mir ʿāt-i ḥayāl
Yoḥsa bilmem çarḥ-[i]le baḥt-ı siyāhum bir midür

4 Her şirārī āhımuñ bir aḥker-i cān-sūz olur
Dehr ḡadr itsün de görsün dād-ḥāhum bir midür

5 ʿ Afv-i küstāḥī o ser-keşden umulmaz ʿ **İşmetī**
Āsitānında meger cürm ü günāhum bir midür

-69-

[ʿ **İŞMETİ**] VELEHŪ*

Vezi: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

18a 1 Rāyic olmaz her zamān naḥd-i temennā böyledür
Aḡlama ey ḥāce kim ümmīd-i dünyā böyledür

2 Hem yaḡar pervānesin hem sūz-ı dil izḥār ider

* 17b., İD (İpekten, 1974: 45-46).

* 18a., İD (İpekten, 1974: 51-52).

Muḳteżā-yı meşreb-i şem^ç -i şeb-ārā böyledür

3 Eşk-i gül-günüm yeñilmez dostum ma^ç zūr tüt
Giryē-i bī-iḥtiyār-ı nā-şikibā böyledür

4 Olsa bir laḫza eger şūret-nümā-yı ārzū
Yine maḫv eyler hemān bu çarḫ-ı minā böyledür

5 ^ç Ālemūñ bir fikre şālih kārı yoḫdur **‘İşmetī**
Vaż^ç -ı nā-sāz-ı cihān ya şöyledür ya böyledür

-70-

[**‘İŞMETİ**] VELEHŪ*

Veziñ: . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

1 Çarḫ mihr āyinesin ḫalka dem-ā-dem ne tütür
Ābda ^ç aks-i hümā görse de ādem ne tütür

2 Ser-gerān olma gönül bezm ḫoş-āheng ise de
Hele gör daḫi pes-i perdede ^ç ālem¹²² ne tütür

3 Ber-murād olmaḡa yoḫ sende teveccüh ey dil
Deşt pür-şayd velī dām-ı ferāhem ne tütür

4 Naḫd-i cān-ile aña bende iderdim raḡbet
Mañsīb-ı mihr ü maḫabbet hele bilsem ne tütür¹²³

5 **‘İşmetī** miḫnet-i eyyām ile nāl oldı beden
Bī-vücūd itdi beni dehr teb-i ḡam ne tütür

-71-

* 18a., İD (İpekten, 1974: 55-56).

¹²² ^ç ālem: maḫrem, İD.

¹²³ Bu beyitten sonra İD’de aşıḡıdaki şu beyit yer almaktadır:

5 Zülfidür yine şikār eyleyen üftādeleri
Zīr-i serpuşda ol kākül-i pür-ḫam ne tütür

[‘İŞMETİ] VELEHÛ*

Vezin: . . . -/. . - -/. . - -/. . -

- 18b 1 Bahâr geldi bu faşl-ı feraḥ-fezâ düşmez
Kenâra ‘azm idelüm böyle bir hevâ düşmez
- 2 Şemîm-i zülfin umardum nesîmden gördüm
Anuñ da üstine hiç bÿy-ı âşinâ düşmez
- 3 Cihânda devlet anuñ kim esîr-i zülfi ola
Her âdemüñ serine sâye-i hümâ düşmez
- 4 Bu rûzgârda bir pâydâr var mı ‘aceb
N’içün ṭurur bu kuhen-saḳf-ı âsiyâ düşmez
- 5 Metâ‘ -ı şevḳ kesâd üzre ‘İşmetî şimdi
Dükân-ı dehrde bir câm-ı pür-şafâ [düşmez]

-72-

[‘İŞMETİ] VELEHÛ*

Vezin: . . . -/. . - -/. . - -/. . -

- 1 Gönül bu neşvede hiç bî-ğam olmaduñ gitdüñ
Bahâr ile gül ile hÿrrem olmaduñ gitdüñ
- 2 Çemende gülle nihânî şafâda bād-ı şabâ
Sen ey hezâr buña maḥrem olmaduñ gitdüñ
- 3 Şitâbe neydi sebep böyle ey berîd-i cemâl¹²⁴
Gelince zaḥm-ı dile merhem olmaduñ gitdüñ
- 4 Tekâsül itmedi ḥıdmetde rûzgâr ammâ¹²⁵

* 18b., İD (İpekten, 1974: 65).

* 18b., İD (İpekten, 1974: 68).

¹²⁴ cemâl: ḥayâl, İD.

¹²⁵ ammâ: henüz, İD.

Yine cihânda gönül âdem olmaduñ gitdüñ

- 5 İder mi ‘afv meger ‘İşmeti seni bahtuñ¹²⁶
Zamân-ı gâmda aña hem-dem olmaduñ gitdüñ

-73-

[‘İŞMETİ] VELEHÛ*

Vezin: - - ./ - - ./ - - ./ - -

- 19a 1 Mest itdi beni tâ o kadar bâde-i nâzuñ¹²⁷
Şimdi çekemem kaçresini cām-ı niyâzuñ
- 2 Dîvâne midür dil ki ola beste-i mihri
Bir sencileyin dil-ber-i ağıyar-nevâzuñ
- 3 Bilmez ki ider devlet-i pâ-büsüñi taqrîb
Alçaqlar egerçi dili giysü-yı dırâzuñ
- 4 Bâl ü per-i pervâneyi yakmağ mıdur ancağ
Ey şem‘-i şeb-ârâ eşer-i süz ü güdâzuñ
- 5 Bağş itmegi ço ‘İşmeti-yi zâr-[i]le zâhid
Fehm eyleyegör ‘âkıbetin ‘ışk-ı mecâzuñ

-74-

[‘İŞMETİ] VELEHÛ*

Vezin: . - . - ./ . - - ./ . - . -

- 1 İdüp nedimini hâr inledür hezârını gül
‘Aceb kalur mı şanur hüsünün bahârını gül
- 2 Hezâr-ı zârınıñ itsün hazer gubârından
Zamân olur göremez pâyinün gubârını gül

¹²⁶ bahtuñ: ey baht, *İD*.

* 19a., *İD* (İpekten, 1974: 69-70).

¹²⁷ Mest itdi beni tâ o kadar bâde-i nâzuñ: Mest itdi o deñlü beni sâķi mey-i nâzuñ, *İD*.

* 19a., *İD* (İpekten, 1974: 71).

- 3 İçer şafâ ile bir cām-ı lāle-gün ammā
Çeker o bir çadehūñ bir sene humārını gül
- 4 Anuñ da cāmın ider tünd-bād-ı dehr şikest
Şafâ-ile geçirür şanma rûzgārını gül
- 5 Şeh-i bahār gelür deyü ‘İşmetî bâğa
İder nesīm-i seher ferş-reh-güzārını gül

-75-

[‘İŞMETİ] VELEHÜ*

Vezi: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 19b 1 Ğubārāsā o dem kim reh-güzāruñdan mürūr itdüm
Alup giysü-yı müşgîn-tārınuñ büyın huzūr itdüm
- 2 Dögünsem niçe müddet vechi var seng-i melāmetle
N’içün ben kendümi hāk-i derinden böyle dūr itdüm
- 3 Meger ser-mest imiş hüşyār şandum ol sitem-kārı
Zamānsız söyledüm hāl-i¹²⁸ dil-i zārı kuşūr itdüm
- 4 İştüdüm bende-i mehcürını yād eylemiş bir gün
‘ Aceb bilsem ne yüzden hâtır-ı yâre huṭūr itdüm
- 5 Bu şeb ol mäh-rünuñ ‘İşmetî vaşlın hayāl itdüm
Açıldı hâtır-ı maḥzūnum ilkā-yı sürūr itdüm

-76-

[‘İŞMETİ] VELEHÜ*

Vezi: - - / . - - / . - - / . - -

- 1 Geldükde hâtuñ ‘aşıkuña nāz idemezsin

* 19b., İD (İpekten, 1974: 72).

¹²⁸ hāl: derd, İD.

* 19b., İD (İpekten, 1974: 79).

Mānend-i hümā evcde pervāz idemezsin

2 Gāhī egilüp gūşīña dir ol haṭ-ı nev-ḥīz
Şimden gerü sen şīveye āgāz idemezsin

3 Bu ṭarz-ı bed-āheng-i dil-āzārla ey gül¹²⁹
Bu bāğda bir bülbüli dem-sāz idemezsin

4 Kendüñ yeñemezsin bilürüm meşrebüñ ey dil
Nüş-ı meye āgāz idicek az idemezsin

5 Şad nıṭl-i girān olsa çeker ‘İşmetī-yi zār
Sākī anı sen mest-i ser-endāz idemezsin

-77-

[‘İŞMETİ] VELEHÜ*

Vezi: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

20a 1 Dirseñ ey dil çeşm-i bahtuñ derd-i hicrān görmesün
Kānlu yaşuñ sil nigāh itdükçe cānān görmesün

2 Tārumār eyler hemān evrāk-ı ‘ıyşı rüzgār
Bir ser-āmed ğoncayı bir laḥza ḥandān görmesün

3 Eyleme zülfüñ perişān tā be-sāmān dilleri
Çeşm-i bed-bīn-i ‘adū ḥāk ile yeksān görmesün

4 Yād idüp zülfüñ hemān bī-hūş olur āşüfte dil
Bāğda bī-çāre bir serv-i perişān görmesün

5 Süz-ı dilden ḳopmadur bu şi‘r-i rengīn ‘İşmetī
‘Arz iderseñ ehline ‘arz eyle nādān [görmesün]

¹²⁹ Gül: dil, *İD*.

* 20a., *İD* (İpekten, 1974: 80).

[‘İŞMETİ] VELEHÛ*

Vezin: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 İtmesün mi murğ-i dil kendin perişân her zamân
Tünd-bād-ı gam güzergâhında çutmuş âşiyân
- 2 Ol siyeh-mest âfetüñ şimdi kim uğrar yanına
Ġamzeler hünin cebin pür-çin ebrûdur¹³⁰ kemân
- 3 Bâde-i gül-rengde güyâ bilürin her habâb
Nev-‘ arûs-ı câme kırmış la‘ l-gün bir sâye-bân
- 4 Olmadı bir gonca hergiz zîb-i destâr-ı emel
Gül-şen-i ümmîdden bir gül kıoparmaz bâğbân
- 5 Yüz sürülmez pâyine ol nâzeninün ‘İşmeti
İtmeyince cismini yellerce hâk-i âsitân

[‘İŞMETİ] VELEHÛ*

Vezin: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 20b
- 1 Fâriğ olmam âhdan¹³¹ dil-dâra kâr itmezse de
Sûziş-i dildür ġarağ yâr i‘tibâr itmezse de
  - 2 Sen hemân ayrılma ey dil reh-güzâr-ı yârdan
Pây-mâl-i esb-i nâz eyler şikâr itmezse de
  - 3 Uğrasa murğ-ı hadengi şâd olur dil bir zamân
Âşiyân-ı sinede bir dem kıarâr itmezse de

* 20a., İD (İpekten, 1974: 82).

¹³⁰ ebrûdur: ebrûlar, İD.

* 20b., İD (İpekten, 1974: 90).

¹³¹ âhdan: nâleden, İD.

4 Gâh olur ‘uşşâkı cânından ider bîzâr ‘ışk
‘Uzlet eyler yârdan terk-i diyâr itmezse de

5 ‘İşmetî pâ-mâl-i cevri olmak yeter ‘izzet dile
Baht anı çeşm-i zaḥm-ı zülfi-yâr itmezse de

-80-

[‘İŞMETİ] VELEHÜ*

Vezin: . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

1 Olursa dilde n’ola dâğ-ı ârzü tâze
Henüz açıldı o gül daḥi reng ü bû tâze

2 Bu demde içmemeğe çâre var mıdur âdem
‘Ale’l-ḥuşûş ola sâkı-yi ḥande-rû tâze

3 ‘Aceb ne yüzden ola¹³² ‘arz-ı ḥâl-i ḥayrânım
Daḥi o şûḥ-ı nev-âyin-i tünd-ḥü tâze

4 Çekildüğine göre yâr minneti bârî
Olaydı çarḥ-ı kühen-sâl-i fitne-cû tâze

5 Cefâ-yı dehr ile gelmekde ‘İşmetîye fütür
Her âyine yine bed-ḥ¹³³âh herze-gû tâze

-81-

[‘İŞMETİ] VELEHÜ*

Vezin: . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

21a 1 Süzüm artar ol şeh-i bî-dâd ger dâd itse de
‘İşk ider kârın dil-i virânım âbâd itse de

2 Süz-ı dil bulmaz sükün üstâd-ı şîrîn-kâr-ı ‘ışk

* 20b., İD (İpekten, 1974: 95).

¹³² ola: olur, İD.

¹³³ yine bed-ḥ¹³³âh: bed-ḥ¹³³âh u, İD.

* 21a., İD (İpekten, 1974: 97-98).

Her bün-i müyümda bir ser-çeşme bünyād itse de

- 3 Çäre var mı ays adri¹³⁴ bulmaa aşıfte-dil
Bāda gūn başına bir serv āzād itse de
- 4 Ehl-i bezm efsürde dil-ber mest ‘ aşı n’eylesūn
Gūş olunmaz namesi biñ kerre feryād itse de
- 5 Rūzgārumdan hele bulmam teselli ‘ İřmeti
Kendūyi zūr eyleyūp ihsāna mu‘ tād [itse de]

-82-

[‘ İřMETİ] VELEHŪ*

Vezin: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 1 Bāzū-yı bat ger¹³⁵ pūr iderse kemānumı
İster verā-yı āf’a osunlar niřānumı
- 2 Bī-hūde gerd-i evc-i amum rūzgārdur
Bir ārzū-yile omuřum āřinānumı
- 3 Ğark-āb-ı eřk ū āteř-i mevvāc-ı řasretūm¹³⁶
all eylesem bu remzi kim añlar zebānumı
- 4 Derd-i dile bulunmadı bir çäre-sāz řayf
Hengām-ı ‘ izz ū nāza dūřurdūm zamānumı
- 5 Elbette ‘ İřmeti görünür sāhil-i ūmīd
Mūhlet virūp udā eger almazsa cānumı

-83-

AZELİYYĀT-I BAHĀYĪ EFENDİ EL-MŪFTĪ*

¹³⁴ feyz-i adri: ays-i adri, *İD*.

* 21b., şBD (Tolasa, 1979: 109-110).

¹³⁵ ger: eger, şBD.

¹³⁶ mevvāc-ı řasretūm: emvāc-ı řasretūm, řBD.

Vezin: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 21b 1 Ruhsār-ı yārda ḥaṭ-ı ʿ anber-şiken biter
İʿ cāz-ı ḥüsndür ki gül üzre çemen biter
- 2 Düşdükce pāyine nem-i eşkümde ḥün-ı dīl
Bāğ-ı ruḥunda geh gül ü geh yāsemen biter
- 3 Tübā-şifat ḥacālet-ile ser-fürü ider
Naḥl-i emel ki ḥāk-ı dil-i zārdan biter
- 4 Gitdikce nefḥa-yı dem-ı üstād-ı feyz ile
Şaḥn-ı dilimde tāze nihāl-i semen¹³⁷ biter
- 5 Ser-sebz ü ḥürrem itdi cihānı nesīm-i luṭf
Bilmem **Bahāyī** toḥm-ı ümīdüm kaçan biter

-84-

[BAHĀYĪ] VELEHŪ*

Vezin: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 1 Nālān iden beni o¹³⁸ ḥaṭ-ı sebz ʿ izārdur
Feryād-ı ʿ andelībe sebeb nev-bahārdur
- 2 ʿ Azm itdi kişver-i ʿ adem-i cān-ı mübtelā
ʿ Işkuñ ʿ ilācı gördi ki terk-i diyārdur
- 3 Şol cāme-yi belā k’ola ber-düş-ı ehl-i derd
Bir¹³⁹ ʿ āşık-ı belā-zedeye¹⁴⁰ müsteʿ ārdur
- 4 Yāruñ tecelliyātını şad gūne eyleyen

---

* 21b., ŞBD (Tolasa, 1979: 178).

¹³⁷ Semen: Sühan, ŞBD.

* 21b., ŞBD (Tolasa, 1979: 188).

¹³⁸ O: ŞBD’de yoktur.

¹³⁹ Bir: bu, ŞBD.

¹⁴⁰ belā-zedeye: belāzededen, ŞBD.

Āyīne-i dilümde olan inkisârdur

5 Āhır bu cism-i zerd ü nizârı tebâh iden
Mânend-i şem^ç girye-yi bî-ih̄tiyârdur

6 Dür¹⁴¹ olsa eşk-i çeşm-i Bahāyî^ç aceb degül
Bisyâr olan güherse de bî-i^ç tibârdur

-85-

[BAHĀYĪ] VELEHŪ*

Veziñ: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 22a 1 İ^ç tâb-ı la^ç l-i nâbîñdan gönül pür-piç ü tâb olmaz
Bilür kim kân-ı âteşden çıkan hañçerde âb olmaz
- 2 Yıqılmaz dil pey-ender-pey çekerken câm-ı âzâruñ
Bu bezmüñ bâde-nüşı mest olur ammâ harâb [olmaz]
- 3 ^ç Aceb mi küşteğân-ı kûy-ı dil-ber bî-şumâr olsa
Şehîdân-ı belâ-yı ^ç ışka maşşerde hisâb olmaz
- 4 Şağınsun seng-diller pertev-i nūr-ı cemâlüñden
Ki o pür¹⁴²-tâb-ı hüsne dil degül tağlarda tâb [olmaz]
- 5 Bahāyî her ne emr eylerse o şâhen-şeh-i hûbân
Ser-i teslîm [ü] hâk-i ^ç aczden gayrı cevâb olmaz

-86-

[BAHĀYĪ] VELEHŪ*

Veziñ: - - / - . - / - - / - / - . -

- 1 Bülbül ki oldı nağme-serâ-yı harîm-i gül
Meyl eyledi açılmağa tab^ç -ı selîm-i gül

¹⁴¹ ŞBD’de makta beyti “dür” yerine “hâr” ile başlamaktadır.

* 22a., ŞBD (Tolasa, 1979: 192).

¹⁴² ki o pür: ki zür-ı tâb, ŞBD.

* 22a., ŞBD (Tolasa, 1979: 202).

2 Geldi o dem ki çarhı ide nāfe-yi Tatār
Būy-ı bahār [u] nefḥa-ı ‘ anber-şemīm-i gül

3 Bil ḫadr-i bezm-i şāh-ı güli şekveden şaḫın
Ey ‘ andelīb-i zār çü olduñ nedīm-i gül

4 Lāyık mıdur ki gūş-ı fiğānıñla ey hezār
Ola şikeste revnaḫ-ı nāz u na‘īm-i gül

5 Āyā meşām-ı cāna **Bahāyī** ḫaçan gelür
Feyz-i bahār-ı vaşl-[i]le būy-ı nesīm-i gül

-87-

[BAHĀYĪ] VELEHŪ*

Vezin: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 22b 1 Hırāsān olmasa gülden dil-i nā-şāduñ ey bülbül
Neler eylerdi ḥāra āh-ı āteş-zāduñ ey bülbül
- 2 Dil-i dil-dārı nerm itmiş işitdüm nāle vü zāruñ
‘ Aceb kim ḫaşa te ‘şir eylemiş feryāduñ ey bülbül
- 3 Ne teşhīr itdi gülzārı ne urdı āteşe ḥārı
Yine ḫurmaz oḫursun rüz u şeb evrāduñ ey bülbül
- 4 Güle olur n’olursa yoḫsa āḫir gerdiş-i gerdün
Gelür bir dem ki alur ḥār elünden dāduñ [ey bülbül]
- 5 Çekil sen daḫi kūy-ı derde gül-zār-ı selāmetden
Bahāyīveş çekildi ‘ işḫla çün aduñ ey bülbül

-88-

[BAHĀYĪ] VELEHŪ*

* 22b., ŞBD (Tolasa, 1979: 204).

Veziin: - . . -/. - . -/. . . -/. - . -

- 1 Gelse nesīm-i şubhla müjde şeh-i bahārdan
İtse hālāş bülbüli mihnet-i intizārdan
- 2 Kırmızı destmālını alsa ele ‘ arūs-ı gül
Silmege eşk-i bülbüli zaḥm-ı cefā-yı hārdan
- 3 İrdi kemāle sākīyā cūş-ı mey-i ḥum-ı murād
Kurtulamaz dili¹⁴³ daḥī keşme-keş-i ḥumārdan
- 4 Hırmen-i ḥüsni eyleme māye-i cevri-i bī-dilān
Ey gül-i ter şaḥın şaḥın sūz-ı dil-i hezārdan
- 5 Yār [ki] bir āverde-ḥaḥdūr deyü çekme ıztırāb
Belki ola güşāyişüñ çin-ḥaḥ-ı ‘ ızārdan¹⁴⁴
- 6 Merhem-i luḥfun itmesün yār **Bahāyi**’yā dirīg
Geçmeye tā ki riş-i ḡam cāna dil-i figārdan

-89-

[BAHĀYĪ] VELEHŪ*

Veziin: . . . -/. . . -/. . . -/. . . .

- 23a**
- 1 Taḡıtdiñ ḥāb-ı nāz-ı yāri ey feryād n’eylersin
İdüp fitne_ile dūnyāyı ḥarāb-ābād n’eylersin
  - 2 İdersin gerçi her derde ḥabībim bir devā ammā
Cünün-ı ehl-i ‘ ışk olunca māder-zād n’eylersin¹⁴⁵
  - 3 Dil-i mecrūḥuma raḥm eyle ḡalsun dām-ı zülfüñde

* 22b., ŞBD (Tolasa, 1979: 212).

¹⁴³ Kurtulamaz dili: Kurtulamaz mı dil, ŞBD.

¹⁴⁴ ŞBD’de bu beyit yer almamaktadır.

* 23a., ŞBD (Tolasa, 1979: 214).

¹⁴⁵ ŞBD’de 2. beyit ile 3. beyit yer değiştirmiştir.

Şikeste bāl olan murğı idüp âzād n'eylersin

4 Şehīd-i tīg-ı ' ışk-ı yārdur ser-cümle-i ' âlem
Urup şemşīre dest ey ğamze-i cellād [n'eylersin¹⁴⁶]

5 Varup giysū-yı zülf-i yāri biri birine kātđñ
Yine bir fitne taħrīk eyledüñ ey bād n'eylersin

6 Güzel taşvīr idersin ħattı¹⁴⁷ ü hāl-i dil-beri ammā
Füsūn-ı fitneye geldikde ey behzād n'eylersin

7 **Bahāyī**veş degülseñ kâbil-i feyz-i şafā sende
Tekellüf ber-ţaraf ey ħatır-ı nā-şād n'eylersin

-90-

[BAHĀYĪ] VELEHŪ*

Vezin: . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

1 Diyār-ı ' ışkuñ alınmaz ħaķīkat-i ħaberi
Meger ki ola semender hamām-ı nāme-beri

2 Uçurdu şanma gülüñ ħ'āb-ı nāzın ey bülbül
Ne hāy u hūy-ı şebāne ne nāle-i seħeri

3 Sipend-i ħuşk ü nihāl-i çemen berāberdür
Hemān zebāne-i ' ışkuñ toķunmasın şereri

4 Ħicāb-ı çehre-i maķşūdı ortadan kaldır
Ķarīn-i sayķal-ı maħv it göñüldeki şuveri

5 Ħayāl-i ħam-ı şafā uğramaz o ħatıra kim
Hezār ħırmen-i āteşden ola reh-güzeri

¹⁴⁶ ŞBD'de 4. beyit ile 5. beyit yer deĝiştirmiştir.

¹⁴⁷ Ħattı ü hāl: hāl ü ħattı, ŞBD.

* 23a., ŞBD (Tolasa, 1979: 224)./Bu gazelde mahlas yoktur.

- 6 Zebāne-i dili peykān-ı tīr-i āh itsem
Yağardı añların ʿ anķā-yı çarḥ bāl ü peri

-91-

ĠAZELİYYĀT-I CEVRĪ ÇELEBĪ*

Vezi: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 23b** 1 Rind-i ʿ ışķum mescid ü mey-ḥāne yeksāndur baña
Şavt-ı sūfī naʿ ra-i mestāne yeksāndur baña
- 2 Ol gedā-yı şāh-ṭabʿ u lā ʿübālī-meşrebim
Efser-i Cemşīd-[i]le¹⁴⁸ peymāne yeksāndur baña
- 3 Ṭalib-i dīdār-ı yārum mest-i şevķ-i vuşlatum
Gül-şen-i Firdevsle ğam-ḥāne¹⁴⁹ yeksāndur baña
- 4 Luṭf-ı yāre şād olup ķahr-ı ʿ adūdan¹⁵⁰ ağlamam
Ol sebebden āşinā bīġāne yeksāndur baña
- 5 Bī-tekellūf ʿ āşık-ı dīvāneyūm **Cevrī** gibi
Ķaşr-ı şāhī kūşe-i vīrāne yeksāndur [bana]

-92-

[CEVRĪ] VELEHŪ*

Vezi: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 ʿ İtāb-ı ğamze āfet ḥışm-ı çeşm-i bī-amān āfet
Cihāna ḥüsne şaldı o şūh-ı dil-sitān āfet
- 2 O şayyād-ı kemīn-gāh-ı belādur ğamze-i mesti
Ki olmuş dest ü bāzūsında tīr¹⁵¹ āfet kemān āfet

* 23b., CD (Ayan, 1981: 182).

¹⁴⁸ Cemşīd: zerrīn, CD.

¹⁴⁹ ğam-ḥāne: mey-ḥāne, CD.

¹⁵⁰ ʿ adūdan: ʿ adūya, CD.

* 23b., CD (Ayan, 1981: 185).

- 3 Ma‘ azallah niğeh yek-dil olursa çeşm ü gamze_ile
Olur ‘uşşāka ‘aql ü dīn ü dil cān u cihān āfet
- 4 İder dārü’l-amān-ı şabrı her geh şīve pür-fitne
Şalar ‘iqlīm-i ārāma girişme her zamān āfet
- 5 Niçe āsūde olsun **Cevrī**’yi āvāre ‘ālemde
Maḥabbet āfet ü dil āfet ü ḥüsn-i bütān āfet

-93-

[CEVRİ] VELEHÜ*

Vezi: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 24a 1 Mevsim-i gül faşl-ı gül-şen nev-bahār eyyāmıdır
Devr-i sāğar nūş-ı mey seyr-i kenār eyyāmıdır
- 2 Mu‘ tedil bād-ı bahārı mevc-zen baḥr-ı çemen
Zevrağ-ı cām-ı şarāb-ı ḥoş-güvār eyyāmıdır
- 3 Cūylar oldı revān esdi nesīm-i şubḥ-dem
Ṭurmasun ehl-i hevā geşt ü güzār eyyāmıdır
- 4 Böyle günlerde nesīm eyler küşāde dilleri
Ġonça-veş açılsa her ḳalb-i figār eyyāmıdır
- 5 Şāh-ı gül zeyn itmede divānını günden güne
Gelse **Cevrī** gibi feryāda hezār eyyāmıdır

-94-

[CEVRİ] VELEHÜ*

Vezi: - - ./ - - ./ - - ./ - -

¹⁵¹ tūr: bir, CD.

* 24a., CD (Ayan, 1981: 192).

* 24a., CD (Ayan, 1981: 202).

- 1 Ğamzeñ dil-i ‘aşık gibi mest-i ezelîdür
Bu sırr-ı hafî bâde-keş-i ‘ışka celîdür
- 2 Mest olsa yıkar zâhir-i hüşyâr-ı nigâhı
Çeşmün bu kerâmetle ne pür-zür velîdür
- 3 Söyler nıgehün cân u dile râz-ı Hüdâ’yı
Güyâ sühanı terceme-i sırr-ı ‘alîdür
- 4 Keyfiyyet-i cām-ı lebüni bilmezsin ammâ
Esrâr-ı haţuñ cânâ o keyfüñ bedelidür
- 5 Bî-bâk ise ğamdan dil-i Cevrî n’ola dâ’im¹⁵²
Hem-şoĥbet-i pür-şevki dil-i bî-keselîdür

-95-

[CEVRÎ] VELEHÛ*

Veziñ: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 24b 1 Çarĥa kıлма ser-fürü iĥbâl için ğayret budur
Hem gedâ hem pâdişâh-ı ‘âlem ol devlet budur
- 2 Her ne deñlü himmete endâze olmazsa yine
Müşteri olma metâ‘-ı devlete himmet budur
- 3 Hün-ı dil nüş eyle ‘âlem bilmesün keyfiyyetün
Hem yine dürdî-keş-i mey-hâne ol ‘işret [budur]
- 4 Hâĥ-i pây ol ‘arşı ferş-i râh iden şâhib-dile
Rüzgârı pây-mâl-i nâz kııl rif at budur

¹⁵² Bî-bâk ise ğamdan dil-i Cevrî n’ola dâ’im: Bî-bâk ise endîşe-i ğamdan n’ola Cevrî, *CD*.
* 24b., *CD* (Ayan, 1981: 196).

- 5 Hem-niṣṣīn eyle dili dil-berle sen çık aradan
Rind iseñ **Cevri** şafā-yı meclis-i vaḥdet [budur]

-96-

[CEVRİ] VELEHŪ*

Vezi: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Mest ider hüşyārı ʿ işkuñ dāsītānı böyledür
ʿ Aşıkuñ keyfiyyet-i rāz-ı nihānı böyledür
- 2 Dāğ-ı ümmīd ü temennādan tehīdür sīnesi
Merd-i şāhib-himmet-i faḫruñ nişānı böyledür
- 3 Zehre sükker ḫāre gül cevre vefā ol dā'imā
ʿ Ālem-i fānīde resm-i zindegānī böyledür
- 4 Telḫ olur āḫir ḫumārından dimāğ-ı cān u dil
Lezzet-i şāhbā-yı zevḫ-i dehr-i fānī böyledür
- 5 Nükte-i eş'arı **Cevri** ʿ aḫlı deng ü lāl ider
Āşinā-yı rāz-ı ʿ irfānuñ lisānı böyledür

-97-

[CEVRİ] VELEHŪ*

Vezi: - - ./ - - ./ - - ./ - -

- 25a 1 Cān almağ imiş ḡamzesinüñ ḫārını bildük
Yāruñ dil-i ʿ uşşāḫla bāzārını bildük
- 2 Ser-māye-i kām olmaz imiş ʿ āşıḫ-ı zāra
Biz naḫd-i sirişküñ hele miḫdārını bildük

* 24b., CD (Ayan, 1981: 208).

* 25a., CD (Ayan, 1981: 235).

- 3 Bir nüshâ imiş çeşmine efsûn-ı cefâdan
Hıaıı-ı ruĥunuñ nükte-i esrârını bildük
- 4 Dem-beste idi ĥayret-ile ĝonca gibi dil
Bûs-ı dehen-i yâr imiş efkârını bildük
- 5 Vaşf eyledi şahbâ-yı leb-i dil-beri **Cevrî**
Zevĥ-i eşer-i neşve-i güftârını bildük

-98-

[CEVRÎ] VELEHÛ*

Veziñ: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 1 ‘Işĥ olmasaydı ĥ’âce-i dükkân-ı cân u dil
Derd olmaz-idi mâye-i sâman-ı cân u dil
- 2 Ĥavf-i nigâh-ı ĝamze-i mestûnden oldılar
Âşüb [u] fitne küşce-girîbân¹⁵³-ı cân u dil
- 3 Çeşmüñle güft ü ĝü iderek geldi bir maĥal
Keşf oldu râz-ı nükte-i pinhân-ı cân u dil
- 4 Bir ĥîle görsün almaĝa söyle nigâh ile¹⁵⁴
Dest-i belâda¹⁵⁵ ĥaldı girîbân-ı cân u dil
- 5 **Cevrî** iderdi cân u dili yoluña fedâ
İtse lebüñ telâfî-yi ĥüsrân-ı cân u dil

-99-

[CEVRÎ] VELEHÛ*

---

* 25a., CD (Ayan, 1981: 238).

¹⁵³ girîbân: ĝüzîñân, CD.

¹⁵⁴ nigâh ile: nigâhuña, CD.

¹⁵⁵ belâda: bâlâda, CD.

* 25b., CD (Ayan, 1981: 244).

Veziin: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 25b 1 Cem⁶ olur dillerde ğam ħāl-i perişānum disem
Dilleri āşüfte eyler rāz¹⁵⁶-i pinhānum disem
- 2 Berķ-i āteş-bār olurđı cān u dil her sīnede
Şevķle āh eyleyüp sūz-ı dil ü cānum disem
- 3 Hem-zebān olur benümle çāk-i sīne zaĥm-ı dil
Ġamzeler destinden alınmaz girībānum disem
- 4 Ğālemūñ bāzār-ı ümmīdi olurđı bī-revāc
Ĥı⁷āce-i Ğışķ olalı ben kesb-i ĥirmānum [disem]
- 5 Müşteri ĥurşīde nāz eylerdi ey **Cevrī** eger
Zerre deñlü māye-i iksīr-i Ğirfānum disem

-100-

[CEVRİ] VELEHŪ*

Veziin: - - ./ . - - ./ . - - ./ . - -

- 1 Reftāra gel ol ķadd-i ser-efrāz görünsün
Ma⁶ nā-yı kıyāmetde olan rāz görünsün
- 2 Biz ĥod bilürüz rāzumuzı fāş iden oldur
Gizlenmesün ol ğamze-i ğammāz görünsün
- 3 Alsun nıgehūñ destine peymāne-i nāzı
Dünyāya belā fitneye dem-sāz görünsün
- 4 Bir kerre nigāĥ ile dil-i ĥasteye geçdūñ
Her kūşe-i çeşmūñde niçe nāz görünsün

¹⁵⁶ rāz: derd, CD.

* 25b., CD (Ayan, 1981: 251-252).

- 5 Gelsün dil-i **Cevrî** ile güftâra o lebler
Rûh-ı sühân ü ma' nâ-yı i' câz görünsün

-101-

[CEVRÎ] VELEHÛ*

Vezin: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 26a 1 Çeşmüñe nâz itmegi her demde kıânün eyleme
Nağme-i sâz-ı niyâzı perde-bîrûn eyleme
- 2 Gâh luţf u geh ' itâb-ile nigâh itme dile
Dem-be-dem bîçârenüñ hâlin diger-gün eyleme
- 3 Şâne urma zülfüñe şad çâk idersin dilleri
Bir bölük cem' -i perişâna şebî-ğün eyleme
- 4 ' İşvelerle ' âşıkı cân virmede bî-tâb kııl
Derdin efzûn eyle¹⁵⁷ ammâ şabrın efzûn eyleme
- 5 ' İşkla şâgird itme ey **Cevrî** dil-i dîvâneñi
Kâbil-i irşâdı muhtâc-ı Felâţûn eyleme

-102-

[CEVRÎ] VELEHÛ*

Vezin: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Felek ' âli-cenâb u baht ser-keş yâr müstağnî
Tehî-ceyb-i heves ol şâhid-i bâzâr müstağnî
- 2 Fenâ mey-hânesinde câm-ı kâmi kimden istersin
Ki sâkı mest-i nâz u naĥvet [ü] ĥammâr müstağnî

* 26a., CD (Ayan, 1981: 268).

¹⁵⁷ Eyle: eyleme, CD.

* 26a., CD (Ayan, 1981: 275).

- 3 Bize şahbâsını medh itme sâkı cām-ı gerdūnuñ
Ki ol şahbâdan olmışdur dil-i hüşyâr müstağnî
- 4 Tabîbe mübtelâ-yı derd-i ʿışkuñ minneti yokdur
ʿAceb hikmet k’ola tımârdan bîmâr müstağnî
- 5 Sipihrūñ şüret-i iqbâline hergiz nazâr kıлма¹⁵⁸
İder **Cevrî** gibi ehl-i dili o yâr müstağnî

-103-

GAZELİYYÂT-I YAḤYÂ EFENDİ EL-MÜFTÎ*

vezin: . - - / . - - / . - - / . - -

- 26b 1 Elümde şîşe-i rengin pür-mey laʿ l-nâbâsâ
Gözümde katre katre eşk-i ter dürr-i hoş-âbâsâ
- 2 Mürîd-i ʿışk iseñ incinme ser-gerdânlık el verse
Sipihri döndürür cûy-ı irâdet âsiyâbâsâ
- 3 Nihâl-i tâze iken böyle bir serv-i bülend oldı
Dil-i meyyâl çoğdan yüz sürer pâyine âbâsâ
- 4 Nedîm-i pâk-meşreb bul hevâ-yı ʿışk-[i]le pür¹⁵⁹ ol
Vücûduñ mahv olunca meyden ayrılma ḥabâbâsâ
- 5 Şüreyyâ vü hilâle ʿarz-ı câh itsem gerek **Yaḥyâ**
Bu fikr-ile yolunda pâymâl¹⁶⁰ oldum türâbâsâ

-104-

¹⁵⁸ Kıлма: kılmaz, *CD*.

* 26b., *ŞYD* (Ertem, 1995: 28).

¹⁵⁹ pür: pîr, *ŞYD*.

¹⁶⁰ pâymâl: ḥâk-râh, *ŞYD*.

[YAḤYĀ] VELEHŪ*

Vezin: . . - - / . . - - / . . - - / . . - -

- 1 ‘Aḳs-i müjgānla ey dil-ber-i ūrīn-ḥarekāt
Şanurum ruḥlarıñ i‘ rāb ḳonulmuş āyāt
- 2 Ḳuvvet-i ḳalb olur ey māh güler yüz senden
Yoḥsa hiç saña muḳābil mi olurdu mir’at
- 3 Zevḳdür lâzım olan baḥt¹⁶¹ içinde olana
N’eydügin lezzet-i sūkker ne bilür çüb-ı nebāt
- 4 Göz mi açdurdı bize cev̄ ü cefā-yı eyyām
Fikr-i bī-ḥaşıl-ı dünyā-[y]ile geçdi evḳāt
- 5 Herkese nutḳ-ı revān-baḥş verilmez Yaḥyā
Himmet-i Hızır gerek kim buluna āb-ı ḥayāt

-105-

[YAḤYĀ] VELEHŪ*

Vezin: - - / . - - / . - - / . - -

- 27a
- 1 Ey zülf-i ḥam-ender-ḥam-ı ḳullāb-ı maḥabbet
Heb saña çekildi dil-i erbāb-ı maḥabbet
  - 2 Dil-berse güzel dilse nihāyetde hevāyī
Ḥāşıl bu ki¹⁶² āmādedür esbāb-ı maḥabbet
  - 3 Bir baḥr imiş ey ‘āşık-ı şeydā dil-i zāruñ
Anda bulunurmuş dürr-i nā-yāb-ı maḥabbet

* 26b., ŞYD (Ertem, 1995: 38).

¹⁶¹ Baḥt: ni‘ met, ŞYD.

* 27a., ŞYD (Ertem, 1995: 40).

¹⁶² Ḥāşıl bu ki āmādedür esbāb-ı muḥabbet: Ḥāşıl bu āmādedür esbāb-ı muḥabbet, ŞYD.

- 4 Yan âteşe pervâne-veş¹⁶³ itme yine efgân
Ey ʿ aşık-ı miskîn budur âdâb-ı [maḥabbet]
- 5 **Yahyâ** ḥarem-i ʿ ışka girerse¹⁶⁴ n'ola bî-bâk
Meftûḥdur¹⁶⁵ erbâb-ı dile¹⁶⁶ bâb-ı maḥabbet

-106-

[YAḤYĀ] VELEHÛ*

Vezi: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Göñül mir'ati kim şad-pâre-i dest-i celâlûndür
Yine her pâresinde¹⁶⁷ cilve ger başsañ cemâlûndür
- 2 Cemâl-i bâ-kemâlûndür sevâd-ı çeşmimûn¹⁶⁸ nûrî
Süveydâ-yı dili ʿ ışk ehlinûñ sevdâ-yı ḥâlûndür
- 3 Ḥayâlûnde¹⁶⁹ eger eglenmiyeydi¹⁷⁰ ḥâl müşkildi
Belâ küncinde kim eglencemiz cânâ ḥayâlûndür
- 4 Qosañ ârâm itmez kürsî-yi zerrîn-i ḥurşide
Maḥabbet reh-güzârında göñül kim pây-mâlûndür
- 5 Ser-i ehl-i mecâz olan belâ-keş Qays'ın aḥvâli
Ḥaḳîkatde naẓar olunsa **Yahyâ** ḥasb-i ḥâlûndür

-107-

[YAḤYĀ] VELEHÛ*

¹⁶³ Yan âteşe pervâne-veş itme yine efgân: Yan âteşe pervâne şıfat eyleme efgân, ŞYD.

¹⁶⁴ girerse: girse, ŞYD.

¹⁶⁵ meftûḥdur: meftûndur, ŞYD.

¹⁶⁶ erbâb-ı dile: ehl-i dile hep, ŞYD.

* 27a., ŞYD (Ertem, 1995: 65).

¹⁶⁷ pâresinde: pâresinden, ŞYD.

¹⁶⁸ çeşmimûn: çeşminûñ, ŞYD.

¹⁶⁹ ḥayâlûnde: ḥayâlûñle, ŞYD.

¹⁷⁰ eglenmiyeydi: eglenmiyeydik, ŞYD.

Veziin: . . - -/ . . - -/ . . - -/ . . -

- 27b 1 Dil degüldür kafes-i cismüme bülbül qodılar
Dāğlar añlamañız yer yer aña gül qodılar
- 2 Zülf kim başına sulţān idi pā-mālūñ idüp¹⁷¹
Saña qul eylediler adımı sünbül qodılar
- 3 Gördiler zülf-i siyāhuñ hevesin her serde
Dil-rubālar da o sevdā ile kākül qodılar
- 4 Biz¹⁷² benefşe qoyalım şīşeye çüñkim qomadık
Ne gül ü lāle ne sünbül ne qaranfil qodılar
- 5 Şabriñi ğaret idüp aldılar eşk-i çeşmüñ
Sende **Yahyā** ne taħammül ne tecemmül¹⁷³ qodılar

-108-

[YAHYĀ] VELEHŪ*

Veziin: . . - -/ . . - -/ . . - -/ . . -

- 1 Acı sözler şebt¹⁷⁴ eylerseñ de olmam bī-ħuzūr
Çüñki eyler ol zebān-ile o leblerden şudūr
- 2 Artık olur bīm-i cān ʿāşıklara ħikmet nedür
Her qaçan ħünī gözünde Ĥüsrevā olsa fütūr
- 3 Bir cemāl-i bā-kemālūñ olmuşuz meftūnı kim
Bağduğı mirʿat ider ħurşīd gibi¹⁷⁵ feyz-i nūr

---

* 27b., ŞYD (Ertem, 1995: 73).

¹⁷¹ idüp: olup, ŞYD.

¹⁷² biz: bir, ŞYD.

¹⁷³ ne taħammül ne tecemmül: ne taħammül ne tecemmül, ŞYD.

* 27b., ŞYD (Ertem, 1995: 52).

¹⁷⁴ Şebt: niyet, ŞYD.

¹⁷⁵ Mirʿat ider ħurşīd gibi: mirʿate eyler ħurşīd-āsā, ŞYD.

- 4   Korqarın cennetde de ‘uşşâk rahat görmeye
Ögrenürse şive-i hûbân-ı İstânbûlî hûr
- 5   Serv-i kıaddinden bizi Hâkq itmeye **Yahyâ** cüdâ
Üstümüzden sâye-i luţf-ı Hudâ olmaya dür

-109-

[YAĦYĀ] VELEHÛ*

Veziin: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 28a   1   Niçe demlerdür ki dil-tengiz mükedder hâlümüz
Bir tebessüm kııl açılısın ğonca-i iĳbâlümüz
- 2   Nâr-ı ğamla pûte-i ‘ışk içre kâl olduĳ dirüz
Hâl müşkildür eger uymazsa hâle kâlümüz
- 3   Şöyle eyler luţfi kim âdem hiçâbından erir
Akmasun mı şu gibi yâra dil-i meyyâlümüz
- 4   Pâk-meşreb ‘âşıkuñ mâfî’z-zamîri bellüdür
Şu gibi şafî dilüz gerd-i kederden sâlümüz
- 5   Çıkmaz oldu nâlemizden¹⁷⁶ za‘ fla **Yahyâ** ‘aceb
Ol şeh-i hûbâna kim ‘arz eyleye aĳvâlümüz

-110-

[YAĦYĀ] VELEHÛ*

Veziin: - - ./- . - ./- . - ./- . -

- 1   Ümmîd-i h‘âb ‘âşıka olmaz ĳayâl imiş
Bîçâre yâri düşde de görmek muĳâl imiş

* 28a., ŞYD (Ertem, 1995: 99).

¹⁷⁶ nâlemizden: nâlemiz de, ŞYD.

* 28a., ŞYD (Ertem, 1995: 103).

- 2 Zülfi ucından eyler idüm āh ü nāleyi
Ol daḥi bir benüm gibi āşüfte-ḥāl imiş
- 3 Göstermedi ruḥun bize¹⁷⁷ ol ḡonca bir zamān
Soñra açıldı vechini bildük [ki] āl imiş
- 4 Ağlarsa dīde vechi var efgān-ı dil nedir
Ol ḥod hemīşe maḥrem-i bezm-i vişāl imiş
- 5 Dermān olursa senden olur ey ṭabīb-i cān
Yahyā-yı ḥaste-ḥāl ʿaceb bī-mecāl imiş

-111-

[YAḤYĀ] VELEHŪ*

Veziñ: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 28b 1 Şīve-i reftārını serv-i çemende görmedük
Bu ser-āmed-kāmeti bir¹⁷⁸ nārvende görmedük
- 2 Cāme-i yektā şıkar derler o cism-i nāzigi
Böyle terlik bir gül-i nāzik bedende görmedük¹⁷⁹
- 3 Başına çıķmaķ diler bir iki zerle ādemŭñ
Nergis-i şehlā gibi var-ise ķande görmedük
- 4 Dürr-i dendān-ı şafā-baḥşıñ görenler didiler
Böyle pāk ü muntazam lü ʾlü ʾ ʿ Aden ʾde¹⁸⁰ görmedük

¹⁷⁷ Ruḥun bize: bize ruḥun, ŞYD.

* 28b., ŞYD (Ertem, 1995: 126).

¹⁷⁸ Bir: biz, ŞYD.

¹⁷⁹ Böyle terlik bir gül-i nāzik bedende görmedük: Böyle pāk u muntazam lü ʾlü ʾ ʿ ālemde görmedük, ŞYD.

¹⁸⁰ ʿ Aden ʾde: ʿ ādemde, ŞYD.

- 5 Şerh iderse derd-i 'ışkı yine **Yahyā** şerh ider
Bir maḥall ḳalmıř mıdur zırā bu fende görmedük

-112-

[YAḤYĀ] VELEHŪ*

Veziin: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Ğamze özler dil ya kākül ikiden ḥālī degül
Tiğ lâzım aña ya ğull ikiden ḥālī degül
- 2 Cām¹⁸¹ dönmez¹⁸² ğam bulunmazsa¹⁸³ nihāyet sākıyā
Devrdür yāhud teselsül ikiden ḥālī [degül]
- 3 Dil-berā ruḥsār-ı rengīninde ḥāl-i ' anberīn
Misk ya hindi¹⁸⁴ ḳaranfil ikiden ḥālī degül
- 4 Bāde-i nāb-ile¹⁸⁵ serḥoşsun ya cām-ı mey¹⁸⁶ perest¹⁸⁷
Ey nigār-ı şūḥ u şen-gül ikiden ḥālī degül
- 5 Ya erem ḳaddine **Yahyā** yāhud olam pāy-māl
Ya teraḳḳī ya tenezzül ikiden ḥālī degül

-113-

[YAḤYĀ] VELEHŪ*

Veziin: - - ./ - - ./ - - ./ - -

- 29a 1 Şebbāz gözüñ şayd-ı dil ü cāna süzülsün
Zülfündeki dem-besteler ey māh çözülsün

* 28b., ŞYD (Ertem, 1995: 136).

¹⁸¹ cām: cām-ı mey, ŞYD.

¹⁸² dönmez: dönmezse, ŞYD.

¹⁸³ bulunmazsa: bulmaz, ŞYD.

¹⁸⁴ misk yā Hindī: müşg-i terdür yā, ŞYD.

¹⁸⁵ nāb: nāz, ŞYD.

¹⁸⁶ mey: meyle, ŞYD.

¹⁸⁷ perest: mest, ŞYD.

* 29a., ŞYD (Ertem, 1995: 161).

- 2 Kirpiklerũ¹⁸⁸ alsun eline tĩr ü kemānı¹⁸⁹
‘Uşşāk dizilsũn şaf-ı peygār düzũlsũn¹⁹⁰
- 3 Bĩmār yatur gördũm eşigũnde raķĩbi
Kũyuñda ķoma¹⁹¹ anı şehā va[r]sun üzũlsũn¹⁹²
- 4 Gül-şende iken yār neden ğonca açılmaķ
Söyleñ aña bir kũşeyi bulsun da bũzũlsũn
- 5 Ķalmaya gider ‘işķuñ ola belki şafāsi
Yahyā gel ğgen ivmeyelim bāde sũzũlsũn¹⁹³

-114-

[YAĦYĀ] VELEHŪ*

Veziñ: - - ./ - - ./ - - ./ - -

- 1 Her ķatre-i eşķũm ki aķar ķan arasında
Lũ’lũ ğibidũr sũbħa-ı mercān arasında
- 2 Zũlf-i siyehinden kesilũr mi dil-i şeydā
Bir rābiťadur cānla cānān arasında
- 3 Olmaķda ğüzellerde¹⁹⁴ o meh Yũsuf-ı şānĩ

¹⁸⁸ Kirpiklerũn: kirpikleri, ŞYD.

¹⁸⁹ kemānı: sinānı, ŞYD.

¹⁹⁰ ŞYD’de yer alan iki beyit şöyledir:

- 3 Meclisde boyun çekdi raķĩb ol şeh-i ğũsne
Her ķande ise bĩ-edebũñ boynı üzũlsũn
- 4 Ayaķ basup el uzadanũñ bağ-ı cemāle
Ey yār-ı peri-rũ eli ayağı bũzũlsũn

¹⁹¹ ŞYD’de ķoma, mecmuada ķoyma yazmaktadır. Fakat vezin gereği ŞYD’deki şekliyle yazmayı tercih ettik.

¹⁹² Mısranın vezni bozuktur.

¹⁹³ ŞYD’de makta beyti şu şekildedir:

- 5 Şoyuldi didiler gice mestāne raķĩbi
Yahyā ğoreyin kim derisi dağı yũzũlsũn

* 29a., ŞYD (Ertem, 1995: 178).

¹⁹⁴ ğüzellerde: ğüzellikde, ŞYD.

Bir fitne kıpar kırkarın ihvân arasında

- 4 Faşl itnese aralarını hañcer-i hicrân
Ġavġâ uzanurdu ten ile cân arasında
- 5 **Yahyâ** seni¹⁹⁵ mi buldu hemân kâfir-i zülfi
Bend eyleyecek bunca Müselmân arasında

-115-

MEVLÂNÂ ‘ÂRİF EL-MERĦÛM*

Veziñ: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 29b 1 Kıays u Ferhâd’uñ ne kûh ü ne beyâbânın bilür
Vâdi-i ‘ışkıñ gönül bir râh-ı âsânın bilür
- 2 Ol tabîb-i seng-dil olmaz mühim-sâz-ı ‘ilâc¹⁹⁶
Ġaste-i derd ü ġamuñ ammâ [ki]¹⁹⁷ dermânın bilür
- 3 İhtirâz itse nigâh-ı fitne-kâr-beden¹⁹⁸ n’ola
Dil ne ġünîdür o şüġuñ çeşm-i fettânın [bilür¹⁹⁹]
- 4 Bî-şu‘ür olsa ne deñlü mestî-yi endüh-ile
‘Aşık-ı ser-geşte râh-ı kûy-ı cânânın bilür
- 5 Merd-i ‘ışka seng-râh olmaz ‘adû-yı saġt-i cân²⁰⁰
Seyl-i tûfân-ġîz eşk-i çeşm-i fettânın²⁰¹ bilür

¹⁹⁵ seni: beni, *SYD*.

*29b., AAD (Şahin, 2002: 130).

¹⁹⁶Mühim-sâz-ı ‘ilâc: hem-sâz-ı ‘ilâc, *AAD*.

¹⁹⁷ [ ]: ki, *AAD*.

¹⁹⁸ nigâh-ı fitne-kâr-beden: nigâh-ı fitne kârundan, *AAD*.

¹⁹⁹ AAD’de bu beyitten sonra aşğıdaki şu beyit yer almaktadır:

- 4 Olmada ġayret-fezâ ‘uşşâka ġaġ-ı ol mâh-rû
Mâye-i sevdâ daġı zülfi-i perîşânın bilür

²⁰⁰ Saġt-i cân: saġt-i dil, *AAD*.

- 6 Bulmasa hem-derd izhār eylemez hāl-i dilin
Rāz-dār-ı ı̇ ışk olan ı̇ Ārif zebāndānın bilür

-116-

[ı̇ ĀRİF] VELEHÜ*

Veziin: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 1 Şimdi zamān-ı seyr-i gül-i nev-demidedür
Erbāb-ı ı̇ ış meygedelerden remidedür
- 2 Bülbül ü gül çemende hemān sine-çāk-ı şevk
Sevdā yayāna gülde giribān deridedür
- 3 Pür-ħande tıfl-i ğonca neşāt-ı bahārdan
Bilmez firib-i çarħ-ı cefā nā-residedür
- 4 Sākı̇ getür şarābı ki şüb-ı hezārdan²⁰²
Āvāz-ı nüş-ı nüş pey-ā-pey şenidedür
- 5 ı̇ Ārif nesim-i gül-şene ta ı̇ zım için bizi²⁰³
Peyveste naħl-i kāmēt-i gül-bün ħamidedür

-117-

[ı̇ ĀRİF] VELEHÜ*

Veziin: . - -/ . - -/ . - -/ . - -

- 30a 1 Seħeri girye ile nāle-i şebgır²⁰⁴ idelüm
Gice gündüz elem-i firqati taqrır idelüm

²⁰¹ Çeşm-i fettānın: çeşm-i giryānın, *AAD*.

* 29b., *AAD* (Şahin, 2002: 139).

²⁰² şüb-ı hezārdan: şavt-ı hezārdan, *AAD*.

²⁰³ bizi: yine, *AAD*.

* 30a., *AAD* (Şahin, 2002: 152).

²⁰⁴ seħeri girye ile nāle-i şeb-gır: Her dem āh-ı seħer ü nāle-i şeb-gır, *AAD*.

- 2 Ruḥ-ı zerd üzre idüp²⁰⁵ ḥün-ı sirişki rîzân
Ḥâlümüz ḥâme-i müjgân ile taḥrîr idelüm
- 3 Ne lisân vaşfına kâdir ne zebân-ı ḥâme
Renciş-i derd-i derûnı niçe ta‘ bîr idelüm
- 4 Nüş-ı dârû-yı vişâl olmayıcaḡ çâre-nümâ
Ḥaste-i miḥnet-i hicrâna ne tedbîr idelüm
- 5 Şadr-i zîşâna şenâ-kâr idügin bildürelüm
‘Ârif’üñ âyet-i iḥlâşını tefsîr idelüm
- 6 Aña şäkird-i ḥaḡîr olmaḡa nâ-lâyıḡ iken
İbni ‘ubbâda o zâtı niçe tanzîr idelüm

-118-

[‘ÂRİF] VELEHÛ*

Vezin: . . . -/ . . -/ . . -/ . . -

- 1 Derûn-ı dilde ḡam-ı ‘ışkı câvidân buldum
Ḥarîm-i sînedede bir genc-i şâyegân buldum
- 2 Hümâ-miniş ben o murḡım ki bâḡ-ı ‘âlemde
Ne bir nişîmen-i râḡat ne âşiyân buldum
- 3 O bülbülüm ki gelelden bu gül-şen-i dehre
Gül-i ümîdümi pejmürde-i ḥazân buldum
- 4 Dün uğradum yine ḡam-ḡâne-i maḡabbetde
Hezâr mest-i ser-endâz ü ser-gerân buldum

²⁰⁵ idüp: kırup, AAD.

* 30a., AAD (Şahin, 2002: 153).

5 O şāha olmuş idüm ser-be-ser zebān-ı niyāz
Hüdeng-i ğamze-i hūn-rīzi der-gümān buldum

6 ʿInān-ı hāmemi ʿĀrif ben itmedüm ʿerhā
Semend-i ṭabʿ ümi ben muṭlaḳü'l-ʿinān buldum

-119-

[ʿĀRĪF] VELEHŪ*

Vezi: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

30b 1 Rūyuñı meydür meyi rūyuñ mücellā gösteren
Gül-şeni güldür güli gül-şen muṭarrā gösteren

2 ʿİşka hālet-baḥş olan dildür dile sevdā-yı ʿışk
Sāğarı meydür meyi sāğar muşaffā gösteren

3 ʿĀşika kuḥl-i cilā-yı biniş-vār rākdür²⁰⁶
Mihri zerre zerre-i mihr-i felek-sā gösteren

4 Şüret-i maʿ nā-yı insāniden āgah olmadur
Baḥri ḳatre ḳatre-i nāçizi deryā gösteren

5 ʿĀrif-i muʿ ciz-nümānuñ kilik-i siḥr-āsārıdur²⁰⁷
Böyle bir nādide dādı şıʿ r-i ğarrā gösteren

-120-

[ʿĀRĪF] VELEHŪ*

Vezi: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

1 ʿĀşık-ı vaşl ārzü asīb-i hicrān görmesün
Sīne-rīşān-ı heves dārū-yı dermān görmesün

* 30b., AAD (Şahin, 2002: 157).

²⁰⁶ Mısranın vezni bozuktur.

²⁰⁷ ʿĀrif-i muʿ ciz-nümānuñ kilik-i siḥr-āsārıdur: ʿĀrif-i pākize-gūyuñ kilik-i hoş-güftārıdur, AAD.

* 30b., AAD (Şahin, 2002: 156).

- 2 Sûz-1 ‘ışkı eyleme izhâr senden kimseler²⁰⁸
Âh ü efgân tuymasun²⁰⁹ çäk-1 girîbân görmesün
- 3 El’hazret ey bād-1 şubh âşüftegân-ı nâ-ümîd²¹⁰
Kâkül-i hamdur ham-ı yâri perîşân görmesün
- 4 İnzivâ-cüy-ı melâle²¹¹ tâbiş-i rüyuñ yeter
Rûzen-i ğam-hânesin hurşîd-i rahşân [görmesün]
- 5 Bâ‘ iş-i nâ-sûr zaħm-ı reşk olur ‘Ârif şakın
Tîz-i şemşîr-i tabi‘ üñ nükte-sencân görmesün

-121-

SIRRÎ EL-ÜSKÜDÂRÎ*

Vezin: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 31a** 1 Hıyâl-i dilde ammâ dîdeden ol ğonca-fem nâ-bûd
Nedir işbât ü nefye çâre hem mevcûd hem nâ-bûd
- 2 Ele al sâkiyâ kandîl-i câmı revġan-ı meyle
Fürûzân eyle kim olsun zalâm-ı şâm-ı ğam nâ-bûd
- 3 Ne yaña eyledi efgende dest-i rûzgâr âyâ²¹²
Kitâb-ı cûddan ser-şafha-ı bâb-ı kerem nâ-bûd
- 4 Dirîġa bezm-i luţfuñ²¹³ kalmadı âheng-perdâzı
Perîşân-târdur sâz-ı maħabbet zîr u bem [nâ-bûd]

²⁰⁸ sūz-1 ‘ışkı eyleme izhâr: Eyleme izhâr sūz-1 ‘ışkı, *AAD*.

²⁰⁹ âh ü efgân tuymasun: Âh ü efgânda bilsün, *AAD*.

²¹⁰ âşüftegân-ı nâ-ümîd: üftâdegân-ı nâ-şekîb, *AAD*.

²¹¹ inzivâ-cüy-ı melâle: inzivâ-cüy-ı hilâle, *AAD*.

* 31a., ÜSD (Kazan, 2003: 273).

²¹² âyâ: ammâ, *ÜSD*.

²¹³ luţfin: luţfuñ, nüsha

- 5 Müzeyyel asvet-i dildür ruuñ zülfüñ nihân eyle
Seher irse olur târik-i şeb lâ-cerem [nâ-büd]
- 6 alur ebvâb-ı ihyâ-yı ma' ânî²¹⁴ haşre dek mesdüd
Olursa dâdelerden **Sırrî**-i İsâ-şiyem nâ-büd

-122-

[SıRRÎ] VELEHÛ*

VeZin: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Zînhâr olma esîr-i nâm mânend-i nigîn
Rû-siyâhidür hemân encâm mânend-i nigîn
- 2 Nâm-cüyânuñ ider hakkâk-i çar-ı bed-güher
Cismini pür-şera-ı âlâm mânend-i nigîn
- 3 Râst-rev ol âyine²¹⁵ ab' âna ke bigâneye
Şüretâ ol mün' akis-erkâm mânend-i nigîn²¹⁶
- 4 Rind-i ' ışa²¹⁷ böyledür pend-i Süleymân-meşrebân
Düşmesün bir dem elüñden câm mânend-i nigîn
- 5 Kendüye pâ-bend ider bihüde **Sırrî** eyleyen
Sîm ü zerden tekye-i endâm²¹⁸ mânend-i nigîn²¹⁹

²¹⁴ ebvâb-ı ihyâ-yı ma' ânî: ihyâ-yı ebvâb-ı ma' ânî, *ÜSD*.

* 31a., *ÜSD* (Kazan, 2003: 323-324).

²¹⁵ âyine: âyine, nüsha

²¹⁶ *ÜSD*'de 3. ve 4. beyitler yer deiştirmiştir.

²¹⁷ rind-i ' ışa: ehl-i ' ıyşa, *ÜSD*.

²¹⁸ Tekye-i endâm: nükte-i endâm, *ÜSD*.

²¹⁹ Makta beytinden sonra *ÜSD*'de aşııdaki şü iki beyit yer almaktadır:

- 6 Mu' teber olur bu nazm eylerse ol naad-i ' ahd
Zîb-i dest-i i' tibâr-ı nâm mânend-i nigîn

- 7 Gevher-i yektâ Muşâhib Muştafa Paşa ki Hâ
Zâtın itmiş zîver-i eyyâm mânend-i nigîn

[SIRRÎ] VELEHÛ*

Ve zin: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 31b 1 Ser-engüşt-i hilâle hâleyi zih-gîr ider gerdûn
Kemânın çarḥ-ı vârun ü şihâbı tîr ider gerdûn
- 2 İdüp şems-i ‘amel tedbirini inbîḳ-i çarḥ²²⁰ içre
Sitâre şanma dühn-i kâmilî taḳṭîr ider [gerdûn]
- 3 Yaḥûd²²¹ bir na‘l-i nâr necât-ı pür-efsûn idüp mâhi²²²
Şeḥer bir âfitâbı kendüye teşḫîr ider gerdûn
- 4 Kemâlât ehline bir şemme virmez büy-ı devletden
Dimâḡ-ı nâ-sezâyı dâ‘imâ ta‘ṭîr ider gerdûn
- 5 Şadâ-yı ra‘d zan itme muşallâ seng-i çarḥ içre
Namâz-ı güşteḡân-ı ‘ışḡ için tekbîr ider [gerdûn²²³]
- 6 Şafâdan ḡâme-i zerrîn-i mâh-ı nevle **Sirrî**’nüñ
Bu nazmın levḥ-i ḡurşîd üstine taḫrîr ider [gerdûn]

[SIRRÎ] VELEHÛ*

Ve zin: - - / - . - / - - / - . -

- 1 A‘dâ²²⁴ hevâ-yı zülf-i dil-ârâda olmasun
Düşmenlerüm İlâhî’o²²⁵ sevdâda olmasun

---

* 31b., ÜSD (Kazan, 2003: 327).

²²⁰ inbîḳ-i çarḥ: zırnîḡ-ı çarḥ, ÜSD.

²²¹ yaḥûd: “یہود”, nüsha

²²² na‘l-i nâr necât-ı pür-efsûn idüp mâhi: na‘l-i târ-necât-ı pür-efsûnîdür meh kim, ÜSD.

²²³ Bu beyit ÜSD’de bulunmamaktadır.

* 31b., ÜSD (Kazan, 2003: 322).

²²⁴ a‘dâ: a‘dû, ÜSD.

²²⁵ o: bu, ÜSD.

- 2   K̄atlin²²⁶ ḥavāle eyleyem aġyāra āhdan
           Bir tiġ-ı ſu^ç le-tāb ki dūnyāda olmasun
- 3   Gelmez hevā-yı ^ç ışk²²⁷-ı civāndan baña firāġ
           İsterse vā^ç d-i vuşlat-ı ferdāda [olmasun²²⁸]
- 4   Dil ^ç azm-i zūlf-i yār ideli hiç²²⁹ görünmedi
           Dīvānenüñ²³⁰ ſaġın başı ġavġāda olmasun
- 5   Virmem berāt-ı manşıb-ı ālām-ı dil-beri
           Sırrı³ ye söyleyüñ o temennāda olmasun

-125-

[SİRRİ] VELEHÛ*

Vezin: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 32a** 1   Sırr-ı ġarībdür ki bilinmez lisānumuz
           Rūḥ-ı muḫaddes ola meger tercemānumuz²³¹
- 2   Yā Rab segān-ı kūy-ı dil-ārāya it naşīb
           Olmazsa ger ġidā-yı hümā üstüḥ^çānumuz
- 3   Vāreste-i ġumūm-ı dü-^çālem ider velī
           Teh cür^ç a cām-ı himmet-i pīr-i muġānumuz²³²

²²⁶ k̄atlin: ” تَلَان َ ”, nüsha

^{227ç} ışk: vaşl, ÜSD.

²²⁸ ÜSD’de 3. ve 4. beyit yer deġiştirmiş vaziyettedir.

²²⁹ ^ç azm-i zūlf-i yār ideli hiç: zūlf-i yāre gideli aşlā, ÜSD.

²³⁰ dīvānenüñ: bī-çārenüñ, ÜSD.

* 32a., ÜSD (Kazan, 2003: 296).

²³¹ ÜSD’de bu beyitten sonra aşıġıdaki ſu beyit yer almaktadır:

- 2   İfrāt-ı nāz iderse o ārām-ı cānumuz
           Ḥarf-i niyāzı aġzına almaz zebānumuz

²³² ÜSD’de bu beyitten sonra aşıġıdaki iki beyit yer almaktadır:

- 5   Biz sır-i çeşm-i mā³ide-i bezm-i vaḥdetüz
           Besdür ^ç ataşla ġürsenegī āb u nānumuz

- 6   Alduġ ḥayāl-i rüy-ı dil-ārāyı ḥātırā

- 4 Bendergeh-i metâ^ç -ı fenâda ^ç aceb midür
Süz-ı hezâra zâmin olursa ziyânumuz²³³
- 5 Tîğ-ı sitemden olduğ amân-ğ^hâh-ı ^ç âkıbet²³⁴
Yâre müfîd olmadı kesdi amânumuz²³⁵
- 6 Ser-levğ-i i^ç tibâra bu nev-ıtarğı **Sırrı**'yâ
Şebt itdi yine hâme-i mu^ç ciz-beyânumuz

-126-

[SİRRÎ] VELEHÛ*

Vezin: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 1 Kâr-ı felek budur pür ider geh gehi tehî
Bir gün pür itse iki gün eyler mehi tehî
- 2 Pürdür şarâb tâk-i behişt-i neşâtle
Zinhâr şanma câm-ı dil âgehî tehî
- 3 Biñ Yūsuf-ı huşûl-i murâda olur vüşûl
Bu deştğâh-ı küşiñ olmaz çehî tehî
- 4 Her kâmin eyle hûn dü çeşm-ile la^ç l-i bâr
Çarbângâh-ı vuşlatıñ olmaz rehi tehî
- 5 Biñ kez didüm ki zehr-i fûrûşân-ı ^ç âlemüñ
Şanduka-ı derûnı tehîdür tehî tehî

Âyine olsa vechi var âyinedânumuz

²³³ ziyânumuz: fiğânumuz, ÜSD.

²³⁴ ^ç âkıbet: bî-şumâr, ÜSD.

²³⁵ ÜSD'de bu beyitten sonra aşağıdaki şu beyit yer almaktadır:

9 Bezl eyler idi gevher-i sa^ç dın hümâ idüp

Te^ç sır-ğ^hâhî-i şeref-i üstüğ^hânumuz

*32a.

6 **Sırrı** ümîd meyve-i kām eyleme şaşın
Bār-ı vefādan olmuş o serv-i sehî tehî

-127-

RĀMÎ EL-VEZİR NAZİRE-İ BE-SİRRÎ EL-MEZBÛR*

Vezi: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 32b 1 Āzürde oldı nâleden ol nev-civānumuz
Yaqsun İlâhî âteşe âh ü figānumuz
- 2 Rûyin görünce maḥv-i vücûd eylerüz hemân
Bir seyr-i mâh-tâba fedâdur ketānumuz
- 3 Naḳd-i şekîb ü şabrı virüp aldık ıztırâb
Çoḳdur bizim bu dādüsitedde ziyānumuz
- 4 Şeb-nem gibi rubûde-i germiyyeti olup
Bir âfitâba münceziḳ olmakda cānumuz
- 5 Şimden gerü virürse de ruḥşat nezâreye
Medd-i nigâha ḳalmadı tâb ü tuvānumuz
- 6 Görmez mi derd-i âh şerer-i pâşımız o meh
Güş eylemez mi zemzeme-i el-amānumuz
- 7 Olduḳ reh-i rızâda süvâr-ı girân-rikâb
Teslîm idince dest-i ḳazâyâ ‘inānumuz
- 8 Yandıḳ ḳad-i ḥamîde ile nâr-ı ḥasrete
Pervâne dîdi **Râmî** görenler kemānumuz

* 32b.

[RĀMĪ] VELEHŪ*

Vezin: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Hıyāl-i la^l-i nābüñ cām-ı çeşm-i terde qalmışdur
Humār-ı bezm-i nūş-ā-nūş-ı vaşluñ serde qalmışdur
- 2 Mükedderdür ser-ā-ser meşreb-i eczā-yı ^lālem hep
Şafā-yı hātır ancak bādede sāğarda qalmışdur²³⁶
- 3 Bu remzi keşfe²³⁷ bir müşkil-güşā-yı cūd gelmez mi
Kerem bir lafz-ı bī-ma^l nī gibi dillerde qalmışdur²³⁸
- 33a 4 Degüldür bende dil ser-germ^l-yi fikr-i nigāhuñdan²³⁹
O bī-hüş-ı maḥabbet ter²⁴⁰ düşüp bir yirde qalmışdur²⁴¹
- 5 Mücevher tāk-ı devlet kimseye sūd itmez [ey]²⁴² Rāmī
Niçe şāhān-ı dehrūñ²⁴³ çeşmi ol efserde [qalmışdur]

[RĀMĪ] VELEHŪ*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 N'ola ihvānı olsa Yūsuf-ı ğadr ü nifāk üzre
Degül mi cümle ebnā-yı zamāna bu siyāk üzre
- 2 Gül-i yek-renk-i vaḥdet-restedür sāk-ı vifāk üzre

* 32b-33a., RMD (Kovukçu, 2000: 187)./Rāmī Mehmed Paşa'nın divanına ulaşılammıştır ancak Rāmī Abdurrahman Çelebi'nin divanında bulabildiğimiz şiirlerin detayları eklenmiştir.

²³⁶ Bu beyit RMD'de 3. sırada yer almaktadır.

²³⁷ Bu remzi keşfe: bu sırr-ı ^lışka, RMD.

²³⁸ Bu beyit RMD'de 4. sırada yer almaktadır.

²³⁹ Fikr-i nigāhuñdan: fikr-i nigāhuñla, RMD.

²⁴⁰ Bī-hüş-ı maḥabbet ter: sermest-i maḥabbetdür, RMD.

²⁴¹ Bu beyit RMD'de 2. sırada yer almaktadır.

²⁴² [ ]: ey, RMD.

²⁴³ şāhān-ı dehrūñ: şāh-ı cihānuñ, RMD.

* 33a.

- Egerçi birbiriyle berg berg olmuş şifâk üzre
- 3   Kıo olsun reşha-pâş-1 tesliyet sâkî dirîğ itme
Ümîd-i maqdemün leb-teşnegâna iştiyâk üzre
- 4   Eger hâl-i ruhuñdan ğayra ‘ arz-1 sūziş eylersem
Felekde aḡter-i ümmîd olsun ihtirâk üzre
- 5   Ser-efrâz-1 miyân-1 kârzâr-1 kâm olam dirseñ
Niṭâk-1 himmeti çün nîze-bend ile niṭâk üzre
- 6   Nazâr ceyš-i vişâlün az çok imdâdundadır yoḡsa
Dilîrâne hücum itmek nedür hışn-1 firâk üzre
- 7   Ser-i küymda Leylâyı süvâr-1 nâqa görmüş Kıays
Kıyâs itmiş cinânda ḡurdur binmiş bir aḡ [üzre]
- 8   Haḡîḡat-bîne **Râmî** zîr ü bâlâsı nedür kevnün
Gerek taḡte’ş-şerâda ol gerek bu nüh revâk [üzre]
- 9   Tettebbu‘ dan ğarâz meşḡ-i sühândur yoḡsa müşkildür
Nazîre nazm-1 üstâd-1 zamâna ittifaḡ üzre
- 10   Hıdîv-i mülk-i ma‘ nâ ḡazret-i Nâbî efendi kim
Mehâbet şaldı nazm ü neşr-[i]le Rûm ü ‘ Irâk [üzre]

-130-

[RÂMÎ] VELEHÛ*

Veziñ: - - ./ - - ./ - - ./ - -

- 33b**   1   Maḡv olmadayız za‘ f-[i]le pîrâhenimizden
Çekmez mi daḡi destini ğam dâmenimizden

---

* 33b.

- 2 Lāyık mıdur ey gonca-i gül-rāz-ı leṭāfet
Leb-riz-i tebessüm olasin şivenimizden
- 3 Ol mūrçe-i hırmen-i şahrā-yı belāyuz
Pāmāl oluruz dūr olıcağ sükkenimizden
- 4 Raḥm itmeyesin ḥālimüze ey felek-i dün
Vehm itmeyesin nāle-i ḥaşm-efkenimizden
- 5 Ārāyişe çün derd-i taḥammül ola **Rāmī**
Gıtmezse n'ola murğ-ı elem gülşenimizden

-131-

[RĀMĪ] VELEHŪ*

Vezi: . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

- 1 Şem^c -i ümmīd bir āh-ile fūrūzān olsun
Hele şabr eyle bir az şām-ı garībān olsun
- 2 Sāḫiyā ḳalması ḥamyāzeye de tāb ü tüvān
Vaḳtidür sāğar-ı leb-riz-i dıraḥşān olsun
- 3 Gülşene ḥāk-i reh-i yāri şabā ithāf it
Nergise kuḥl ü güle^c ıṭr-ı girībān olsun
- 4 Beni sīr-āb-ı ḫayāt eyledi bir nükte ile
Āb-ı ḫayvān leb-i cān-baḫşıña fermān olsun
- 5 Rāziyım neşter-i āzār-ı ṭabīb-i dehre
Tek hemān derd-i dil-i zāruma dermān olsun

---

* 33b.

- 6 Şadme-i mu' cize-i āhla o²⁴⁴ kāfir kişi
Bir nefesde niçe biñ kerre Süleymān olsun
- 34a 7 Menba' -1 girye tenūr-1 dil-i sūzān mıdır²⁴⁵
Niçe tūfān fedā-yı ser-i müjgān olsun
- 8 Birkaç elfāz-1 periřān ise de ey **Rāmī**
Bu ğazel zīver-i mecmu' a-i yārān olsun

-132-

[RĀMĪ] VELEHŪ*

Vezi: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Kimūñ kāřānesine řaldı pertev rŷy-1 rařřānuñ
Kimūñ bezmin mŷnevver itdi bu řeb māh-1 tābānuñ
- 2 Kime olduñ kemend-endāz giysŷ söyle ketm itme
Benim gibi dağı vāfī midŷr ĥātır-periřānuñ
- 3 ' Aceb ey Rŷstem-i ' iřve kimūñ řaddin kemān itdŷñ
Yine ālŷde-i ĥŷn eylemişsin tīr-i müjgānuñ
- 4 ' Aceb mi bende **Rāmī** gibi ĉāk ceyb-i cān itsem
Lebŷm şad-pāre kıldı ārzŷ-yı bŷs-1 dāmānuñ

-133-

[RĀMĪ] VELEHŪ*

Vezi: . . . - / . . - / . . - / . . -

- 1 O dem ki şaşd-1 dile tīĝ-i ĥŷn-feřān ĉekilŷr
Taraf şaraf o şehe gerden-i amān ĉekilŷr

²⁴⁴ Mecmuada "ol" yazmaktadır, fakat vezne uydurmak için "o" yazmayı tercih ettik.

²⁴⁵ Mısranın vezni bozuktur.

* 34a.

* 34a.

- 2 Zamān gelür yed-i kudretle ol sitem-kāruñ
Berāt-ı hüsni dil-ārāsına nişān çekilür
- 3 Ümīd-i sūd-ı metā' -ı vişāl-i dil-ber ile
Bu çār-sū-yı maḥabbetde çok ziyān çekilür
- 4 Ğubār-ı pāy-ı semendi tururken ol şūhuñ
‘ Aceb ki çeşme niçe kuḥl-i İşfahān çekilür
- 5 Olursa rīze-i elmās ile ṭalv-i **Rāmī**
Piyāle-i sitem-i cevr-i dil-berān çekilür

-134-

[RĀMĪ] VELEHŪ NAZĪRE*

Vezin: - - ./ - - ./ - - ./ - -

- 34b 1 Keyfīyyet-i te'şīr-i fiğānumda celīdür
Nālem hele hem-ḥaşyet-i nādī-i ‘ Alīdür
- 2 Ḥālūñ bizi men'itse n'ola būs-ı lebūñden
Bu ḥabb-ı mu' anber o şarābıñ bedelidür
- 3 İşār iderüz pāyūñe yāḳūt-ı sirişkı
Ma' zūr ola erbāb-ı dilūñ mā-ḥaşalıdur
- 4 ‘ Üryān oluruz çāh-ı zeneḥdānuñı görsek
Mīḳāt-i melāḥātde o çeh berr-i ‘ alīdür
- 5 Fāyiḳ gibi pākīze şı' r ṭarḥına **Rāmī**²⁴⁶
Pīr dilūñ idüp gāhi ḡazel söylemelidür

* 34b.

²⁴⁶ Vezin bozuk.

FĀYİK EFENDİ NAZİRE BE-CEVRİ*

Veziin: -- ./ -- ./ -- ./ --

- 1 Şanmañ ki bu iksir-i maħabbet ʿamelidür
Bu neşve bize neşve-i feyz-i ezeliidür
- 2 Ser-māye-i ħüsn olsa sezā zülfi de ammā
Ebrū-yı varağ rüyına bir ħaṭṭ-ı celidür
- 3 Elbette olur renc-i ħumārī mey-i nābuñ
Heerüñ eleme keyf-i vişālün keselidür
- 4 Fehm eyleyemez nükte-şināsān-ı zamāne
Her bir süħan-ı müşkili bir cifr-i ʿAlidür
- 5 İnkār idemem şiʿrini her şāʿirün ammā²⁴⁷
Taħsīn idecek Fāyik-i zāruñ ğazelidür

FĀYİK NAZİRE BE-NĀBİ*

Veziin: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 35a 1 Refīk-i nā-muvāfıqdan daħi maʿ ħuldür reh-zen
Müsellemdür ʿağsız dostdan şāhib-ħired düşmen
- 2 Derūn-ı sineye şad dāğ-ı ħasret oldı táb-efgen
Yine ey cism-i zār derd-perver dideler rüşen²⁴⁸

* 34b., FMD (Koçak, 2006: 120).

²⁴⁷ İnkār idemem şiʿrini her şāʿirün ammā: Ben daħl idemem gayrilerün şiʿrine ammā, *FMD*.

* 35a., FMD (Koçak, 2006: 173).

²⁴⁸ Bu beyitten sonra FMD'de aşağıdaki şu beyitler yer almaktadır:

- 3 İder bir zālimi elbetde bir zālīm de āzürde
Alurmuş intiķām-ı zaħm-ı pâyı ħardan süzen

- 3 Hemān bende idersin azmāyiş-i tîr-i müjgānuñ
Hemîşe ey kemān-ebrū nedür bu çekdigüm senden
- 4 Olur germiyyet-i hürşid rûz-ı maḥşere perde
Eger dest-i recāya vāḳf olursa kûşe-i dāmen
- 5 Dil-i sengîn-i yāri nerm ider āh-ı cihān-sūzum
Olur fersûde âteşde ne deñlü saḥt ise āhen
- 6 Gümüş-ḥāne emîni oldı şandum kendümi **Fāyık**
İdince nā'îl-i vuşlat beni ol şüh-ı sîmîn-ten

-137-

DÜRRİ NAZİRE BE-NÂBİ*

Ve zin: -- ./ . -- ./ . -- ./ . --

- 1 Ağzın açamaz ḡonca-i ḥicāb dehenümden
Güller kızarır ḥaclet-i vech-i ḥasenümden
- 2 Ol sāḥir-i üstād-ı nigāhum ki hemîşe
Behrām-ı felekde ḥazer eyler fitenümden
- 3 Ol pâdişeh-i Mışr-ı cemālüm ki aransa
Biñ Yūsuf olur ser-zede çāh-ı zeḳanumdan
- 4 Ya zülfi siyeh ya müjedür ya ḥam-ı ebrū
Bir müyü zuhūr itmedi bî-cā-bedenümden

---

4 Olurdı ḥārlardan dāmen-i gül-ḡonce āzāde
Olaydı kārger şāḥn-ı çemende cezbe-i süsen

5 Ḥarāb olsa ḡonül 'ayn-ı zarar dur dāḡ-ı hicrānuñ
Olur bir ḡüne raḥne ḥāne-i virāneye revzen

* 35a.

- 5 **Dürri** gibi biñ ‘ aşık-ı şürideyi aşmam
Zincir-i ham-ı turre-i ‘ anber-şikenümden

-138-

[DÜRRİ] VELEHÜ*

Vezi: . - . - / . - . - / . - . - / . - . -

- 35b 1 O şeb ki sâķî-i ra‘ nâ yürür turur oturur
Ayağ ü şem‘ -i ahibbâ yürür turur oturur
- 2 Ne hâldür bu ki seyyâre vü şevâbit ü hâk
Hevâ-yı ‘ ışk-ile hâlâ yürür turur oturur
- 3 Bahâra reşk²⁴⁹ iderek cüy ü serv ü sebze-i ter²⁵⁰
Bu gülşen içre ne zîbâ yürür turur oturur
- 4 Düşüp telâţum-ı gird-âb-ı baħr-i ‘ ışka gönül
Mişâl-i keşti-i deryâ yürür turur oturur
- 5 Bilür mi şor harekât ü sükün ü hayretini
Egerçi **Dürri**-yi şeydâ yürür turur oturur

-139-

RÂŞİD ÇELEBİ ‘ AMMERAHÜ ALLAH*

Vezi: . - . - / . - . - / . - . - / . - . -

- 1 Hemîşe sübhayı zühd-âverân²⁵¹ çeker çevirür
Velî ayâğ ü kebâbı cihân çeker çevirür²⁵²

* 35b., Yeşilyurt, Hava. Sâlim ve Safâyi Tezkirelerindeki Biyografik Bilgilerin Karşılaştırılması, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Aydın, 2015., s. 172.

²⁴⁹ Reşk: şük, age.

²⁵⁰ Ter: bāğ, age.

* 35b., RD (Günay, 2001: 333)./’“ Ammerahü Allah”: ”Allah ömrünü uzun etsin.

²⁵¹ Hemîşe sübhayı zühd-âverân: Egerçi sübhaların zâhidân, RD.

²⁵² RD’de bu beyitten sonra aşağıdaki şu 2 beyit daha mevcuttur:

- 2 Kümâş-ı nâle çıkar kâr-hâne-i dilden
O dest-gâhı cefâ-yı bütân çeker çevirür

- 2 Nesîc-i bâf-ı niyâz-ı vişâldür ‘ aşık
Ki kâr-gâh-ı dilin her zamân çeker çevirür²⁵³
- 3 Felek nizâm virür bed-sirişt olan şahşa²⁵⁴
Semend-i ser-keşi lâbüd ‘ inân çeker çevirür²⁵⁵
- 4 Pür iden âb-ı vişâl-ile delv-i h̄’âhişini
Dolâb-ı çâh-ı firâkı hemân çeker çevirür²⁵⁶
- 5 Olur hadeng-zen-i menzil-i emel **Râşid**
O dil ki kendüyi hem-çü kemân çeker çevirür

-140-

[RÂŞİD] VELEHÛ*

Vezin: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 36a 1 Cihânuñ ni‘ metinde lezzet umma öyle pek yoğdur
Nevâ-yı nâ-güvâr-ı h̄’ân-ı devletde nemek yoğdur
- 2 Silâh-ı derdmendân nîze-i teslîmden ancak
Miyân-ı dâr ü gîr-i ‘ aczde tob u tüfek yoğdur
- 3 O şûha olmadık hâl-i ‘ azâr ü gerden ü sîne
Gönüllerde süveydâ didelerde merdümek yoğdur
- 4 Olur bârîk-i bî-nân inqılâb-ı çarhıdan memnûn

-
- 3 Dağı serî‘ görür kârı şâhib-i temkîn
Ketân-ı miğzele-i pâk-rân çeker çevirür

²⁵³ Bu beyit RD’de 5. sırada yer almaktadır.

²⁵⁴ Felek nizâm virür bed-şirist olan şahsa: Hidâyet ehl-i dâlâli dağı yola götürür, *RD*.

²⁵⁵ Bu beyit RD’de 4. sırada yer almaktadır.

²⁵⁶ Bu beyit RD’de 6. sırada yer almaktadır.

* 36a., bu gazel RD’de bulunmamaktadır.

Şafâ-yı bî-zevâl-i miñnetinde dañi şek [yoğdur]

- 5 Cefâ-yı dil-rübâ-yı baht-ı saña çekdirür devrân
Gerek sāmân-ı şabr ü ğayrınıñ vardır gerek yoğdur
- 6 Zebûn-ı âbdur gendümden efzûn âsiyâ çünkim
Zebân-ı himmetümde şekve-i cevri-i felek yoğdur
- 7 ‘İyârıñ bilmege halkıñ zer-i kalb-i muşaffâya
Şiyeh-rüyî-i miñnet gibi **Râşid** bir miñek yoğdur

-141-

[RÂŞİD]*

VELEHÛ NAZİRE BE-NÂBÎ

Vezin: . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

- 1 Ğınâ-yı kalb ‘aceb kîmyâ degül de nedür
Gedâ-yı şabr-ı güzîn pād-şâ degül de nedür
- 2 ‘Ayân iken eşer-i ittiñâd-ı şîşe²⁵⁷ vü seng
Hilâf-ı cins-ile ülfet belâ degül de nedür²⁵⁸
- 3 Eger te’emmül olunsa me’âl-i devlet ü câh
Tağammül-i ğam-ı bâr-ı cefâ degül de nedür

* 36a., RD (Günay, 2001: 344-345).

²⁵⁷ eşer-i ittiñâd-ı şîşe: zarar-ı iktirân-ı şîşe, RD.

²⁵⁸ Bu beyit RD’de 4. sırada yer almaktadır ve ardından aşağıdaki şu üç beyit gelmektedir:

- 5 ‘Abeşdür eyleme şekvâ-yı şîve-i tağdır
Kağâya çäre sükün ü rızâ degül de nedür
- 6 Beğâ-yı müddet-i âlâyış-i ‘alâyık-ı dehr
Hemân mağüle-i reng-i ğınâ degül de nedür
- 7 Niğâh-ı diğkat olunsa gözinde a’ dānuñ
Ğubâr-ı ğağırumuz tūtiyâ degül de nedür

- 3 Dem-i şebâbı fütür-ı meşîb ider ta' kıb
Bu nev-bahâr hazân der-kafa degül de nedür
- 4 Dilüñ mekânı ola künc-i ğam yerinde midür
Bu şîveler sitem-i nâ-becâ degül de nedür
- 5 Ümîd-i da' vet o gül-çehre-i perî-rûyı
Kabûl olmayıcağ bir du' â degül de nedür
- 37a 6 ' Aceb mi büsesin eylerse ârzü bî-dil
Şarâb-ı la' li şafâ ber şafâ degül de nedür
- 7 Bu şaydgâhda pây-ı hîred meger **Vâhib**
Girift-i ' uqde-i havf ü recâ degül de nedür

-143-

MÜLAQQAB-ZÂDE NEDİM 'AMMERAHÜ ALLAH*

Vezi: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 1 Zann itme duhter-i rezi rind ile gizlidir
Anuñla şeyh efendi de bābālı kızlıdur
- 2 Duht-i²⁶⁹ ' inebde muğ-beçenüñ tıpkıdur hemān
Bir meşrebi güşādece kızdur sağızlıdur
- 3 Geçmez yolundan öpmeyicek naqş-ı pāyiñi
Üftādeñ ey nihāl-i çemen yollu izlidir²⁷⁰
- 4 İtdi sefid dīde-yi ' uşşākı bahr-i eşk
Ol kıç levend-i şüh meger Aqdeñizlidir²⁷¹

* 37a., NDD (Macit, 2017: 14. G.)/'^c Ammerahü Allah": "Allah ömrünü uzun etsin"

²⁶⁹ Duht-i ' ineb: bintü'l-' ineb, NDD.

²⁷⁰ Bu beyit NDD'de 5. sırada yer almaktadır.

5 Hākister olsa ten yine esrār-ı kākülün
Mānend-i cevher āyine-i dilde gizlidir²⁷²

6 Bülbül ağırlık itse n'ola naqd-i şeb-nemi
Ebkār-ı gönca haylî çemenli çegizlidir²⁷³

7 Bu heşt beytle hele haqqā ki ey Nedīm
İmzālî-i belāgate kilkün sekizlidir²⁷⁴

8 Zāhid Saķız şarābını pinhān çeküp dimiş
Bîgāne içmesün bu şudan kim saķızlıdır²⁷⁵

-144-

[NEDİM] VELEHÜ*

Vezin: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

37b 1 Şöyle düşmüş tâb-ı rüyuñ bülbül-i divāneye
Şu' le-i āvāzı berķ-i hırmen olmuş lāneye

2 Eyle bezmi tahta-ı meşķ-i siyeh-mesti-i nāz
Gāhî²⁷⁶ ta' lîķ it haṭ-ı la' lüñ haṭ-ı peymāneye

3 Kaıd-ı ' işret arturur ehl-i cününüñ vaḫşetin
Kul kul-ı mey nāle-i zencirdür divāneye

4 Oldı āḫir māye-i ḫayret bu lu' bet-gāhda
Şan' at-i menşübe-i ' işķuñ dil-i ferzāneye

²⁷¹ Bu beyit NDD'de 6. sırada yer almaktadır.

²⁷² Bu beyit NDD'de 7. sırada yer almaktadır.

²⁷³ Bu beyit NDD'de 4. sırada yer almaktadır.

²⁷⁴ Bu beyit NDD'de 8. sırada yer almaktadır.

²⁷⁵ Bu beyit NDD'de 3. sırada yer almaktadır.

* 37b., NDD (Macit, 2017: 124. G.).

²⁷⁶ gāhî: gāh, *NDD*.

- 5 Şu^ç le-i^ç ışkı hevâ-ı dildür efvn eyleyen
Bâd-zen bâl-i semenderdür bu âteş-hâneye
- 6 Haṭṭıñuñ cānâ çıkarmış pertevin âyine ḥayf
Mû-be-mû-yı^ç uḳde-i zülfüñ açılmış şâneye
- 7 Gördük olmaz şive-i devlet **Nedîmâ** biz daḥi
Rağbet itdük^ç âḳıbet bu vaz^ç -ı dervîşâneye

-145-

ḲUBÛRÎ-ZÂDE RAḤMÎ*

Vezin: . - . - / . - - / . - . - / . - -

- 1 Haṭıñ ki şafḥa-ı rûyuñda ḥâdiş olmuşdur
Sevâd-ı kişver-i dil pür ḥavâdiş olmuşdur
- 2 Dehân-ı ḡoncayı çâk eyledi benân-ı nesîm
Ġamuñla var-ise tenkide bâḥiş olmuşdur
- 3 Çekince silsile-i mihr yine o Leylâ-mû
Cünün-ı^ç ışḳda dil-i Ḳays'a vâriş olmuşdur
- 38a** 4 Bizümle şıdḳ ü vefâda ḡüsiste peymândur
Yeminlerinde o bed-^ç ahd-i ḥâniş olmuşdur
- 5 Yegâne^ç add oḥurken o Yûsuf-ı şânî
Baḳınca âyine-i^ç aksi şâliş olmuşdur
- 6 Yine ḡüşâyişi bu nûr-zeminüñ ey Raḥmî
^ç İnân-ı ḥâmeyi irḥâya bâ^ç iş olmuşdur

* 37b.

-146-

[RAḤMĪ] VELEHŪ*

Veziin: . - . - / . - - / . - - / . - -

- 1 O rind-i şāf-dilūn kim elinde rāḥı var
Hücūm-ı ceyš-i ğamuñ def ine silāḥı var
- 2 Şaḥīḥ olursa n'ola cevfi 'illet-i ğamdan
Mişāl-i meygede anuñ ki bir merāḥı var
- 3 Şafā diriz ğam-ı cānāna ehl-i 'ışkı biz
Bizim lisānımızıñ başka iştilāḥı var
- 4 Eşer ider o mehe bir gün āh-ı şeb-g̃irim
Cihānda her gicenūñ tā ki bir şabāḥı var
- 5 Hümā-yı ḥüsni n'ola kaçd iderse pervāza
Ki ḥaṭ-ı nevden iki 'anberin cenāḥı var
- 6 O şūḥ s̃inemizi şerḥa-dār itmek ile
Dil-i ḥaz̃inemizūñ **Raḥm̃** inşirāḥı var

-147-

FERD-İ LĀEDRĪ*

Veziin: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 'Adūdan şaḳlamaĝa sūrme-i ḥāk-ı rehūn her bār
İki şanduḳadur sūrme ḳapaḳlu çeşm-i güher-bār

-148-

[RAḤMĪ] VELEHŪ NAZĪRE²⁷⁷ BE-FĀ'İZ*

* 38a.

* 38a.

²⁷⁷ Bu gazel Fā'iz'in aşağıdaki gazeline naziredir. [EFD (Demir, 2006: 140).]

1 Ne dem ki bezme mey-i āteşin ḥabāb gelür

Vezin: . - . - / . - - / . - . - / . - . -

- 38b 1 Ne şeb ki müjde-resân çeşme peyk-i h̄'âb gelür
Sarây-ı albe o şâh-ı felek-i tâb gelür
- 2 Degül piyâle-i mey havz-ı bâğ-ı 'iştredür
Ki nâvdân şürâhîden aña âb gelür
- 3 Şemîm kâkül-i müşgîniñi hayâl itsem
Rek-i dimâğdan elbette hûn-ı bâb gelür
- 4 Gelürse ğam-keş-i ebruvâmı hâtırâ ger
Kemân-şifat dil-i 'uşşâka pîc ü tâb gelür
- 5 Vefâ eşerleri yo **Rahmiyâ** o mehveşde
Selâm-ı sâde dai gelse pür-'itâb gelür

-149-

[RAHİMÎ] VELEHÛ*

Vezin: - - / - . - / . - - / - . -

- 1 İtdi gül-âb-ı lufını ol ğonca-leb dirîğ
aldı esîr-i derd-i ser-i tâb-ı teb dirîğ
- 2 Rûyunda câ-be-câ görinen hâller degül

Şafâ virür dile cism-i nizâra tâb gelür

- 2 Niyâz-nâme ile kûy-ı yâre gitdi şabâ
Ne nâme-berden eşer vâre ne bir cevâb gelür
- 3 Derûna fikr-i ruı tâb-baş olur dâ'im
Hayâl-i la'li ile çeşmüme şerâb gelür
- 4 Ne rûzumuzda şafâ var küdüret-i ğam ile
Ne şebde dîde-i 'uşşâk-ı zâra hâb gelür
- 5 Görince 'ânız-ı rengîn-i dil-beri Fâ'iz
O demde hâtırâ şahbâ-yı şu'le-tâb gelür

* 38b.

* 38b.

‘İqlīm-i Rūmı tıttı siyāh-ı ‘Arab dirīg

3 Fıkr-i ruḥun ḥayāl-i ḥaṭı dilde tār idüp
Rūz-ı sefīd-i baḥta hücüm itdi şeb dirīg

4 Şahrâ-yı ‘ışqda reh-i ḥırmâne düşdiler
Pesmāndegān-ı rāh-ı revān-ı taleb dirīg

5 Ferzâne çarḥ eyledi şatrenc-i ye’sde
Şāh-ı ümīde şu‘bede-i bu’l-‘aceb dirīg

6 Rāmişger-i ṭabi‘atüñ olmadı nağmeger
Ey **Raḥmî** geçdi mevsim-i ‘ıyş ü tarab [dirīg]

-150-

NĀMĪ RAḤĪMEHULLAH*

Veziñ: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 39a 1 Şafḥa-ı ruḥsār-ı yāre kilik-i ḳudret yazdı ḥaṭ
Ebruvān i‘rāb anda ḥāller olmuş laḳaṭ
- 2 Gelmedi gelmekle ḥaṭuñ ḥüsnüñe hergiz ziyān
Dostum merḡūbdur ḥalk arasında ḥüsn-i ḥaṭ
- 3 Zülfüñ ucları dökülmiş şāneden ruḥsārıña
Kim ki ḥaṭ dirse aña ey māh-rü eyler ḡalaṭ
- 4 Ol civānuñ ḥaṭı yanında leb-i la‘l-i dilā
Güiyā yāḳūtdur eyler aña ta‘līm-i ḥaṭ
- 5 Bunca yıldır ‘aşıḳ-ı pāmāliyim **Nāmī** anuñ
Biñ belā-yile bu gün bir būseseñ aldım faḳaṭ

* 39a.

-151-

[NĀMĪ] VELEHŪ*

Veziin: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Yāra bu ḥüsn-ile dirler cümleten dünyā melek
Ḥaḳ bu kim olmaz felekde böyle müsteşnā melek
- 2 Niçe gündür şüret-i zībāñi cānā görmedüm
Ḥiç şübhem ḳalmadı sen ya perīsin ya melek
- 3 Ey meh-i burc-ı leṭāfet dil-ber-i ḥürī-şifat
Görelī rūyuñ görünmez gözime aşlā melek
- 4 Ḥāne-i aḡyāra başma dil-berā zinhār ayak
Ḳande kimseñ olsa dirler anda başmaz pā melek
- 5 **Nāmī** ḳaçmaz saña naḳd-i eşkini ḥarc itmeden
Mā-ḥaşal mebzūldür cānā yoluña mā-melek

-152-

RĀSİḤ ÇELEBİ*

Veziin: . . - -/. . - -/. . - -/. . -

- 39b
- 1 Böyle kim açdı yüzüñ āh ‘ aceb n’oldı saña
Ey gül-i tāze-res-i bāḡ-ı edeb n’oldı saña
  - 2 Eylemezdüñ baña ḥiç ‘ arz-ı ḥamūş-ı cefā
Söyle ey mest-i ser-endāz-ḡaḡab n’oldı saña
  - 3 Ḥāne-i ḳalbümüzi eylemez olduñ teşrif
Ḳandesin ḳandesin ey şevḳ²⁷⁸ u ṭarab n’oldı saña

* 39a.

* 39b., RSD (Öztekin, 1997: 242).

- 4 Zülf-i dil-ber mi ‘ acceb oldı girih-bend-i sükûn
‘ Acabâ ey dil-i divâne bu şeb n’oldı saña
- 5 Maqşaduñ peyrevî-i hazret-i üstâd mıdur
Râsihâ düşmege bu semte sebep n’oldı saña

-153-

[RÂSİH] VELEHÛ*

Vezi: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Şehâ tâ sende vardur bu müje bu ebruvân at tüt
Bulunmaz her zamânî böyle bir tîr ü kemân at tüt
- 2 Meded ser-geşte-i ğam olmadın ey tıfl-i âzâde
Ġanîmet bil bu devr-i küy ü bâzûyı bevân at tüt
- 3 Bize geldükce rahşın tüt durmuş saña ol âfet
Raķibâ yâr imiş bahtuñ dem-â-dem var hemân at tüt
- 4 Kemend-i zülfüñ ol hâletde²⁷⁹ vü naĥcîr-i dil bî-tâb
Ĥalâş olmaz şikâruñ elden ey şüh-ı cihân [at tüt]
- 5 Bir elde câm-ı mey tüt bir elüñ at gerden-i yâre
Eger mümkünse ey **Râsih** bu ğüne bir zamân at tüt

-154-

[RÂSİH] VELEHÛ*

Vezi: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 40a 1 İlahî bülbülün feryâd ü efgâni kimün-çündür

²⁷⁸ Şevk: şüh-ı, *RSD*.

* 39b., *RSD* (Öztekin, 1997: 251).

²⁷⁹ hâletde: hâlinde, *RSD*.

* 40a., *RSD* (Öztekin, 1997: 271).

Gül içinse gülün çāk-i girībānı kimün-çündür

2 Eger pervānenün şem^ç i-çün ise sūzişi yā Rab²⁸⁰
Ya şem^ç ün eşk-i germ ü āh-ı sūzānı²⁸¹ kimün-çündür

3 Ger āhūlar içinse bādiye-peymāyi-i şīrān
‘ Aceb āhūlaruñ şahrāda cevlanı kimün-çündür

4 Eger Yūsuf için ise ‘ amā-yı dīde-i Ya^ç k̄ub
Ya bīmārī-i çeşm-i māk-ı Ken^ç ānī kimün-çündür

5 Ser-ā-ser kā ’ināt esrār-ı ‘ ışkuñ mest ü hayrānı
Velī bilmezler ey **Rāsīḥ** bu hayrānī kimün-çündür

-155-

[RĀSĪḤ] VELEHŪ*

Vezi: - - ./ - - ./ - - ./ - -

1 Kūyuñ ki şehā maqşad-ı cān ü dilümüzdür
‘ İşretgehimüz ārayānı menzilümüzdür

2 Mey-ḥāne-i ‘ ışk içre o mestāneleriz kim
Farq-ı şeb ü rüz eyleyen eñ ‘ ākilümüzdür

3 Oldı giderek eşk-i terüm bir yem-i pür-mevc
Kim baḥr-i muḥīṭ āna göre sāhilümüzdür

4 Yetmez mi idi zülf-i dil-āvīzi bu ḥaṭṭ ne
Feth idemedük mes’ele-i müşkilümüzdür

5 Ol gözleri ḥunīye gönül düşdi çü **Rāsīḥ**

²⁸⁰ yā Rab: pür-tāb, *RSD*.

²⁸¹ Germ ü āh-ı sūzānı: germ-i āh ü giryānı, *RSD*.

* 40a., *RSD* (Öztekin, 1997: 272).

Âhîr bilürüz ğamzeleri kâtilümüzdür

-156-

[RĀSİḤ] VELEHŪ*

Vezi: . . - - / . . - - / . . - - / . . - -

- 40b 1 Der-miyān itmek-içün ol meh²⁸²-i zîbende cemāl
Virdi bir hañçer-i zerrîn hilāl-i Şevvāl
- 2 Görüp ol mâhı işâretler idüp birbirine
Çeşm ü ebrü ile göstermedür²⁸³ necm ü hilāl
- 3 Gül-şene döndi cihân ‘ıyd-gehi kıl seyrân
Açıl ey ğonca-dehân gel şalın ey tâze nihâl
- 4 Rûze-i hicrûni çekdüñ niçe demler ey mâh
Ola rûzî demidür bendelere ‘ıyd-i vişâl
- 5 ‘ıyddür luţfuñ umar dil yeter imsâk itdüñ
Nağd-i luţfuñla pür olsun yine ceyb-i âmâl
- 6 Dest-bûsıyla şeref-yâb olıcağ ol şâhuñ
Didüm itsün yine emşâline Mevlâ işâl
- 7 Tırma dem-beste yeter rûze gidüp ‘ıyd oldı
Söyle bir şi‘ r-i ter ey **Râsiḥ**-i şürîde-mağâl

-157-

[RĀSİḤ] VELEHŪ*

Vezi: - - / - - / - - / - -

* 40b., RSD (Öztekin, 1997: 296).

²⁸² Meh: şeh, RSD.

²⁸³ Göstermedür: göstermekdedür, RSD./RSD’deki haliyle mısra vezne uymamaktadır.

* 40b., RSD (Öztekin, 1997: 309).

- 1 Ey şuh ʿ aceb ki²⁸⁴ derd-i nihānı bilür misin
ʿ Işkuñ ne hālete qodı cānı bilür misin
- 2 Ağyāra luṭf [vü]²⁸⁵ baña sitem öldürür beni
İtme efendim itme amānı bilür misin
- 3 Luṭfuñ dirīğ itmez idüñ bir zamān idi
Ḳurbanuñ olduğum o zamānı bilür misin
- 4 Erbāb-ı ʿ ıṣṣā taʿ nı qo zāhid şaḳın şaḳın
Ol āfeti o şūh-ı cihānı bilür misin
- 5 **Rāsīh** şikāyet itme kerem bil cefāsını
Kimdür o şāh-ı milket-i ānı bilür misin

-158-

[RĀSĪH] VELEHŪ*

Vezi: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 41a** 1 Niçe ārām kılsun bu dil-i dīvāne bir yerde
Ki ben bir yerde vü ağyār-[ı]la cānāne bir yerde
- 2 ʿ Aceb mi ġamze-bāzī kılsa her dem gözlerüñ ey şuh
Olur hañçer-keşān olsa iki mestāne bir yerde
- 3 Ḳomadı iki gün bir yerde bizi āsyāb-ı çarḥ
Ne çāre çün dökilmiş ey dil āb ü dāne [bir yerde]
- 4 Hemān ben hicre giryān²⁸⁶ u sūzān olmuşum yoḥsa
Gül ile ʿ andelīb ü şemʿ le pervāne bir yerde

²⁸⁴ Ey şuh ʿ aceb ki: Ey cān ṭabībi, *RSD*.

²⁸⁵ [ ]: vü, *RSD*.

* 41a., *RSD* (Öztekin, 1997: 333).

²⁸⁶ giryān: nālān, *RSD*.

- 5 Gice mestâne düşmiş zāhidi gördüm yine **Rāsîh**
Küleh bir yerde yatur subḥa-ı şad dâne bir yerde

-159-

SELİM*

Vezi: . - . - / . - - / . - . - / . - . -

- 1 Ne seyr-i bâğ vü ne keşt-i ḥişâra çekmekdür
Murād o servi hemân bir kenâra çekmekdür
- 2 Nihân getürmeyelüm duḥter-i zeri bezme
Yigitlik anı gönül âşikâra çekmekdür
- 3 Yürüt piyâle-i zehr-i ğam ise de sâķî
Hüner o sâġarı da âşikâra çekmekdür
- 4 Hemân felekde gönül âzmâyiş-i râḥat
Küpâde-i ğam-ı dehri ne çâre çekmekdür
- 5 Ğaraż yem-i kuṭurât ser-i ŧeki dögmekden
Selîm o kebk-i ḥarâmî ŧikâra çekmekdür

-160-

ĠAZELİYYÂT-I ŧĀBİT EFENDİ*

vezi: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 41b** 1 Debîristâne almaḳ sa' y ider ol tıflî rûz u ŧeb
Oḳutsun kendüyi dîvâne olmuş ḥÿâce-i mekteb
- 2 Hele nûş itsün emrûdî ḳadeḥden âb-ı rummânî
Ḳızıl elmâya dek ḥükm eyler ol tüffâḥî-i ğabġab²⁸⁷

* 41a.

* 41b., SD (Karacan, 1981: 216).

- 3 Çözerken tügmesin bu gice yārũñ sâ' ate bağdum
Şabâh olmuş ağarmış ortalık münhal olup kevkeb
- 4 Bu ' işret-gehde sâķī herkese meşrebce luğ eyle
Cenâb-ı rinde tavşân kanı mey şun zâhide şa' leb
- 5 N'ola la' l-i müzâb-ı cānı²⁸⁸ efrâğ eylesem²⁸⁹ **Şâbit**
Leb-i sâķī müheyâ itdi bir yâķũđan ķaleb

-161-

[ŞĀBĪT] VELEHŪ*

Vezi: . . - -/. . - -/. . - -/. . -

- 1 Olmuş ol pādişeh-i hüsne muķarreb sâ' at
N'ola ger ' akreb ile olsa mulaķķab sâ' at
- 2 Dem-i vuşlatda münebbih olup ĩķâz eyler
Ĥ'âb-ı ģafletde olan ' aşıkı her şeb sâ' at²⁹⁰
- 3 Dâr-ı İslâmda sâ' at başına itmededür
Çañ çalup niçe Müselmāñı mu' azzeb sâ' at²⁹¹
- 4 Sâlik-i nâķışa beñzer ki tek ü pūda iken
Ĥâr-ı řâhũn gibi bir yerde şurur heb sâ' at
- 5 Şokılur ķoynına kejdüm gibi yārũñ **Şâbit**

²⁸⁷ tuffâhī-i ģabğab: Tuffâhe-i ģabğab, *SD*.

²⁸⁸ cānı: rûhı, *SD*.

²⁸⁹ Eylesem: eylese, *SD*.

* 41b., *SD* (Karacan, 1981: 222).

²⁹⁰ Bu beyitten sonra *SD*'de aşağıdaki şu beyit yer almaktadır:

- 3 Pây-ı ģimmetle sefer ber-vaşan eyleser n'ola
İtmiş esbâb-ı kerâmâtı müretteb sâ' at

²⁹¹ Bu beyit *SD*'de 5. sırada yer almaktadır.

Görinürse ne ‘aceb çeşmüme ‘ağreb sâ‘at

-162-

[ŞĀBĪT] VELEHŪ*

Vezi: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 42a 1 Alup āgūş-ı merāma yāri rām itmek de güç
Şām-ı ğamda yārsız ‘azm-i merām itmek de güç²⁹²
- 2 Pāye-i hūsrānla²⁹³ nā-kāmlık emr-i ‘asīr
Māye-i ‘irfānla²⁹⁴ taḥşīl-i kām itmek de güç
- 3 Gerçi kim evzā‘ına şabr eylemek düşvārdur
Kām için gerdūna ammā iltiyām itmek de güç²⁹⁵
- 4 Şübhesiz nān-pāre-i huşke ḳanā‘at mūmteni‘
Ārzū-yı nefis-ile meyl-i ḫarām itmek de güç²⁹⁶
- 5 **Şābitā** dil-dāra çok yār olduğı-çün n’eylesün
Herkesün²⁹⁷ itmām-ı kārın iltizām itmek de güç

-163-

[ŞĀBĪT] VELEHŪ*

Vezi: . . - -/ . - -/ . - -/ . -

- 1 Ḳapamış ḫalvete bir āfet-i devrānı şeyḫ
Ḳomaz ol reşk-i melek yanına şeyṭānı şeyḫ
- 2 Seyr-i dīdār-ı melā’ik de cināyet degül a

* 42a., SD (Karacan, 1981: 229).

²⁹² Şām-ı ğamda yārsız ‘azm-i merām itmek de güç: Yārsız ‘azm-i temāşā-yı merām itmek de güç, SD.

²⁹³ hūsrānla: hūsrān ile, SD

²⁹⁴ ‘irfānla: ‘irfān ile, SD.

²⁹⁵ Bu beyit SD’de 4. sırada yer almaktadır.

²⁹⁶ Bu beyit SD’de 3. sırada yer almaktadır.

²⁹⁷ Herkesün: cümleñüñ, SD.

* 42a., SD (Karacan, 1981: 235).

N'eyesün nūr-ı cemāle çekinür cānı şeyḥ

3 Halka-ı meclisidür cümle medār-ı zevḳi
Ḥayli dolāb bilüp añlıyor²⁹⁸ ʿ irfānı [şeyḥ]

4 Bu kadar dā'ireyi bir iki ḥarla çevirür
Hep kerāmetle çeker kendüye iḥvānı şeyḥ

5 Yine bir körpe kızu tekyeye kırbān geldi²⁹⁹
Söyle Şābit bilesün ʿ ışkla dendānı [şeyḥ]

-164-

[ŞĀBĪT] VELEHŪ*

Veziñ: . . - - / . . - - / . . - - / . . - -

- 42b 1 Eşk-i pür-ḥūn ne vazīfeñ dime³⁰⁰ ey çeşm-i münir³⁰¹
Cihetüm oldı benüm beste-i mizān-ı ḥarir
- 2 Āşık-ı ḥaste-dile ʿ arıza eksik degül a
Ḥāne-i ḳalbi ʿ Avarızda mı olmış taḥrir
- 3 Ḳapdıḡuñ mıştalaḥāt ile bilinmez ʿ irfān
Ḳalb-zen ḥāle çalış-ḳālle olmaz iksir
- 4 Tā'ib ol tāze iken ḳuvvet-i nefis ü şehvet
Mürde keyvān mı i' tāḳ³⁰² idersin a faḳir
- 5 İḥtilāta ḳomayup nefisle rūḥı idelüm
Mim-i müstaḥkem ile bāb-ı civarı tesmir

²⁹⁸ Bilüp añlıyor: bilür añladı, *SD*.

²⁹⁹ Geldi: varacaḳ, *SD*.

* 42b., *SD* (Karacan, 1981: 258).

³⁰⁰ Dime: senüñ, *SD*.

³⁰¹ Ey çeşm-i münir: ey mihr-i münir, *SD*.

³⁰² i' tāḳ: i' tiḳād, *SD*.

- 6 Kelbi de ma' rifetu'l-lāh yabanlarda kıomaz
Kışşa-ı Kefh beyān itdi naķır ü Kıtımır
- 7 Mey-i ma' nā ile pür-zarf-ı sūhan gör³⁰³ Şābit
N'eylerüz boş sözi mānend-i sebū-yı taşvır

-165-

[ŞĀBĪT] VELEHŪ*

Vezin: . . - - / . . - - / . . - - / . . - -

- 1 Subħadan mest-i mey-i ğaflete ħālet gelmez
Ĥabbeden müdmin-i maħmūra řetāret gelmez
- 2 Çeşme-i tevbenüñ işkeste gibi künkleri
Dīdeden ķařre-i telĥ-āb-ı nedāmet gelmez
- 3 Ğayba ĩmān getir ey mülħid³⁰⁴-i fācir ki saña
Āħiretden ĥař-ı ta' līk ile hüccet gelmez
- 4 Ağlamıř çeħreli şūfī-i ' abūsü'l-vechüñ
Rüyına cennete de girse beřāřet [gelmez³⁰⁵]
- 43a 5 Āb u tābı çekilen gül-varaķ-ı ruħsāra
Haftada iki trāř-ile řarāvet gelmez
- 6 Yoķladum řālī' -i aĝyār-ı sefer-peymāyı
Fāl ğayet de güzel geldi selāmet gelmez

³⁰³ Mey-i ma' nā ile pür-zarf-ı sūhan gör Şābit: Mey-i ma' nā ile pür-zarf-ı sūhan Şābit, *SD*.
* 42b., *SD* (Karacan, 1981: 270).

³⁰⁴ mülħid: mülħid, nüsha.

³⁰⁵ Bu beyitten sonra *SD*'de ařaĝıdaki şu beyit yer almaktadır:

- 5 Yıķılır ĝā' ile-i zelzeleden ķařr-ı viřāl
Çār esās üzre yapılmazsa metānet gelmez

7 Şöyle tutmuş o büt-i teb-zedeyi esmāya
Şeyhden haftada bir sıtmaya nevbet gelmez

8 **Şābitā** n'eylerüz ol lafzı ki ma' nāsından
Nefha-ı ma' rifet ü bŷy-ı haqıķat gelmez

-166-

[ŞĀBĪT] VELEHŪ*

Vezi: . . . -/. . . -/. . . -/. . . -

- 1 Halk şırtında görüp cāme-i nev' ıyd iderüz
Biz de pīrāhen-i dāğ-ı ğamı tecdīd iderüz
- 2 Vechi var dikdigümüz seng-i sŷtŷn-ı āhı³⁰⁶
Haṭṭ-ı şalṭanat-ı hŷsniñi³⁰⁷ tecdīd³⁰⁸ iderüz
- 3 Yerde almaz gŷzimiz yaşı bizŷm ŷebnem-var
Şevk-i dīdaruñ ile vāşıl-ı hŷrşīd [iderüz]
- 4 Ğama cānum diyerek şarılalum nāza eker
Sīneden belki bu taqrīb ile teb' id iderüz
- 5 Bīd-i Mecnŷn degŷl a ṭāli' -i vārŷnumuza
Naḥl-i Ṭŷbā'yı da biz vālih-i cāvīd iderüz
- 6 Bād-gīr açdı dile tīğ-ı sitem luṭf itdi
Şimdi ol revzeneden sīneyi tebrīd [iderüz]
- 7 Ebr-i nisān-ı rebī' virdi cemādāta ḥayāt
Nağmeyi bŷlbŷl-i taşvīrden ŷmīd iderüz

* 43a., SD (Karacan, 1981: 278).

³⁰⁶ āhı: āhuñ, SD.

³⁰⁷ Hŷsniñi: ḥasreti, SD.

³⁰⁸ Tecdīd: taḥdīd, SD.

- 8 Dād-ı Hāḫdur saña taḫkīḫ bu vādī **Şābit**
Biz daḫi ūimdi senūñ semtiñe taḫlīd iderüz

-167-

[ŞĀBĪT] VELEHŪ*

Veziñ: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 43b 1 O çār ebrū-yile baḫ ḫal‘ at-i dil-cū-yı cānāna
Murabba‘ vefḫ-i devletdür ki ḫonmıū rūy-ı cānāna
- 2 Aḫup āḫūūumı bir der-kenār itmek recāsıyla
Şarıldum ol ḫadar söz geḫmedi pehlū-yı cānāna
- 3 Raḫībi tīḫ-ı cevherdāruna ūftādedür dirler
Düşürmezdüm bunı ben ḫaḫer-i ebrū-yı cānāna³⁰⁹
- 4 Kemāl-i ḫūsnine göz degmesün asīb-i encümden³¹⁰
Meh-i nev bir ḫamā’ıl arz ider bāzū-yı [cānāna³¹¹]
- 5 Yine bir ḫayda düşdüm **Şābitā** baḫt-ı siyāhumla
Ṭolaūdı pāy-ı ‘ aḫlum dāmen-i ḫisū-yı cānāna

-168-

[ŞĀBĪT] VELEHŪ*

Veziñ: . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

- 1 Miūāl-i kūze-i mey rūzeyi³¹² ūiyām gibi
Bu āteū-ile terāviḫe de ḫiyām gibi

* 43b., SD (Karacan, 1981: 350).

³⁰⁹ Bu beyit SD’de 4. sırada yer almaktadır.

³¹⁰ Asīb-i encümden: diyü kevākibden, SD.

³¹¹ Bu beyit SD’de 3. sırada yer almaktadır.

* 43b., SD (Karacan, 1981: 375).

³¹² Rūzeyi: rūze-i ūiyām, SD.

- 2 Kitāb ü sünnete uy ey ḥaṭīb-i ḥoş-nağme
Hevā-yı nefsuñe uyma bizüm imām gibi
- 3 Nezā‘ı var yine mey-ḥārelerle zühhāduñ
Beni ḥarām ile ceng-i beni cüzām gibi
- 4 Kitāb-ı tıbb-ı müdārāda zaḥm-ı a‘ dāya
‘ İlāc var mı ḥakīmāne iltiyām gibi
- 5 ‘ İnān-ı şiveyi bir pāre çek diyü yolda
Şarıldı destine üftādeler licām gibi
- 6 Zamānede ğazeli kimse almıyor Şābit
Dilenciye³¹³ virilen tuḥfe-i selām gibi

-169-

[ŞĀBĪT] VELEHŪ*

Ve zin: . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

- 44a 1 Umūrına qarışan āḥerūñ vekīl gibi
Neticesinde ğarāmet çeker kefīl gibi
- 2 Cerāḥat-ı dil-i aḥbābı pāk uñuldurmaz
Egerçi kendümüz ālūdeyüz fitīl gibi
- 3 Berā-yı maşlahat-ı ğayrdur bu nālişler
Faḫaṭ vücūdum için inlemem ‘ alīl gibi³¹⁴
- 4 ‘ Uṭāş-ı ‘ işkı şuvār şunda fī-sebīli’l-lāh

³¹³ Dilenciye: güzellere, *SD*.

* 44a., *SD* (Karacan, 1981: 373).

³¹⁴ Bu beyitten sonra *SD*'de aşağıdaki şu beyit yer almaktadır:

- 4 Şu āsiyābda aḥlākuñ eyleyüp tebdīl
Çuvāl-ı rīki daḫīk ideğör Ḥalīl gibi

Bu kâra bağla gönül kefçe-i sebîl gibi

5 Bolayki şatmaya dünyâda âhîret ‘alemin
Bir iki mankıra hâcî daği delîl gibi

6 Bütünce kîse-i ıskâtı vâ‘ iz indürdi
Derûn-ı sîneye hortumı ile fîl gibi

7 Bu gün nazâre-i dil-berde havza düşdi gönül
Atıldı pâre-i yârân selsebîl gibi

8 Bu deñlü feyz gelür qalbe **Şâbitâ** ammâ
Bilinmiyor neredendür nübû‘-ı Nîl gibi

-170-

MİN-METÂLİ‘*

Vezin: . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

Şağın hediye-i ‘ūd eylemeñ edeble taleb
Zamâne hâcılarında ne ‘ūd var³¹⁵ ne edeb

-171-

[ŞÂBÎT] VELEHÛ*

Vezin: - - / - - / - - / - -

Virdüm şu pîrlikde³¹⁶ görüñ hasb-ı hâlümü
Bir genc berberüñ eline aq şaçalımı

-172-

[ŞÂBÎT] VELEHÛ*

*44a., SD (Karacan, 1981: 424).

³¹⁵ Var: “وانه” nüsha

* 44a., SD (Karacan, 1981: 433).

³¹⁶ Pîr: pir, nüsha

* 44a., SD (Karacan, 1981: 420).

Vezin: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1   ‘Adûlar kışşa-yı ‘ışkum ‘aca ’ib³¹⁷ dāsītān itmiş
Ki **Şābit** pīrlıkde bir civān sevmiş fūlān itmiş

-173-

ŞİNĀSĪ ÇELEBĪ*

Vezin: - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

- 44b 1   Dürdī-i ḥamrā-yı mey kibrīt-i aḥmerdür baña
Tütüā-yı dīde-i dil gerd-i sāğardur baña
- 2   Lük[n]etinden³¹⁸ ol şeker-leb lafzımı tekrār ile³¹⁹
İtdügi her nükte bir ḳand-i mükerrerdür baña³²⁰
- 3   Def‘ -i sevdā-yı ser-i zülf-i siyehkārūñ için
Ḥālīñūñ her dānesi bir ḥabb-i ‘anberdür baña³²¹
- 4   Olmadı bir vechle şuret-pezir emr-i vişāl
Var-ise āyine-i ṭab‘ uñ mükedderdür baña³²²
- 5   ‘Uḳde-i dilden **Şināsī** ḥāṭırum teng olalı
Dīdede³²³ her ḡonca bir ḳufl-i müdevverdür baña

-174-

[ŞİNĀSĪ] VELEHŪ*

Vezin: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1   Sipihr-i bāz-gūn başdan başa ma‘ kūs eşerdür hep³²⁴

³¹⁷ ‘aca ’ib: ‘acayıb, nüsha

* 44b., ŞD (Harmancı, 1999: 49).

³¹⁸ lük[n]etinden: lüknetinden, ŞD.

³¹⁹ tekrār ile: tekrār idüp, ŞD.

³²⁰ Bu beyit ŞD’de 3. sırada yer almaktadır.

³²¹ Bu beyit ŞD’de 4. sırada yer almaktadır.

³²² Bu beyit ŞD’de 2. sırada yer almaktadır.

³²³ Dīdede: dīde-i her, ŞD.

* 44b., ŞD (Harmancı, 1999: 52-53).

Bu kũhuñ bũy-ı naħl-i ŧandalı sersām-ı serdũr hep

- 2 Nesīmāsā görũp hercāy³²⁵ ħalkı gerçi açılmaz³²⁶
Dilũn ammā naŧıbi³²⁷ ğoncaveŧ ħũn cigerdũr hep
- 3 Bu dehrũn lezzeti ŧaħmĩl-i minnet itmege degmez³²⁸
Ne ma‘ kũl eylemiŧdũr bĩd-i mecnũn bĩ-ŧemerdũr hep
- 4 Cigerden çeŧme dek ħĩn-i cebĩnũn dāğlar açdı
Reh-i ħavz-ı siriŧkũm ŧimdi ser-tā-ser kemerdũr hep³²⁹
- 5 Meger perverde-i inzār-ı Nābĩ-yi keremverdũr
ŧināsĩ zāde-i ŧab‘ ũn mũsellem mu‘ teberdũr hep³³⁰

-175-

[ŧİNĀSĪ] VELEHŪ*

³²⁴ Sipih-r-i bāzġũn baŧdan baŧa ‘ aks-i eŧerdũr hep: Sipih-r-i vāzġũnuñ ħattı vārũne eŧerdũr hep, ŧD.

³²⁵ hercāyĩ: hercāy, ŧD.

³²⁶ Açılmaz: açamaz, ŧD.

³²⁷ Naŧıbi: derũnı, ŧD.

³²⁸ Bu dehrũn lezzeti: fenānuñ lezzeti, ŧD.

³²⁹ Bu beyit, ŧairin divanında aynı vezin, aynı kafiye ve aynı redifli aŧağıdaki gazelinden alınmıŧtır: (ŧD: 53)

- 1 Dilũn iħzārı tĩr-i ğamzeñe ħũn-ı cigerdũr hep
Belĩ mihmāna ikrāmı kirāmuñ mā-ħazardur hep
- 2 Cigerden çeŧme dek ħĩn-i cebĩnũn ŧerħalar açdı
Reh-i ħavz-ı siriŧkũm ŧimdi ser-tā-ser kemerdũr hep
- 3 Ricāl-i ħasvet ü ehl-i ŧafānuñ farkı rũŧendũr
Ki ħārā ile gevher bir degũl gerçi ħacerdũr hep
- 4 ŧināsĩ lāyık-ı taħŧĩn olur āŧārımız yoħdur
Niġāh-ı i‘ tibār-ı ehl-i dil ħũsn-i nazardur hep

³³⁰ 4. ve 5. beyit ŧD’de aŧağıdaki gibidir.

- 4 Sũveydādan derũnı yaħdı tāb-ı pertev-i ħālũn
Belĩ dirler ħariħuñ ibtidāsı pũr-ŧererdũr hep
- 5 ħĩrām itsũn dir iseñ dil-rubā ebrũñı ferŧ eyle
ŧināsĩ mā‘ -i cārĩnũn mecārĩsi kemerdũr hep

Veziin: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 45a 1 Gerçi görsem kâkülün āhum baña sünbüllenür
Fırkat-i zülfünde ammâ dūd-ı dil kâküllenür
- 2 İştıbār-ı fırkat-i hālün o deñlü telh kim³³¹
Merdüm-i çeşm-i ‘ azizüm mürd olup fülfüllenür
- 3 Gāh setr eyler ruḥun gāhi tırāş eyler ḥaṭn
Gülşen-i ḥüsni gehi sünbüllenür geh güllenür³³²
- 4 Bağrıñı serşār-ı ḥün eyler helāhildür ḥazer
Ol gözi maḥmūruñ ey dil gerçi la‘ li millenür³³³
- 5 Fikr-i hāl-i yār ile düşse **Şināsī** eşküme
Her şerār-ı küşte³³⁴ dil-i çeşmüme fülfüllenür

-176-

SĀMĪ ÇELEBĪ ‘ AMMERAHÜ ALLAH*

Veziin: . - . -/. . - -/. . - -/. . -

- 1 Yem-i ḥüs[ü]nde baqılmaz dem-i şināh saña
İki kedü gibidür āfitāb ü māh saña
- 2 Nezāre eyler idüm rüyiña budur ḥavfim

---

* 45a., ŞD (Harmancı, 1999: 61).

³³¹ İştıbār-ı fırkat-i hālün o deñlü telh kim: Şöyle telh oldı mezākum fırkat-i hālünle kim, ŞD.

³³² ŞD’de bu beyit 4. sırada yer almaktadır ve şu şekildedir:

- 4 Dilleri şad-pāre eyler pāre-i elmās iken
Gül-şen-i ruḥsārı geh sünbüllenür geh güllenür

³³³ ŞD’de bu beyit bulunmamaktadır, yerine ise aşağıdaki beyit, 3. sırada yer almaktadır:

- 3 Ser-zede oldukça ḥaṭtı ol perī eyler tırāş
Ol ḥumār-ālüde çeşmün yine la‘ li kıllanur

³³⁴ Her şerār-ı küşte: her hezār-ı küşte, ŞD.

* 45a., MSD (Oğuz, 2017: 297-298).

Virür ʿ azāb girān-bārī-i nigāh saña

3 Gönül çü pertev-i meh-tāb mū-sefīd olduñ
Dağı görünmedi mi şubḥ-ı intibāh saña³³⁵

4 Zerüñ ʿ ayārı mihekk-i siyehde³³⁶ peydādur
Yeter vesīle-i ʿ afv-i Ḥudā günāh saña³³⁷

5 Kühen sifālle şahbā-gedālīḫ ey **Sāmī**
Ḥarīm-i meygdede besdür ʿ izz ü cāh saña

-177-

[SĀMĪ] VELEHŪ*

Vezi: . . - -/. . - -/. . - -/. . -

- 45b** 1 Farḫ-ı māhiyyet-i dil çeşm-i temāşādandur
Pertev-i nīk ü bed āyīne-i sīmādandur
- 2 Revzen-i ḥāneyi sermāda gūşād itmekdür
Serđī-yi bezm-i edeb ḥande-i bī-cādandur
- 3 Ḥazır ol bezm-i mükāfatda³³⁸ ey³³⁹ mest-i ğurūr
Raḥne-i seng-i siyeh penbe-i mīnādandur
- 4 Şāf-dil tīre-nihādāna olup feyz-resān
Güher efşānī-i sāhil kefi deryādandur
- 5 **Sāmīyā** ḥāne-ber-endāzī-i dil hem-çü ḥabāb
Cūşış-i mevce-i seyl-ābe-i şahbādandur

³³⁵ Bu beyit MSD'de 4. sırada yer almaktadır.

³³⁶ Zerüñ ʿ ayārı mihekk-i siyehde: ʿ Ayār-ı zer mihek-i rü-siyehle, *MSD*.

³³⁷ Bu beyit MSD'de 3. sırada yer almaktadır.

* 45b., *MSD* (Oğuz, 2017: 314).

³³⁸ mükāfatda: mükāfata, *MSD*.

³³⁹ Ey: eyā, *MSD*.

[SĀMĪ] VELEHŪ*

Veziin: . . . -/. . . -/. . . -/. . . -

- 1 Dağıt cebīnūñe³⁴⁰ ol ʔurre-i semen-sāyı
Piyāle-nūş-ı cünün eyle ʕ aql-ı ʔod-rāyı
- 2 Tekellüm eyleyüp ol şāhid-i şikeste-zebān
Kemāl-i şermle maḥv eyledi Mesīḥāyı
- 3 Hemīşe zaḥm-ḥor-ı tīġ-ı çeşm-i maḥmūrum
Riyāz-ı sīnede seyr eyle verd-i raʕ nāyı
- 4 Esīr-i kāfir-i zūlf-i büt-i ḥoş-endāmam
Ki şifte-dil ider Yūsuf ü Züleyḥā'yı
- 5 Ḥazīz-i kūh-ı melāmetde olduġ āsūde
Sipihre ʕ izzet iḥün itmezüz temennāyı
- 6 Ḥarīm-i mey-gedede sīne-çāk dün gördüm
Hücüm-ı keyfle **Sāmī**-i mest [ü] rüsväyı

MEZĀĶĪ*

Veziin: - - ./ - - ./ - - ./ - -

- 46a**
- 1 Dil-ber dile dil dil-ber-i fettāna münāsib
Gül bülbüle bülbül gül-i ḥandāna münāsib
  - 2 Laʕ l-i leb-i dil-dārıla dürr dişlerini gör
Ḥoġġa düre dürr ḥoġġa-i mercāna münāsib

* 45b., MSD (Oġuz, 2017: 369).

³⁴⁰ Dağıt cebīnūñe: Cebīnūñe ʔaġıt, MSD.

* 46a., MD (Mermer, 1991: 296).

- 3 Gül sünbül ü sünbül gül-i hoş-bū ile hoşdur
Ruḥ turreye turre ruḥ-ı cānāna münāsib
- 4 Gül-şende ḳad-i yār-ile baḳ serv-i bülende
Serv-i ḳad ü ḳadd serv-i ḥırāmāna münāsib
- 5 Peygüle-i firḳatde ḡam-ı hicrle şimdi
Ġam ḥātıra ḥātır ḡam-ı hicrāna münāsib
- 6 Muṭrib n'ola nāyuñla göñül nāleler itse
Ney nāleye nāle ney-i nālāna münāsib
- 7 Çek rişte-i nazma dūr-i güftarı **Mezākī**
Dūr rişteye rişte dūr-i ḡalḫāna münāsib

-180-

ḤĀLETİ EFENDİ*

Vezin: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Dil-i şeydāya ḡāhī luṭf idüp ḡāhī ' itāb eyle
Hemān n'eylerseñ eyle nāzla bir kez ḥiṭāb eyle
- 2 Benüm derdüm mi yoḡsa bülbulün mi derdi artıḳdur
Gel ey bād-ı bahārī aḳçe dök bir bir ḥisāb [eyle]
- 3 Binā-yı ḥāne-i dil olmamış vaḳt-i mübārekde
Çü³⁴¹ ābād olmuyor bāri esāsından ḥarāb eyle
- 46b** 4 İlāhī yār-ile hep kārımız nāz ü niyāz olsun
Beni ḥāk-ile yek-sān it anı ' ālī-cenāb eyle

* 46a-46b., HD (Kaya, 2017: 533).

³⁴¹ Çü: çün, HD.

- 5 Varup bir bāba mensūb oldı herkes ey gönül sen de
Der-i devlet-me ’ab-ı luṭf-ı Haḫḫ’a intisāb eyle
- 6 Kilīd-i ḫufl-i ümmidüm ḫoma destinde³⁴² maḫlūḫuñ
İlāhī kendi dest-i ḫudretiñle fetḫ-i bāb eyle
- 7 Ḳo çıḫsun **Hāletī** cānuñ n’içün ol şūḫa yüz³⁴³ virdüñ
Dimez miydüm saña hercāy l̄lerden ictināb eyle

-181-

[HĀLETĪ] MAṬLA’ VELEHŪ*

Ve zin: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

Bir gülüñ Saḫız’da dil oldı nevā-keş bülbüli
Bilmez idüm öyle zībā olduḫun Saḫız güli

-182-

ṬĪBĪ*

Ve zin: . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

- 1 Raḫīb der’-aḫab ol şūḫ-ı dil-sitān geçeyor
Ecel ḫazāda³⁴⁴ meded ’ ömr ise hemān geçeyor
- 2 Bu rūzigārda kām-ı dil almaduḫ gitdi³⁴⁵
Gehi bahār u ḫazān³⁴⁶ geh şitā zamān geçeyor³⁴⁷
- 3 O bī-vefāya recā-yı vişāl geçmedi āh³⁴⁸

³⁴² Destinde: keffinde, *HD*.

³⁴³ Yüz: dil, *HD*.

* 46b., *HD* (Kaya, 2017: 655).

* 46b., *TD* (Tak, 1999: 62).

³⁴⁴ ḫazā: “قا” nüşa.

³⁴⁵ Almaduḫ gitdi: olmaduḫ bir dem, *TD*.

³⁴⁶ bahār u ḫazān: bahār ḫazān, *TD*.

³⁴⁷ Bu beyit *TD*’de 4. sırada yer almaktadır.

³⁴⁸ āh: ḫayf, *TD*.

Cefâda olduğı bahtumla tev' emân geçeyor³⁴⁹

- 4 Şadâkat ehline şaff-ı ni' âli³⁵⁰ degmez iken
Hasûd-ı şadr-ı mecâlisde kâmrân geçeyor³⁵¹
- 5 Ayâ ' izâm-ı resim perverân-ı hâk-ı niyâz
Kıyâmet ise ğarâz işte ol civân geçeyor³⁵²
- 6 Tedârik eyleyegör zâd-ı râhi³⁵³ ey **Tîbî**
Güzârgâh-ı fenâdan cihâniyân geçeyor

-183-

ĠAZEL-İ MUŞANNA' Lİ-ZÂRÎ*

Vezi: . - -/. - -/. - -/. - -

- 47a 1 Leb ü hâl ü ebrû vü çeşmüñ muhaşşal
Müzemzem mu' anber muķavves mukaḥḥal
- 2 Şorarsañ begüm hâl bergeşte-bahtum
Mükedder muḥaḥḥar müzebzeb müzellel
- 3 Ġamum şebt olunsaydı dîvân olurdı
Muḥaşşî müdevven müretteb mükemmel
- 4 Diyem yâre derdim firâdı firâdı
Muzâ' af mükerrer mufaşşal muḥavvel

³⁴⁹ Bu beyit TD'de 2. sırada yer almaktadır.

³⁵⁰ şaff-ı ni' âli: şaffü'l-ni' âl, TD.

³⁵¹ Bu beyit TD'de 5. sırada yer almaktadır.

³⁵² Bu beyit TD'de geçmemektedir. Yerinde aşağıdaki şu beyit bulunmaktadır:

3 Ġarîb-i meclis-i ğamda esîr olup ḳalduḳ
Ne şavt-ı nâle ne ḥod naĝme-i amân geçeyor

³⁵³ zâd-ı râhi: zâd-ı râhuñ, TD.

* 47a., Kaplan, Yunus (2010). 17. Yüzyıl Divan Şairi Zârî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Şiirleri. *Uluslar Arası Sosyal Araştırmaları Dergisi. The Journal of International Social Research. C. 3 (12): 276-290.*, s. 279-280, /age.de bu şiirin ancak son dört beytine ulaşılabilmiştir.

- 5 Ne lâyıķ apında raı̄b-i ar olsun
Mükerrem mufahem muarreb mübeccel
- 6 Degül ayr-veş bu nev-engiz nazmum
Müzevvir muallid müzeyyif müşakal
- 7 Fezā-yı belāatde maz-ı kelāmum³⁵⁴
Mu' anven müberhen muayyed müseccel
- 8 Sezādur bu ümār-ı güftārum olsa
Mücellā muallā müzehheb mücedvel
- 9 Zihī ar-ı maşnu' mabū' Zārī
Muvaşşah müreşşah muşanna' muayyel

-184-

IT' A Lİ-AYRÜHÜ*

Vezi: - - ./ - - ./ - - ./ - -

- 1 Gülnār-ru-ı dil-bere her kim ki semen der
Āteş ola anuñ yeri mānend-i semender
- 2 La' lüñ ruabı var-iken ey nal-i dil-ārā
Cān astası ' ināb-ı ' aı olsa Yemen der

-185-

HÜDĀYİ*

Vezi: - - ./ - - ./ - - ./ - -

- 47b** 1 Cān istese cānāna dime virmezem anı
Bī-minnet alur yosa ecel virmez amānı

³⁵⁴ Maz-ı kelāmum: mümzī kelāmum, age.

* 47a.

* 47b., HKD (Demiralay, 2007: 212).

- 2 Emdür lebi her derde vü hikmet nedür ammâ
Ben hasteye ölsem de gelüp virmez amânı³⁵⁵
- 3 Olmaz haṭ-ı yâḳût-ı lebün gibi şafâ-baḥş
Taşvîr yazarsa n'ola cân virmeze Mânî³⁵⁶
- 4 La' line virem cānı diyü eylerüm ārām
Nez'e gelicek anuñ için virmezem ānı
- 5 Ol serv-i hırāmān elüne girse Hüdāyî
Em leblerini ḳoc belini virme zamānı

-186-

‘ĀLĪ*

Ve zin: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 1 Baḥr eyledün yaşum niçe bir seyr-i ḳalyata
Limān-ı dilde bir gicecik bâri ḳal yata
- 2 Yâri çeküp kenâra ḳayıḳ seyrin eylesek
Olmasa bād-ı firḳate bādı o firḳate
- 3 Çaç başdan ey gönül saña kim dir alârğa ṭur
Başdarda ḳıçlı bir güzele toḡrnlup çata
- 4 Şal rûzgâra fülk-i dili³⁵⁷ rûz ü şeb dime
Ya Aḳdeñiz'de bata yaḥûd³⁵⁸ ḳaraya ata
- 5 Deryâ yüzinde çekdiregör zevraḳ-ı meyi

³⁵⁵ Bu beyit HKD'de 3. sırada yer almaktadır.

³⁵⁶ Bu beyit HKD'de 2. sırada yer almaktadır.

* 47b., GAD (Aksoyak, 2018: 1082).

³⁵⁷ Fülk-i dili: fülk-i teni, GAD.

³⁵⁸ Yaḥûd: يه خود, nüsha.

‘Ālī şarāb-ı şandal odur cāna cān kıata

-187-

ĶABŪLĪ*

Veziñ: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 48a 1 Ol ki māha nūr tevcih eylemiş³⁵⁹ rŭ kıoymuş ad
Nŭrdan bir nŭn peydā itmiş³⁶⁰ ebrŭ kıoymuş ad
- 2 Şem‘ -i kāfŭri fŭrŭzān eylemiş gerden dimiş
Ĥalka-ı dŭd-ı siyāh-ı ŧem‘ e giysŭ kıoymuş ad³⁶¹
- 3 Sĭmden bir levĥ taşvĭr eylemiş gerden dimiş³⁶²
Rişteler taĥrĭr idŭp eĥrāfina mŭ kıoymuş ad³⁶³
- 4 Zerrece yok la‘ lden bir dŭrc kıılmış fem dimiş
Jāleler derc eylemiş dŭrc iĥre lŭ‘lŭ‘ [kıoymuş ad³⁶⁴]
- 5 Cennet-ārā-yı bahāristān³⁶⁵ nŭzhetgāh-ı ŭns
Bir dıraĥt ārāyiş itmiş naĥl-i dil-cŭ³⁶⁶ kıoymuş [ad³⁶⁷]
- 6 Ćehre-perdāz-ı teşāvĭr-i nigāristān-ı kıuds
Bir mŭcellā Ćehre aĥmıř rŭy-ı nilŭ kıoymuş ad³⁶⁸

* 48a., KD (Erdoĥan, 2008: 552-553).

³⁵⁹ Nŭr tevcih eylemiş: nŭr u fer tevcih idŭp, *KD*.

³⁶⁰ İtmiş: kıılmış, *KD*.

³⁶¹ Bu beyit KD’de 6. beyitte yer almaktadır.

³⁶² Sĭmden bir levĥ taşvĭr eylemiş gerden dimiş: Bir mŭcellā levĥa taşvĭr itmiş ŭstād-ı ezel, *KD*.

³⁶³ Bu beyit KD’de 2. beyitte yer almaktadır.

³⁶⁴ Bu beyit KD’de ařaĥıdaki gibidir:

3 Bir mŭnevver la‘ lden bir ĥoĥķa dizmiş fem dimiş
Jāleler dizmiş anuñ iĥinde lŭ‘lŭ‘ kıoymuş ad

³⁶⁵ Cennet-ārā-yı bahāristān: Gŭlşen-ārā-yı bahāristan, *KD*.

³⁶⁶ Naĥl-i dil-cŭ: kıadd-i dil-cŭ, *KD*.

³⁶⁷ Bu beyit KD’de 4. sırada yer alır.

³⁶⁸ Bir mŭcellā Ćehre aĥmıř rŭy-ı nilŭ kıoymuş ad: Sāde bir peyker gŭşāyiş eylemiş rŭ kıoymuş ad, *KD*./ Bu beyit divanda 6. sırada yer alır.

- 7 Nokta deñlü nuţfeyi nuţka getürmiş ol Hākīm
Hikmeti gör kim **Ḳabūlī**-yi sühan-gū qoymuş ad

-188-

[ḲABŪLĪ] VELEHŪ*

Veziin: . . - - / . - . - / . . -

- 1 Ey felek nüh çerāguñ işlasın
Gördüm ol māhı Hāḳḳ bağışlasın
- 2 Her görenler bahār-ḥüsnini dir
Ḥūr ü ḡulmān yerinde kışlasın
- 3 Uyuma Fikret-i teḡāfüli ḳo
Sāye ol tā nigār mışlasın
- 4 Serv-i yāre **Ḳabūlī** hem-serdür
İ' timād itmeyen ḳarışlasın

-189-

[ḲABŪLĪ] VELEHŪ*

Veziin: - - / - . - / . - - / - . -

- 48b** 1 Ḳaşdıñ egerçi cān u dilüñ birisinedür
İkisi de fedā yoluña birisi nedür
- 2 Senden bir iki maṭlabumuz var iki gözüm³⁶⁹
Birisi būs-ı la' l-i lebüñ biri sīnedür
- 3 Ol görünenler ey peri dendān u leb degül³⁷⁰

* 48a./ Bu gazel KD'de yoktur.

* 48b., KD (Erdoğan, 2008: 585).

³⁶⁹ Senden bir iki maṭlabumuz var iki gözüm: Senden murādum ikidür iki gözüm iki, *KD*.

³⁷⁰ Ol görünenler ey perī dendān u leb degül: Dendān u leb degül görünen ol güherlerüñ, *KD*.

Biri anuñ ' aq̄ı̄k̄-i Yemen birisi nedür³⁷¹

- 4 Hıcr ü vişāl dirler iki nesne var imiş
Gördük anuñ birisini ya birisi nedür
- 5 Kaşdı **Qabül̄** ol kıya baqışlu āfetüñ
Cān-ile dilden ikisinüñ birisinedür

-190-

[QABŪLĪ] VELEHŪ*

Vezi: . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

- 1 Beni gördükçe müjeñ ey kaşı yā tır çeker
Hışm idüp ğamzelerüñ üstüme şemşir çeker
- 2 Hāşıye yazdı haţuñ metn-i kitāb-ı ' ışka³⁷²
Qıl kalemle şaçuñ eţrafına taħrır çeker³⁷³
- 3 Dil-i divāne esirüñdür esirge şāhum
Niçe yıldur ğam-ı giysüñla zincir çeker³⁷⁴
- 4 Cāygir olmasa dilde n'ola ħarf-i tedbir
Dest-i taqdir āña hāme-yi tağyir çeker³⁷⁵

³⁷¹ KD'de bu beytin ardından bir beyit daha yer almaktadır:

- 4 Ey küy-ı vaşl-ı dil-bere yol ikidür diyen
Biz dağı birisin bilürüz birisi nedür

* 48b., KD (Erdoğan, 2008: 100. G.).

³⁷² ' ışka: hüsne, KD.

³⁷³ Bu beyit KD'de 4. sırada yer alır ve bu beyitten sonra bir beyit daha bulunmaktadır:

- 5 Akıdur silsile-i eşküm o fettān-ı cihān
Şāh-ı ' ışka iki zencir ile bir şir çeker

³⁷⁴ Bu beyit KD'de 2. sırada yer alır ve bu beyitten sonra bir beyit daha bulunmaktadır:

- 3 Haste-dil başına devlet güneşi toğa diyü
Giceler şubha degin nāle-yi şebgir çeker

- 5 Dīde ağardı bükā-yile **Ḳabūlī** dil şād
Tāzeler zevk ider³⁷⁶ ammā elemi³⁷⁷ pīr çeker

-191-

[ḲABŪLĪ] VELEHŪ*

Vezin: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 49a 1 Sünbülün gül-bū vü³⁷⁸ gül-püş u gül-āb ālūdedür
Verd-i ruḥsāruñ gül-i sīrāb-ı sünbül-sūdedür
- 2 Merd-i bī-mihr ü maḥabbet merdüm-i bī-sūzdur³⁷⁹
Ḳalb-i bī-sūz u ḥarāret ḳāleb-i fersūdedür
- 3 Āferī ol ‘āşık-ı Mecnūn-ı miḥnet-zāra kim
Ġuşşadan āzādedür ālāmdan āsūdedür
- 4 Şafḥa-ı saḳf-ı sipihre āḥ şāhum yazmağa
Tīr-i āhum ḥāmedür³⁸⁰ dūd-ı derūnum dūdedür
- 5 Bülbül-i zāra **Ḳabūlī** cānib-i gülden gelür
Ġonça-ı pīçide-i gül-nāme-i negşūdedür

-192-

[ḲABŪLĪ] VELEHŪ*

Vezin: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Gerçi kim kāşāneme çok dil-ber-i ra‘ nā gelür
Ol ḳad-i belā³⁸¹ baña ammā ḳatı a‘ lā³⁸² gelür

³⁷⁵ Bu beyit KD’de 6. sırada yer alır.

³⁷⁶ Tāzeler zevk ider: Zevki derviş ider, *KD*.

³⁷⁷ Elemin: elemin, *KD*.

* 49a., *KD* (Erdoğan, 2008: 573).

³⁷⁸ Gül-bū vü gül-püş: gül-būy u gül-püş, *KD*.

³⁷⁹ Bī-sūzdur: bī-nürdur, *KD*.

³⁸⁰ ḥāmedür: ḥāme vü, *KD*.

* 49a., *KD* (Erdoğan, 2008: 561).

- 2 Zerrece mihr ü vefâ gelmez güzellerden görüñ
Giderek ʿ uşşâkdan dil-berden istiğnâ [gelür³⁸³]
- 3 Laʿ l-i cân-baḥşuñdur iḥyâ eyleyen dil-mürdesin
Ol baña rûḥ-ı mücerred muʿ ciz-i ʿ İsâ gelür³⁸⁴
- 4 Kâkül-i yâre ṭolaşsıñ ey dil-i sevdâ-zede³⁸⁵
Çok perîşânluk çekersin başuña ğavġâ [gelür³⁸⁶]
- 5 Ey **Ḳabûlî** gün gibi hercây ðür gerçi o meh
Her zamân³⁸⁷ ğam-ḥâneme gelse hele tenhâ [gelür]

-193-

[ḲABÛLÎ] VELEHÛ*

Vezin: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 49b 1 Yatur pîr-i muġân evġâr olup desti ḳabaḳ ṭutmaz
Şu deñlü bâde-nüş olmuş ki el ditrer ayaḳ ṭutmaz
- 2 ʿ Aşâ ile içürdi dime zâhid³⁸⁸ pîr-i mey-ḥâne
Elüñde ihtiyâruñ başuña kimse çomaḳ [ṭutmaz]

³⁸¹ Ḳad-i belâ: sehî ḳad, *KD*.

³⁸² Ḳatı aʿ lâ: cümleden aʿ lâ, *KD*.

³⁸³ Bu beyit *KD*'de 5. sırada yer almaktadır.

³⁸⁴ Bu beyit *KD*'de 6. sırada yer almaktadır.

³⁸⁵ Kâkül-i yâre ṭolaşsıñ ey dil-i sevdâ-zede: Çok dolaşma ey gönül zülf-i siyah-ı dil-bere, *KD*.

³⁸⁶ Bu beyit *KD*'de 2. sırada yer almaktadır ve bu beyitten sonra iki beyit daha bulunmaktadır:

3 Kimseye dünyâ için baş egmeyen ʿ âriflerüñ
Baş egerler pâyına ayaġına dünyâ gelür

4 Şu gibi ḥüsn ü cemâl-i bâ-kemâlin görmeyen
Nergis-âsâ ʿ âleme aʿ mâ gider aʿ mâ gelür

³⁸⁷ Her zamân: Nâz ile, *KD*.

* 49b., *KD* (Erdoğan, 2008: 597-598).

³⁸⁸ zâhid: şüfî, *KD*.

- 3 Zeri bir s̄im-ten maḥb̄uba şarf it yoḥsa ey ḥ̄āce
Seni ol r̄uz ü şeb ḳoynuḥda yatsa ısıcak ḫutmaz
- 4 Semend-i ḥāḫırum ʿışḳa ḫutuldı dimes̄un şūfī³⁸⁹
Ḥar-ı nā-pāydār u nā-pesendi ḫod ulaḳ ḫutmaz
- 5 **Ḳabūlī** gevher-i k̄an-ı maʿārif bī-revāc olmuş³⁹⁰
Dür-i nazm-ı kelām-ı pākūne kimse ḳulaḳ ḫutmaz

-194-

[ḲABŪLĪ] VELEHŪ*

Vezin: - - . - / - - . - / - - . - / - - . -

- 1 Bir göz mi var Yaʿḳub-veş ḫüzn-ile giryān olmamış
Bir dil mi var Yūsuf gibi maḥb̄us-ı zindān olmamış
- 2 Kim ḳaldı m̄anend-i Ḥalīl³⁹¹ nār-ı ḡama atılmamış
Kimdür ki³⁹² İsmāʿīl-veş yoluḥda ḳurbān olmamış³⁹³
- 3 ʿışḳuḥla kimdür ʿaḳlını cemʿ eyleyüben başına³⁹⁴
Zülfüḥ hevāsına düşüp ḫāḫır-perīşān [olmamış]
- 4 Kimdür güzellerde ʿaceb cev̄r eyleyüp ʿuşşāḳına
İtdükleri işe dönüp şoḥra peşimān olmamış³⁹⁵

³⁸⁹ Dimes̄un şūfī: dime ey zāhid, *KD*.

³⁹⁰ Olmuş: ancak, *KD*.

* 49b., *KD* (Erdoğan, 2008: 614).

³⁹¹ Kim ḳaldı m̄anend-i Ḥalīl: Kim var Ḥalīlāsā varup, *KD*.

³⁹² Kimdür ki: Kim ḳaldı, *KD*.

³⁹³ Bu beyitten sonra *KD*'de iki beyit daha bulunmaktadır:

- 3 Şāh-ı cihān oldum diyen yoḳ yire daʿ vā itmes̄un
Almış cihān ḡavḡaların başına sultān olmamış

- 4 Kim var güzellerden ʿaceb cev̄r eyleyüp ʿuşşāḳına
İtdükleri işe dönüp şoḥra peşimān olmamış

³⁹⁴ Eyleyüben başına: eyleyüp ʿuşşāḳına, *KD*.

³⁹⁵ Bu beyitten sonra *KD*'de bir beyit daha yer almaktadır:

- 4 Bir dil mi aldı ey perı pervâne-veş bāl ü peri
Şem[ ] -i cemālũñ şevine [ ] iŖkuñla sũzân [olmamıŖ]
- 5 Grmüş **abũlĩ** ol mehi h̄ake yaturmıŖ kendũyi
Aħvālını [ ] arz itmege bĩ-are imkân [olmamıŖ³⁹⁶]

-195-

[ABũLĩ] VELEHũ*

Vezi: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 50a 1 Eyledi³⁹⁷ dil murına zũlfin o sım-endām dām
Dāne-i h̄aliyle uttı³⁹⁸ virmeyũp ārām rām
- 2 İtmedi bir dem beni ol āmeti ŖimŖād Ŗād
addũmi anuñ ũn itdi³⁹⁹ miħnet ü alām lām
- 3 İtlerinden [ ] add iderse ol gzi [ ] ayyār yār
İŖiginde bulurum ben [ ] aŖı-ı bed-nām nām
- 4 OlmuŖ-iken bulmadum ben [ ] aŖı-ı bĩ-are cān
Bũse-i la[ ] lin [ ] itā itse n'ola in[ ] ām [ ] ām⁴⁰⁰
- 5 Ey **abũlĩ** destine cām-ı Ŗarābı āl al

-
- 6 Bilmez libās-ı ten aña [ ] āriyeti bir cāmedũr
Ŗol kimseler kim Ŗoyınup abdāl-ı [ ] ūryān olmamıŖ

³⁹⁶ Makta beyti KD'de Ŗu Ŗekildedir:

- 7 Dil virdigũne dil-bere [ ] aŖı **abũlĩ** daħl ider
Ŗũfĩ-i nā-puħte meger [ ] mrũnde oqlān olmamıŖ

* 50a., KD (Erdoan, 2008: 657).

³⁹⁷ Eyledi: eyleyũp, *KD*.

³⁹⁸ uttı: itdi, *KD*.

³⁹⁹ addũmi anuñ ũn itdi: anuñ iũn itdi addũm, *KD*.

⁴⁰⁰ Bu beyit KD'de gememekte ve 4. sırada Ŗyle bir bayit yer almaktadır:

- 4 Āh elũnden dād senden ey Ŗeh-i bĩ-dād dād
am yimem ben muttaŖıl sen idesin in[ ] ām [ ] ām

Bezm-i fānīden çekersen⁴⁰¹ āķıbet⁴⁰¹ encām cām

-196-

[KABŪLĪ] VELEHŪ

Veziin: - - ./ - - ./ - - ./ - -

- 1 Gel naṭ⁴ -1 maħabbetde ŧehā bir sen ve bir ben
Şaṭranc oyunun oynayalum māt ola dūŧmen
- 2 Ferzīn gibi kec-revlik iden ŧāha muķārin
Ṭoĝru yūrūyen ruḥ gibi ol baķar ıraķdan
- 3 Bir lu⁴ ble rūḥun alup⁴⁰² aṭmaz ķodı ol ŧāh
Daḥi ne oyunlar geṭer ey dil saña ķatlan
- 4 At esb-i murāduñ ruḥ-ı cānāneye ķarŧu
Ālemde piyāde yūrime merd iseñ atlan
- 5 Leclāc ise de lec idemez⁴⁰³ naṭ⁴ -1 cihānda
Nādāna **KabūlĪ** yeñile⁴⁰⁴ ŧanma beni⁴⁰⁵ sen

-197-

‘ĀLĪ*

veziin: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 50b**
- 1 Tāze dil-ber sevse ‘āŧıķ eski derdin tāzeler
Tāzeler keyfiyyetin erbāb-ı ‘ıŧķuñ tāzeler
  - 2 İllerūñ gŧnlin dirūp devŧūrmek ister⁴⁰⁶ āl-[i]le

⁴⁰¹ ‘āķıbet: ‘āḥir-i encām, *KD*.

⁴⁰² Bir lu⁴ b ile ruḥun alup: Lu⁴ b ile ruḥuñ aluban, *KD*.

⁴⁰³ İdemez: iderūz, *KD*.

⁴⁰⁴ Yeñile: yeñilūr, *KD*.

⁴⁰⁵ Beni: bizi, *KD*.

* 50b., *GAD* (Aksoyak, 2018: 708).

⁴⁰⁶ İster: iṭin, *GAD*.

Şīve-kārum geh bozar dül-bendini geh tāzeler

- 3 Bir kadeh meydür şırāsı terk-i ser⁴⁰⁷ sermāyesi
H̄'āceler ' ışkuñ metā' in yok yere endāzeler
- 4 Kaçdı dil-şehbāzı benden kōndı naḥl-i kaddüñe
Nāle şanma aña karşı eylerüm āvāzeler
- 5 Rū-siyehler ḥāme-veş şimdi dil uzatsa n'ola⁴⁰⁸
Vaqt ola ' Ālī sözün altun kalemle yazalar

-198-

ḤASAN ÇELEBİ*

Vezi: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Olaldan yār-ı dest-i düşmen-i bed-gevher altında
Kālpdur ellerüm Ferhād gibi taşlar altında
- 2 Ḥudā virsün saña ' ömr-i dirāzı ey boyu servüm
Yoluñda⁴⁰⁹ cān viren ' uşşāk yatduqça yer altında
- 3 Gerek seng-i siyāh olsun gerekse atlas ü ḥārā
Ġaraz bir bāliş-i rāḥat bulunmaqdur ser altında
- 4 Olupdur gül-şen-i bezmünde güyā nergis-i ra' nā
Ser-i engüşt-i sīmīnūñ üzerin sāğar altında
- 5 **Ḥasan** şanma miyānıdır görinen zīr-i ḥançerde
Mişāl-i gencdür yatur dem-ā-dem ejder altında

⁴⁰⁷ şırāsı terk-i ser: dü ' ālem terkinūñ, *GAD*.

⁴⁰⁸ N'ola: ne gam, *GAD*.

* 50b., Sungurhan, Aysun (hızl.) (2017). Kınalızāde Hasan Çelebi, Tezkiretü'ş-Şu'arā. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı yay. e-kitap, s. 486.

⁴⁰⁹ Yoluñda: yoluna, age.

[DERKENĀR]

ḲABŪLĪ*

Veziin: . . - -/. - . -/. . -

- 1 Çeşmi āhū nigārı kim sevmez
Şayda ḳābil şikārı kim sevmez⁴¹⁰
- 2 Būse-i lā' l-i yāra cān virürüz
Mīve-i ābdārı kim sevmez⁴¹¹
- 3 Dilde yaḳdum maḥabbeti nārin
Böyle nārin nigārı kim sevmez⁴¹²
- 4 Mā' ilüm zülfi bāğını seyre
Seyr-i bāğ ü bahārı kim sevmez⁴¹³
- 5 Sögse dil-ber **ḲabŪlĪ** ḥazz eyler⁴¹⁴

* 50b., (derkenār) KD (Erdoğan, 2008: 600).

⁴¹⁰ KD'de bu gazele ait iki tane matla beyti vardır. Bu beyit 2. sırada yer almaktadır, ilki ise şöyledir:

- 1 Dil-ber-i şīve-kārı kim sevmez
Naḥl-i pür-berg ü bārı kim sevmez

⁴¹¹ Bu beyit KD'de 7. sırada yer almaktadır ve ardından şöyle bir beyit daha gelmektedir:

- 8 Severüz elde sāğarı sāḳī
Ele gelmiş şikārı kim sevmez

⁴¹² Bu beyit KD'de 4. sırada yer almaktadır ve ardından bir beyit daha gelmektedir:

- 5 Seyl-i seyl-āb-ı eşke kim gelmez
Ṭaraf-ı cūybārı kim sevmez

⁴¹³ Bu beyit KD'de şu şekildedir:

- 3 Rüy-ı ra' nā-yı yāre kim baḳmaz
Seyr-i bāğ ü bahārı kim sevmez

⁴¹⁴ KD'de söz dizimi ve anlam olarak benzerlik gösteren başka bir beyit daha vardır, ancak makta beytinde yer almamaktadır:

- 6 Ḳaḳısa sögse yār ḥaz iderüz
İzzet ü i' tibārı kim sevmez

‘İzzet ü i‘tibârı kim sevmez⁴¹⁵

-200-

‘ABDÎ*

Veziin: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 51a 1 Bîmâr-ı ‘ışkuñ oldı gönül hiç bilür misin
Sen bî-vefâyı terk idemez öldürür misin
- 2 Ey hoş-ıhrâm ‘ahdiñe tırılmaz mısın dañî
‘Uşşâka nâz ü şîveler eyler yürür misin
- 3 Kûyuñda seg raqîbi didüm eylerin helâk
Ol şüh didi nâzla dâhi sürür misin
- 4 Açılmaz ise ağlamadan gözlerüm n’ola
Ey tıfl nâr-ı sîhde beni güldürür misin
- 5 Göstermez oldı gün yüzini aldı gönlümü
‘Abdî cefâya başladı ol meh görür misin

-201-

ŞEVKÎ*

Veziin: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 1 Yazan hilâl şeklini tāk-ı zebercede
Evvel kaşuñ mişâlini itmiş müsevvede
- 2 Mey-ğârenüñ du‘âsı n’ola olsa müstecâb
Her dem kadeh du‘âsın oğur pîr-i meygede

⁴¹⁵ KD’de makta beyti başkadır:

9 Mâyilüz ey **Qabûlî** Rûm iline
Dil-beri çok diyârı kim sevmez

* 51a.

* 51a., EŞD (Durmuş-Canım, 2018: 318).

- 3   Āşūblar oparsa lebũnde⁴¹⁶ auñ n'ola
          Şimdi mi oldu bāde-i nāb ũzre arbede⁴¹⁷
- 4   Med ekdi tĩĝ-ı ĝamze⁴¹⁸ [ki] başıma lu idũp
          İrdi bu devlet-ile gũnũl  mr-i⁴¹⁹ sermede⁴²⁰
- 5   Kimdũr dir-iseñ ey yũzi gũl⁴²¹ Şevķi⁷-yi ĝarĩb
          Bir gœzi yaşlı yıldızı dũşkũn felek-zede

-202-

ES' AD EFENDİ*

Vezin: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 51b 1   Mādām ĝamze mest-i ade-nũş-ı fitnedũr
          Mũjĝān-ı eşm-i yār hem-āĝũş-ı fitnedũr
- 2   Şabā-perest-i  işve degũl şāhid-i nigāh
          Mest-i mey-i girişme vũ ser-oş-ı fitnedũr
- 3   Eyles mezād⁴²² kāle-i āşũb-ı ũsnini
          Dellāl-ı ĝamze emti a berdũş-ı fitnedũr
- 4   ũn-ı nigāh-ı dil-beri⁴²³ an itdũren mũdām

⁴¹⁶Lebũnde: lebũnden, *EŞD*.

⁴¹⁷ Bu beyitten sonra EŞD'de sırasıyla Şu beyitler yer almaktadır:

- 4   Didũm ne nũşhadur auñ ol yũzde didi kim
          ımış beyāz-ı ũsnũme mũşķĩn mũsevvede

- 5   Od ile şuyı cem idũben add ũ  arızuñ
          İtdi zamān-ı ũsnde ızhār-ı şu bede

⁴¹⁸ ĝamze: ĝamzesi, *EŞD*.

⁴¹⁹  mr-i sermede: bat-ı sermede, *EŞD*.

⁴²⁰ Bu beyit EŞD'de 6. sırada yer almaktadır ve ardından Şu beyit gelmektedir:

- 7    Uşşā ıysa bũseye kũyuñda vechi var
          Ey şehd-leb n'ider ķişi urmayı Ka be'de

⁴²¹ Gũl: gũn, *EŞD*.

* 51b., ESD (Şaş, 2009: 70-71).

⁴²² mezād: murād, *ESD*.

Hep keyf-i cām-ı bāde-i pür-cüş-ı fitnedür

- 5 Mümkün mi **Es' ad** olmaya āteş-zen-i salāh
Çarḥ-ı sitem-fürüş-ı şerer-püş-ı fitne[dür]

-203-

ḤÜSREV-İ İSTANBULİ*

Vezin: . - - / . - - / . - - / . - - -

- 1 Yeşiller giydiğünce tüt̄-i'yi güyāya beñzersin
Siyeh-püş olduğunca Ka' be-i 'ulyā'ya beñzersin
- 2 Kaçan kim egniñe aq sāde giyseñ ey melek-simā
Sadefde hāşıl olmuş bir dūr-i yektāya beñzersin
- 3 Giyüp egnine mā'ı cāmeyi seyr-i çemen kılsañ
Yem-i hāzrāda hāzra gökdeki 'İsāya beñzersin
- 4 Libās-ı şerḥle cānā yeşil ferrāce giydükce
Ṭarāvet gülşeninde gonca-i hamrāya beñzersin
- 5 O gül-ruhsārı vaşf itdün 'aceb rengin edālarla
Sözünden **Ḥüsrevā** sen tüt̄-i'yi güyāya [benzersin]

-204-

RAḤMİ-İ 'ATİḲ*

Vezin: - . - / - . - / - . - / - . -

- 52a** 1 Yār bakmaz yüzüme⁴²⁴ aḥvāl bir yüzden daḥi
Ṭālī'üm idbārda iḳbāl bir yüzden daḥi
- 2 'Aqlum alan şanma ān-ı ḥüsnidür cānānemün⁴²⁵

⁴²³Ḥün-ı nigāh-ı dil-beri: ḥūnı nigāh-ı dil-bere, *ESD*.

* 51b.

* 52a., BRD (Erdoğan, 2011: 290).

⁴²⁴Yüzüme: ḥālūme, *BRD*.

Zülfî⁴²⁶ bir yüzden görünür hâl bir yüzden daği⁴²⁷

3 Yârîmî⁴²⁸ görsem diyü meyl eyledim⁴²⁹ irdi raqîb⁴³⁰
Tâli⁴³¹ ümde baña oldı⁴³¹ fâl bir yüzden [daği⁴³²]

4 Naṭ⁴³³ -1 gerdün dehr-i lu⁴³³ bet-bâzinüñ şandukıdur⁴³³
Halka her gün ⁴³⁴ arz ider eşkâl bir yüzden [daği⁴³⁴]

5 Rüy-ı yâre ḥaṭṭ-ı ⁴³⁵ anber-bâr⁴³⁵ gelmiş didiler
Rahmiyâ dillerde bu aqvâl bir yüzden daği

-205-

YAḤYÂ BEG*

Vezi: - - . - / - - . - -

1 Oldı bu deñlü âşûba bâ⁴³⁶ iş
Rez duḥteridür ümmü'l-ḥabâ⁴³⁷ iş

2 Hâdiş olalı ḥaṭṭ-ı ⁴³⁸ izâruñ
Rüy-ı cihâni ṭıtdı ḥavâdiş

3 Bir şoḥbet itsek ey rûḥ-ı şânî⁴³⁹
Câm-ı mey olsa arada şâliş

4 İnşâf odur kim fenn-i cefâda
Yoḫdur senüñle ey ḡonca bâḥiş

⁴²⁵ cānānemüñ: cānānumuñ, *BRD*.

⁴²⁶ Zülfî: zülf, *BRD*.

⁴²⁷ Bu beyit BRD'de 3. sırada yer almakatadır.

⁴²⁸ yârîmî: yâri, *BRD*.

⁴²⁹ Meyl eyledüm: reml atdum, *BRD*.

⁴³⁰ İrdi raqîb: raqîb irişdi âh, *BRD*.

⁴³¹ Baña oldı: geldi nâ-geh, *BRD*.

⁴³² Bu beyit BRD'de 4. beyitte yer almakatadır.

⁴³³ şandukıdur: şandugıdur, *BRD*.

⁴³⁴ Bu beyit BRD'de 2. beyitte yer almakatadır.

⁴³⁵ Ḥaṭṭ-ı ⁴³⁵ anber-bâr: ḥaṭṭ-ı gevher-bâr, *BRD*.

* 52a., ŞYD (Ertem, 1995: 42).

5   Terk itse **Yahyā** cismi metā^c ın
Kūyuñ itidür ol zāde vāriş

-206-

ZĀTĪ*

Veziñ: - . - -/ - . - -/ - . -

52b   1   Ĥüsnüñe her kim dir ise⁴³⁶ āyine
Varmasun ĥurşid olursa ayına

2   Ĥüsnüñüñ meşşātasına ey felek⁴³⁷
Āyine olmağa gökden āy ine

3   Ey melek-manzar cemālūñ var-iken
Bu sipihriñ mihri n' olur ayı ne⁴³⁸

4   Zerreden kem eyleye⁴³⁹ mıqdārını
Gün muqābil olsa ĥüsnüñ ayına⁴⁴⁰

5   Merĥamet kı1 **Zātī**-i dervişiñe
Eylemeñ⁴⁴¹ cevri ü cefālar āyine

-207-

ZĀTĪ*

Veziñ: - . - -/ - . - -/ - . -

1   Murğ-ı zerrin-per zümürüd-āşiyān lü 'lü-ğidā
Bāl açup uçmağ diler her şubĥ kūyuñdan yaña

2   Şu gibi kan içmede ' ışğ olsun ey meh⁴⁴² çeşmüñe

* 52b., ZD (Çavuşoğlu-Tanyeri, 1987: III. C. 267).

⁴³⁶ Ĥüsnüñe her kim dir ise: Ĥüsnüñe kim dirse ey mäh, ZD.

⁴³⁷ Felek: melek, ZD.

⁴³⁸ ZD'de 3. ve 4. beyit yer değiştirmiştir.

⁴³⁹ Eyleye: añlaya, ZD.

⁴⁴⁰ Ayına: ay ine, nüsha

⁴⁴¹ Eylemeñ: eyleyen, ZD.

* 52b., ZTD (Tarlán, 1967: I. C. 2).

Merhabāsuz dil-rubalarda selām olsun saña

- 3 Ben ğubārı ğördi kūyında o ğaṭṭ-ı   anberīn
Didi miskīn  anĝı⁴⁴³ yeller esdi ğeldüñ bu yaña
- 4 Ey dūr-i yek-dāne baħr öykündüĝi-çün eşküme
Ğöm ğök itdi yüzini keĝ urmadan bād-ı şabā
- 5 Ṭālibüñ dā'im türāb-ı rāh-ı kūy-ı dil-rubā
İşini⁴⁴⁴ altun iden cevher deĝül mi Zāti'yā

-208-

RŪḤĪ*

Veziñ: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 53a 1 Ya semendür ğaddi ya ğül ikiden ğālī deĝül
Zülfī şebbūdur ya sūnbül ikiden ğālī deĝül
- 2 Ğāl-i ruħsārı ki mülk-i fitnede yek-dānedür
Ğabb-ı miskīdür ya fülful ikiden ğālī deĝül
- 3 Aĝlar iñler⁴⁴⁵ serv-ğaddin ğül-ruħuñ yād eyleyüp
Dil ya  umrıdur ya bülbul ikiden ğālī deĝül⁴⁴⁶
- 4 Evveli   işkuñ melāmetdür nedāmet āħiri
Sen ğerek aĝla ğerek ğül ikiden ğālī [deĝül⁴⁴⁷]

⁴⁴² Meh: şeh, ZTD.

⁴⁴³  anĝı:  anĝı, ZTD.

⁴⁴⁴ İşini: rüyını, ZTD.

* 53a., RUD (Ak, II. C., 2001: 769).

⁴⁴⁵ Aĝlar iñler: İñler aĝlar, RUD.

⁴⁴⁶ Bu beyitten sonra RUD'da aşıĝıdaki şu beyit yer almaktadır:

4   Aĝlın alur   aşıkuñ fi'l-cümle reng ü āl-ile
Berg-i ğüldür la'li ya mül ikiden ğālī deĝül

⁴⁴⁷ Bu beyit RUD'da 8. sırada yer almaktadır.

- 5 Dâğ-ı hûn-efşânuma didüm ne dirsin didi yâr
Lâle ya kıatmer kıaranfûl ikiden hâlî degül⁴⁴⁸
- 6 Dün bir ehl-i derde ‘ işkıñ çâresin şordum didi
Ya seferdür ya taħammül ikiden hâlî degül
- 7 Va‘ de-i luşf eylemiş dün **Rûhî**-yi ‘ üryâna çarh
Ya ‘ abâdur luşfi ya çul ikiden hâlî degül

-209-

NECÂTÎ BEG*

Veziñ: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Sen bu hışm-ı çeşme kıan eylemezseñ işte ben
Derdümi dünyâya destân eylemezseñ işte ben
- 2 ‘ İyd-ı edħâdür cemâlün bir niçe ‘ aşıkıarı
Ka‘ be-i küyuñda kıurbân eylemezseñ işte ben⁴⁴⁹
- 3 Al ele âyîne ol hûsn-i cihân-efrûza baķ
Gül gibi çâk-i girîbân eylemezseñ işte [ben⁴⁵⁰]
- 4 Ol güle şeydâlanursın ey gönül bülbül gibi
Gice gündüz âh ü efġân eylemezseñ işte ben
- 5 Ey **Necâtî**’ nün ümidi sen bu genc-i hûsnle
Ser-be-ser dünyâyı vîrân eylemezseñ işte ben

-210-

EMRÎ*

⁴⁴⁸ Bu beyitten sonra RUD’da aşğıdaki şu beyit yer almaktadır:

6 Hûsnünün rehzenleri dil mülkin itmişler ġarab
ġamzedür iden ya kâkül ikiden hâlî degül

* 53a., NCD (Tarlan, 1992: 332).

⁴⁴⁹ Bu beyit NCD’de 3. beyittedir.

⁴⁵⁰ Bu beyit NCD’de 2. beyittedir.

.. - -/.. - -/.. - -/.. - -

- 53b 1 N'ola ey s̄im-beden gönlüñe eşk itse eşer
Ki gümüş akçe-durur taşta urursañ da geçer
- 2 Umarum t̄iğ̄iñi bir kez daħi s̄inemde görem
Bu meşeldür ki şu aqduğı yire yine⁴⁵¹ aqar
- 3 Meh-i nev dūd-1 dilümden niçe qarardı ki gör
Ele āyine al eyle ħam-1 ebrūña nazār⁴⁵²
- 4 Leb ü ruhsāruña kim beñzede ğonca_ile güli
Birinüñ kulağı berg ü birinüñ ağızı qoqar
- 5 Hiç añar mı müjemün⁴⁵³ t̄irini **Emri** dir imiş
Dostlar ol qaşı yānuñ oqı dilden mi çıkar

-211-

ZĀTĪ*

Vezi: - . - -/.. - -/.. - -/.. - -

- 1 N'olduñ inlersin felek hercāyī cānānuñ mı var
Her maqāmı seyr ider⁴⁵⁴ bir mäh-1 tābānuñ mı var
- 2 Beñzüñi ey būsān faşl-1 ħazān mı itdi zerd
Yoħsa başı taşra bir serv-i ħirāmānuñ mı var
- 3 Yoluña cānum revān itsem gerek cānā didüm
Yüzime ħışm-ile⁴⁵⁵ baqdı didi kim cānuñ⁴⁵⁶ mı var⁴⁵⁷

* 53b., ED (Saraç, (?): 131. G.).

⁴⁵¹ Yine: girü, ED.

⁴⁵² Na'ar: nazār, ED.

⁴⁵³ Müjemün: müjenün, ED.

* 53b., ZTD (Tarlan, 1967: I. C. 406).

⁴⁵⁴ Her maqāmı seyr ider: Seyr ider her menzili, ZTD.

⁴⁵⁵ Yüzime ħışm: Yüzime biñ ħışm, ZTD.

4 Ağlayup feryād idersin derdle⁴⁵⁸ ey ʿ andelīb
Hārila hem-sāye olmuş verd-i ḥandānuñ mı var

5 Zülf-i dil-ber gibi ey **Zātī** perişānsın yine
Cevri bī-ḥad yoḥsa bir yār-ı peri-şānuñ mı var

-212-

NAZİRE-İ SÜLEYMÂN AĞA-ZÂDE*

Vezi: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

54a 1 Nâledür kârūñ göñül bir derd-i pinhānuñ mı var
Yoḥsa bir nâ-mihribān hercâyī cānānuñ mı var

2 Ğamzeler ol deñlü şalmış dillere bīm-i helāk
Dest-i cevrenden meger āh itmege cānuñ mı var

3 Her nigeḥde ʿ aşıḳa biñ mekr ü biñ efsūn ider
Fitnede ey ğamze-i ḥūn-riz-i aḳrānuñ mı var

4 Daʿ vā-yı ʿ ışḳa neden şāyestesin bülbül seniñ
Çeşm-i giryānuñ mı var çāk-i giribānuñ mı var

5 Gülşen-i dehri pür itdi Fāʿ izā efġānla
ʿ Andelīb-i zār-veş bir verd-i ḥandānuñ mı var

-213-

ḤÜSREV*

Vezi: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

⁴⁵⁶ Didi kim cānuñ: didi cānuñ, *ZTD*.

⁴⁵⁷ 3. beyit ile 4. beyit *ZTD*'de yer deġiştirmiş durumdadır.

⁴⁵⁸ Derd ile: her nefes, *ZTD*.

* 54a.

* 54a

- 1 Kĩmyā buldum görince h̄āk-i pāy-i dil-beri
İşim altun eyledüm sevdüm civān-ı zergeri
- 2 Rūy-ı zerdümde dūr-i eşküm görüp meyl itdi yār
Ḳadr-i zer zerger şināsed Ḳadr-i güher gevheri
- 3 Pūte-i ‘ıŝḳ-ı haḳıḳat içre ḳalbim ḳāl idüp
H̄ālîş ü muhliş o şāh-ı h̄üsnūñ oldum çākeri
- 4 Görinür bir gün saña ol öldürür dirler seni
Ben helāk oldum görünmez ol melek-sīmā perī
- 5 **H̄üsrevā** gördüm lügatde eşkümüñ evşāfını
Aḫteri kevkeb dimiş cevher şihāh-ı cevheri

-214-

NECĀTĪ BEG*

Vezin: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 54b** 1 H̄alḳ-ı ‘ālem bir yaña bī-çāre tenhā⁴⁵⁹ bir yaña
Cennet-i kūyuñ ḳomazam olsa dünyā bir yaña⁴⁶⁰
- 2 ‘İşḳa māni‘ olmaz⁴⁶¹ ey nāşih-i kelām hūş-mend
Kimse ḳarşu ṭuramaz ger aḳsa deryā bir yaña⁴⁶²
- 3 Bulmadılar⁴⁶³ arayuban⁴⁶⁴ şive-i reftārını

* 54b., NCD (Tarlan, 1992: 151-152).

⁴⁵⁹ Bī-çāre tenhā: oldı bu şeydā, NCD.

⁴⁶⁰ Mecmuada yer almayıp NCD’de bulunan iki beyit şu şekildedir.

2 Ermesin derseñ cemāl-i ber-kemāle bir zevāl
Gün gibi ey şāh-ı ‘ālem gitme tenhā bir yana

4 Devlet-i ‘ıŝḳuñda senden artıḳ olur leşkerüm
Bir yaña ṭursa za‘if olan tūvānā bir yana

⁴⁶¹ Mecmuada “olmaz” şeklinde geçen kelime bu halde vezne uymadığından “olmaz” halini yazmayı tercih ettik.

⁴⁶² Bu beyit NCD’de 5. beyitte yer almaktadır.

Gitdi t̄ubā bir yaña serv-i dil-ārā bir yaña

4 Māl-i dünyā-yile şerḥ eyler mücerred⁴⁶⁵ ḥālını
Yerde Ḳārūn bir yaña gökde Mesīḥā bir yaña⁴⁶⁶

5 Cāmna oldı **Necātī**'nün ḥavāle ışḳ⁴⁶⁷-ı yār
Ey ecel sen de gelüp itme teḳāzā bir yaña

-215-

[NECĀTĪ] VELEHŪ*

Vezi: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

1 Gül-be-şekker⁴⁶⁸ kim āfitāb-ḥüsne perverdedür
Var-ise ol ḥoḳḳa-ı la^c l-i leb-i dil-berdedür

2 Şīve-i reftārla ḳadd-i dil-ārā rāstı
Egdi serv-i ser-keşi şimdi nazār ^c ar^c ardedür

3 Sīne dāğın dāğ şanmañ mühr urupdur mihr-i dost
Genc-i ^c ışḳ üstüne kim bu sīne-i çākerdedür

4 Faḳr odundan yüz çevirme ey dil-i dervīş kim
Derd bu derd ise derdüñe devā bu derdedür

5 Meskenet yolun güneşden ögren ey şāh-ı cihān
Kim göge irişdi başı şimdi yüzi yerdedür

⁴⁶³ Bulmadılar: bulamadılar, *NCD*.

⁴⁶⁴ Arayuban: arayıp, *NCD*.

⁴⁶⁵ Mücerred: tecerrüd, *NCD*.

⁴⁶⁶ Mecmuada yer almayan, *NCD*'de bu beyitten sonra bulunan iki beyit şu şekildedir:

7 Söz ile ben ḥasteye biñ kez müdāvā eyledüñ
Etmedüñ ey ^c İsa-yı şeker-leb ammā bir yana

8 Ğamzeñ üstündür lebüñden söz yok ammā ḥastaña
İki raḥmetden birisiñ eyle cānā bir yana

⁴⁶⁷ ^c ışḳ-ı yār: çeşm-i yār, *NCD*

* 54b./Bu gazel *NCD*'de bulunamamıştır.

⁴⁶⁸ Gül-be-şekker: “ك ل ش ل ر”, nüsha.

6 Ma' nî-yi hâşa **Necâti** yaraşur terkib-i hâş
Güşvâre olmaz olmayınca ziynet zeredür

-216-

FUZÛLÎ*

Vezi: . . - -/. . - -/. . - -/. . -

- 55a** 1 Kıldı ol serv sehî⁴⁶⁹ nâzla hammâma hırâm
Şem' -i ruhsârî ile oldı münevver hammâm
- 2 Görinürdi bedeni çāk-i giribânından
Câmeden çıqdı yeñi âyını gösterdi tamâm
- 3 Nîlgün futaya şardı beden-i ' üryânın
Şan benefşe içine düşdi muķaşşer bādâm
- 4 Oldı pā-būs-ı şerîfiyle müşerref leb-i havz
Buldı didâr-ı laţîfiyle ziyâ dide-i câm
- 5 Tās elin öpdi hâsed kıldı qara baqrımı şu
Aqđı⁴⁷⁰ şu cismine gitdi bedenimden ārâm⁴⁷¹
- 6 Kākülin şâne açup kıldı hevâyı müşgîn
Tiğ-ı müyın tağıdup itdi yeri ' anber-fâm
- 7 Merdüm-i didem⁴⁷² ayağına revân şu tökdi
Ki gerek şu dökile servüñ ayağına müdâm⁴⁷³

* 55a., FZD (Parlatır, 2014: . 310-311).

⁴⁶⁹ Sehî: seher, *FZD*.

⁴⁷⁰ Aqđı: yetdi, *FZD*.

⁴⁷¹ Bu beyit FZD'de 7. sırada yer almaktadır.

⁴⁷² Merdüm-i didem: merdüm-i çeşmüm, *FZD*.

⁴⁷³ Bu beyit FZD'de 9. sırada yer almaktadır ve bu beytin ardından aşağıdaki şu beyit gelmektedir:

10 Ezilüp üstine kef kef üter oldı sâbün
Düşmege ayağıña eyledi bir bir ikdâm

- 8 Çıkdı ħammāmdan ol perde-i çeşmüm bürinüp⁴⁷⁴
Tutdı āsāyiş ile gūşe-i çeşmümde maķām
- 9 Şandılar kim şatıla⁴⁷⁵ dāne-i dürr-i ‘ arakı
Çoķlar el kīseye urdı idüp⁴⁷⁶ endīşe-i ħām⁴⁷⁷
- 10 Müzd-i ħammām **Fuzūlī** vireyin⁴⁷⁸ cān-naķdin
Kılmasun şarf-ı zer ol serv-ķad ü sīm-endām

-217-

EZ-ĠAZELİYYĀT-I FEHĪM ÇELEBİ*

Vezin: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 55b 1 Ey vücūduñ pertevindendür ‘ adīm olmaķ baña
Vācib oldı sāye-i mihr-i ķadīm olmaķ baña
- 2 Cevher-i zātuñ-[1]la ķā’im bir ‘ arz dur lā-mekān
Mümteni‘ dür ħayyiz-i ‘ ilmün ‘ alīm olmaķ baña
- 3 ‘ Aķl-ı kül virdün beni Cibrīl-i ma‘ nī eyledün
Bezm-i ķurb-ı aķdese lāyık nedīm olmaķ baña
- 4 Her tecellīden hüyülā itdi biñ şüret ķabül
Çoķ mıdur āyīne-i ŧab‘ -ı selīm olmaķ baña
- 5 Ĥikmetün fehm eylemez ŧab‘ -ı selīmi olmayan
Lāzım oldı hem ħakīm ü hem **Fehīm** olmaķ [bana]

-218-

[FEHĪM] VELEHŪ*

⁴⁷⁴ Bürinüp: sarınup, *FZD*.

⁴⁷⁵ şatıla: şatılur, *FZD*.

⁴⁷⁶ Çoķlar el kīseye urdı idüp: Urdı el kīseye çoķlar ķılup, *FZD*.

⁴⁷⁷ Bu beyit *FZD*’de 5. sırada yer almaktadır.

⁴⁷⁸ Vireyin: virürem, *FZD*.

* 55b., *FHD* (Üzgör, 1991: 310).

Vezin: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Bir Һayāt içün Һazā bilmem ne nāz eyler baña
Ben Һehīd-i ğamzeyem ‘İsā niyāz eyler baña
- 2 Bī-tekellūf maħrem-i Һalvet-sarāy-ı ğamzeyem
Çeřm-i řūħ-ı dil-berān ifřā-yı rāz eyler baña
- 3 İstemez kālā-yı Һüsni ola tārāc-ı niĝāh
Perde-i zūlfın anuñ-çün nīm-bāz eyler baña
- 4 Seng-i mi‘ yār-ı cünūnam ben ki řarrāf-ı Һired
Feyz-i temyüzümle ‘arz-ı imtiyāz eyler baña
- 5 řāh-ı istiĝnā sipāhum ben **Fehīmā** arħ-ı dūn
Ĥavfle biñ dürlü vaz‘ -ı dil-nevāz eyler baña

-219-

[FEHİM] VELEHÜ*

Vezin: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 56a
- 1 Ehl-i ‘ıřķa ğamze-i cānāne olmaz āřinā
Ĝāfil olma mestle dīvāne olmaz āřinā
  - 2 İ‘timād itme niĝāh-ı çeşmine ey bu’l-heves
Merdüm-i hüřyārla mestāne olmaz āřinā
  - 3 Ĝarķa-ı deryā-yı istiĝnā gerek erbāb-ı ‘ıřķ
Bunda ey dil şu‘ leye⁴⁷⁹ pervāne olmaz [āřinā]
  - 4 ‘ıřķa yār ol ‘aķlla germ-iħtilāt olma ĝönül
Āřinā biĝāne vü biĝāne olmaz āřinā

* 55b., FHD (Üzgör, 1991: 312).

* 56a., FHD (Üzgör, 1991: 318).

⁴⁷⁹ şu‘ leye: şem‘ ile, FHD.

5 Maḥrem-i rāz eyleme Cibrīl ölürse ger **Fehīm**

Rind-i ʿışka ʿāqıl ü ferzāne olmaz āşinā

-220-

[FEHĪM] VELEHŪ*

Vezin: . . - / . . - / . . - / . . -

1 Yine nevrüz irişüp geldi gülistāna şabā

Virdi peygām-ı güli bülbül-i nālāna şabā

2 Naḫd-i āşār-ı dem-i ʿĪsā-yı rūḥ-efzāyı

Yine vazʿ eyledi ceyb-i gül-i ḥandāna şabā

3 Ādemüñ ʿaklın alur neşve-i bŷy-ı ezhār⁴⁸⁰

Yine geşt eyler-ise gül-şeni mestāna şabā

4 Bülbülān āteş-i reşkiyle⁴⁸¹ hem-āgŷ⁴⁸² olsun

Dügme-i ğoncayı çözdü yine rindāna şabā

5 Nŷr-ı ḥurşīd-i zamīrŷnden alur feyz **Fehīm**

Gŷlleri kıldı müşābih meh-i tābāna şabā

-221-

[FEHĪM] VELEHŪ*

Vezin: - - / - . - / - . - / - . -

56b 1 ʿIşk itdi cānı sīne-i bī-kīneden cŷdā

Ƙıldı ğarībi ḥāne-i virāneden⁴⁸³ cŷdā

2 Efsŷs kim o sīm-tenŷnden ayırdı çarḥ

Döndŷm o şāha kim ola gencīneden cŷdā

* 56a., FHD (Ūzgör, 1991: 306).

⁴⁸⁰ Neşve-i bŷy-ı ezhār: neşʿe-i bŷy-ı ezhār, FHD.

⁴⁸¹ āteş-i reşkiyle: āteş-i ʿışkıyla, FHD.

⁴⁸² Hem-āgŷ: derāgŷ, FHD.

* 56b., FHD (Ūzgör, 1991: 306-308).

⁴⁸³ ḥāne-i virāneden: ḥāne-i dirīneden, FHD.

3 Mir'at içinde gerçi olur 'aks-i bî-şebât⁴⁸⁴

Olmaz hayâli âyine-i sineden cüdâ

4 Gâ'ibde ol perî baña teklîf-i şî'r ider

Ṭûtî ne söylesün diye âyînenen cüdâ

5 Olmaz **Fehîm** o gonca-i gül-pîrehenle vaşl

Baht eylemezse hırka-ı peşmînenen cüdâ

-222-

[FEHÎM] VELEHÛ*

Vezin: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1 Sitem ben hûke hûkm-i gerdiş-i eflâkdendür hep

Ġalaṭ didüm ğalaṭ haşiyet-i idrâkdendür hep

2 Ne ol bî-raḥm ser-mest ü ne çeşm-i bî-amândandur

Helâk olmam benüm cürm-i dil-i bî-bâkdendür hep

3 Sipîhr-i sifle-perver cevrin az eylerse de gâhi

Nişân-ı luṭf şanma ğâyet-i imsâkdendür [hep⁴⁸⁵]

4 Ḥalîl-i 'ışkum ammâ şu' le gül-zâr olması baña

Degül i' câz feyz-i dîde-i nem-nâkdendür hep⁴⁸⁶

5 Ne hikmetdür ki dil-ber âteşî-hû dil hevâyîdür

Egerçi aşl-ı fıtratda bir âb u hâkdendür [hep⁴⁸⁷]

6 Dür-i nazmum⁴⁸⁸ **Fehîmâ** olduğı hürşîd-veş rüşen

⁴⁸⁴ 'aks-i bî-şebât: 'aksi bî-şebât, *FHD*.

* 56b., *FHD* (Üzgör, 1991: 326).

⁴⁸⁵ Bu beyit *FHD*'de 4. sırada yer almaktadır.

⁴⁸⁶ Bu beyit *FHD*'de 3. sırada yer almaktadır.

⁴⁸⁷ Bu beyitten sonra divanda aşağıdaki şu beyit yer almaktadır:

6 Şikâf-ı dâmen-i Yûsuf'dan olmazdı 'ayân sırrı

Züleyhâ'nuñ fiğânı sîne-i şad-çâkdendür hep

Kemāl-i şafvet-i deryâ-yı tab^ç -ı pâkdendür hep

-223-

[FEHÎM] VELEHÛ*

Vezin: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 57a 1 Tâ ki oldı çeşm-i dil-ber şulḥ-düşmen ceng-dost
Oldılar nâ-çâr diller şulḥ-düşmen ceng-dost
- 2 El-ḥazer ey şulḥ-cüyân geldi ol ḥünî-nigâh
Pür-ğazab der-dest ḥançer şulḥ-düşmen ceng-dost
- 3 Müjde teşrîf-i şehâdet on sekiz biñ ^ç âleme
Geldi yektâ ol sitem-ker şulḥ-düşmen ceng-dost
- 4 Âştî-maṭlab ^ç adem mülkin penâh itsün k'o şulḥ
Şaf-şikendür rûz-ı maḥşer şulḥ-düşmen ceng-[dost]
- 5 El-amân-ḥ^çâh olma İslâm'uñ⁴⁸⁹ şikest itse **Fehîm**
Mest iken olur o kâfer şulḥ-düşmen ceng-dost

-224-

[FEHÎM] VELEHÛ*

Vezin: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Dilde bir deryâ yatur bî-ka^ç r u sâḥil nâ-bedîd
Bu'l-^ç acebdür olmış anda hem yine dil nâ-bedîd
- 2 ^ç Işḳ bir şahrâda güm-râh eylemişdür cânı kim
Ḥızr nâ-peydâ vü reh⁴⁹⁰ nâ-bûd ü menzil nâ-bedîd
- 3 Dil o vâdî-i fenânuñ Ḳays-ı zârıdur k'olur

⁴⁸⁸ Dür-i nazmum: dür-i nazm-ı Fehîmâ, *FHD*.

* 57a., *FHD* (Üzgör, 1991: 336).

⁴⁸⁹ islâm'uñ: İmânuñ, *FHD*.

* 57a., *FHD* (Üzgör, 1991: 356).

⁴⁹⁰ vü reh: o reh, *FHD*.

Rîginün her zerresinde niçe maḥmil nâ-bedîd

- 4 Bu'l-^c aceb hengâmedür âşüb-gâh-ı çeşm-i dost
Halkı pey-der-pey şehîd olmakda kâtil nâ-bedîd⁴⁹¹
- 5 Şekl-i ḥayvân itmede mir'at-i fıtratdan zuhûr
Olmak üzere şûret-i insân-ı kâmil nâ-bedîd
- 6 Feyz-i isti' dâd ḥatem olmuş meger sende **Fehîm**
^cİlm çok üstâd yok şâkird-i kâbil nâ-bedîd

-225-

[FEHÎM] VELEHÛ*

Vezi: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 57b 1 Olmazam pejmürde-dil tâ hem-nişînum tâzedür
Tıfl-i nevres şüh-meşreb nâzenînum tâzedür
- 2 Lâle-i mâh ü gül-i mihr olsa pejmürde n'ola
Ḥamdüli'l-lah âfitâb-ı meh-cebînum tâzedür
- 3 ^cÂlem-i ^cışık içre ben şâhib-ķırân-ı köhneyem
Cân ü başa kıalmazam yâr ü ķarînum tâzedür
- 4 Gerçi ḥâk oldum vücûdumdan eşer kıalmaz lîk
Tâ-ķıyâmet ķarḥ-ı bed-evzâ' a kînum tâzedür
- 5 Oldı ṭab'um nüşâ-ı âyîne-i feyz-i ezel
Ol sebebden şûret-i şî'r-i metînum tâzedür

⁴⁹¹ Bu beyitten sonra FHD'de aşağıdaki şu beyit yer almaktadır:

5 Dilde ķurbân-gâh-ı şehir-i ^cışıkı seyrân eyledüm
Ferşi ḥün-ı germ ile âğuşte bismil nâ-bedîd

* 57b., FHD (Üzgör, 1991: 430).

- 6 Gülbün-i lafza degül ma' nâ ʔarāvet-yāb ise
Ey **Fehīm** itme te' accüb kim zeminüm tazedür

-226-

[FEHĪM] VELEHŪ*

Vezin: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Dil-rubāsız āb-ı hayvān nūş idersem zehr olur
Zehr şunsa līk bir āhū-nigeh pā-zehr⁴⁹² olur

- 2 İtse bahtum bir mehe ta' līm-i āşüb u fiten
Yalınız baña belā olmaz belā-yı şehr olur

- 3 Surh-pūş oldukça artar luṭf-ı ruṣāruñ disem
Şu' le-i ser-keş-mişāl ol şeh ser-ā-pā ʔahr olur

- 4 Giryeden ol deñlü ter ʔıldum hevā-yı hānemi
Revzeninden ger şu' ā' -ı mihr girse nehr olur

- 5 Seyr itdüm dün **Fehīm**'ün ʔarz-ı sihr-i şi' rini
Böyle ʔalursa eger mu' ciz-ʔırāz-ı dehr olur

-227-

[FEHĪM] VELEHŪ*

Vezin: . . - -/. . - -/. . - -/. . -

- 58a** 1 Yeter olduñ dile hañçer-zen-i bīdād yeter
Yeter itdüñ beni bīdāduña mu' tād yeter
- 2 Dūd-ı āhum niçe bir ' arşa sūtün eyleyesin
Hayme-i nüh-feleki eyledi berbād yeter⁴⁹³

* 57b., FHD (Üzgör, 1991: 428-420).

⁴⁹² pā-zehr: pānzehr, FHD.

* 58a., FHD (Üzgör, 1991: 384).

⁴⁹³ Bu beyitten sonra FHD'de aşağıdaki şu beyit yer almaktadır:

- 3 Görelüm şuriş ü āşubda tenhā hünerin
İtmesün gānzelerüñ fitneye imdāt yeter

- 3 Eyle ‘uşşâkı perîşân ki benem ‘âlem-i ‘ışk
Ġarazuñ ‘âşık ise bu dil-i nâ-şâd yeter
- 4 Her dili beste-i bend-i ser-i zülf eylemeden
Bendeñi başuñ için eyle gel âzâd yeter⁴⁹⁴
- 5 Peyk-i vâdî-i melâmet dil-i çâlâk midür⁴⁹⁵
Ki bu yolda aña ne Kays ü ne Ferhâd yeter
- 6 Fenn-i i‘ câzı ser-â-pâ bileyüm⁴⁹⁶ dirse **Fehîm**
Ġamze-i sâhîr-i cânân aña üstâd yeter

-228-

[FEHÎM] VELEHÛ*

Vezi: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 1 Her mürde-dil ki mâlik-i mülk-i vişâl olur
Ġükmi-i ‘adem ol âdeme⁴⁹⁷ emri-i muhâl olur
- 2 Ahvâl-i derd-i dil aña ilhâm ola meger
Ol mâh-ı sâde-rû ki melek görse lâl olur
- 3 Derd ü elem ki madde-i aşl-ı vişâldür⁴⁹⁸
Mâdâm mihre vâşıl ola meh hilâl olur

⁴⁹⁴ Bu beyitten sonra FHD’de aşağıdaki iki beyit yer almaktadır:

6 Sen perî-rûh var iken zerrece gelmez gözüme
‘Arz-ı hüsni eylesün mihr-i felek-zâd yeter

7 Nağme-i ‘işveye âheng idiyor şabr eyle
Besdür ey ‘âşık-ı sevdâ-zede feryâd yeter

⁴⁹⁵ FHD’de bu kelime “çalâkümdür” olarak geçmektedir, fakat vezin gereği daha uygun olacağından “çalâk midür” şeklinde tarafımızca değiştirilmiştir.

⁴⁹⁶ Bileyim: bilmeyim, FHD.

* 58a., FHD (Üzgör, 1991: 414).

⁴⁹⁷ Ġükmi-i ‘adem ol ‘ademe: Ġükmi-i ‘adem ‘ademe, FHD.

⁴⁹⁸ Mecmuada bu kelime “vaşldür/ و ص ل د ر” şeklinde yazılmıştır fakat FHD’de “vişâldür” olarak geçmektedir. Vezin gereği daha uygun olacağından biz de “vişâldür” yazmayı tercih ettik.

- 4 Ger şalsa āl-i mül dilüme la‘ l-vār ‘ aks
Gör t̄ali‘ üm ki lāle-i kūh-ı melāl olur
- 5 Hem-rāh-ı mihr olursa meh-āsā gönül revā
‘ Ālemde merd-i sālīk-i rāh-ı kemāl olur
- 6 Hāl añladuñsa olma gel ālūde-i kelām
Esrāra ol ki maḥrem ola ehl-i ḥāl olur
- 7 Olsam rūsūm-kār-ı t̄ılsım-kelām eger
Kilküm⁴⁹⁹ **Fehīm** mevrīd-i sıḥr-i halāl olur

-229-

[FEHİM] VELEHÜ*

Vezin: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 58b 1 ‘ Aks-i ḥüsn-i yār ile pürdür derün-ı s̄inemüz
Nūr-baḥş-ı d̄ide-i ḥurşiddür⁵⁰⁰ āyīnemüz
- 2 Nev-be-nev leb-rīz-i şevḳuz l̄īk şad-efsūs kim
Yine her şādīde müdgāmdur ḡam-ı dirīnemüz
- 3 Lāle-zār itmekdedür rüy-ı zemīni ḥūn-ı dil
Cilve-gāh-ı dāḡ olaldan s̄ine-i bī-kīnemüz
- 4 Derd-i ser virdi ḥumār-ı neşve-i bezm-i elest⁵⁰¹
Luṭf idüp sākī yetiştür bāde-i d̄üşīnemüz
- 5 Olalı gencūr-ı kân-ı gevher-i ṭab‘-ı **Fehīm**
Cevher-i iksīr ile pürdür bizüm gencīnemüz

⁴⁹⁹ Kilküm: kilik-i Fehīm, *FHD*.

* 58b., *FHD* (Üzgör, 1991: 470).

⁵⁰⁰ D̄ide-i ḥurşiddür: d̄ideyüz ḥurşiddür, *FHD*.

⁵⁰¹ ḥumār-ı neşve-i bezm-i elest: ḥumār-ı bāde-i bezm-i elest, *FHD*.

[FEHİM] VELEHÜ*

Veziin: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Mihri gördüm ‘arız-ı dil-dāra beñzer beñzemez
Pertev-i ħurşiddür kim nāra beñzer beñzemez
- 2 Eyledük Mūsā ile şem‘ -i tecellāya nażar
Şu‘ le-i didār ol ruhsāra beñzer beñzemez
- 3 Eylemiş tebdīl-i şüret zāhir oldı⁵⁰² bir perī
Pür-firīb ol dil-ber-i ‘ ayyāra beñzer beñzemez
- 4 Çeşm-i mesti ger dūçār olsam görür görmez beni
Ġamze de çeşm-i tegāfül-kāra beñzer beñzemez
- 5 Zaĥm-ĥurd[e] tīr-i ĥün-riz-i ħazā oldum velī
Tīzlikde ħamze-i ĥün-ĥāra beñzer beñzemez
- 6 Hey ‘et-i güy-ı meh ü mihre niġāh itdüm **Fehīm**
Girde-i bālīn sürin-i yāra beñzer beñzemez

[FEHİM] VELEHÜ*

Veziin: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 59a
- 1 Oldı dilden mezheb [ü]⁵⁰³ ‘ aql ü taşarruf⁵⁰⁴ ber-ţaraf
Ba‘ d-ezīn dīvāne-i ‘ ışkum tekellūf ber-ţaraf
  - 2 ‘ Işk-bāzuñ ey perī Cibrīl ise maĥrūmdur
Ehl-i dilden olsun efsūs u te’essūf ber-ţaraf

* 58b., FHD (Üzgör, 1991: 460).

⁵⁰² Oldı: olmuş, FHD.

* 59a., FHD (Üzgör, 1991: 512-514).

⁵⁰³ FHD’de olan “ü” bağlacı mecmuada bulunmadığı için köşeli parantez içinde gösterilmiştir.

⁵⁰⁴ ‘ aql ü taşarruf: ‘ aql-ı taşarruf, FHD.

3 Tā ki gördüm eylemiş āyine ḥüsnuñ der-kenār
Oldı mir ʾat-i dilümden ʿ aks-i Yūsuf ber-ṭaraf

4 Çekmeyince sīneye⁵⁰⁵ mestāne ārām eylemem
Ḥʾāhiş-i vaşluñda küstāḥum tevaḳḳuf ber-ṭaraf

5 Gel **Fehīm**-i dā ʾimā küstāḥla leb-ber-leb ol⁵⁰⁶
Ey gül-i bāğ-ı ḥayā luṭf it tekellüf ber-ṭaraf

-232-

[FEHİM] VELEHŪ*

Vezin: - - ./ - - ./ - - ./ - -

1 Biñ vechle yār itse tecellī ḥaberüm yoḳ
Güyā ki kelām-ı eriniyüm eşerüm yoḳ

2 Pervāz idemem bāğ-ı ruḥa bīm-i ḥayādan
Murğ-ı nazar-ı ʿ āşıḳum ammā ki perüm yoḳ

3 Mest-i nigeḥ-i yārum vü⁵⁰⁷ şunma siper ey mihr
Şemşīr-i ḳazā yağsa felekden ḥazerüm yoḳ

4 Ḳıldı beni terkīb ḳazā cevri ü cefādan
Gör kevkeb-i çarḥuñ yine gönlinde yerüm yoḳ

5 Ger seng-i melāmet yirine cümle zemīni
Atsañ yine ben⁵⁰⁸ ḳulzüm-i ʿ işḳum kederüm yoḳ⁵⁰⁹

⁵⁰⁵ Sīneye: sīneye, *FHD*.

⁵⁰⁶ Gel **Fehīm**-i dā ʾimā küstāḥ ile leb-ber-leb ol: Gel Fehīm küstāḥ ile sen dā ʾimā leb-ber-leb ol, *FHD*.

* 59a., *FHD* (Üzgör, 1991: 528).

⁵⁰⁷ yārum vü: yārüme, *FHD*.

⁵⁰⁸ Atsañ yine ben: atsañ bana sen, *FHD*.

⁵⁰⁹ Bu beyitten sonra *FHD*'de aşağıdaki şu beyit yer almaktadır:

6 Biñ devlet ile eyledi memnün beni devrān
El-minnetü lillāḥ ki elümde hünerüm yoḳ

6 Ser-tâ-be-ka-dem ‘ ışk u dilüm lîk **Fehîmâ**

Bir dil-ber-i âşık-küş ü âşub-gerüm yok

-233-

[FEHÎM] VELEHÛ*

Vezi: - - ./- . - ./- - - ./- . -

59b 1 ‘ Aks-i ruḥıyla çeşmümüzi pür-nem eyledük

Gül-zâr-ı ‘ ışkı âteş-ile hürrem eyledük

2 Zülfinde dūd-ı âha olup pîc ü tâb-baḥş

Sünbüllerini bâğ-ı gamuñ derhem eyledük

3 Câm-ı cihân-nümâ ki bize ḥüsn-i yârdur

Keyf-i nezâresiyle ‘ aceb ‘ âlem eyledük

4 Evvel bakışda itdi ğam-ı ‘ aklıdan ḥalâş

Bî-hüşi-i nigâhla def‘ -i ğam eyledük

5 Şehrî ile **Fehîm** idüp i‘ câz-ı ‘ ışkı fâş

Sihr-i bedîhede nigehin mülzem eyledük

-234-

[FEHÎM] VELEHÛ*

Vezi: . . - ./- . - ./- . - ./- . -

1 Dâğlar pes bu ser-i şifte-ḥâl üstine gül

Cevrdür bülbüle kim ḳona sifâl üstine gül

2 Bülbül-i bâğçe-i ye’s tesellî bulmaz

Yazsa ṭâvus-ı şıfat ger per ü bâl üstine gül

3 Tûṭî-i âla döner k’âyineye⁵¹⁰ ‘ aksi düşe

Ḳosa gül-şende ḥarîfân⁵¹¹ mey-i âl üstine gül

* 59b., FHD (Üzgör, 1991: 536).

* 59b., FHD (Üzgör, 1991: 564).

⁵¹⁰ K’âyineye: âyineye, FHD.

4 Görinür âbda nîlüfer-i hürşîd gibi
Kosañ ol sine-i âyîne-mişâl üstine gül

5 Yazmadı böyle dağî Mânî-i endîşe **Fehîm**
Levh-i dîbâce-i divân-ı hayâl üstine gül

-235-

[FEHÎM] VELEHÛ*

Vezin: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 60a 1 Şanma tende rişte-i cāna muḳayyeddür gönül
Tā ezelden beste-i zülfi-i müca^c addür gönül
- 2 İtdi dîvân-ı kazâdan nâzım-ı ^c ışk intihâb
Şafha-ı mecmû^c a-ı sinemde müfreddür gönül⁵¹²
- 3 Pertev-i hürşîd-i cāndur⁵¹³ cāmesi ^c İsâ-mişâl
Raşş ider meh gibi bir rûh-ı mücerreddür gönül
- 4 Bir ^c arazdur kim ^c ademdür⁵¹⁴ cevheri mânend-i cism
Bu'l-^c aceb hikmet ki mevcûd-ı mü'ebbeddür [gönül⁵¹⁵]
- 5 Devletinde geh bülend ü gâh pest olsaḳ⁵¹⁶ ne ğam
Şâh-ı ^c ışka gâh tâc u gâh mesneddür gönül

---

⁵¹¹ ḫarîfân: ḫarîfâne, *FHD*.

* 60a *FHD* (Üzgör, 1991: 560-562).

⁵¹² *FHD*'de bu beyitten sonra aşağıdaki şu beyit yer almaktadır:

- 3 Bî-^c adeddür gonca ammâ mütteḫiddür bûy-ı gül
Müstafîz-ı yek-nefesdür gerçi bî-ḫaddür gönül

⁵¹³ Pertev-i hürşîd-i cāndur: pertev-i hürşîddendür, *FHD*.

⁵¹⁴ ^c ademdür: ^c ademen, *FHD*.

⁵¹⁵ *FHD*'de bu beyitten sonra aşağıdaki şu beyit yer almaktadır:

- 6 Eylemiş naḳş-ı bütânı cilve-ger kıssis-i ^c ışk
Hep şanemden ḫādimi bir özge ma^c betdür gönül

⁵¹⁶ Olsaḳ: olmak, *FHD*.

- 6 Bir emîr sebz-i teh-i gülgünü⁵¹⁷ sevdüm gül gibi
Ben **Fehîm**'üm mâ 'il-i âl-i Muhammed'dür gönül

-236-

[FEHÎM] VELEHÛ*

Vezi: - . - -/ - . - -/ - . - -/ - . -

- 1 Vâlih-i ' işkum cünün yâr-i kadîmümdür benüm
Şâh-ı sevdâ-leşkerüm Mecnûn nedîmümdür benüm
- 2 Gülsitân-ı ' âlem-i rûhum gülümdür la' l-i yâr
Bülbülüm cân u dem-i ' İsâ nesîmümdür benüm
- 3 Nutqa âgâz eylese tûti-i nefsi-nâtıka⁵¹⁸
Şaf-dil-i mir'at aña tab' -ı selîmümdür benüm
- 4 Sînem içre rûz ü şeb hûn-ı cigerle beslerüm
Tıfl-ı ğam perverde-i nâz u na' imümdür benüm
- 5 Diye hâkümde görüp dūd-ı dilüm bir gün o mâh
Nev-şüküfte⁵¹⁹ sünbül-i kabri **Fehîm**'ümdür benüm

-237-

[FEHÎM] VELEHÛ*

Vezi: . . . -/ . . -/ . . -/ . . -

- 60b 1 Benüm o ' aşık-ı Mecnûn-ı pîrechen-düşmen
Fezâ-yı haşrde de perde-i kefen-düşmen
- 2 İder füsürde beni dostdan nesîm-i firâk⁵²⁰
Meşâmm olursa eger bûy-ı yâsemen-düşmen

⁵¹⁷ Bir emîr sebz-i teh-i gül-günü: bir emîri-siret-i gül-günü, *FHD*.

* 60a., *FHD* (Üzgor, 1991: 600).

⁵¹⁸ Nefs-i nâtıka: nefsi-nâtıkam, *FHD*.

⁵¹⁹ Nev-şüküfte: nev-şüküfe, *FHD*.

* 60b., *FHD* (Üzgor, 1991: 618-620).

⁵²⁰ Nesîm-i firâk: nesîm-i nifâk, *FHD*.

3 O Şem' i meclis-i ađyārda grp olduğ
Bu Şeb yine ben  pervāne encmen-dŐmen

4 Rağı̄b-i māni' olur ol bte perestiŐime
Ėarı̄bdr k'ola İblīs berhemen dŐmen⁵²¹

5 TaŐavvur-ı ĥađ-ı dil-ber keder virr yoĥsa
Olur mı ' aŐıĥ-ı sevdā-zede ĥemen-dŐmen

6 Ne baĥtdr ki **Fehīm** olsa ger belāgat-dost
Olurlar ehl-i dilān-ı zamān sĥan-dŐmen

-238-

[FEHİM] VELEH*

Vezi: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

1 Olmasun mı cān-ı ' aŐıĥ dāđ dāđ-ı ārz
Bu 'l-heves pervāne bir⁵²² biñ var ĥerāđ-ı ārz

2 Kām dŐmen blbl-i āŐfte mağzam ye's dost
Olmadum bāđ-ı cihānda ĥoŐ-dimāđ-ı ārz

3 Ye 'sden de cān-ı ĥasret-perverm me 'ysdur
Tā ki oldum ārz-senc-i ferāđ-ı ārz

4 Şad-bahār olmış velı̄ bir dil-Őkfte gnca yoğ
Blblāna eyledm gl-geşt-i bāđ-ı ārz

5 Vaşl-ı yār-ise murāduñ r-be-rāh-ı firĥat ol
Vāj-gn imiş **Fehīmā** ĥn srāđ-ı ārz

⁵²¹ FHD'de bu beyitten sonra aşağıdaki Şu beyit yer almaktadır:

5 İdp maĥabbet o cellād-ı ĥeŐm-i ĥn-rıze
Hezār cān-ı girāmı̄ olur beden-dŐmen

* 60b., FHD (zgr, 1991: 630).

⁵²² perāne bir: pervāneyz, FHD.

[FEHĪM] VELEHŪ*

Vezin: - . - /- . - /- . - /- . -

- 61a 1 Ğamzeñi mest eyleyüp her dem şarâb-ı nâzla
Çeşm-i maḥmûruñ hem-âġuş itme ḥ'âb-ı nâzla
- 2 Var-ise yine nigâh-ı şūhuñ eyler imtizâc
Çeşm-i maḥmûruñ gibi mest-i şarâb-ı nâzla⁵²³
- 3 'Āşık-ı bî-dil niçe taḫat getürsün çeşmüne
Nâzı da lertzân ider ġamzeñ 'itâb-ı nâzla
- 4 Leblerüñ mu' tād iken gül gibi ḥandân olmaġa
'Āşıkça eyler tebessüm biñ ḥicâb-ı nâzla
- 5 Biñ **Fehîm**-i sâḥiri ilzâm-ı fenn-i siḥr ider
Ğamze-i mu' ciz-kelâmuñ bir cevâb-ı nâzla

[FEHĪM] VELEHŪ*

Vezin: - - ./- . - ./- . - ./- . -

- 1 Bir dil ki şem'-i ḥüsnüñ ura şu' le dâġına
Pervâne eylemez meh ü mihri çerâġına
- 2 Sâķî lebüñ ḥayâline bir câm şundi kim
Gelmez o bâdenüñ mey-i Kevşer ayâġına
- 3 Zîrü bemiyle eyledi teşrîf-i maḫdemüñ⁵²⁴
'Ūduñ yapışdı kâşid-ı muṭrib ḳulaġına

* 61a., FHD (Üzgör, 1991: 648-650).

⁵²³ Mest-i şarâb-ı nâzla: mest-i ḥarâb-ı nâz ile, FHD.

* 61a., FHD (Üzgör, 1991: 634).

⁵²⁴ Teşrîf-i maḫdemüñ: tebşîr maḫdemüñ, FHD.

4 Bir zaḥm-ı ğamze itdüm o ḥün-rîzden recâ
Geh ḥançerine şundi elin geh bıçağına

5 Olduḡ **Fehîm** hem-nefes-i zâğ-ı bed-nevâ
Dehrüñ ne tîre-baḥtla geldük ki bâğına

-241-

[FEHÎM] VELEHÛ*

Vezin: - - ./- . - ./- - - ./- . -

61b 1 Güş itdi nây nâlelerüm nâza başladı
Dil-ber semâ' -ı nâza daḡi tâze başladı

2 Tıfl iken oldu şemsle ol meh muḡâbele
‘Uşşâḡla mükâşefe-i râza başladı⁵²⁵

3 Ol şüh sâz-kâr olalı Mevlevîlere
Ben bi-nevâ-yı ‘ışḡına şehnâza başladı

4 Āvâze-i fiğânumı dînletmedi benim
Kâfir raḡîb nâme-i nâ-sâza başladı

5 Ey şems-i dîn yetiş ki o ḥurşîd-i pür-celâl
Cevr-i **Fehîm**-i nâdire-perdâza [başladı]

-242-

[FEHÎM] VELEHÛ*

Vezin: . - - -/ . - - -/ . - - -/ . - - -

1 Beni çâk⁵²⁶ itdi ḥasret dil-ber-i ṭannâz müstağnî
Gedâ muḥtâc-ı pâ-bûs u şeh-i mümtâz müstağnî

* 61b., FHD (Üzgör, 1991: 662).

⁵²⁵ FHD’de bu beyitten sonra aşağıdaki şu beyit yer almaktadır:

3 Tâ oldu Mevlevî o mehüm rûḡ-ı şems-i dîn
Ta’ lîme dil şikârın o şehbâza başladı

* 61b., FHD (Üzgör, 1991: 676).

⁵²⁶ çâk: ḡâk, FHD.

- 2 Nigāhı hufte çeşmi pür-ḥumār-ı cām-ı istignā
Gönül mestāne keşf-i rāzda hem-rāz müstağnī
- 3 Bilüp ḥāl-i dilüm eyler tegāfül ğamze-i şūhı
Ne ṭālī⁵²⁷ dür ki rāzumdan ola ğammāz müstağnī⁵²⁷
- 4 Fedā olsun metā⁵²⁷ -ı cān u dil müjgān-ı çeşmine
Gerekdür cān u dilden ⁵²⁷āşıq-ı ser-bāz müstağnī
- 5 **Fehīm**-i sāhirüm ben eylesün ğamze beni ilzām
Olur gerçi füsündan mālīk-i i⁵²⁷ cāz müstağnī

-243-

FAŞİH ÇELEBİ*

Vezi: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 62a 1 Ol dem ki eyledüm nıgeh-i ibtidā saña
Ol dem bu demdür oldı gönül mübtelā saña
- 2 ⁵²⁷Ālemde ⁵²⁷arz-ı şīve tegāfül ḥitāb-ı nāz
Maḥşūşdur saña saña ey bī-vefā saña
- 3 Dilden ḥilāf-ı va⁵²⁷ deyi bīġāne eyleyen
⁵²⁷Ahde vefāyı eylememiş āşinā saña
- 4 Meyl eyledüñ bu ḥāke ayā serv-i ser-fırāz
⁵²⁷Ömr-i ṭavīl ide müyesser Ḥudā saña
- 5 Jeng-āver⁵²⁸ olmuş āyineñ ekdārla **Faşıh**

⁵²⁷ FHD'de bu beyitten sonra aşağıdaki şu beyit yer almaktadır:

4 ⁵²⁷Aceb mi almasa cānum nigāh-ı ḥışm ile çeşmi
Hümā-yı büm-ı ṭālī⁵²⁷ den olur şebbāz müstağnī

* 62a., FD (Çıpan, 2003: 262-263).

Bilmem ne vechle vireyüm incilâ saña

-244-

[FAŞİH] VELEHÛ*

Vezin: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Çemenler sebz ü hürremdür hevâlar dil-güşâdür hep
Bu dem bād-ı şabādan alınan bÿy-ı şafādur hep
- 2 Beni bigāne-i şabr u dilüñ zāyî' iden ' aqlm
O düzdîde tebessüm ol nigāh-ı âşinādur hep
- 3 Maḥabbetdür dili taḥrîk ü bî-ārām iden tende
Ki bādı ıztırāb-ı şu' le-i nāra hevādur hep⁵²⁹
- 4 Naẓar feyz-âşinā-yı cevher-i zāt olmadur yoḥsa
Ġubār-ı deşt ü şahrā tütüyādur kîmyādur hep
- 5 **Faşîhâ** meyl idüp hercâyî-ḫab' āna gönül virme
Mişāl-i mā-i cārî serv-ḳadler bî-vefādur hep

-245-

[FAŞİH] VELEHÛ*

Vezin: . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

- 62b**
- 1 Kıyās eyleme cānā berāy-ı ḫāṭırdur
Senüñ cefāña taḥammül şafā-yı ḫāṭırdur
  - 2 Güneh ne sendedür ey şūḫ cürm ne bende
Miyānede çekilen hep belā-yı ḫāṭırdur

⁵²⁸ Jeng-āver: zeng-āver, *FD*.

* 62a., *FD* (Çıpan, 2003: 272)./ Bu şiir *FD*'de “Naẓire be-Nezā'ir” başlığı altındadır.

⁵²⁹ *FD*'de bu beyitten sonra aşağıdaki şu beyit yer almaktadır:

- 4 Maḥabbet üzre olmuş tā ezel taḳdîr-i Ḥaḳ cārî
Henüz āb-ı sirişküm cÿy iden ol mācerādur hep

* 62b., *FD* (Çıpan, 2003: 289).

- 3 Sipāh-ı ʿıŝkuñı gönder maḥall-i vāsiʿ dūr
Bu nā-ḳabūl nihāyet fezā-yı ḥāṭırdur
- 4 ʿAceb mi ıķmasalar tengnā-yı sīnemden
Ḳadīmi derd [ü] ğamuñ āşınā-yı ḥāṭırdur
- 5 Hemīşe nūş-ı şarāb-ı keder-ġudāziden
Faşīḥ ḥāhişümüz incilā-yı ḥāṭırdur

-246-

[FAŞİḤ] VELEHŪ*

Vezin: . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

- 1 Bu ŝeb ğörüp didüm ey māh sūrʿ atüñ kimedür
Kimi müşerref idersin ʿazīmetüñ kimedür
- 2 Elüñde ḥançer-i ser-tiz-i cevr ü bī-dāduñ
Miyān-ı ʿāşık-ı ŝeydāda niyetüñ kimedür
- 3 Nedür bu ŝiftegī sen de bizden itme nihān
Kimüñ esīrisin⁵³⁰ ey dil maḥabbetüñ kimedür⁵³¹
- 4 Hele teġāfül idüp ehl-i ṭabʿ a baķmazsın
Cihānda ğayrı senüñ luṭf ü ŝefķatüñ kimedür⁵³²
- 5 ŝitāb idüp ṭaraf-ı kūy-ı yāre pūyānsın
Yine ŝabā o perī-rūyı daʿ vetüñ kimedür

* 62b., FD (Çıpan, 2003: 327-328)./ Bu şiir FD'de "Nev-Zemīn" şeklinde başlıklandırılmıştır.

⁵³⁰ Esīrisin: esīrisüñ, FD.

⁵³¹ FD'de bu beyitten sonra aşağıdaki iki beyit yer almaktadır:

- 4 Sipihr ḥırmenine āteş urdı kim şereri
Ğöñül bu āh-ı cihān-süz-ı ḥasretüñ kimedür

- 5 ŝehā bu bendeñe raḥm itmeyüp cefā idesin
Cihānda ğayrı senüñ luṭf u ŝefķatüñ kimedür

⁵³² FD'de bu mısra yerine aşağıdaki mısra yer almaktadır:

Felek senüñ bilelüm çeşm-i raġbetüñ kimedür

6 Şarīre başladıñ ey kil-k-i hoş-edā-yı **Faşīh**
Kimūñ şenā-geri olduñ bu midhatūñ kimedür

-247-

[FAŞİH] VELEHŪ*

Vezi: - - ./- . - ./- - - ./- . -

63a 1 Meysüz karar eyleyemem meşrebüm budur
Zühhād-ı huşka⁵³³ meyl idemem mezhebüm budur

2 Bizden dirîğ itme gehi bir nigāhuñı
Senden hemişe iki gözüm maṭlabum budur

3 Geh ‘ arızuñ hayāl iderüm gāh kākülün
Endişe-i tesellî-i rüz ü şebüm budur

4 Teşrif iderse hānemi ol meh degül ba‘ id
Āşār-ı tālî‘ ü şeref-i kevkebüm⁵³⁴ budur

5 İtsem su‘al-i hāl-i dilin gösterir **Faşīh**
Zülf ü ruhuñ ki bā‘ iş-i tāb u tebüm budur

-248-

[FAŞİH] VELEHŪ*

Vezi: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

1 Rüz ü şeb āhla eyyāmum siyeh-fām itdiler
Bu perî-ruhsārlar şubhum benüm şām itdiler

2 Yār olmuş sāye-baḥş-ı halka-ı bezm-i raqīb
Ol hümāyı ‘ aqıbet dām itdiler rām itdiler

* 63a., FD (Çıpan, 2003: 330-331).

⁵³³ Huşka: huşka, FD.

⁵³⁴ Āşār-ı tālî‘ ü şeref-i kevkebüm: Āşār-ı tālî‘ ü şeref-i kevkebüm, FD.

* 63a., FD (Çıpan, 2003: 335).

- 3 Her biri bir⁵³⁵ hâl ile çok murğ-ı dil şayd eyledi
Hûblar kim hâl ü zülfin dâne vü dâm itdiler
- 4 Gönçe-femler murğ-ı cânuñ şekve-i feryâdını
Güş idüp nergislerin hışm-ile bādām itdiler
- 5 ‘Arz-ı şevk idüp recâlar itdiler vâfir **Faşîh**
Kalmadı aḥşâma ol mâha çok ibrâm itdiler

-249-

[FAŞÎH] VELEHÛ*

Vezin: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 63b 1 Gözden dem-â-dem aḡsa n’ola cüy-ı hûnumuz
Oldı şikest-i ta’ na zücâc-ı derûnumuz
- 2 Biz her zamânda şifte-i hâl-i maḥabbetüz
Mevkûf-ı nev-bahâr degüldür cünûnumuz
- 3 Zâhir olunca kevkebe-i pâdişâh-ı ‘ışk
İtdi firâr leşker-i şabr ü sükûnumuz
- 4 Virse ‘aceb mi Rüstem-i destânlara cevâb
Meydân-ı ceng-i ‘ışkda ednâ zebûnumuz
- 5 Ol çeşm-i câdu zâr u perişân görüp dimiş
İtmiş eşer **Faşîhe** de mekr ü füsûnumuz

-250-

[FAŞÎH] VELEHÛ*

Vezin: . - - ./- . - ./- . - ./- . -

- 1 Hücûm-ı girye dil-i mübtelâyı söyletmez
Belâyı gör ki saña mâcerâyı söyletmez

⁵³⁵ Bir: bu, *FD*.

* 63b., *FD* (Çıpan, 2003: 350)./*FD*’de bu şiir, “Nazîre Be-Neşâti” şeklinde başlıklandırılmıştır.

* 63b., *FD* (Çıpan, 2003: 358).

- 2 Ne deñlü olsa da ruḥṣat-dih-i niyâz ol şūḥ
Hicâb-ı ıṣḩ yine müdde'âyı söyletmez
- 3 İfade itmege maḩṣûdı bir nıgeh besdür
Ol âfet 'âşık-ı vuşlat-recâyı söyletmez
- 4 Ḥumâr-ı ğamla ḩamûş ehl-i dil 'aceb sâķī
Niçün sebû-yı mey-i pür-şafâyı söyletmez
- 5 Terennüm eylese yâd-ı ḩaṭ-ı lebüñle **Faşîḩ**
Çemende bülbül-i âteş-nevâyı söyletmez

-251-

[FAŞÎḩ] VELEHÛ*

Vezin: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 64a 1 Anuñ-çün cân-ı müştâķa ḩâber cânânenen gelmez
Ki eşküm gibi kūy-ı dil-rubâyâ her giden gelmez
- 2 O Ya' ḩûbum ki râh-ı beyt-i aḩzânum ziyâ⁵³⁶ bilmez
Meşâm-ı câna bûy-ı feyz-baḩş-ı pîreḩen gelmez
- 3 Budur zannum ki tâ şubḩ-ı kıyâmet nesl-i Âdemden
O mihr-i ḩüsne şânî bir cevân-ı gül-beden gelmez
- 4 Gelüp gitmekde niçe şubḩ-ı ğam şâm-ı elem ammâ
O mihr-i evc-i istiġnâ o mâh-ı pür-fiten gelmez
- 5 Görenler şî' rüñi ḩükm itdiler kim bir daḩi dehre
Senüñ gibi **Faşîḩâ** mîr-i dîvân-ı sūḩan gelmez

-252-

* 64a., FD (Çıpan, 2003: 354).

⁵³⁶ ziyâ: şabâ, FD.

[FAŞİH] VELEHÛ*

Vezin: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 1 Şandum açınca sînesin ol mâh-ı tâb-nâk
Ceyb-i şabâhı pençe-i hürşîd itdi çâk
- 2 Şemşîr ü tîr ü hançere hâcet ne ‘âşıkı⁵³⁷
Ağyâra itdügüñ niğeh-i luţf ider helâk
- 3 Düşsün mişâl-i sâye zemîn-i tevâzu‘a
Kim istemezse neyyir-i rif‘ atden infikâk
- 4 Cüş itdi hâmmı dil göricek duğter-i rezi
Dîdemde oldı her müje bir ser-bürîde tâk
- 5 Ahsentü üstâdî-i tab‘i-i nazîfûne
Herkes Faşîh tarh idemez böyle şi‘r-i pâk

-253-

[FAŞİH] VELEHÛ*

Vezin: . . . -/ . . -/ . . -/ . . -

- 64b
- 1 O şühı maḥrem-i şâh u gedâ imiş bildük
Mişâl-i neşve-i mey bî-vefâ imiş bildük
  - 2 Biz anı şâned⁵³⁸ eyler idük kıyâs ammâ
Meger bu fitneye bâdî şabâ imiş bildük
  - 3 Bilelden ‘ışkumı itdi cefâsını efzûn
O şühâ ‘arz-ı maḥabbet ḥaṭâ imiş bildük
  - 4 Dirîğ âhla geçdi bu deñlü ‘ömr-i ‘azîz

* 64a., FD (Çıpan, 2003: 386-387).

⁵³⁷ hâcet ne ‘âşıkı: ne hâcet ‘âşıkı, FD.

* 64b., FD (Çıpan, 2003: 395-396).

⁵³⁸ şâned: şâne dek, FD.

Henüz ʿışk-ı cevānān hevā imiş bildük

- 5 Raķibe mihr ü vefādan murādı ol şūhuñ
Faşih-i bī-dile cevır [ü] cefā imiş bildük

-254-

[FAŞİH] VELEHŪ*

Vezin: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 1 Cānā sirişk-ı dīde-i hūn-bāra baķmaduñ
Naķd-i niyāz-ı ʿāşık-ı ğam-h̄āra baķmaduñ

- 2 Ey dil raķible yine var bir maʿāmele
Meclisde cūnbüş-i müje-i yāra baķmaduñ

- 3 ʿArz-ı merāma ey dil ʿaceb cürʿet eyledüñ
Tīg-ı ʿitāba haņcer-i āzāra baķmaduñ

- 4 Dest-i nevāziş-i niĝehüñ ey taķīb-i cān
İtdüñ dirīĝ nabz-ı dīl-i zāra baķmaduñ

- 5 Bir kerre hiç niĝāh-ı teraĝhümle sevdigüm
Hāl-i Faşih-i bī-kes ü bīmāra baķmaduñ

-255-

[FAŞİH] VELEHŪ*

Vezin: - . - -/ - . - -/ - . - -/ - . -

- 65a 1 Dūd-ı āhum serde sūnbül dāĝ-ı ʿışkum tende gül
Bāĝda sūnbül gerekse olmasun gülşende gül
- 2 Dāĝ yakmış tāze ʿāşık olmuş ol meh-sineye
Nev-civānum şaķlamış gūyā ki pirāhende gül

* 64b., FD (Çıpan, 2003: 396).

* 65a., FD (Çıpan, 2003: 407-408).

- 3 Rāst geldüm yāra bir naḥl-i revān olmuş gelür
Serde gül destinde gül ceybinde gül dāmende gül
- 4 Dāğ olmaz dostum cān ü dil-i aḡyārda
Hiç güşād olsun mı serdī-i dey ü behmende gül⁵³⁹
- 5 Süz-ı nār-ı ʿ ışkla gel dāğ-ı sinem seyrin it
Görmedüñse olduḡın ḥākister-i külḥanda gül
- 6 Ḥāk-i cismün āb-ı tīg-ı ʿ ışk çāk itsün gönül
Bu fenā gül-şende bir pāre güşād ol sen de gül
- 7 Ey Faşīḥ itmiş seḥer seyr-i çemen ol gül-cemāl
Bülbül-i şeydāya olmuş āteş-i süzende gül

-256-

[FAŞİḤ] VELEHŪ*

Vezin: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Serv ü gülbün ḳadd-i yār-i cānumuzla bir degül
Māh ü ḥurşid ʿ arız-ı cānānumuzla bir degül
- 2 Cūların bir bir varup gözden geçirdün gülşenün
Cüy-bār-ı çeşm-i ḥün-efşānumuzla bir degül
- 3 Zümre-i ʿ uşşāḳdan ʿ add itmesünler kim bizüm
Dest-i ḡamdan ceybümüz dāmānumuzla bir degül
- 4 Gāh ḥün-ı dil gehī laḥt-i ciger rīzān ider
Mācerāmuz dīde-i giryānumuzla bir degül
- 5 Nüh-sipihri-i bī-ḳarāruñ irtifā ʿ ey Faşīḥ

⁵³⁹ Serdī-i dey ü behmende gül: serdī-i dey-i behmende gül, *FD*.

* 65a., *FD* (Çıpan, 2003: 408).

Āsitān-ı yār-ı ʿālīşānumuzla⁵⁴⁰ bir degül

-257-

[FAŞİH] VELEHŪ*

Vezi: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 65b 1 Kimüñle ʿarḥ-ı ülfet eyledün ey mäh-ı tábānum
Seni bir görmedük kaç gündür ey mihr-i dıraḥşānum
- 2 Cemālün seyrine müştāk ʿuşşāk-ı vefādaruñ
Vefā meydānına gel şalın ey naḥl-i ḥırāmānum
- 3 Ḥalāşā dest-i cevruñden iderler meşveret güyā
Gelürler bir yere her laḥza dāmān ü girībānum
- 4 Baña yegdür⁵⁴¹ bahāruñ āl ü ālā dest-mālinden
Elümde ḥün-ı eşk-i çeşmle ālūde dāmānum
- 5 Kıyās itdüm **Faşıḥā** tel kafesde āl-i tūḫīdür
Görüp ruḥsarı üzre tār tār-ı zülf-i cānānum

-258-

[FAŞİH] VELEHŪ*

Vezi: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Ten-i mecrūhuma dāg ü dil-i aḡyāra merhemsin
Budur ḥaḳḳa cefā-kārīde mümtāz ü müsellemsin
- 2 Enīsün cümle bed-mestān-ı cām-ı bezm-i nādānı
Hemişe kendüyi bilmezler-ile yār u hem-demsin
- 3 Kemāl üzre leḫāfet⁵⁴² var ten-i pāk ü latīfūnde

⁵⁴⁰ Āsitān-ı yār-ı ʿālī-şānumuzla: Dergeh-i sulṭān-ı ʿālī-şānumuzla, *FD*.

* 65b., *FD* (Çıpan, 2003: 420)./ Bu şiir *FD*'de “Naẓīre Be-Yaḥyā” şeklinde başlıklandırılmıştır.

⁵⁴¹ Baña yegdür: yek-ā-yegdür, *FD*.

* 65b., *FD* (Çıpan, 2003: 446).

⁵⁴² leḫāfet: ʿarāvet, *FD*.

‘ Aceb rûh-ı muşavversin ‘ aceb nûr-ı mücessemsin

4 Hezârân nev-bahâr-ı feyz-bağş-ı dil-güşâ geldi
Gönül sen gonca-i taşvîr-âsâ yine derhemsin

5 Hîtâb-ı iltifâtı eyleyüp tağşîş ağıyâra
Dimezsın ey perî-peyker **Faşîhe** sen de âdemsın

-259-

[FAŞÎH] VELEHÛ*

Vezi: . . - -/. . - -/. . - -/. . -

66a 1 Bilmem ey şûfi haqîkatde tarîkatde misin
Yoğsa ħarlar gibi bihûde meşakkatde misin

2 Hâtır-ı şehde mi yoğsa dil-i dervîşde mi
Bilmezüz kim seni keşretde mi vaħdetde misin

3 Hâne-i yârda kâşâne-i ağıyârda mı
Zevk-ı vuşlatda mısın renciş-i firkatde misin

4 Dîdeler âbda mı yoğsa şeker-ħâbda mı
Pister-i nâzda mı ħâk-i mezelletde misin

5 Tâ-be-key bu süħan-ı ta‘ n-ı cigergâh **Faşîh**
Dağı a‘ dâya nezâketle şemâtetde misin

-260-

[FAŞÎH] VELEHÛ*

Vezi: . . - -/. . - -/. . - -/. . -

1 Nâme-i ħüsnini itdükte güşâd ol meh-rû
Mû-yı pişân-ı müşkîni görenler didi hû

* 66a., FD (Çıpan, 2003: 443-444).

* 66a., FD (Çıpan, 2003: 462-463).

2 Seyr idüp rüyını şandum o dü çeşm-i siyehi
Gül-şen-i hüsne komışlar iki vahşî āhū⁵⁴³

3 Yād idüp ruḥlarını giryeler itdüm vāfir
Bāğ-ı hüsnuñ gül-i ra' nâlarına virdüm şu

4 Naḳd-i cānı virür elbet gören ol sîm-teni
‘ Āşıkı Hâḳ bu ki başdan çıkarur ol pehlū

5 Eylemiş ‘ aḳlını çoḳ mûy-şikāfün⁵⁴⁴ şad-çāk
Düş-ı cānānede ol iki bölünmüş giysū

6 Sünbül-i kākülidür yā ḥaṭ-ı reyḥānı Faşîḥ
Seni āşüfte-dimāğ iden odur yāḥūd bu

-261-

[FAŞİḤ] VELEHŪ*

Vezin: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

66b 1 Gül-ruḥuñsuz bāğ-ı ‘ ālem çeşmüme ḥār oldı āh
Mihr-i rüyūñsuz günüm zülfüñ gibi tār oldı āh

2 Miḥnet-i hicrūñle ol deñlü za' īf oldı tenüm
Āfitābum sāye-i çeşmüm⁵⁴⁵ baña bār oldı āh

3 Miḥnet-i dūr ü dırāz-ı kākülün eyyāminuñ
Her şeb-i tārı gezende bir siyeh mār oldı [āh]

4 İftihār eylerdi ben üftādesiyle bir zamān
Şimdi ol şūḥa maḥabbet mūcib-i ‘ ār oldı āh

⁵⁴³ āhū: ebrū, *FD*.

⁵⁴⁴ Mûy-şikāfün: mûy-şikāfin, *FD*.

* 66b., *FD* (Çıpan, 2003: 465-466).

⁵⁴⁵ sāye-i çeşmüm: sāye-i cismüm, *FD*.

- 5 Merhamet eyleñ Müselmānlar **Faşîh**-i bî-dile
Bir bütüñ zünnār-ı zülfine giriftār oldı āh

-262-

[FAŞÎH] VELEHÛ*

Vezi: . - - / . - - / . - - / . - -

- 1 Kimüñ meftûmı olduñ ey perî-rüyum nihān söyle
Nedür bā^ç iş sükûna⁵⁴⁶ söyle ey şuh-ı cihān söyle
- 2 Kimüñ āyînesinde ^ç aks-i rüyüñ gördüñ ey meh-rū
Kime dil virdüñ ey tūṭî-zebān sükker-dehān söyle
- 3 Dil-i āşüfte-ḥ^çāb-ı miḥnet ü hicrānı⁵⁴⁷ eglendür
Cem^çüñ bezminden ey minā-yı mey bir dāstān [söyle]
- 4 Dilüñ ancak nihānı bir niḡehdür gāh ü geh kārı⁵⁴⁸
Daḡi bî-çārenüñ cürmi nedür eyle ^ç ayān söyle
- 5 **Faşîh** evşāf-ı ḡusninde olan şı^ç ründen incinmiş
Saña kim didi kim ḡaḡḡında cānānuñ yalan söyle

-263-

[FAŞÎH] VELEHÛ*

Vezi: - . - / - . - / - . - / - . -

- 67a** 1 Başlamış feryāda bülbül nev-bahār olmuş gibi
Mevsim-i gül-geşt-i şaḡn-ı lāle-zār olmuş gibi
- 2 Bād-ı şubḡ-ı nev-bahār-ile açılmış ḡoncaler
Bülbülüñ rāz-ı derûnı āşikār olmuş gibi

* 66b., FD (Çıpan, 2003: 467-468).

⁵⁴⁶ Sükûna: sükûta, *FD*.

⁵⁴⁷ Miḡnet ü hicrānı: miḡnet-i hicrānı, *FD*.

⁵⁴⁸ gāh ü geh kārı: gāh ger kārı, *FD*.

* 67a., FD (Çıpan, 2003: 495-496)./ Bu şiir FD'de "Nazîre Be-Cevri" şeklinde başlıklandırılmıştır.

- 3 Hıylı demdür yoğ haber murđ-1 dil-i āvāreden
Ĝālibā bir çeşmi şeh-bāza şikār olmış gibi
- 4 Neydi hiç bilmem nigāh-1 ğayr-1 ma‘ hūde sebeb
Ey gönül ol ‘ ahd-şiken ađyār yār olmış gibi
- 5 Nev-bahār-1 hūsnini pejmürde gördüm ey **Faşih**
Ol nigār-1 serv-ğad ğayra kenār olmış gibi

-264-

[FAŞİH] VELEHŪ*

Vezi: - . - / - . - / - . - / - . -

- 1 Cāy idinsem itmek istib‘ ād deyr-i miħneti
Āşıkum bir kāfir-i hūсне Muħammed ūmmeti
- 2 İttiħādın şem‘ le efsürde itmiş rüzgār
Bulmadum pervānede evvel olan germiyyeti
- 3 Giceler ‘ azm itdigüm ol māha sāyem ğavfidür
Bir țarīk-ile ğabül itmez maħabbet şirketi
- 4 Minnet-i ğātır-ğırāş-1 tīşe ğaydın çekmezem
Kūhı deşt eyler dilün kem-ter nigāh-1 ğasreti
- 5 ‘ Aks-i āyineyle ūlfet eylemez bir vech-ile
Şüret-i ta‘ bire gelmez ol perinün vahşeti
- 6 Cāna minnetdür cefāsına taħammül ey **Faşih**
Bārı bāğ eyler baña ol tıfl-1 nāzuñ lükneti

-265-

EZ ĞAZELİYYĀT-I ‘ ALİ RİZĀYĪ*

---

* 67b., RZD (Topçu, 1997: 109).

Veziin: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 67b 1 Ceb̄inin māha teşbīh eyledükçe ey dil-i şeydā
Ne hāletdür ki anda niçe mäh-ı nev olur peydā
- 2 Dil-i şad-pāremüz bir gönca-i dem-bestedür şimdi
Nesīm-i iltifātuñla gül-i şad-berg olur cānā
- 3 Vişāle va‘ de itsek dil ziyāde ıztırāb eyler
Yağın olsa kenāra artırur emvācını deryā
- 4 Lebūñden bir haber ister arar ağzını yār anuñ
Senūñ āvāreñ olmuş bezm-i meyde sāğar-ı şahbā⁵⁴⁹
- 5 **Rizāyī** hayli ziynet virdi haṭṭ la‘ l-i leb-i yāre
Kenār-ı cāma güyā yazdılar bir maṭla‘ -ı gurrā

-266-

[RIZĀYĪ] VELEHŪ*

Veziin: . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

- 1 Cihānı tutdı ziyā nūr olup hilāle leb-ā-leb
Ne hūbdur⁵⁵⁰ ola leb-riz olup piyāle leb-ā-leb
- 2 Seher humār-ı hicābın açar gibi yine gönca
Ki oldı zer kadehinde şarāb-ı jāle leb-ā-leb
- 3 Pür itdi kālīb-i bī-nūr māhı pertev-i hurşid
Cemāli oldı ya āyīne-i hayāle leb-ā-leb
- 4 Gözümden oldı revān kaṭre kaṭre hūn pey-ā-pey
Şu resme fikr-i lebi oldı çeşm-i āle leb-ā-leb

⁵⁴⁹ şahbā: şahbā, *RZD*.

* 67b., *RZD* (Topçu, 1997: 116).

⁵⁵⁰ Hūbdur: hūbdur, *RZD*.

- 5 **Rızâyî** bî-emelüz cām-ı ʿıyş ü naḥl-i recādan
Ber-āver ola mı hiç bîd ü cām-ı lāle⁵⁵¹ leb-ā-leb

-267-

[RİZÂYÎ] VELEHÛ*

Vezi: - . - -/ - . - -/ - . - -/ - . -

- 68a 1 Rind iseñ destinde⁵⁵² zerrin sāgar-ı billür tüt
Sāgar olmazsa sifāl-i köhneyi maʿ zür tüt
- 2 Şām-ı gamdur nüshā-ı peymāne görmek isterüz
Vaḳtidür destünde sāķî şemʿ a-ı kāfūr tüt
- 3 Zāhid añladuñ⁵⁵³ çü deryā-nüşlar meydānına
Her sebū-yı bādeyi⁵⁵⁴ bir dāne-i engür tüt
- 4 Tîr-i āh-ı ʿāşıkān⁵⁵⁵ ḥaḳḳā ki çok meydān sürer
Ey nişān-ı tîr-i ruḥşat kim nişānı dūr tüt
- 5 Bir güzeldür yār kim dünyāda gözler görmemiş
Sen perî tüt anı isterseñ **Rızâyî** hür tüt

-268-

[RİZÂYÎ] VELEHÛ*

Vezi: . - - -/ . - - -/ . - - -/ . - - -

- 1 Benüm her bir nigāhum yāre bir rāz-ı nihān söyler
Zebān-ı ḥālle her zaḥm-ı sīnem dāstān söyler
- 2 Bilür derd-i dilüm hiç tercemān-ı nuṭṭa ḥācet yok
Hemîşe şemʿ -i meclis sūz-ı ʿışķı bî-zebān söyler

⁵⁵¹ Bîd ü cām-ı lāle: cām-ı bîd-i ḥāle, *RZD*.

* 68a., *RZD* (Topçu, 1997: 118).

⁵⁵² İseñ destinde: isen destünde, *RZD*.

⁵⁵³ Añladuñ: añladuk, *RZD*.

⁵⁵⁴ Sebū-yı bādeyi: sebū mey bādeyi, *RZD*.

⁵⁵⁵ Tîr-i āh-ı ʿāşıkān: yeter āh-ı ʿāşıkān, *RZD*.

* 68a., *RZD* (Topçu, 1997: 132).

- 3 Zebānum gerçi lāl-i ḥayret ammā kışşa-ı ışkum
Nigāh ol bī-zebān-ı nāza⁵⁵⁶ olmuş tercemān [söyler]
- 4 Şaķın feryāddan kim   aleme ifşā ider rāzuñ
Açılma nāleye sırr-ı ğamuñ yoĥsa hemān söyler
- 5 **Rızāyī** vaşf ider şi  rinde gerçi ḥüsn-i dildārı
Dili vaşf-ı münāsib eyledüm⁵⁵⁷ dirse yalān [söyler]

-269-

[RIZĀYĪ] VELEHŪ*

Vezin: . . . -/. . . -/. . . -/. . . -

- 68b 1 İçer řarābı o Yūsuf-cemāl gül gül olur
Görünce pertev-i mihri nihāl gül gül olur
- 2 Yüzümi āle boyar eşk-i dīde çün gül-i ter
Hemān elümde olan dest-māl gül gül olur
- 3 Şarāb keyfi ile ālı āl olur ruĥunuñ
Cemāli şu  le şalar cām-ı āl gül gül olur
- 4 Görünce   āřıķı āřār-ı şerm olur zāhir
Zamān-ı feyz-ı bahārı nihāl gül gül olur
- 5 Gelince faşl-ı bahārı kenār-ı cüy-ı revān
Redīf-i şi  r-i **Rızāyī**-miřāl gül gül olur

-270-

[RIZĀYĪ] VELEHŪ*

Vezin: . . . -/. . . -/. . . -/. . . -

⁵⁵⁶ Bī-zebān-ı nāza: bī-zebān-ı tāze, *RZD*.

⁵⁵⁷ Eyledüm: eylerüm, *RZD*.

* 68b., *RZD* (Topçu, 1997: 173).

* 68b., *RZD* (Topçu, 1997: 157).

- 1 Ümîd-i vaşl-ı dil-ber hatt-ı ‘ anber-fâma kalmışdur
Gönül şol reh-ber ü biçâredür aḥşâma kalmışdur
- 2 Nişâne nüshâ-ı cām-ı şafâdur⁵⁵⁸ devlet-i Cemden⁵⁵⁹
Eşer Maḥmûd’ dan ancak hemân Şeh-nâme kalmışdur
- 3 Leb-â-leb sâgar-ı zerrîn şafâsı ehl-i câmuñdur⁵⁶⁰
Sifâl-i köhne zevki rind-i dürd-âşâma kalmışdur
- 4 Münâsib bî-zebân olmak degül mi bezm-i şehdür bu
Ḳoya ey bülbül-i şeydâ Ḳoya hengâme kalmışdır
- 5 Ne mümkindür **Rızâyî** geşt-i deşt-i vaşf-ı ḥâl⁵⁶¹ itmek
Serâbistân-ı ḥayretde kümeyt-i ḥâme kalmışdur

-271-

[RIZÂYÎ] VELEHÛ*

-- ./- .- ./- -- ./- .-

- 69a 1 ‘ Işkuñla bu gice idüp ey reşk-i mâh⁵⁶² âh
Vird-i zebân şem‘ idi tâ şubḡâh âh
- 2 Pervânedür fütâde ki yok âha çâresi
Ey şem‘ şanma kim ola ‘ ışka güvâh âh
- 3 Cân riştesi fitîl-i süveydâ-yı ser-fitîl
Dil-i şem‘ â maḥabbet ü dūd-ı siyâh âh
- 4 Ehl-i sülük ni‘ met için küşiş eylesün
Ey reh-revân-ı ‘ ışk yeter zâd-ı râh âh

⁵⁵⁸ Nüşâ-ı cām-ı şafâdur: nüshâ-ı peymâne ancak, *RZD*.

⁵⁵⁹ Devlet-i Cem’den: devlet-i Cem’dür, *RZD*.

⁵⁶⁰ Ehl-i câmuñdur: ehl-i câhuñdur, *RZD*.

⁵⁶¹ Geşt-i deşt-i vaşf-ı ḥâl: geşt-i dest-i vaşf-ı ḥâl, *RZD*.

* 69a., *RZD* (Topçu, 1997: 270).

⁵⁶² Reşk-i mâh: nūr-ı mâh, *RZD*.

- 5 Bir hāle irmişem derd-i dīvārdan mūdām⁵⁶³
İrdi Rızāyī⁷ gūş-ı dil ü cāna āh āh

-272-

[RİZĀYĪ] VELEHŪ*

Veziñ: . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

- 1 Gehī pūr oldı çü gül geh tehī çü lāle piyāle
Ne hūb beñzedi geh mihre geh hilāle piyāle

- 2 Qapışdılar anı elden ele görünce civānān
Ġarīb beñzedi tāze gül-i nihāle piyāle

- 3 Nişār-ı bezm-geh-i üns-i yār eylemek ister
Qomuş gül ü semeni yine dest-māle piyāle

- 4 Qaçan ki bāde-i şürāh⁷ cāmdan ola rīzān
Dönerdi tūt⁷-yi āl-i gūşāde-bāle piyāle

- 5 Rızāyī⁷ kendüyi şanur ki pādīşāh-ı cihāndur
Şunınca destine mānend-i gül piyāle piyāle

-273-

VEYĪS EFENDĪ*

Veziñ: . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

- 69b 1 Nāmeñe baqmaduġına ol nigār-ı bī-vefā
Ey dil-i dīvāne benden bir qulāc kāġıd saña
- 2 Murġ-ı cāna dām idersen zülfüñ ammā qorqarın⁵⁶⁴
Bu tütumla öldürürsün sen beni ey meh-liqā

⁵⁶³ Mısranın vezni bozuktur.

* 69a., RZD (Topçu, 1997: 286).

* 69b., VD (Toksa, 1985: 188-189).

⁵⁶⁴ Qorqarın: qorqarım, VD.

- 3 Bezm-i meyde itdigün ikrârı işbât eyledüm
Oldı meclis şâhidi sâķī ile mutrib aña
- 4 Hâk-pây-i yâr olaldan ben ‘aceb hayretdeyüm
Gözüne girsem beni görmez raķīb-i nâ-sezâ
- 5 Nâle-i **Veysi**ye âheng olmağ istermiş gibi
Ġam degül diñlenmese gül-şende murğ-ı hoş-nevâ

-274-

[VEYSİ] VELEHŪ*

Vezi: - - ./ - - ./ - - ./ - -

- 1 Benden irişür nâle-i ya Rab göge her şeb
Ol mâhuñ irüşmez mi ola güşına ya Rab
- 2 Bağş eyleyemez küyuñ ile aţlâs-ı gerdün
Ey mâh-ı cihân yoğdur o biçârede kevkeb
- 3 Kaşumla müjemden yine hakkâk-ı mağabbet
Lü‘ lü-yi sirişküm deler almış ele mişķab
- 4 Çâh-ı zekānuñ üzre görüp ruğlaruñ oldı
Efgende çeh-i miñnete meh-pâre-i Nağşeb
- 5 Zerd olsa n’ola sine-i **Veysi** ki olupdur
Mecmu‘ â-yı fazl ü hünere cild-i müzehheb

-275-

[VEYSİ] VELEHŪ*

Vezi: . . - -/ . . - -/ . . - -/ . . -

- 70a** 1 Bî-sütün-ı ġamı bir âh-[i]le kıldum⁵⁶⁵ berbâd
Vârsun şîşesini başına çalsun Ferhâd

* 69b., VD (Toksa, 1985: 190).

* 70a., VD (Toksa, 1985: 191).

⁵⁶⁵ Kıldum: itdüm, VD.

- 2 Vehmi olmasa eger ğamze-i ħūn-rīzūnden
Böyle ħan dökmege boynumı ururdı cellād
- 3 Sedd-i İskender iseñ de şaħın ey şāh k'olur
Āh-1 mazlūm-1 güdāzende-i kūh-1 pūlād
- 4 'Āşık-1 ħaste-dilūñ biñde birin ħaşd itseñ
Tās-1 gerdūn ola mānende-i taşt-1 feşşād
- 5 **Veysi**'yā çıħmadı bir böyle girān-māy güher
Mevc-ħīz olalı deryā-yı güher-rīz-i murād
- 6 Şedef-i ħatırını vār-ise ħandān itdi
Raşħa-1 ħāme-i üstād zahīr-i isti' dād
- 7 O kerem-kār k'anuñ taḅ' -1 şafā baħşında
Luḫ ü iħsān-1 Ĥüdā dād u kerem māder-zād

-276-

[VEYSİ] VELEHŪ*

Vezi: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 'Āşık-1 miskini ṭurmaz çeşm-i cānān aħladur
Böyle ħalursa o kāfir çoħ Müselmān aħladur
- 2 Men' ider şirīn lebinden āh u efgānın alur
Tıfl-i cānı ol lebi şirīn her an aħladur
- 3 Şöyle ħālet var şadā-yı bā-şafāsında anuñ
Naħme itse ādemi ol yār-i ħoş-ħ'ān⁵⁶⁶ aħladur

* 70a., VD (Toksa, 1985: 192).

⁵⁶⁶ Ĥoş-ħ'ān: ħoş-sühān, VD.

- 4 Nāvek-i dil-dūz-ı ğamla dillerin pür-ḥūn ider
Ol ḥarāmī ğamzeler ʿ aşıqlara ḳan ağladur
- 5 Nālemüz kūyuñdan ayru itlerüñ yādınadur
Ādemi ğurbetde derd-i hicr-i yārān ağladur
- 6 **Veysi**'yā şād olma vaşl-ı yāre kim ʿ aşıqları
Zevḳ-ı vuşlat güldürürse derd-i hicrān ağladur

-277-

[VEYSİ] VELEHŪ*

Vezi: - - ./ - - ./ - - ./ - -

- 70b 1 Ḳaddüm ki senüñ ḳabza-ı ʿ ışḳuñda kemāndur
Āhumdur anuñ tīr zihī rişte-i cāndur
- 2 Her tīr-i belā kim irişür saña felekden
Şabr eyle gönül bu da geçer devr-i zamāndur
- 3 Feryād ki bir ğamzesi cellāda esīrüm
Ḥünī gözünen yidügi dil içdügi ḳandur
- 4 Bir şemʿ -i dil-ārādur o peykān-ı zer-endūd
Luţf eyle anı ḥāne-i cān u dile cāndur⁵⁶⁷
- 5 Mābeytümüzi⁵⁶⁸ faşl iden aʿ dā ile **Veysi**
Meydān-ı belāğatde bu gün tīğ-ı zebāndur

-278-

[VEYSİ] VELEHŪ*

Vezi: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Şanursun sen nihāl-i ḳaddüñ ola dil-peziñ ancak

* 70b., VD (Toksa, 1985: 195).

⁵⁶⁷ cāndur: yandur, VD.

⁵⁶⁸ mābeytümüzi: maʿ betümüzi, VD.

* 70b., VD (Toksa, 1985: 201).

Yüzüñ arduñ degül sineñde gâyet bî-naẓîr ancağ

2 Ağarmış merdüm-i dîde düketmiş nukre-i eşküm
Aña raḥm eyle sulṭānum ki pîr ancağ faķîr ancağ

3 Gedā-yı seng ü ḥāk āğıştesi gerdūna baş egmez
Esîr-i bend-i mey-ḥāne şeh-i şaḥîb-serîr ancağ

4 Emîr-i kāmurān olmasa kām alınsa⁵⁶⁹ dil-berden
O sulṭān-ı ser-āmed ḥayli ḥüb ammā emîr ancağ

5 Seni gördükde⁵⁷⁰ bildi maṭlab-ı a^c lâñı ey **Veysi**
Dil-i ^c aşık-nevâzı vâķıf-ı sırr-ı zâmîr ancağ

-279-

[VEYSİ] VELEHÛ*

Vezi: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

71a 1 Saña raḥm eylemezken ol ṭabîb-i nâz-perverdün
Dilâ uyduñ ulaşduñ aña hiç bilmez⁵⁷¹ nedür derdün

2 Güle gül-şende ey bülbül idersin bî-nevâlıklar
Sürür-ı meclis-i ^c işret şanursın nâle-i serdün

3 O mâhuñ bilmek isterseñ kemâl-i ḥüsnini ey çarḥ
Yanında zerre-i ser-geştedür mihr-i cihân-gerdün

4 Aña altun şanup meyl eyleye meh-pâreler şâyed
Dilâ rāh-ı fenâda pây-mâl it çehre-i zerdün

5 Kesād irmez metâ^c -ı nazma ey **Veysi** zamânında

⁵⁶⁹ Alınsa: alına, *VD*.

⁵⁷⁰ Gördükde: gördükçe, *VD*.

* 71a., *VD* (Toksa, 1985: 203).

⁵⁷¹ Bilmez: bilmem, *VD*.

Ĥüdāvend-i kerem-kār-ı civān-baĥt-ı civān-merdūñ

-280-

[VEYSİ] VELEHŪ*

Veziñ: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Müjeñdür bīşe-zārı ŧīr-i merdüm-gīrdür ğamzeñ
Anuñ-çün qanına erbāb-ı ˆıŧıkuñ sīrdür ğamzeñ
- 2 Ne mümkindür baqılmaq āfitāb-ı rŷy-ı dil-cŷña
Çekilmiş yāydur qaŧıñ atılmış tīrdür ğamzeñ
- 3 Ser-i zŷlfŷñ⁵⁷² ĥam-ender-ĥamdan⁵⁷³ aldı cān-ı bīmārı
ŧikārın ejder aĝzından qapar bir ŧīrdür [ĝamzeñ]
- 4 Gözŷñ cellād-ı bī-rahm-ı siyāset-gāh-ı miĥnetdür
Qaŧıñ ŧeŧŧīr-i tīz ŷ ŧuˆ le-i ŧeŧŧīrdür ğamzeñ
- 5 Dil-i Veysi ˆıtalum ˆās-ı pŷlād-ı sipihr olmuş
Geçer andan⁵⁷⁴ yine tīr-i qažā-te ˆŧīrdür ğamzeñ

-281-

[VEYSİ] VELEHŪ*

Veziñ: . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

- 71b**
- 1 ˆAlemler açdı ŧafā virdi yine revnaq-ı gül
Bāĝda ĝoncalar açıldı açılmadı ĝöñŷl
  - 2 ŧöyle mestŷm⁵⁷⁵ ki benŷm qulaĝıma girmedi ĥiç
ˆAlemler baĝrını deldi naĝamāt-ı bŷlbŷl⁵⁷⁶

* 71a., VD (Toksa, 1985: 204).

⁵⁷² Ser-i zŷlfŷñ: ser-i zŷlf-i, VD.

⁵⁷³ Ĥam-ender-ĥamdan: ĥŷm-ender-ĥŷmdan, VD.

⁵⁷⁴ Geçer andan: Ĥalāŧ olmaz, VD.

* 71b., VD (Toksa, 1985: 207-208).

⁵⁷⁵ Mestŷm: saĝ tem, VD.

⁵⁷⁶ Bu beyit VD'de 4. sıradadır.

- 3 Baña geldükçe olur mâye-i endüh ü kesel
İlleri pâdişeh-i  alem iden kâşe-i⁵⁷⁷ mül
- 4 Dâğ-ı ğam bend-i belâdur dem-i miñnetde baña
Âteşin çehre-i gül zülf-i siyâh-ı sünbül⁵⁷⁸
- 5 Demidür eyleye⁵⁷⁹ **Veysi**'ye  inâyet demidür
Şîr-merdân-ı Hudâ şâh-süvâr-ı düldül

-282-

[VEYSİ] VELEHÜ*

Vezi: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Cefâ me müresin luţfuñla berbâd eyle sulţânım
Yıkılmış gönlüm ihsânıñla âbâd eyle sulţânım
- 2 Unutma anı kim sen câm⁵⁸⁰ içüp ben kanlar ağlardım
Senüñle itdüğümüz demleri yâd eyle sulţânım
- 3 Kapuñda boynı bağılu bir günâh itmiş kuluñdur dil
Gerek öldür gerekse anı âzâd eyle sulţânım
- 4 Yeter nüş eyledüm zehr-i ğamı eyyâm-ı hüsnuñde
Şeh-i mülk-i melâhatsin⁵⁸¹ baña dâd eyle sulţânım
- 5 Çıkarma defterüñden **Veysi**'yi dîvânenüñ nâmın
Güzeller içre sende bir eyü ad eyle sulţânım

-283-

[VEYSİ] VELEHÜ*

⁵⁷⁷ kâşe-kâse, *VD*.

⁵⁷⁸ Bu beyit *VD*'de 2. sıradadır.

⁵⁷⁹ Eyleye: eylese, *VD*.

* 71b., *VD* (Toksa, 1985: 211).

⁵⁸⁰ câm: kan, *VD*.

⁵⁸¹ melâhatsin: melâhatde, *VD*.

* 72a., *VD* (Toksa, 1985: 218).

Veziin: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 72a 1 Devr-i ruḥuñda zāhir olaldan ḥaṭ-ı siyāh
Peyveste oldu mihr-i cihān-tāba dūd-ı āh
- 2 Ṭurmaz fūrūḡ-ı āteş-i ḥüsnüñ füzün ider
Ṭarf-ı ruḥuñda cünbiş-i şehperr-i şeb-külāh⁵⁸²
- 3 Şāha ḳul olmazın meh-i gerdūna baḳmazın
Sensüz gerekmez ey yüzi gül baña şāḡ u māh
- 4 ‘Uşşāḳ birbirine düşer görmese seni
Olur hemişe ḡybet-i şeh fitne-i sipāh⁵⁸³
- 5 Deryā-yı raḥmeti taşırır mevc-ḥıız ider
Seyl-āb-ı eşk-i nīm-şeb ü āh-ı şubḡ-gāḡ
- 6 Āh-ı şerer-feşānla Veysī benüm bu gün
Mülk-i fenāda Ḥüsrev-i zer-beft-i bār-gāḡ

-284-

[VEYSİ] VELEHÜ*

Veziin: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 1 Dīvāne çin-i ṭurre-i müşkīnūñe peri
Üftāde naḡl-i ḳaddūñe ḳalb-i şanavberi
- 2 ‘Uşşāḳ içinde gelsün o kim bāşdan geçe
Bendeñ efendi rāh-ı ḡamuñda ḳodum seri
- 3 A‘ dā söziyle zaḡm⁵⁸⁴-ı cefa⁵⁸⁵ urdı sineme

⁵⁸² Şehperr-i şeb-külāh: şehperr-i külāh, *VD*.

⁵⁸³ Bu beyitten sonra *VD*'de aşağıdaki şu beyit yer almaktadır:

5 Erbāb-ı ‘ışḳ āh-ı nedem çekse döymeye
Kemter şerār-ı āhına şad ḡırmen-i giyāh

* 72a., *VD* (Toksa, 1985: 222).

Eller yanında hâturuma irdi hânçeri

4 Meyhâne-i belâdaki rind-i bürehne-ser
Tâc-ı kûbâda⁵⁸⁶ virmeye bir köhne sâgarı

5 Veysî hât-ı siyâhla bu güfte-i laţîf
Oldı riyâz-ı ma^ç rifetüñ sünbül-i teri

-285-

EZ ĞAZELİYYÂT-I MEZÂKÎ EFENDÎ*

Veziñ: - . . -/- . -/- . . -/- . -

- 72b 1 Mâye-i ^ç ıyş u tarab rıtl-i girândur baña
Rıtl-i girân rûz ü şeb feyz-resândur baña
- 2 N'ola saña zâhidâ eylesesem iktidâ
Râh-nümâ-yı Hüdâ pîr-i muğândur baña⁵⁸⁷
- 3 Balsa zemîn⁵⁸⁸ inqılâb olsa felek rağne-yâb
Gerdiş-i câm-ı şarâb devr-i zamândur baña
- 4 Yekdem-i bezm-i sabûh mâ-ğaşal-ı ^ç ömr-i Nûh
Âfet-i ^ç ahd-i naşûh râhat-ı cândur baña⁵⁸⁹
- 5 Ol büt-i pîr-i künişt oldı **Mezâkî** sirişt
Kim dem-i ürd-i behişt bâğ-ı cinândur baña

⁵⁸⁴ Zağm: zağm, nüsha.

⁵⁸⁵ Zağm-ı cefâ: niçe zağm, *VD*.

⁵⁸⁶ kûbâda: kabağa, *VD*.

* 72b., *MD* (Mermer, 1991: 282).

⁵⁸⁷ Bu beyit *MD*'de 3. sırada yer almaktadır.

3 ^ç Âlemi ğam tıtsa da olsa cihân ğam-zede
Pây-ı hum-u mey-gede kehf-i emândur bana

⁵⁸⁸ zemîn: felek, *MD*.

⁵⁸⁹ Bu beyit *MD*'de 6. sırada yer almaktadır.

6 Ey gül-i ter gel beri al ele ol sâgarı
Kim mey-i cân-perveri rûh-ı revândur bana

[MEZĀĪ] VELEHŪ*

Vezi: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Sīne mihrūñle maḥabbet ḥān-ḳāhīdur baña
Şeb-çerāğ-ı ‘ ışk bir şem‘ -i İlahīdur baña⁵⁹⁰
- 2 Çāk çāk olsa n’ola böyle girībān-ı ŝekīb
Deşne-müjgān-ı zenān çeşm-i siyāhīdur baña
- 3 Bilmezem⁵⁹¹ ben ḥarf-i leb cünbān-ı ŝekve⁵⁹² n’eydügin
Zulm iden iqlīm-i ḥüsnüñ pādişāhīdur baña
- 4 Her ne cevr eylerse itsün kim telāfī-yi sitem
Şīve-perver bir nigāḥ-ı ‘ özr-ḥ‘āhīdur baña
- 5 Ey **Mezākī** gül gibi olsam küşāde-dil n’ola
Feyz-i luḫ-ı Ḥaḳḳ nesīm-i şubḥgāhīdur baña

[MEZĀĪ] VELEHŪ*

Vezi: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 73a** 1 Ḥayāli cilve ger dilde o şūḥ-ı dil-sitān gā’ib
Tılsım-ı fitne āmāde velī genc-i nihān gā’ib⁵⁹³

* 72b., D., MD (Mermer, 1991: 283).

⁵⁹⁰MD’de aşağıdaki şu beyit bulunmaktadır:

- 2 Var olan cānā ḥayāl-i ḥançer-i zehre ŝikāf
Ḥavz-ı bāğ-ı dilde bir perverde māhīdur bana, D.

⁵⁹¹ Bilmezem: Bilmezin, MD.

⁵⁹² Şevke: ŝekvā, MD.

* 73a., MD (Mermer, 1991: 293).

⁵⁹³MD’de 9 beyitlik gazelin 2. ve 3. beyitleri olarak geçmektedir:

- 2 Ne şayd eyler ‘ aceb naḥçīr-i cūyān-ı heves ŝimdi
Kemend-i ārzū-kūteh ol āhū-yı zamān gā’ib
- 3 Vişāl ümmīdin eyler çoḳ reh-i imkān-ı vuşlat yoḳ
Nümāyān ḳaşr-ı vālā-yı temennā nerdübān gā’ib

- 2 Temâşâ eyledüm dârü'ş-şifâyı kûy-ı cânânı
Hezârân mübtelâ hâzır tabīb-i mihrībân gâ'ib
- 3 Derûn-ı sîne mâlâmâl ğam-ı dil kûy-ı dil-berde
Misâfir-ḥâne pür-mihmân ve leykin mizbân gâ'ib⁵⁹⁴
- 4 ' Aceb vâdî-yi ḥayretdür beyâbân-ı maḥabbet kim
Fiġân-ı şad-ceres peydâ nişân-ı kârvân [gâ'ib⁵⁹⁵]
- 5 **Mezâkî** ğurbet illerde ğarīb aḥvâlimiz vardır
Zamâna nâ-müsâ' id âşinâ yok ḥanumân [gâ'ib]

-288-

[MEZÂKÎ] VELEHÛ*

Vezi: - - ./ - - ./ - - ./ - -

- 1 Ol câme-i yek-reng ḳad-i yâre münâsib
Bu cilveler ol şive-i reftâra münâsib⁵⁹⁶
- 2 Gıtmezse ḥayâli n'ola her laḥza gözümden⁵⁹⁷
Âġuş-ı nazâr şâhid-i dîdâra münâsib
- 3 Nevk-i müje vü⁵⁹⁸ çeşm-i siyâhuñ gibi cânâ

⁵⁹⁴ MD'de 9 beyitlik gazelin 6. beyti olarak geçmektedir:

- 6 Girân-bâr-ı metâ' -ı nâ-şabûridur gönül ammâ
Kilîd-i ṭâḳat-i ḳufl-i der-i âh u fiġân gâ'ib

⁵⁹⁵ MD'de 9 beyitlik gazelin 8. beyti olarak geçmektedir:

- 8 Anı ḥâk-i şehidân-ı muḥabbetde bulur yârân
Olursa meşhed-i Ḳays-ı belâ-keş bir zamân gâ'ib

* 73a., MD (Mermer, 1991: 295).

⁵⁹⁶ MD'de 9 beyitlik gazelin sırasıyla 2. ve 3. beyitleri olarak geçmektedir.

- 2 Dil-düz ise çok böyle n'ola şest-i girişme
Tîr-i müje ebrû-yı kemân-dâra münâsib
- 3 Gör ğurfe-yi minâ-yı ḥabâb-ı mey-i nâbı
Ol ḳaşr-ı ṭarab-ḥâne-yi ḥammâra münâsib

⁵⁹⁷ Gözümden: gözinden, MD.

Sūzen mi olur zaḥm-ı dil-i zāra münāsib

4 Ol ḥaṇṇer-i müjgān ü kemend-i ser-i kākül
Ol ğamze-i fettān gibi ʿ ayyāra münāsib⁵⁹⁹

5 Bu gül-şen-i deh-rūze-i fānīde **Mezākī**
Bir ğonca mi var ğuşe-i destāra münāsib

-289-

[MEZĀKĪ] VELEHŪ*

Vezi: - - ./- . - ./- - - ./- . -

73b 1 Ben mest ü cān mest ü ğöñül şubḥ u şām mest
Yoğdur felekde bencileyin bir müdām mest⁶⁰⁰

2 Mestāne cilvelerle ider ʿ ālemi ḥarāb
Reftāra gelse nāzla ol ḥoş-ḥırām [mest]

3 Pest ü bülend ʿ ālemi farğ eylemez nedür
Şaff-ı niʿ āl ü rifʿ at-i şadr-ı maḳām mest⁶⁰¹

⁵⁹⁸ Müje vü: müje-i çeşm-i siyāhuñ, *MD*.

⁵⁹⁹ *MD*'de aşağıdaki iki beyit daha mevcuttur:

7 Şad-pāre kim itmezdi meger atlas-ı çarḥı
Olsaydı ḳad-i dil-bere bir pāre münāsib

8 Bir sāḳī-yi gül-çehre ile bādeden özge
Bir nesne mi var seyr-i çemen-zāra münāsib, *D*.

* 73b., *MD* (Mermer, 1991: 301).

⁶⁰⁰ *MD*'de 2. beyit aşağıdaki gibidir:

2 Olsa n'ola mecālis-i erbāb-ı ʿ ışḳda
Deryūze-kār-ı cürʿ a-yı ke ʿ sü'l-kirām mest

⁶⁰¹ *MD*'de 5., 6. ve 7. beyit aşağıdaki gibidir:

5 Evvel zebāne ḥ ʿ āhiş-i vuşlat gelür hemān
Mestāne itse dil-bere ʿ arz-ı merām mest

6 Vāreste-yi tekellüf-i būd u nebūddur
Bilmez nedür felkde ğam-ı neng ü nām mest

7 Ser-germī-yi neşāt ile Cemşid-i vaḳt olur
Alduḳça deste cām-ı mey-i lāle-fām mest

- 4 Resm-i kadīm-i ehl-i ħarābāt böyledür
İtse ‘aceb mi birbirine ihtirām mest
- 5 Rıtl-ı girān-ı çarĥla def‘ -i ĥumār ider
Olmaz **Mezākī** bencileyin bir be-nām mest

-290-

[MEZĀKĪ] VELEHŪ*

Vezi: - - ./ - - ./ - - ./ - -

- 1 Ey ber-zede dāmān-ı şad āşüb-ı kıyāmet
Aĥsentü zihī fitne-i ser-küb-ı kıyāmet⁶⁰²
- 2 Olsañ n’ola bu kāmēt-i mevzūnla cānā
Raġbet-şiken-i cilve-i merġüb-ı kıyāmet⁶⁰³
- 3 Kırķum bu ki maĥşerde de üftādeñ olurlar
Nāmūs-ı keşān-ı reviş-i ĥüb-ı kıyāmet
- 4 Ferdāda görüp kāmētüñi pāyiñe düşsem
Olmaz dil-i sevdā-zede maĥbüb-ı kıyāmet
- 5 Hem-düş-ı livā-yı kad-i tūbā şıfatuñdur
Ĥāşā ki **Mezākī** ola maġlūb-ı kıyāmet

-291-

[MEZĀKĪ] VELEHŪ*

---

* 73b., MD (Mermer, 1991: 303).

⁶⁰²MD’de 2. beyit aşığıdaki gibidir:

- 2 Ey serv-i revān gūy-ı revān olsa revādur
Çevgān-ı ser-i kākülüne top-ı kıyāmet

⁶⁰³MD’de 4. beyit aşığıdaki gibidir:

- 4 Reftār degül zımn-ı ĥırāmuñda ‘ayāndur
Şad-kā’ ide-yi maĥşer ü üslūb-ı kıyāmet

* 74a., MD (Mermer, 1991: 313).

Veziin: . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

- 74a 1 H̄am-ı z̄ülf̄ünde idüp c̄ān dile dil c̄āna ḥased
Eyledi birbirine ol iki hem-ḥāne ḥased
- 2 Genc-i fir̄katde ḥayāl̄üñ olıcaḫ cilve f̄ürüş
D̄ide eyler dile dil d̄ide-i giryāna ḥased⁶⁰⁴
- 3 Ruḥlaruñ böyle ziyā-küster iken eylemezüz
Ne meh-i bedr ü ne ḥod mihr-i dıraḥşāna [ḥased]
- 4 Nev-res̄ide ḥaṭ-ile la^ç l-i lebüñ seyr ideli
Kim ider H̄ızr ile ser-çeşme-i ḥayvāna ḥased⁶⁰⁵
- 5 Şevḫle mu^ç cize-perdāz-ı maḫāl oldı yine
Ṭūt̄-yi ṭab^ç -ı Mezāḫī-yi süḥan-dāna ḥased

-292-

[MEZĀḪĪ] VELEHŪ*

Veziin: . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

- 1 Ne cennet-ḥūr̄şin rıdvān-ma^ç āş-ı şoḥbetüñ [kimdür]
Kimüñ manz̄ürısın nezzāre-pāş-ı ṭal^ç atüñ kimdür
- 2 Girībān çāk olup bāğ-ı ser-i küyuñda b̄i-pervā
Küşāde-ḥāṭır-ı feyz-i nesīm-i ruḥşatuñ kimdür
- 3 Kimüñle leb-be-leb s̄ine-be-s̄ine olduḡuñ bilsem
^ç Aceb bāl̄in-ṭırāz⁶⁰⁶-ı cāme-ḥ^çāb-ı vuşlatuñ kimdür

⁶⁰⁴ MD'de 3. beyit aşığıdaki gibidir:

3 İstese bende çeker gerden-i r̄üḥü'l-kudsī
Ġamzeñ itse yiridür z̄ülf-i perişāna ḥased

⁶⁰⁵ MD'de 6. beyit aşığıdaki gibidir:

6 İrdi dāmāna daḫi çāk-i girībān ammā
Yine dāmānum ider çāk-i girībāna ḥased

* 74a., MD (Mermer, 1991: 315).

⁶⁰⁶ ṭırāz: ṭarz, MD.

4 Kimi hür ü perî-peyker kimi rûh-ı muşavverdür
Miyân-ı müdde' ada vâkıf-ı mâhiyyetün [kimdür]

5 **Mezâkı** şu' le-i âhuñ cihâni ser-te-ser yakdı
Bu deñlü 'âkıbet⁶⁰⁷ sūz-ı dil-i bî-ṭakatün [kimdür]

-293-

[MEZÂKÎ] VELEHÛ*

Vezin: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

74b 1 Ne bezmün şâhısın hürrem-dil-i cām-ı Cemün kimdür
Kimün dil-h'âhısın bezm-i şafâda hem-demün kimdür

2 Kimün ğam-hânesin pür-şevk idersin mihr-i rüyuñla
Şeref-yâb-ı zemîn-būs-ı hümâyun-mağdemün kimdür

3 Seni kim görse 'âlemde olur âhîr giriftârün
Meger vâreste-i bend-i dü-zülf-i pür-ḥamuñ kimdür

4 Fiğân kim dūd-ı âhuñdan 'ayândur âteş-i 'ışkuñ
'Aceb hoş-bü meşâmm-ı gül-ruḥ-ı ğonca-femün [kimdür⁶⁰⁸]

5 Senünle rû-be-rû sîne-be-sîne câme-h'âb içre
Gice tâ şubḥ-dem dâmen-keş-i pîrâhenün kimdür⁶⁰⁹

6 **2Mişâl-i ḥalka-ı der ḫaldı dil birün-ı meclisde**
Nazar sūz-ı temâşâ-yı derün-ı revzenün [kimdür⁶¹⁰]

7 **Mezâkı** dūd-ı âhuñdan 'ayândur âteş-i 'ışkuñ

⁶⁰⁷ 'âkıbet: 'âfiyet, *MD*.

* 74b., *MD* (Mermer, 1991: 316).

⁶⁰⁸ Aynı beyit divanda 6. beyitte geçmektedir.

⁶⁰⁹ Bu beyte, *MD*'de aynı vezin, aynı ölçü ve aynı kafiye ile yazılmış başka bir gazelde rastlanmıştır. Bu durumu, mecmuanın derleyicisi derkenar kısmında belirtmiştir.

⁶¹⁰ Bu beyte, *MD*'de aynı vezin, aynı ölçü ve aynı kafiye ile yazılmış başka bir gazelde rastlanmıştır. Bu durumu, mecmuanın derleyicisi derkenar kısmında belirtmiştir.

Bu deñlü hānumān-süz-ı derūn-ı pür-ğamuñ kimdür

Derkenār

Bu iki beyt sehv ile taħrīr olunmuşdur egerçi güftār-ı Mezāķīdür ammā ğayrı ğazelinde zamm olmuş nüshā-yı saķīme tālī⁶ olup bilā mülāhaza taħrīr olundu

-294-

[MEZĀĶĪ] VELEHŪ*

Vezin: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Ne mümkün seyr-i bāĝ ey Yūsuf-ı gül-pīrehen sensüz
Olur ‘ iřret-serā-yı gül-sitān beytū’l-ħazen sensüz
- 2 Eger bāĝ-ı cinān ü zıll-ı tūbā olsa sultānum
Gerekmez seyr-i gül-şen sāye-i serv-i ğemen sensüz
- 3 Eser bād-ı řabā ammā meřām-efrüz-ı cān olmaz
řemīm-i sünbül ü ‘ itr-ı gül ü bŷy-ı semen sensüz
- 4 Ne reng ü bŷ virür bezm-i temennā-yı dil-i zāra
Cemāl-i řāhid-i naħl ü⁶¹¹ gül-i ğonca-dehen sensüz⁶¹²
- 5 **Mezāķī** ‘ andelīb-i ravza-zād-ı Rŷm ’dur ammā
Gelür mi ħātırā şimden-gerü zevķ-i vaşan [sensüz]

-295-

[MEZĀĶĪ] VELEHŪ*

Vezin: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 75a** 1 Dizilmiş zīr-i ebrŷsında müjĝān-ı siyeh şaf şaf
Kemān ber-dŷ olup şurmuş kemīn-gehde sipeh şaf şaf

* 74b., MD (Mermer, 1991: 394).

⁶¹¹ Naħl ü gül: naħl-i gül, MD.

⁶¹² MD’de 5. ve 6. beyitler sırasıyla ařaĝıdaki gibidir:

- 5 Ğazāl-i mihr olursa her biri mey eylemez ‘ ařıķ
Ser-ā-ser lāle-zār olsa pür-āhŷ-yı Ħuten sensüz
- 6 Bu ğŷn ‘ uřřāķ-ı řeydā yārsuz ‘ azm-i kenār itmez
Ne bŷlbŷl ğoncasuz gül-ĝeřt-i bāĝ eyler ne ben sensüz, D.

* 75a., MD (Mermer, 1991: 429).

- 2 Temâşâ itmege ol şeh-süvâr-ı eşheb-i nâzı
Pür olmuş ‘ âşık-ı hayrânla etrâf-ı reh şaf şaf⁶¹³
- 3 N’ola hûn-ı şehîdân-ı maḥabbet tutsa dāmānı⁶¹⁴
Kırar ‘ uşşâkı tîğ-ı nâz-ile ol keç-küleḥ şaf şaf
- 4 Görüp ol şâḥ-ı ḥüsni ḥayli ḥübânda kıyâs itdüm
Müretteb-leşger-i encümle gerd-â-gerd-i meh şaf şaf
- 5 **Mezâkı** lenger-i ümmîde zevrak-bend-i sıdık ancak
Ne ğam gelse dökülse mevc-i ‘ ummân-ı güneḥ şaf şaf

-296-

[MEZÂKÎ] VELEHÛ*

Vezi: - - ./ - - ./ - - ./ - -

- 1 Şevkiyle gönül seyr-i ruḥ-ı yârda kalduñ
Âyîne gibi mevkıf-ı dîdârda kalduñ
- 2 Ey âh-ı ḥazîn⁶¹⁵ bu kere za‘ f-ı nefes-[i]le
Dâğ-ı dil olup sine-i efkârda kalduñ
- 3 Yok ruḥşat-ı nazzâre ruḥ-ı dil-bere ḥayfâ
Ey ḥakḥ nazar-ı dîde-i hûn-bârda kalduñ
- 4 Ey dil irişüp şâm-ı ğam ü sâğar-ı mey yok
Bî-şem⁶¹⁶ ü tarab böyle şeb-i târda [kalduñ⁶¹⁷]

⁶¹³MD’de 3. beyit aşağıdaki gibidir:

3 Henüz ‘ âşıkların gözden geçürmekde velî bilmez
Ne kanlar dökdüğün ol nergis-i hûnî-nigeh şaf şaf

⁶¹⁴dāmānı: meydānı, *MD*.

* 75a., MD (Mermer, 1991: 436).

⁶¹⁵Ḥazîn: ḥazān, *MD*.

5 Düşdün heves-i zülf-i girih-gîre **Mezâkî**
Âzâde iken ' uqde-i efkârda qaldun

-297-

[MEZÂKÎ] VELEHÛ*

Vezi: - . . -/. - . -/- . . -/. - . -

- 75b** 1 Oldı fūrūġ-ı hūsle ġurre-i āb ü tāb ġül
Eylese bülbüle n'ola nāzla şad-^ç itāb ġül
- 2 Teng-dehān-ı dil-bere bulmaya bir nazır eger
Ġonçe-i bāġı ser-be-ser eylese intiġāb ġül
- 3 Böyle kemāl-i hūsle ġördi cemāl-i dil-beri
Oldı ġülüvvi-şermle ġarq-ı hūy-ı ġicāb [ġül⁶¹⁸]
- 4 ^ç Aks-i cemāl-i yār-ile oldı ziyāde pertevi
İtse ^ç aceb mi hūsle ta^ç na-i āfitāb ġül⁶¹⁹
- 5 Gevher-i nazmuña senün virmege revnaq⁶²⁰ ü niżām
Oldı Mezâkî şevkle rişte-keş-i cevāb [ġül]

⁶¹⁶ Bî-şem^ç ü tarab: bî-şem^ç -i tarab, *MD*.

⁶¹⁷ *MD*'de 5. ve 6. beyitler aşıġıdaki gibidir:

5 Ey rind-i cihān-bî-ġodî-yi ^ç ışq-ı mübārek
Mestāne düşüp ġāne-yi ġammārda qaldun

6 Ey murġ-ı çemen sende nedür sūz-ı maġabbet
Kül-ġan var iken ġūşe-yi ġül-zārda qaldun, *D*.

* 75b.

⁶¹⁸ *MD*'de 4. beyit aşıġıdaki gibidir:

4 ^ç Ārızı üzre dil-berün n'eyler o ġaġt-ı ^ç anberin
Ġül-şen içinde eylemez rüyına hiç niġāb ġül

⁶¹⁹ *MD*'de 6. beyit aşıġıdaki gibidir:

6 Nāle-yi bülbüli birez ġuş iderdi lā-cerem
Bezm-i çemende olmasa mest-i şarāb-ı nāb ġül

⁶²⁰ Revnaq ü niżām: revnaq-ı niżām, *MD*.

[MEZĀĪ] VELEHŪ*

Vezin: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 ' Işkı bilmezdim eger deryā gibi cūş itmesem
Añlamazdum neşve-i cām-ı meyi nūş itmesem⁶²¹
- 2 Böyle olmazdum hele vāreste-i kıyd-ı melāl
Bāde-i ' ışk-ile kendüm mest-i med-hūş [itmesem⁶²²]
- 3 Kim görürdi hāne-berdūş-ı ğam-ı ' ışk olduğum
Halka-ı tecrīdi ğūş-ı cāna menğūş itmesem
- 4 Kim dimezdi lāle-i bāĝ-ı maḥabbetdür meger
Rūy-ı dāĝ-ı sīnemi böyle semen-pūş [itmesem]
- 5 Söyleşilmezdi **Mezāī** ḥod-sitālarla eger
Sürme⁶²³-i āvāze-i nazmumla ḥāmūş itmesem

[MEZĀĪ] VELEHŪ*

Vezin: . - - -/ . - - -/ . - - -/ . - - -

- 76a 1 Yine ol lāle-ḥad⁶²⁴ kıadd-i ḥırām engīz göstereşün
Kıyāmetler kıoparsun şūr-ı rest-ā-ḥīz [göstereşün]

* 75b., MD (Mermer, 1991: 469).

⁶²¹ MD'de 2. beyit aşıĝıdaki gibidir:

- 2 Kim bilürdi zūr-ı bāzū-yı maḥabbet n'eydüĝin
Kūh-ı Kıaf-ı miḥnet-i hicrānı ber-dūş itmesem, D.

⁶²² MD'de 4. beyit aşıĝıdaki gibidir:

- 4 Cānā kār eylerdi zehr-āb-ı ğülüsüz-ı firāk
Şevk-i vuşlatla ğam-ı hicri ferāmuş itmesem

⁶²³ Sürme: şadme, MD.

* 76a., MD (Mermer, 1991: 506).

⁶²⁴ Ḥad: ḥaṭṭ, MD.

- 2 Ne anlar dkdüğün eşm-i siyeh-mesti olur zahir
Hele amze gibi bir ançer-i ser-tiz gstersün⁶²⁵
- 3 Gelüp ol amet-i bl-yile reftra gl-şende
Seh addler iinde cilve-i temyiz gstersün
- 4 Teh-cm-ı hell-i skz-yi gerdmı kim n'eyler
Felek ehl-i dile bir sgar-ı leb-riz gstersün⁶²⁶
- 5 **Mezk** vaşf idüp kilik-i leafetle leb-i yri
Yine bg-ı shanda onca-i nev-iz gstersün

-300-

[MEZK] VELEH*

Vezi: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Şunar bir cm-ı meml bi teh peymneden şra
Dner vefk-i murd zre felek amm neden şra
- 2 Bu meclisde gl-y şhne-i amdan kim aqlardı
Eger andn olaydk girye-i mestneden şra
- 3 Ged şeklinde şh-ı mlk-i tecrid olmak isterse
Nemed-pş-ı ferg ol il'at-i şhneden [şra⁶²⁷]
- 4 Tyup zevk-i arbat ele cm-ı şarb alsa
Ayak başmazdı zhid mescide mey-neden şra⁶²⁸

⁶²⁵MD'de 3. beyit aşağıdaki gibidir:

- 3 Yine meydn-ı istiqnda ' uşşka neler eyler
Semend-i nza ol fet hele mehmiz gstersün

⁶²⁶MD'de 6. beyit aşağıdaki gibidir:

- 6 Siyeh-mest eylesn rindm cm-ı lle-reng-i mey
Yine gl-gn-ı bde cilve-yi şeb-riz gstersn

* 76a., MD (Mermer, 1991: 518).

⁶²⁷MD'de 3. ve 4. beyitler yer değiştirmiştir.

5 Felek ħar-mühre-i güftâr-ı a' dâya kulağ tutmaz
Mezâkî gevher-i nazmuñ gibi dür-dânededen soñra

-301-

[MEZÂKÎ] VELEHÛ*

Veziñ: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 76b 1 Gönül kaldı meded bir yerde vü cānāne bir yerde
O şem' -i pür-ziyā bir yerde vü pervāne bir yerde
- 2 Ĥayālî dīdede fikri gönülde ol perî-zāduñ
Şadef bir yerde vü ol güher-i yek-dāne bir yerde⁶²⁹
- 3 Tecellî-yi cemāl-i ' ışğ her yerde fūrüzāndur
Egerçi Ka' be bir yerde olur büt-ĥāne [bir yerde]
- 4 Ser-i zülfin ümīd eyler gönül bu dār-ı ğurbetde
' Acebdür silsile bir yerde vü dīvāne [bir yerde⁶³⁰]
- 5 **Mezâkî** dest-res bulmağ ne mümkün gevher-i vaşla
O genc-i nāz bir yerde nihān vīrāne [bir yerde]

-302-

---

⁶²⁸ MD'de 5. ve 6. beyitler aşığıdaki gibidir:

5 Nice memnūn olur genc-i güherle ehl-i dil andan
Bu deñlü renc-i bāzū kāvīş-i vīrānededen soñra

6 Anı bī-reng idüp yazmış beni bir ħurfe şüretde
Yazanlar peykerüm Mecnūn gibi dīvānededen soñra

* 76b., MD (Mermer, 1991: 526.-527).

⁶²⁹ MD'de 3. beyit aşığıdaki gibidir:

3 Gönül mest olmada yād-ı şarāb-ı la' l-i dil-berle
Mey-i ĥatır-küşā bir yirde vü mestāne bir yirde, D.

⁶³⁰ MD'de 6. beyit aşığıdaki gibidir:

6 Başılmış şaĥn-ı mey-ĥāne yine vīrān olup kalmış
Şikest olmuş sebū bir yirde vü peymāne bir yirde, D.

[MEZĀKĪ] VELEHŪ*

Vezin: - - ./ - - ./ - - ./ - -

- 1 Hatt geldi büt-i perde-niṣinüm yüze çıkdı
Şām irdi meh-i Zühre-cebīnüm yüze çıkdı
- 2 Hattın görelî girye-i ḥasret ider oldum
Hūn-āb-ı ğam-ı kalb-i ḥazīnüm yüze çıkdı
- 3 Hattı gelicek rāz-ı derūn oldı hüveydā
Maḥfī⁶³¹ ḥaber-i sırr-ı kemīnüm yüze çıkdı
- 4 Ser-germī-yi ālām-ı ḥaṭ-ı yār-ile şimdi
Güstāḥ olup āh u enīnüm⁶³² yüze çıkdı
- 5 Āġāz ideli vaşf-ı ḥaṭ-ı yāre **Mezākī**
Böyle ğazel-i tāze-zemīnüm yüze çıkdı

-303-

‘UBEYDĪ*

vezin: . - - -/ . - - -/ . - - -/ . - - -

- 77a
- 1 Şararmış sīnede seyr eyle ‘aks-i zūlf-i cānānı
Ger altun tepsi içre görmedünse şāh-ı mārānı⁶³³
  - 2 Yılan ḥalka olurmuş günde yatsa bu sebebdendür
Girih-ġir olduġı rüyında⁶³⁴ zūlf-i ‘anber-efşānı
  - 3 Yine ef‘ī-yi zūlf-i pīç-pīçin aġzına almış
Tabībüm var-ise tiryāk-ı fārūka kıatar anı

* 76b., MD (Mermer, 1991: 557).

⁶³¹ Maḥfī: maḥfī, MD.

⁶³² Enīnüm: emīnüm, MD.

* 77a., UD (Arslan, 2013: 535-536).

⁶³³ Şāh-ı mārānı: māh-ı tābānı, UD.

⁶³⁴ Rüyında: yüzinde, UD.

- 4 Eger tiryāk-ı fārūq-ı lebinden olmasa bī-hūş⁶³⁵
Uzanup yatmaz idi ef̄ f̄-yi zülfi perīşānı
- 5 ‘Ubeydī̄ qorqaram⁶³⁶ zülfi raq̄ibe⁶³⁷ göstere rüyın⁶³⁸
Ki şeytāna yılan gösterdi derler bāğ-ı rıdvānı

-304-

FAZLĪ*

Vezin: - . . -/ . - . -/ . . -/ . - . -

- 1 Sen bu kemāl-i hūsnle mihr-i felek misin nesin
Nev^c-i beşerde görmedüm⁶³⁹ yoḥsa melek misin nesin
- 2 Gözlerüm içre oynayan sen misin ey gözüm müdām⁶⁴⁰
Bilsem iki gözümdesin yoḥsa bebek misin nesin⁶⁴¹
- 3 Qıṭb-ı murādum üzresin⁶⁴² dönemedüñ yıqıl yıqıl
Ey başum üzre devr iden çarḥ-ı felek misin nesin⁶⁴³
- 4 Dünya ğamın ‘alef gibi gel yime ‘işret it dirin
Hiç kulaq kabartmaduñ şūfī⁷eşek misin nesin
- 5 Lezzetini kelāmumuñ⁶⁴⁴ ehl-i mezāk olan bilür
Yoḥsa be Fazlī⁷sözde sen kân-ı nemek misin nesin

⁶³⁵ Bī-hūş: bī-ḥod, *UD*.

⁶³⁶ Qorqaram: qorqarın, *UD*.

⁶³⁷ Raq̄ibe: ‘adūya, *UD*.

⁶³⁸ Rüyın: yüzün, *UD*.

* 77a., *KFD* (Özkat, 2005: 362).

⁶³⁹ Görmedüm: görmedük, *KFD*.

⁶⁴⁰ Gözlerüm içre oynayan sen misin ey gözüm müdām: Gözlerüm içre oynayan sensin iki gözüm benüm, *KFD*.

⁶⁴¹ Bu beyit *KFD*’de 3. sırada yer almaktadır.

⁶⁴² üzresin: üstine, *KFD*.

⁶⁴³ Bu beyit *KFD*’de 2. sırada yer almaktadır.

⁶⁴⁴ kelāmumuñ: kelāmuñuñ, *KFD*.

NEŞĀTĪ*

Vezin: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 77b 1 Dil pāre pāre zaḥmla pürdür derūnumuz
Şāhid degül mi gözden aḳan cūy-ı hūnumuz
- 2 Biz kim mişāl-i şīşe-i mey pāk-meşrebiz
Birdür bizüm hemīşe⁶⁴⁵ derūn u birūnumuz⁶⁴⁶
- 3 Biñ ‘aḳl⁶⁴⁷ Bu-‘ Alī varamaz ḳaşd-ı remzine
Bir nükte açsa sırr-ı ḥikemden cünūnumuz
- 4 Ḥayretle ıztırāb ta‘ āḳḳubda bir birin
Farḳ olmasa n’ola ḥarekāt ü sükūnumuz
- 5 Biz bir gürūh-ı bu’l-‘ acebüz kim Neşātiyā
Şīr-i felekle pençeleşür eñ zebūnumuz

[NEŞĀTĪ] VELEHŪ*

Vezin: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 1 Ey bezm-i şevḳe muṭrıb-ı ferruḥ-dem-i neşāt
Şal gūş [u] hūşa naḡme-i zīr u bem-i neşāt
- 2 Baḳduḳca ḥaṭṭ-ı yāre gönül şevḳ-yāb olur
Ḥālet-fezā zihī çemen-i hürrem-i neşāt
- 3 Yok şīşe-i ḳabülde bir ḡonca-i dile

* 77b., ND (Kaplan, 1996: 119).

⁶⁴⁵ Birdür bizüm hemīşe: Birdür hemīşe bizüm, ND/ ND’deki haliyle mısra vezne uymamaktadır.

⁶⁴⁶ Bīrūn: birūn, nüsha

⁶⁴⁷ ‘aḳl: ‘aḳlı, ND.

* 77b., ND (Kaplan, 1996: 125).

Her bergi olsa bir güher-i şeb-nem-i neşât

4 Olmaz mı mülk-i dilde Süleymânlık eylemek
Girmez kalur mı destimüze hâtem-i neşât

5 Dil zevk-i vaşlı tuymadı bîm-i firâkdan
Hayfâ ki geçdi gamla Neşâti dem-i neşât

-307-

[NEŞÂTÎ] VELEHÛ*

Vezin: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 78a 1 Ciger kınyyla itmiş şöyle rengin lânesin bülbül
Ki gâhî gül şanup egler dil-i divânesin bülbül
- 2 Şunarken bir tolu peymâne her gül bezm-i gülşende
Niçe zabt eylesün ya nâle-i mestânesin bülbül
- 3 Semender-meşreb olmak şu' le-nüş olmak gerek ' aşık
' Aceb mi eylese dâ'im şererden dânesin bülbül
- 4 Şarâb-ı bezmgâh-ı hasretün hûn-âbe-i dildür
N'ola eylerse dâ'im şu' leden peymânesin [bülbül]
- 5 Boyanmış hûn-ı nâbe⁶⁴⁸ tâb düşmüş verd-i ra' nâdan⁶⁴⁹
Şanur fânüs-ı âl olmuş Neşâti lânesin [bülbül]

-308-

[NEŞÂTÎ] VELEHÛ*

Vezin: . . - - / . . - - / . . - - / . . - -

- 1 Gitdiñ ammâ [ki] koduñ hasret-ile cânı bile
İstemem sensüz olan şöhet-i yârânı bile

* 78a., ND (Kaplan, 1996: 133).

⁶⁴⁸ Hûn-ı nâbe: hûn-ı dilden, ND.

⁶⁴⁹ ra' nâdan: ra' nâya, ND.

* 78a., ND (Kaplan, 1996: 156).

2 Devr-i meclis baña girdâb-ı belâdur sensüz
Mey-i zehr-âb-ı sitem sâgar-ı gerdâni bile

3 Bâga sensüz baqamam çeşmüme âteş görünür
Gül-i hândâni degül serv-i hırâmâmı [bile]

4 Sîneden derd-ile bir âh ideyin kim dönsün
‘ Aksine çarh-ı felek mihr-i dıraşşanı bile

5 Hâr-ı firkatle Neşâtî-i hazînüñ vâ-ğayf
Dâmen-i ülfeti çâk oldı girîbânı bile

-309-

ṬIFLÎ*

Veziñ: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

78b 1 Benim ‘ aşık ki güft ü güyum efsün-ı maḥabbetdür
Zebânüm zaḥme-i evtâr qanün-ı maḥabbetdür

2 Egerçi mestüm ammâ mest-i şahbâ-yı tecellâyum
Gönül dîvânedür ammâ ki mecnün-ı maḥabbetdür

3 O da câm-ı tecellî cür‘ asından fezyâyb olmış
Nihâl-i erguvândan cüş iden hün-ı maḥabbetdür

4 Anuñ būs-ı lebidür ibtidâ-yı keyf-i cân-baḥşı
Ṭabîbüm va‘ de-i vaşluñ ki ma‘ cün-ı maḥabbetdür

5 Hemân sen ‘ ışkla Ṭiflî gibi mümtâz-ı aqrân ol
Gönül ol şeh-levend-i nâz-ı meftün-ı [maḥabbetdür]

-310-

[ṬIFLÎ] VELEHÛ*

* 78b.

Veziin: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Göñül olmadı abdālān-ı ‘ ıŝkuñ rind-i āgāhı
Fitil-i dāğ-ı ħurŝid itmeyince şu‘ le-i āhı
- 2 Ser-ā-pā olsa seng-i kehribārın ħāne-i baĥtum
Yine cezb eylemezdi iñlerin za‘ fıyla bir gāhı
- 3 Benān-ı ye‘ sini ālūde itmez merd-i müstağnī
Pür olsa şehd-i āmāliyle çarĥuñ kāse-i māhı
- 4 Teğāfülden eger ĥālī bulaydı meclis-i nāzı
Diriğ itmezdi ol mihr ü nigāh-ı luĥfunı gāhı
- 5 Rızā-yı ‘ ıŝk-[i]le maĥbūs olan üftādenüñ ŝimdi
İder ħurŝide ta‘ ne **Tıfli**’yā seng-i ser-i çāhı

-311-

NEF‘ İ*

Veziin: . . - - / . . - - / . . - - / . . - -

- 79a**
- 1 Eşk-ile ŝinedeki ŝerĥayı nem-nāk iderüz
‘ Āŝıkuz mihr ü maĥabbet yolunu pāk iderüz
  - 2 Kendümüzden ne kadar bī-ĥaber itse bizi ‘ ışk
Ol kadar zevk-i ĥam-ı firĥati idrāk iderüz
  - 3 Çekmesün diyü ta‘ ab girmede peykānı dile
Tirüñe karşı turup ŝinemizi çāk iderüz
  - 4 Yine sen istediğün yerde gezersin güzelim
Cismimiz yok yere yoluñda hemāñ ĥāk iderüz

* 78b.

* 79a., NFD (Akkuş, 2018: 56. G)..

- 5 Nazmumuzla n'ola kılsağ ğamı şevka tebdîl
Zehri ey **Nef'î** biz efsünla tiryâk [iderüz]

-312-

[NEF'Î] VELEHÛ*

Vezi: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 O şeh cān u dile raḥm eyleyüp dād itdügin görsek
Bir iki zār u nā-şādı felek şād itdügin görsek
- 2 Göñül ma' muresin cevr-ile virān itdi ol zālīm
Gelüp inşāfa bir gün yine ābād itdügin görsek
- 3 ul itdi 'āleme reftārına ol serv-i āzādum
Ne var bir bendesin luḥfundan āzād itdügin görsek
- 4 Niçe biñ ḥāñumānı bāda virmiş bir felekdür bu
Anı āhıyla bir 'āşık da berbād itdügin görsek
- 5 Ne mazmūnlar ne vādīler bulur seyr eyleseñ **Nef'î**
Yine bir tarz-ı ḥaş ü tāze icād itdügin görsek

-313-

ĀLĪ*

Vezi: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 79b 1 N'ola ḥāmūş olursa ğamze-i dil-cūy-ı istiğnā
Sūḥan-pāş-ı tegāfūl kūşe-i ebrū-yı istiğnā
- 2 Ezelden ḥāne-zād-ı Yūsufistān-ı melāḥatdür
' Aceb mi cilvegāh-ı nāz olursa kūy-ı istiğnā

* 79a., NFD (Akkuş, 2018: 76. G.).

* 79b., AD (Arikoğlu, 1999: 112).

- 3 Dile ŧemŧir-i ğamze eylesün mi anı kim eyler
Nigāh-ı   iŧve-i  eŧm-i teğāfül hūy-ı istiĝnā
- 4 O gül-ŧenden⁶⁵⁰ ni e g l- in-i  mmid-i himmet kim
Gele andan meŧām-ı cāna her dem b y-ı istiĝnā
- 5 Hezār efs n-ile teŧhir iderken g nl m ey ** l **
Baņa   arz eyler oldu ŧimdi b yle r y-ı [istiĝnā]

-314-

[ L ] VELEH *

Vezin: . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

- 1  amze leb-riz-i tebess m-nigeh aŧufte-i h b
H nde bir leb-girih   n z hem- ĝ ŧ-ı   it b
- 2 Ger i n z olmuŧ-idi mest-i h r b-ı  amze⁶⁵¹
 amze de b de-i n z-ile bu g n mest-i h r b
- 3 G h ider r y-ı mehi pen e-i h rŧid nih n
G h olur berg-i g le s nb l-i g l-p ŧ ni  b
- 4 G l g l olmuŧ ru -ı rengini g l p a ılmıŧ
Yine g rm ŧ gibi bir iki  ade  b de-i n b
- 5  fit b-ı felek- r -yı s h ndur ** l **
Feyz-y b olsa n'ola c mle s z nden a hb b

-315-

[ L ] VELEH *

⁶⁵⁰ Ol g l-ŧeden: ol g lŧende, *AD*.

* 79b., *AD* (Arıkoĝlu, 1999: 114).

⁶⁵¹ Mest-i h r b-ı  amze: mest-i ŧar b-ı  amze, *AD*.

* 80a., *AD* (Arıkoĝlu, 1999: 199).

Veziin: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 80a 1 Nigeh-ser-mest-i nāz ü ğamze-i ħūn-ħ̄ār āşüfte
Kemend-i zülf-i dirhem turre-i tarrār āşüfte
- 2 Bu gün gül-zārda seyr itdüm⁶⁵² ol serv-i ħırāmānı
Girībān çāk ü dāmen çīde vü destār āşüfte
- 3 Esīr-i dām-ı ‘ ışık olmazdı gönlüm ol kadar ammā
İken reftār-ı mestāne iken güftār āşüfte
- 4 Perīşān olmasun mı sünbül-i nev-bāğ-ı endīšem⁶⁵³
Ki dil āşüfte ben āşüfte zülf-i yār āşüfte
- 5 Ne hoş demdür ne ‘ ālemdür k’ola ‘ arz-ı niyāzumdan
Dil-i cānāna ħürrem ħātır-ı aġyār āşüfte
- 6 2Olur dā’im nesīm-i feyz-i medġ-i rüy ü zülfünden
Gül-i ma’ nā şükufte ġonca-i tūmār āşüfte

Derkenār

1Raġīķ-i nazm-ı pāk ü ħüsn-i ta’bīr-i bülendümle
Ķalem hem-vāra mestāne süġan her bār āşüfte⁶⁵⁴

Yeridür olsa reşķ-i la’l-i ruġsārından ey **Ālī**
Cebīn-i ġonca pür-çīn ü dil-i gül-zār āşüfte⁶⁵⁵

-316-

[ĀLĪ] VELEHŪ*

⁶⁵² Bu gün gül-zārda seyr itdüm: Bu gün şahn-ı çemende gördüm, *AD*.

⁶⁵³ Sünbül-i nev-bāğ-ı endīšem: sünbül ü nev-bāğ-ı endīšem, *AD*.

⁶⁵⁴ Bu beyit *AD*’de 8. (son) sırada yer almaktadır.

⁶⁵⁵ Bu beyit *AD*’de 7. sırada yer almaktadır.

* 80a., *AD* (Arıkoġlu, 1999: 223).

Vezi: . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

- 1 Hōkka-ı la^ç l-i güher-rîzdür anuñ deheni
Dürr-i yektâdur anuñ anda olan her sühanı
- 2 Şanasın nūr-ı Hüdâdur ki^ç ayân oldı seher
İtse teşrîf seher nâzla şahn-ı çemeni⁶⁵⁶
- 3 Meh-i Ken^ç anı göreñ gökde Mesîhâya döner
Keyf-i cām-ı mey ile çāk olıcağ pîreheni⁶⁵⁷
- 4 N'eyleyin kâmet ü ruhsârı tururken yâruñ
Semeni nârveni nestereni yâsemeni
- 5 Ne çekersem çekeyin cânıma minnet **Âlî**
Sîneye çeksem eger bir gice ol sîm-teni

-317-

**KAŞİDE DER-BEYÂN-I TÂRİHÜ'L-‘OSMÂN Ü SALṬANAT-I AŞYÂN Ü MEDḤ-İ SULTÂN
MEḤMED ḤÂN İBN-İ İBRÂHİM ḤÂN ALE'R-RAḤMETİHİ VE'L-GUFRÂN***

Vezi: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 80b**
- 1 Hâṭâlardan emîn eyle İlähî âl-i^ç Osmâni
Çün itdüñ bunları sen ehl-i îmānuñ⁶⁵⁸ nigeh-bāni
  - 2 Bu nesl-i pāk-[i]le dîn-i Muḥammed buldı taḳviyyet
Şeref-baḥş oldı dîne bunlarıñ âyîn ü erkāni⁶⁵⁹
  - 3 İṭâ^ç at üzredür şer^ç -i mübîne dâ'imâ bunlar
Ḳavîdür ḥaḳ bu kim bu ḥānedānuñ şıdḳ u îmāni

⁶⁵⁶ Bu mısra, AD'de 3. beytin ikinci mısrası olarak yer almaktadır.

⁶⁵⁷ Bu mısra, AD'de 2. beytin ikinci mısrası olarak yer almaktadır.

* Solak-zāde Tarihi'nin Tahlili ve Metin Tenkidi'nde bu şiirin başlığı “Derbeyân-ı Fihrist-i Şāhān” şeklindedir./ s. 53.

⁶⁵⁸ Ehl-i îmānuñ: ehl-i İslām'uhn, age.

⁶⁵⁹ Şeref-baḥş oldı dîne bunlarıñ âyîn ü erkāni: Şeref baḥş oldı dine dâ'imâ bunların âyin u erkāni, age.

- 4   ‘Adāletle şecā‘atle şehāvetle mürüvvetle
Nizām-ı ‘ālem için itdiler sa‘y-ı firāvānı
- 5   İdindüm bunlaruñ tārīhini diqqat idüp ma‘lūm
Getürdüm nazma luḫf-ı Ḥaqqıla Fihrist-i Şāhānı
- 6   Ola tā herkesüñ ḫāṭır nişānı cümle-i tārīh⁶⁶⁰
Gelür⁶⁶¹ her söz ki nazma vardur anuñ ḫıfza imkānı
- 7   İrüp nevrūza⁶⁶² hem-vār oldu bu Şehnāme-i icmāl
Recām oldur ola ma‘zūr eger var-ise noḫsānı
- 8   Ḳamunuñ evveli sulṭān ‘Oşmān ibn Erṭuḡrul
Ki oldur⁶⁶³ cümleden evvel ḳuran⁶⁶⁴ resm-i cihān-bānı
- 9   ‘Alāe‘d-dīn-i Selçūḳı idüp ṭabl ü ‘ālem irsāl
Muḫaqqak altı yüz ṭoḫsan ṭoḫzudur ḫuṭbe ‘unvānı
- 81a** 10   Yigirmiyle yedi yıl salṭanat sürdü ‘adāletle
Bu devletde bu vaz‘ itdi ḳamu tertīb dīvānı
- 11   Cihān-ı bī-beḳādan ‘azm idüp ol server-i ‘ālem
Yerine gördi lāyık çünki oḡlı Sulṭān Orḫān’ı⁶⁶⁵
- 12   Cülūs itdi yedi yüzle yigirmi altı sālinde
Sa‘ādetle otuz beş yıl cihānuñ oldu sulṭānı

⁶⁶⁰ Cümle-i tārīh: cümleten tārīh, age.

⁶⁶¹ Gelür: gele, age.

⁶⁶² İrüp nev-rūza: idüp mevzūn ve, age.

⁶⁶³ Ki oldur: lehu oldur, age.

⁶⁶⁴ Ḳuran: ḳoyan, age.

⁶⁶⁵ Yerine gördi lāyık çünki oḡlı Sulṭān Orḫānı: Yerine gördi lāyık oḡlı Sultān Orhanı, age./vezin kusurlu.

- 13 Ğazāya şarf idüp evķātını hiç tırmadı hālī
Musahħar eyledi tedricle eķrāf-ı büldānı
- 14 Bu gül-zār-ı fenādan ʿākıbet itdi o da rıķlet⁶⁶⁶
O serv-i bağ-ı devlet gitdi ʿuķbāya hıramānı
- 15 Cülūs itdi⁶⁶⁷ yirine oĝlı Ğāzī Hān anuñ Murād⁶⁶⁸
Temāmet⁶⁶⁹ Rüm ilin fetħ itdi açdı kāfiristānı
- 16 Cülūsına yedi yüz daħi altmış bir olur tārīķ
Budur el Hāķ selātinüñ şeciʿ- i merd-i meydānı
- 17 Otuz bir yıl sürüp devlet ğazā yolında ser viridi
Şehādetle o sürver hāşıl itdi ķurb-ı Raħmānı
- 18 Şehīd oldu çün ol sultān ğāzī ʿ asker-i İslām
Cülūs itdirdiler fiʿl-hāl oĝlı Yıldırım Hān'ı
- 19 Cülūsına yedi yüz daħi toķsan ikidür tārīķ
Şecāʿ atde selātin içre yoķdur anuñ aķrānı
- 81b** 20 Ne dem ʿazm eyleyüp meydāna at şalsaydı küffāra
Şanasın⁶⁷⁰ berķ-i hāķıfdur elinde tiĝ-ı bürrānı⁶⁷¹
- 21 Serir-i salţanatda eyledi on dördi çün tekmił
Sekiz yüz beşde āķir itdi terk-i ʿālem-i fānī
- 22 Süleymān Begle Mūsā Beg sürüp bir niçe dem devlet

⁶⁶⁶ ʿākıbet itdi o da rıķlet: ol da itdi ʿākıbet rıķlet, age.

⁶⁶⁷ İtdi: idüp, age.

⁶⁶⁸ Ğāzī Hān anuñ Murād: Ğāzī Hān Murād ol dem, age.

⁶⁶⁹ temāmet: tamamen, age.

⁶⁷⁰ şanasın: şanaydın, age.

⁶⁷¹ bürrānı: ʿüryānı, age.

- İkisi de atup tıtdı bulup h̄āli bu meydānı
- 23 Sekiz yüzle on altıda z̄uh̄ur itdi Muḥammed ṣāh⁶⁷²
Teḡallüb eyleyüp def̄ eyledi ḡavḡā-yı ih̄vānı
- 24 Sekiz yıl müstaḡillen pādīṣāh oldu idüp rıḡlet
Sipāriş itdi oḡlı Ḥān Murād'a cümle erkānı
- 25 Cülūsına sekiz yüz hem yigirmi dörd olur tāriḡ
Olupdur Ḥān Murād-ı evvele⁶⁷³ bu ism-ile ṣāni
- 26 Ḳarār itdi otuz yıl altı ay devlet seririnde
Ġazālar itdi küffāra çeküp ṣemṣīr-i bürrānı
- 27 Temām oldu anuñ da devri rıḡlet itdi dünyādan
Ḳoyup Sulṭān Muḥammed Ḥān-ı ṣāniye bu meydānı
- 28 Cülūs itdi sekiz yüz elli beşde ol ṣeh-i ʿādil
Otuz bir yıl cihānda kerr ü ferle sürdi devrānı
- 29 Budur İstānbulı fetḡ eyleyen Ġāzī Muḥammed Ḥan
N'ola ecdādına ḡālib olursa ṣevket ü ṣānı
- 82a 30 Cihānda⁶⁷⁴ def̄ ü ref̄ e itdi himmet⁶⁷⁵ z̄ulmet-i küfri
Ziyā-yı seyfle rüy-ı zemīni kıldı nūrānı
- 31 İrüp pāyāna ʿömr-i ol daḡı ʿazm-i behişt itdi
Yerini oḡlı Sulṭān Bāyezīd'e gördi erzānı

⁶⁷² ṣāh: ḡān, age.

⁶⁷³ Murād-ı evvele: Murād evvelā, age.

⁶⁷⁴ cihānda: cihāndan, age.

⁶⁷⁵ İtdi himmet: himmet itdi, age.

- 32 Sekiz yüz yetmiş⁶⁷⁶ altıda cülüs itmişdür ol sulţān
Odur Hakk'ıñ velisi ondadır esrār-ı pinhānı
- 33 Anuñ dađı zamānında niçe fetĥ ü fütūĥ oldu
Kırup küffārı icrā eyledi āyīn-i şāhānı
- 34 Otuzla hem iki yıl pādīşāh oldu cihānda ol
Ferāġat itdi āĥir terk idüp bu dār-ı aĥzānı
- 35 Yerin Sulţān Selīme eyledi teklīf şoñ demde
Bilürdi kimseye bāķī degül bu çarĥ-ı gerdānı
- 36 Cülüs itdi toĥuz yüz on sekizde çünki ol ġāzī
Şecā' atde n'ola terciĥ idersem cümleye anı
- 37 Alup Mışır'ı sefer kıldı 'Acem iġlīmine şoñra
Şikest itdi kaçırđı⁶⁷⁷ Çaldıran'da Şāh-ı İrānı
- 38 Sekiz yıl hem sekiz ay⁶⁷⁸ oldu aña salţanat rŭzı
Koyup gitdi yerine 'ākıbet Sulţān Süleymānı
- 39 Cülüsına toĥuz yüz hem yigirmi altıdur tārīĥ
Bunuñ eyyām-ı 'adlınde bu devlet buldı 'unvānı⁶⁷⁹
- 82b** 40 Cihān ma' mŭr u ābādān olup ĥalk oldu āsŭde
Zamānında zūĥŭr itdi niçe āşār-ı sŭbhānı

---

⁶⁷⁶ Yetmiş: seksen, age.

⁶⁷⁷ Şikest itdi kaçırđı: şikest idüp kaçırup, age.

⁶⁷⁸ Sekiz yıl hem sekiz ay: sekiz yıl sekiz ay, age.

⁶⁷⁹ 'unvānı: mizānı, age./Bu beyitten sonra age.'de aşıġıdaki Şu beyit yer almaktadır:

40 Cihānda Ĥan Süleymān kırk sekiz yıl pādīşāh oldu
Vilāyetler musahhar eyleyüp arturđı 'unvānı

- 41 Bu da gitdi cihāndan t̄ac ü tahtın⁶⁸⁰ terk idüp āh̄ir
Yerine H̄ān Selīm oldı budur evvelkiye⁶⁸¹ ş̄ānī
- 42 Cülūsına toquz yüz yetmiş ile dōrt olur t̄ārīh̄
Budur bu nesl-i pākūñ haq bu kim sulṭāndı ş̄ānī⁶⁸²
- 43 Zamānında bunuñ Kıbrıs gibi bir ūlke fetḥ oldı
Bunuñ ş̄imş̄iri küffār-ı Fireng’e virdi h̄üsṛānı
- 44 Sekiz yıl hem beş ay ol server-i ‘ālem sürüp devlet
Sefer itdi⁶⁸³ cihāndan mesken itdi bāğ-ı rıḍvānı
- 45 Anuñ mesned-niş̄ini H̄ān Murād-ı ş̄ālīş̄ olmuşdur
Budur cümle selāṭīnūñ güz̄in ü ehl-i ‘irfānı⁶⁸⁴
- 46 Toquz yüz daḥi seksen⁶⁸⁵ iki geçdi çünki hicretten
Cülūs itdi⁶⁸⁶ müyesser oldı aña t̄ac-ı haqānı
- 47 Olup ş̄ābit ḳadem tahtında zaḥmet çekmedi⁶⁸⁷ aş̄lā
İdüp serdār-ı irsāl⁶⁸⁸ aldılar Tebrīz vü Ş̄irvān’ı
- 48 Yigirmi yıl sekiz ay ‘āleme⁶⁸⁹ h̄ükm itdi ‘adl üzre
Ḳoyup gitdi o daḥi ‘āḳıbet bu köhne eyvānı
- 49 Anuñ da oḒlı kim Sulṭān Muḥammed H̄ān-ı ş̄ālīş̄dür

---

⁶⁸⁰ Tahtın: tahtı, age.

⁶⁸¹ Evvelkiye: evvelkine, age.

⁶⁸² sulṭāndı ş̄ānı: sulṭān-ı zış̄ānı, age.

⁶⁸³ İtdi: ḳıldı, age.

⁶⁸⁴ Güz̄in ü ehl-i ‘irfānı: güz̄inü ehl-i ‘irfānı, age.

⁶⁸⁵ Toquz yüz daḥi seksen: toquz yüz daḥi hem seksen, age.

⁶⁸⁶ İtdi: idüp, age.

⁶⁸⁷ Çekmedi: çekmeyüp, age.

⁶⁸⁸ serdār-ı irsāl: serdārın irsāl, age.

⁶⁸⁹ ‘āleme: ‘ālemde: age.

Cülûs itdi biñ üçde oldı cārī emr ü fermānı

- 83a 50 Bu devletde budur hünkār Ğāzī fātiḥ-i Egri
Kıran küffārı⁶⁹⁰ ser-tā-pā iden ceng-i firāvānı
- 51 Toğuz yıl altmış üç gün salṭanat sürdi idüp rıḥlet
Bu mihmān-ḥānenüñ birkaç gün oldı ol da mihmānı
- 52 Geçüp anuñ yerine ‘adl ile Sulṭān Ahmed Ḥjān
Yeñiden oldı iḥyā Ḥaḫ bu kim āyīn-i ‘Oşmānı
- 53 Cülûsı hicretüñ biñ on ikisinde olup vāḫī^c
Aña bu salṭanat oldı Ḥüdā’nuñ luḫ ü iḥsānı
- 54 Zamānında Anaṭol semtinüñ eṭrāf ü eknāfın
Celālī eşkıyāsı cümleten itmişdi tālānı
- 55 Tevekkül eyleyüp Allah’a itdi bir ḫulın irsāl
Geçürdi tiğ-ı ḫahrından ser-ā-ser ehl-i tuğyānı
- 56 Ḥükümet kıldı on dört yılla dört ay eyleyüp⁶⁹¹ rıḥlet
Cülûs itdürdiler anuñ yerine Muştafā Ḥjānı
- 57 Cülûsı biñ yigirmi altıda vāḫī^c olup anuñ
Müyesser oldı aña gerçi kim bu taḫt-ı sulṭānı⁶⁹²
- 58 Ne ḥāl ise ḫarār itdi üç ay üç gün⁶⁹³ velī şoñra
İdüp ğavğā-yı ‘ālemden ferāgat çekdi dāmānı

⁶⁹⁰ Kıran küffārı: kıran-ı küffār, age.

⁶⁹¹ Eyleyüp: itdi çün, age.

⁶⁹² Bu taḫt-ı sulṭānı: ferr-i baḫt-ı sulṭānı, age.

⁶⁹³ Ne ḥāl ise ḫarār itdi üç ay üç gün: ne ḥāl ise üç ay üç gün ḫarār itdi, age.

- 59 Anuñ ardınca ‘ Osmân Hân-ı Ğâzî⁶⁹⁴ pâdişâh oldu
Haķıķatde budur bu hânedânuñ şîr-i ğarrânı
- 83b** 60 Cülûsı biñ yigirmiyle yedide vâķi^c olmuşdur
Olup dört yıl ile dört ay anuñ da cümle devrânı
- 61 Ğazâ yoluna bezl-i himmet itdi ol şeh-i ğâzî
Cihân serverligin işbât idüp gösterdi bürhânı
- 62 Ne çâre n’eylesün ammâ ki baķtı olmadı yâver
Cihândan almayup kâmi felek kıldı hebâ anı
- 63 Bu hâlet çün zuhûr itdi kamunuñ ittifâķıyla
Cülûs itdürdiler tekrâr Sulţân Muştafâ Hûânı
- 64 Ne fetretler ne ğavġalar olupdur biñ otuz birde
On altı ay zamâne gösterüp rûy-ı perişânı
- 65 Müşevveş oldu çün aķvâl-i ‘ âlem gördiler âķir
Gelüp cem^c oldılar bir yere cümle devlet a‘ yânı
- 66 Cülûs itdürdiler Sulţân Murâd-ı rabi^c i ol dem
Umûr-ı salţanat buldı yine evvelki mizânı
- 67 Geçüp taķta biñ otuz ikide ol Hûsrev Ğâzî⁶⁹⁵
Bu devlet oldu ol şâh-ı güzîne Haķķ’uñ ihsânı
- 68 Mehâbetde şalâbetde olup ecdâdına ğâlib
Budur şâhib-ķırânı ‘ âlemüñ sâmi ü nerîmânı

⁶⁹⁴ ğâzî: şânî, age.

⁶⁹⁵ Vezin bozuk.

- 69 ‘Adūnuñ kesdi ‘arqın eşkıyādan intikām aldı
Elünden ol gürūhuñ hiç biri kırtarmadı cānı
- 84a 70 İdüp izhār-ı kudret fitne-i ye’cūcine sed çekdi⁶⁹⁶
Sezādur aña dirlerse eger İskender-i şānı
- 71 Revān ile alup Bağdādı qahr itdi Qızılbaş
Qalaydı sağ eger alurdu hep Īrān ü Turānı
- 72 Cihānda on yedi yıl kāmranlık eyleyüp āhır
Nihāyet emr-i Haqq-ıla anuñ da buldı⁶⁹⁷ devrānı
- 73 Cülüs itdi qarındaşı yerine Hān-ı İbrāhīm
Bunuñ da oldı heft iqlīme cārı emr⁶⁹⁸ ü fermānı
- 74 Olup biñ kırk toquzda aña rüz-ı taht-ı⁶⁹⁹ firūzı
Getürdi şadra āhır rüzgār ol zıll-ı yezdānı
- 75 Bi hamdi’l-lāh zamānında Girid de Hānya fetḥ oldı
Azaqdan ḥod Qazaqlar tutdılar semt-i girizānı
- 76 Toquz aydan⁷⁰⁰ üç ay eksik hükümet eyleyüp āhır
Ferāgat aña keşf oldı olup bu⁷⁰¹ sırr-ı vicdānı
- 77 Naşīb oldı şehādet ‘ākıbet ol şāh-ı mazlūma
Ne çāre bu imiş çün tā ezel taqdīr-i Rabbānı
- 78 Anuñ ferzend-i ‘ālīşānı devletle sa‘ādetle

⁶⁹⁶ Vezin bozuk.

⁶⁹⁷ nihāyet emr-i Haqq-ıla anuñ da buldı: Nihāyet buldı emr-i Haqq-ıla anuñ da, age.

⁶⁹⁸ Emr: hüküm, age.

⁶⁹⁹ Taht: baht, age.

⁷⁰⁰ Aydan: yıldan, age.

⁷⁰¹ ferāgat aña keşf oldı olup bu: ferāgat itdi ona keşf olup bir, age.

Geçüp evreng-i şāhiye müşerref kıldı dīvānı

- 79 Cülūs-ı Hān Muḥammed eyledi āsūde dünyāyı
Didi tāriḥini erbāb-ı nazmuñ bir süḥandānı **1058 Kaile cevri**
- 84b** 80 Odur hünkār-ı ġāzī pādişāhānuñ ser-efrāzı
Dilüm medḥ itmede kâşır o sultān ibni sultānı
- 81 Semiyy-i faḥr-i ‘ālem şehriyār-ı ‘ādil ü ekrem
Şehensāh-ı mu‘azzam vāriş-i melik Süleymānı
- 82 Muḥammed Hān-ı rābi‘ pādişāh-ı maşrıḳ u mağrib
Anuñdur tāc-ı ḥāḳānı anuñdur taḥt-ı ‘Oşmānı
- 83 Sa‘ādetle serir-i devlet üzre cānişin olsa
Gören bedr oldu zann eyler felekde māh-ı tābānı
- 84 Süvār olsa eger raḥş-ı hümāyūna şanurlar hep
Esed burcına taḥvīl eylemişdür mühr-i raḥşānı
- 85 Cülūs eşnālarında gerçi olmuşdur bir az⁷⁰² fetret
Ḳamusın berḫaraf kıldı idüp tedbīr-i āsānı
- 86 Eşer devrinde hergiz ḳalmamışdur fitneden aşlā⁷⁰³
Meger erbāb-ı ḥüsnüñ ruḥlarında ḥāl-i fettānı
- 87 ‘Adāletle yeñi başdan cihānı eyledi ma‘mūr
Yine buldı niżāmın devletinde ‘ālem-i fāni
- 88 Bunuñ biz şükrini mümkin midür hergiz edā itmek

⁷⁰² Bir az: “رز” nüsha.

⁷⁰³ aşlā: ḥaḳḳa, age.

Hudā virdi bize bir pâdişâh-ı pâk-i iz'ânı

89 Yeter ey Hemdemî şimden-gerü⁷⁰⁴ gel sıdık-[ı]la el aç
Du'âya başla kim Fihrist-i Şâhân buldı pâyânı

85a 90 İlahî eyle ervâh-ı selâfîni dem-â-dem şâd
İlahî sen hatâlardan emîn it şâh-ı devrânı

91 İlahî 'ömrin efvün eyle anlar yerde yatdıķca
İlahî sen kabûl eyle du'â-yı mest-mendânı

TEMME-İ CEDİD Ü ZAMİME-İ ZEYL-İ RÜŞDİ-ZÂDE REŞİD EFENDİ*

92 Selefde Hemdemî merhûm idüp Fihrist-i Şâhânı
İrişdürmiş idi Sultân Mehemmed vaqtine anı⁷⁰⁵

93 Didüm lâyıķ degüldür ķâle böyle bir eşer nâķış
Anuñ zeyline buldum nazm-ı sâbık üzre imkânı⁷⁰⁶

94 Mehemmed Hân-ı rabi' kırķ buķuķ yıl pâdişâh oldu
O zât-ı pür şükûhuñ gelmedi devletde aķrânı⁷⁰⁷

⁷⁰⁴ Şimdegerü: şimdiden gerü, age.

* Reşit Efendi'nin Divan-ı Lügaz (İnceleme-Metin) adlı eserinde bu zeyl, "Zeyl-i Rüşdî-Zâde Reşid Merhum Hasan Efendi" şeklinde başlıklandırılmıştır./ s. 8.

⁷⁰⁵ Age'de bu beyitten sonra aşağıdaki şu beyit yer almaktadır:

Fütûhâtı zuhûrından muķaddem eylemiş rıķlet
Enis ü hemdemi ola cinânın hür-ı gılmânı

⁷⁰⁶ Anuñ zeyline buldum nazm-ı sâbık üzre imkânı: Bu resm üzre anı tezyile ettim hâme cünbânı, age.

⁷⁰⁷ O zât-ı pür şükûhuñ gelmedi devletde aķrânı: N'ola ecdâdına olsa fütûhâtıyla rüçhânı/ Bu beyitten sonra age.'de iki beyit daha bulunmaktadır:

Girid Başra Varat Çehrin Kamañçe Yanuva Uyvar
Odur fetķ eyleyen bunlar gibi meşhûr Buldân'ı

Şikâr-ı devletin aldı elinden rüzigâr âķir
Sipihri-i kinever çok gördi hâlķa öyle sultânı

- 95 Muḥammed Ḥān-ı Ğāzīnūñ yerine itdiler iclās
Ḥayātında qarındaşı olan Sulṭān Süleymānı
- 96 Çü geçdi tahta biñ toḡsan toḡuzda ʿ izz⁷⁰⁸ ü şevketle
Münevver itdi tahtı geldi Sulṭān Aḡmed-i şānı⁷⁰⁹
- 97 Cülūsına anuñ biñ yüz ikinci sāl olur⁷¹⁰ tāriḡ
Temām⁷¹¹ üç yıl toḡuz ay oldı şāh-ı ʿ ālem-i fānı⁷¹²
- 85b** 98 Cihān mülki degül bākī aña da ḡalmadı āḡir
Bıraḡdı tahtı Sulṭān Muştafā’ya çekdi dāmānı
- 99 Cülūsı oldı vāki^ʿ tahta⁷¹³ biñ yüz altı sālinde
Sekiz yıl hem toḡuz ay oldı cārı emr ü fermānı⁷¹⁴
- 100 Žiyā virdi serīr-i mülke⁷¹⁵ Sulṭān Aḡmed-i şāliş

⁷⁰⁸ ʿ izz: ferr, age.

⁷⁰⁹ Münevver itdi tahtı geldi sulṭān Aḡmed-i şānı: Müzeyyen eyledi üç yıl toḡuz ay şadr-ı dīvānı, age./Bu beyitten sonra age’de aşıḡıdaki iki beyit yer almaktadır:

Beligrad alınıp ahdinde kıldı ʿ ālemi teshīr
Olur evvel geçen Sulṭān Süleyman Ḥāna bu şānı

İdünce dār-ı fāniden bekāya ʿ āḡıbet rıḡlet
Geçüp tahta münevver etti Sulṭān Ahmed-i Şānı

⁷¹⁰ sāl olur: sālیدür, age.

⁷¹¹ temām: o da, age.

⁷¹² Bu beyitten sonra age’de aşıḡıdaki şu beyit yer almaktadır:

Zamān-ı devletinde ḡalk-ı ʿ ālem buldı āsāyiş
Žuhūr itdi du ʿ āsıyla niçe āşār-ı sübhānı

⁷¹³ Cülūsı oldı vāki^ʿ tahta: Cülūsı tahta vāki^ʿ oldı, age.

⁷¹⁴ Sekiz yıl hem toḡuz ay oldı cārı emr ü fermānı: Sekiz yıl toḡuz ay on yedi gün ʿ ālemde ʿ unvānı, age./Bu beyitten sonra age’de aşıḡıdaki iki beyit daha yer almaktadır:

Bozup tābūr-ı küffārı Lipovayı daḡı aldı
O zāt-ı pūr şukūhun gelmedi devlette akrānı

Vefāsın görmedi dehrin elini çekti devletten
Žuhūr itdi o yüzden ana Ḥaḡḡın emr u fermānı

⁷¹⁵ Žiyā virdi serīr-i mülke: Serīr-i mülke teşrīf itdi, age.

Karındaşı hayâtında aña taht oldu erzâni

- 101 Sa' âdetle cülûs itdükde tahta biñ yüz on beşde
Kudûm-ile şeref-yâb eyledi o reng⁷¹⁶-i ' Oşmâni
- 102 Şehensâh-ı cihân Sulţân Aḥmed Ḥân-ı Ğâzî kim
Odur şimdi zamânın pâdişâh-ı şâhib ' unvânı⁷¹⁷
- 103 Perişân oldu havfinden anuñ Moskov gibi düşmen⁷¹⁸
Mora'yı feth idüp kırdı ' adûyı tîğ-ı bürrânı⁷¹⁹
- 104 ' Acemden Lûri Tiflîs'i Hemedân ile Tebrîz'i⁷²⁰
Revân'ı Gence'yi aldı musahḥar kıldı İrânı⁷²¹
- 105 Zamân-ı devletinde ḥalk-ı ' âlem buldı âsâyiş⁷²²
Ferâmuş itdiler gamla geçen eyyâm-ı devrânı

⁷¹⁶ Kudûm ile şeref-yâb eyledi o reng: Vücûdıyla müzeyyen itdi tâc u taht, age.

⁷¹⁷ Bu beyit age.'de bulunmamaktadır.

⁷¹⁸ Bu beyit age.'de şu şekilde yer almaktadır:

Perişân oldu havfindan anın Moskov gibi düşmân
Bozup tâbûrını aldı Azak ile Tayaganı

Sefer oldu Venedik semti üzre berren ü bahren
Morayı feth edip kodu ' adûyı tîğ-i bürrânı

⁷¹⁹ Bu beyitten sonra age'de aşağıdaki şu beyit yer almaktadır:

Budur ümmîdimiz Hakdan yanına kalmaz anın da
Ol esnâda ki Nemçe bir iki gün etti tuğyânı

⁷²⁰ Bu beyit age'de, çalıştığımız mecmuada 105 numaralı beyitten iki beyit sonra yer almaktadır ve o aradaki beyitler de şu şekildedir:

Olup sūr-ı hümâyûn bin yüz otuz iki sâlinde
Beyân etti anın tafsîlini ' asrın suhândanı

Otuz beşte sefer oldu Kızılbaş üstüne zîrâ
Gelüp aldı o demde Mirvisî-oğlu Sifâhânı

⁷²¹ Bu beyitten sonra age'de aşağıdaki şu beyit yer almaktadır:

Anı niçe fütühâta muvaffak eyledi Mevlâ
O şehinşâh-ı zî-şânı o sultân ibni sultânı

⁷²² Zamân-ı devletinde ḥalk-ı ' âlem buldı âsâyiş: Cihân sulh-ı salâh ile otuzda oldu âsûde, age.

- 106 Niçe ‘ālī maḳām u ḳasr ābād oldı vaḳtinde
Yapar edfā⁷²³ işāret eylese biñ ḳalb-i virānı⁷²⁴
- 107 Ferāgat itdi ğavġā-yı dehirden eyledi ‘ uzlet
Yigirmi yedi yıl on bir ay oldı şevket ü şānı
- 86a 108 Hāyātında birāder-zādesi Sulṭān Maḥmūd’a
Virüp tāk-ile taḥtı ‘ āḳıbet terk itdi ‘ unvānı
- 109 Cülūsı oldı biñ yüz kırık üçünci sālde vāḳı‘
Şeref-yāb itdi taḥt-ı devleti ol zıll-ı Yezdānı⁷²⁵
- 110 Cülūsı sālne oldı anuñ tārīḥ-i “Ḳuṭbü’l-arz”
İlāhī merkezinde ḳā’im⁷²⁶ eyle şāh-ı devrānı
- 111 Reşidā mihr ü meh tā kim ziyā-baḥş ola⁷²⁷ ‘ ālemde
Haṭālardan emīn itsün Hudā şāh-ı cihānbānı

TEMME-İ CEDİD

- 112 Muḳaddem Mehmed’i merḥūm dimişdi Rüşdī⁷ merhūmla

⁷²³ Yapar edfā: yapardı bir, age.

⁷²⁴ Bu beyitten sonra age’de aşağıdaki şu beyit yer almaktadır:

Şikāyet yok anın devrinde feryād itmedi kimse
Meger gülşende bülbül idi cevri-gülden efgānı

⁷²⁵ Bu beyitten sonra age.’de aşağıdaki şu üç beyit yer almaktadır:

Mu‘īn-i dīn ü devlet Hazret-i Sultān Maḥmūd Hān
Zamānın pādişāhı ‘ ālemin hurşid-i rahşānı

Şehinşāh-ı bülend-ahter Sikender-ra’y u Dārā-ferr
Sa‘ ādetle sezādır ana tāk u taht-ı Osmānı

‘ Adāletle şecā‘ atle ede dünyāyı āsūde
Muvaffak ola her tedbīrine takdīr-i Rabbānı

⁷²⁶ ḳā’im: sābit, age.

⁷²⁷ ziyā-baḥş ola: ziyād-baḥş oldı, age.

İlāhī şaşklasın cümle belādan āl-i ‘ Oşmāni⁷²⁸

-318-

[SĀBĪT] Derkenār*

Vezin: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 1 Eşkümi şaḥīfe-i ruḥ-ı cānāna düşmesün
Ḥün-ı şehīd Maşḥaf-ı ‘ Oşmāna düşmesün
- 2 Ağyār seng-i ta‘ n atarak ardına düşer
Bir ‘ aşıḡuñ hemān gözi⁷²⁹ ḥübāna düşmesün
- 3 Kāfir senüñ de ḡur‘ a-ı fāl-ı maḥabbetüñ
Bir ṭālī‘ -i siyāh-ı Müselmāna düşmesün
- 4 Dāmı belā-yı hicre düşerdüñ fütādeñi
Düşmenlerüm senüñ gibi fettāna düşmesün
- 5 İḡlīm-i ḥüsn-i yārda dil bir ḡarībdür
Şābit fütāde çāh-ı zenaḥdāna düşmesün

-319-

[NĀBĪ]*

Vezin: - - ./- - - ./- - - ./- - -

Kimdür bizi men‘ eyleyecek bāḡ-ı İrem‘den
Mevrūş-ı pederdür girerüz ḥāne bizümdür⁷³⁰

-320-

[RE’FET]*

⁷²⁸ Bu beyit age.’de bulunmamaktadır.

* 86a., SD (Karacan, 1981: 335).

⁷²⁹ Mecmuada söz dizimi “gözi hemān” şeklindeydi, fakat kelimelerin yeri deḡiştiginde vezne uyduğundan böyle yazmayı tercih ettik.

* 86a., NBD (Bilkan, 1997a: 627)

⁷³⁰ Nabi’nin 7 beyitlik şiirinden 5. beyit alınmıştır.

* 86b.

Vezi: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 86b 1 N'ola t̄āb-1 ruḥuyla olsa z̄ülf-i yār p̄ic-ā-p̄ic
Olur ḥar m̄ū-y1 āteş didiler nā-çār p̄ic-ā-p̄ic
- 2 Belā-y1 reşk-i b̄ūy-1 kākülündür ey b̄üt-i tersā
İden her dem buḥūr-1 Meryem'i mihr bār p̄ic-ā-p̄ic
- 3 Şu rütbe ' ışkı te 'şir eylemiş kim küfr ü İslāma
Ḥayālî perçemiyle s̄übḥa-1 z̄ünnār p̄ic-ā-p̄ic
- 4 Meyān-1 nāz kendin kıyl ü ḳāl itsem olur yār ki
Kemāl-i diḳḳatümden rişte-i efkār p̄ic-ā-p̄ic
- 5 Senüñ āhū-nigāh-1 çeşmi meşk-i intizārıyla
Kemend-i d̄ūd-1 āh-1 ' aşık-1 ğam-ḥ'ār p̄ic-ā-p̄ic
- 6 Felekde gerd-i bekbeke-ile ehl-i dilüñ Re'fet
Hemişe naḥl-i āmālî degül hem-vār p̄ic-ā-p̄ic

-321-

[ḤASĪB]*

Vezi: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 N'ola ḳılmasa ger bend-i miyānın yār p̄ic-ā-p̄ic
Olur elbet muḥalsam daḥmelerde mār p̄ic-ā-p̄ic
- 2 Ğam-1 z̄ülf ger mükesserüñle her dem çeşm-i giryānum
İder seyl-i sirişküm mevc-i deryā-vār p̄ic-ā-p̄ic
- 3 Berā-y1 ḥüsni ḥatṭ-1 celī-yi tuġrā-y1 ' azādur
Beyāz cebhede ol gül-ṭurre-i ṭarrār p̄ic-ā-p̄ic
- 4 Gören ol mest-i nāz ḳat' -1 ümīd ḥayāt bilür idi

* 86b.

Küleḡ-geç pür ʿ araḡ ḡaḡer be-kef destār pīc-ā-pīc

- 5 O kebk-i ḡoş-rāḡuñ şaydına endīşe kılayduk
Olur dām-ı ḡayāl-i ʿ aşıḡ-ı nā-çār pīc-ā-pīc
- 6 Muḡīḡ olmuş ḡırār-ı nāzükünde ḡam-be-ḡam ḡiysū
Mişāl-i māḡdur kim ebr ola devvār pīc-ā-pīc
- 7 **ḡasībā** (...) ḡeldi (...) tenazzur-ı Refʿetden
Anuñ çün oldı bu müsvedde-i işʿār pīc-ā-pīc

-322-

LÜĠAZİYĀT

LÜĠAZ*

Veziñ: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 87b 1 *Yek su ʿalī dārem ez-tū ey heḡīm-i pūr-ḡüner*
Ender-īñ şaḡrā be-dīdem yek ʿacā ʿib cānever
- 2 *ḡük-çeşm ü mār-dem kerkes-ber u ʿaḡreb-şikem*
Şīr-sine fīl-gerden nāfe-bār u esb-ser

-323-

LÜĠAZ

Veziñ:

- 1 *Çīst ān ḡurfē-i ḡoḡa-ı bī-der*
(...) ḡoḡa çend ḡoḡa-ı dige
- 2 *Gāḡ bāşed besān-ı beyza sefīd*
Gāḡ bāşed çü lāle-i aḡmer
- 3 *Gāḡ bāşed zimüridīn ʿālemi*
Ez giryān (...) ser

* 87b.

4 *Mu‘ammā-şerā refīk-rāh u sefer*

5 *Her ki beşikāft in mu‘ammā rā*
Çeşme-i āb āyedeş be nazar

-324-

LÛGAZ BERĀY-I DİKİLİTAŞ*

Vezi: - . - -/ - . - -/ - . -

1 *Ol nedir kim pārpāy ü çār rüy*
(...) be der ammā hūb-rüy

2 *Be şalābetlü dilāver-pehluvān*
Gū-yı sersam (...) -alūd-ı bī-kemān

-325-

YÛMNĪ*

Vezi: . - - -/ . - - -/ . - - -/ . - - -

- 89a 1 *İlāhī cūlaruñ cūş ü huruşānı kimüñ-çündür*
Yem içinse yemüñ ifrāṭ-ı tuğyānı kimüñ-çündür
- 2 *Eger āyīnenüñ taşvīr içinse hayreti ya Rab*
Ya taşvīrūñ nigāh-ı çeşm-i hayrānı kimüñ-çündür
- 3 *Felekde māh içinse zerdī-yi ruhsārı hurşīdüñ*
‘ Aceb māh-ı nevüñ çāk-i girībānı kimüñ-çündür
- 4 *Eger sevdā-yı zülf için ise şad-çākī-i şāne*
Ya zülf-i dil-rubāda bu perişānı kimüñ-çündür
- 8 *Degülse sāde dil ‘ uşşāk için hūbānuñ imiş tīr*
Dirīğ alūde va‘ d-i vaşl ü peymānı kimüñ-çündür

* 87b.

* 89a.

2.4. Mecmuanın MESTAP'a Göre Dökümü

		Yer Nu.: İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) Atatürk Kitaplığı, BEL Yz K 0773					
Yp. Nu.	Mahlas	Masla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vezin	Açıklamalar ⁷³¹
1a	Vecdî	Diliñ şabr ü sükünñ nâle vü fevâda virdüm hep Bu cism-i âteşiniñ âb u hâkin bâda virdüm hep	Hağ ü hâlin görüp gâmze ile aşım şordum ey Vecdî Didi eñfâl-i nâz ü ftneyi üstâda virdüm hep	Gazel/5 beyit		. - - - / . - - - / . - - - / . - - -	
1a	Vecdî	Eşküm firâk-ı yâr ile Ceyhûna nâz ider Âhum hevâ-yı zülfe gerdüna nâz ider	Vecdî tabî' atüm eğer-i feyz-i 'ışkla Bir şühür ki şî' re vü mazmûna nâz ider	Gazel/5 beyit		- - - / . - - / . - - - / . - -	
1b	Vecdî	Luîf-i felek ki illere âbî şarâb ider Dil-teşne-i mağabbete bahrı şarâb ider	Vecdî tağammül eyle sipihriñ cefâsına Bir gün olur ki eyledüğünden hicâb ider	Gazel/5 beyit		- - - / . - - / . - - - / . - -	
1b	Vecdî	Şebistân-ı gâmam bezmünde şem'-i enverüm yoğdur Fenâ dünyâda ya'nî bir müselleml dil-berüm yoğdur	Sitanbula şu deñlü arzû var dilde ey Vecdî Uçardum bulsam ammâ n' eyleyem bâl ü perüm yoğdur	Gazel/6 beyit		. - - - / . - - - / . - - - / . - - -	
2a	Ṭibî	Ĝam nağme-i sürürda müdgam degül midür Dehriñ tamâm-ı sürî da mâtem degül midür	Ṭibî ümid rahmet-i Rahmâna ver hemân Ol ğayrıdan 'ibâdına erham degül midür	Gazel/6 beyit		- - - / . - - / . - - - / . - -	Başlık: "Ṭibî"
2a	Ṭalib	Dem-i vişâl geçer neşve-i şarâb gibi Kalur gözümde o demler hayâl-i l'âb gibi	Fenâ pezir-i bezm-i şebânedan bildüm Bu 'âlemin de soñı Ṭalibâ harâb gibi	Gazel/5 beyit		. - - / . - - / . - - / . - -	Başlık: "Ṭalib-i 'Atîk"
2b	Riyâzî	Leb-i mey-günüñ seyr eyleyen divâne olmaz mı Görenler sen peñ-rü dil-beri divâne olmaz mı	Tamâm itmiş dil-i zârüñ işin ol ğamze-i l'ün-riz Yaşundan soñra kaçdı ey Riyâzî câna olmaz mı	Gazel/5 beyit		. - - - / . - - - / . - - - / . - - -	Başlık: "Riyâzî Şahib-zemin"
2b	Neşâî	Göñül ' arz itse hâlin sen şeh-i l'ubâne olmaz mı Düşüp geh pâyüñe geh küşe-i dâmâne olmaz mı	Bulup tenhâ seni bir gün Neşâî reh-ğüzâründa Biraz ahvâlini ' arz itse küstâñâne [olmaz mı]	Gazel/5 beyit		. - - - / . - - - / . - - - / . - - -	Başlık: "Nazire-i Neşâî"

⁷³¹ Şiirlerin tamamı başlıktır. Mahlas bilgisi verilen şiirlerin bilgileri tabloda "Açıklamalar" kısmında verilmiştir. Mahlası olmayan şiirler de "velehü" şeklinde başlıklandırılmış olduğundan açıklamalarda buna ayrıca değinme gereği duymadık.

3a	Nâ'îlî	Reng-i ruḥ-ı gülzârı tebâh eyledi bülbül Naḳdî gül-i ruḥsârına âh eyledi bülbül	Meftûmî olup Nâ'îliyâ ol gül-i ḥüsnûn Rûḥu'l-ḳudûsi zemzeme-ḥâh eyledi bülbül	Gazel/5 beyit	--./---./---./---	
3a	Nâ'îlî	Serv-ḳadler ki çemenzâra ḥürâm-âver olur Cûylar ḳatre-zenân bâḡa peyâm-âver olur	Gıdî naḳd-i dil ü dîn Nâ'îliyâ bir büte kim Ḥam-i ebrûsına Cibrîl ḳıyâm-âver olur	Gazel/5 beyit	...-./---./---./---	
3b	Şehrî	Çıkdı şâlımdan bahârûn sümbl-i müsḡîn demi Şabr ider mi zîr-i destârında yârûn perçemi	Niçe nev-rûz ü bahâr ola bu gül-şen büyle Şehrî -i rengin-edâves bülbül-i ḥünin-demi	Gazel/5 beyit	-...-./-...-./-...-./-	Başlık: "Şehrî"
3b	Şehrî	Dem o demdür kim şabâḥ-ı 'ıyd-ı ḥoş-eyyâm ola 'ıyşe ruḥşat câma 'ızzet sâḳ'ıye ibrâm ola	Dem o demdür kim bu 'ıyş-âbâd-ı dünyâda hemân Mey ola dil-ber ola Şehrî ola bayram ola	Gazel/5 beyit	-...-./-...-./-...-./-	
4a	Neşâṭî	Şabâdan kim ola giysü-yı dil-ber râst gâhî kec Olur ḥâl-i dil-i 'ıuşşâḳ yek-ser râst gâhî kec	Ḥayâl-i ḳâmet ü ebrû-yı dil-berde Neşâṭî ves Olur ḥâl-i dil-i endüh-perver râst gâhî kec	Gazel/5 beyit	...-./-...-./-...-./---	
4a	Neşâṭî	Dil niyâz itmekte dil-ber nâz bilmez n'eydügin Nev-ḫulûr-ı 'ıışvedür dem-sâz bilmez n'eydügin	Olmayan naḳş-ı ḥayâlümlle Neşâṭî aşına Resm-i kilk-i 'ıurfî; Şîraz bilmez n'eydügin	Gazel/5 beyit	-...-./-...-./-...-./-	
4b	Neşâṭî	Misâl-i çeşm-i bütân nergis-i çemen maḥmûr İçen bu bâdeyi maḥmûr içmeyen maḥmûr	Bilür mi telḫ-ı kâm-ı dili Neşâṭî ves Ḥumâr-ı hierile elbette olmayan maḥmûr	Gazel/5 beyit	...-./-...-./-...-./-	
4b	Neşâṭî	Bâḡ-ı ruḥında sebze-i ter kim demdedür Mir'at-i sine âyine-i jeng-i dîdedür	Çek mîve-i vişâlden el kim Neşâṭî yâ Ol tâze naḫl-i nâz daḫl nev-residedür	Gazel/5 beyit	---./-...-./-...-./-	
5a	Nâ'îlî	Hevâ-yı 'ıuşka uyup küy-yâre dek giderüz Nesim-i şubḫa refîḳiz bahâra dek giderüz	Felek girerse kef-i Nâ'îlî 'ye dâmanûn Senünle maḥkeme-i Girdgâra dek gideriz	Gazel/5 beyit	...-./-...-./-...-./-	Başlık: "Nâ'îlî Efendi"
5a	Nâ'îlî	Oldı eşḳüm gül-şen-ârâ-yı heves cûlar gibi Aḳdı gönülüm bir nihâl-i tâzeye şular gibi	Âb u tâb-ı tal'at-i ebḳâr-ı nazım-ı Nâ'îlî Tan ider âyine-i ḥurşide meh-rûlar gibi	Gazel/5 beyit	-...-./-...-./-...-./-	
5b	Nâ'îlî	Pister-i hieründe bilmez ḥâb u râḫat n'eydügin Düşde görmez ḥaste-i 'ıuşkuñ ifâḳat n'eydügin	Sine-i 'ıuşşâḳı görsün bilmeyen ey Nâ'îlî Kûlḫan-ı germ-âbe-i 'ıuşk u maḥabbet n'eydügin	Gazel/5 beyit	-...-./-...-./-...-./-	
5b	Nâ'îlî	Ḳahramânlar bend idüp ol iki ḳaşî bir yere Bir kemân eylerdi gelse iki başî bir yere	Kârgâḥ-ı ḫikmetün naḳşî bilinmez Nâ'îlî Gelmedükçe 'ıuşk-ile zühdüñ ḳumâşî bir yere	Gazel/5 beyit	-...-./-...-./-...-./-	

6a	Hâletî	Hâtrım Kayıs-şîfat kûha vü şahrâya çeker Ġam-ı ‘ışkuñ beni öldürmeğe tenhâya çeker	Olsa fânî ne kadar pîr-i muġân Hâletîyâ Ġam zebunın yine bezm-i mey-i ħamrâya çeker	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . - / . . . . - /	
6a	Hâletî	Bu bezmün şehd-i nâbından çekildüm niçe müddettür Gelen ancağ zebân-ı telhûme engüşt-i ħayretdür	‘Aceb mi ħâtrına gelmese ol şûl-ı bî-bâkin Vücüdî Hâletî -yî bî-dilün ġamdan ‘ibâretdür	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . - / . . . . - / . . . . - /	
6b	Hâletî	Bilmiş ol vâ‘iz ölünce mübtelâ-yî bâdeyüz Def -i ġam lâzım gelür mâ-dâm kim dünyâdayuz	Rûzumuz târ oldı dîd-i sineden ey Hâletî Meş‘al-i âhuñ yetiştir ley-le-i zulmadayuz	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . - / . . . . - / . . . . - /	
6b	Hâletî	Encâma irişdi şeb-i ümmîd ü recâmuz Çün şem‘-i seher ħurma tenezzülde şafâmuz	Bir şem‘ idi dil dest-i hidâyetle dökülmüş Söndürdi anı Hâletîyâ kendi hevâmuz	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . - / . . . . - / . . . . - /	
7a	Riyâzî	Neşve-i düşünemüz yok ħâlet ol ħâlet degül Mey o meydür gerçi keyfiyyet o keyfiyyet degül	Ey Riyâzî câm-i Cemde eski ‘âlem nağsı yok Yine âyine o ammâ şüret ol şüret degül	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . - / . . . . - / . . . . - /	Başlık: “Riyâzî Efendi”
7a	Riyâzî	Hep bilir kim küşte-i dest-i belâlar birbirin Zâyî‘ itmezler bulursa âşimâlar birbirin	Ey Riyâzî feyz-i tevfiğ-i ezelden buldılar Men‘-i rengin ile ħüsn-i edâlar birbirin	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . - / . . . . - / . . . . - /	
7b	Riyâzî	Ne râzuñ açmağa bir yâr-i mîhr-bân bulunur Ne bir gönül virecek şûl-ı dil-sitân bulunur	Riyâzî bulmağa sa‘y it refik-i hem-meşreb Felekte saña da bir câm-ı zer-nişân bulunur	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . - / . . . . - / . . . . - /	
7b	Riyâzî	Bizi uğratdı derd-i ‘ışka bir dil bir de cânâne Felek de bir ħarâfdan cevve mâ‘il bir de cânâne	Riyâzî Bî-sütün-i nazma bir nağş itdi ħâmeñ kim Göreydi anı Ĥüstre v ola mâ‘il bir de cânâne	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . - / . . . . - / . . . . - /	
8a	Nâdirî	Degül çâh-i zeķan ol dil-rûbanuñ çeşm-i maġmûrı İçüp şahbâsm itmiş ser-nigün bir câm-ı billürî	Aşılsa Nâdirî ol zülfe ta‘n eyler niyâ ehli Ne bilsün pest olanlar rûtbe-i ‘ulyâ-yî Manşün	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . - / . . . . - / . . . . - /	Başlık: “Nâdirî Efendi”
8a	‘arzî	‘Âşık gözêdür urmağa hep tîr-i nigâhı Sen şakla ħatâdan o cefa-keşi ilâhî	‘arzî göresin reşk ideler tevbe perestân Ol mücrime kim mest-i ‘ışk ola günâhı	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . - / . . . . - / . . . . - /	Başlık: “‘arzî”
8b	Tıfîlî	Vireli bağda revnağ gül-i âl üstüne gül Şeh-levendüm ħakımur ħırmızı şâl üstüne gül	Şî‘r-i üstâddaki gülleri seyr it Tıfîlî Dökdi evrâkım şan âb-ı zülâl üstüne gül	Gazel/6 beyit	. . . . / . . . . - / . . . . - / . . . . - /	Başlık: “Tıfîlî Çelebî”

8b	Feyzî	Dil-i bî-î işk-ı şâhum mülke beñzer kim meliksizdür Ġam-ı bî-hüde bir hîdmet durur kim döşeliksizdür	Hemân bir üğ-ı cevherdâra beñzer nükte-i Feyzî Beterdür gerçi ta'n-ı düşmen ammâ kim çeliksizdür	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	Başlık: "Feyzî-yi Kefevî"
9a	Şemsi	Her kimüñ muğ-ı dili düşdi hevâ vü hevese Anı şayyâd-ı felek âl ile koydı kafese	Şemsiyâ nûr-ı maḥabbet saña olmazsa delîl Kûy-ı cânâna varılmaz katı yollar perese	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . /	Başlık: "Şemsi Paşa"
9a	Parsa Efendi	Metâ'-ı işkuña naqd-i dil-i şeydâyı ben virdüm Ġürür-ı hüşni saña âh ey hercâyı ben virdüm	Cemüñ cem'iyetin dil-dâra yâd itdüm didi Şâbir O bezm erbâbına hem sâgar-ı şahbâyı ben virdüm	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . /	Başlık: "Parsa Efendi"
9b	Nergisî	Yanardı nâr-ı ğamla cism-i şad-pârem kebâbâsâ Eger sakka-yı çeşmüm dökmeveydi eşküm âbâsâ	Gezer elden ele ey Nergisî sâgar-şifâat şî'rüm Neşât-efzâ olur mazmümü yârâna şarâbâsâ	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . /	Başlık: "Nergisî Efendi Nazîre-i Bâkı"
9b	Nergisî	Rüstem tayanmaz işka işk öze ğahramândur Tâb-aver-i şükûhü ḥakkâk-ı pehlivândur	Gönlünde vü dilinde sensin çü Nergisî nün Fikrünüle pür-şafâdur zikrünüle şadmândur	Gazel/6 beyit	. . . . / . . . . / . . . . /	Başlık: "Nergisî"
10a	Nefî	Fikr-i zülfüñ dilde tâb-ı süz-ı işkuñ sinede Nârdur külḥanda güyâ mârdur gencinede	Çorķum oldur bir gün ey Nefî yakar dünyâyı hep Böyle ğalursa eger süz-ı maḥabbet sinede	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . /	Başlık: "Nefî"
10a	Nefî	Bezm-i bahârüñ düzdi gülâyım ü erkânım yine Nergis alup cämün ele sürmekte divânım yine	Her şî'ri gerçi tâ ezel düşdikçe söyler bi-bedel Nefî nün ammâ bu ğazel zeyn itdi divânım yine	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . /	Başlık: "Nergisî"
10b	Arzî	Seheri geldi evime ḥaneme ḥurşid gibi Başladı sinede dil ditremege bîd gibi	Âfitâb oldı yine kevkeb-i baḥtüm ' Arzî Seheri geldi evime ḥaneme ḥurşid gibi	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . /	Başlık: "Arzî Dede"
10b	Nâ'îlî	Cân esir-i niğehün ğamze-i Nâhîd gibi Dil hevâ-ḥâh-ı lebün meşreb-i Cemşid gibi	Nâ'îlî olmasa taķrîb varak-süz-i çarḥ Mâcerâ-yı dil-i pür-tâbunı tesvid gibi	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . /	Başlık: "Nâ'îlî"
11a	Nergisî	Görindi taḥte-i nerd-i emelde naķş-ı murâd N'ola olursa der-i ḫali'-i ḥuceste güşâd	Saña şafa görünür Nergisî bu gülşende Nite ki sinede var bu ḥulus-ı mâder-zâd	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . /	Başlık: "Nâ'îlî"
11a	Bezmî	Hüşn ile olsa raḥun mühre muķâbil ḳâbil Ḥalk anuñçün saña ey şulḥ şemâil mâ'îl	Sâyevşe yâre ḫaḫâ ise ḫaḫılmaq Bezmî Cân-ile anı ḳabül eyle ḫaḫâ ḳıl ḫaḫıl	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . /	Başlık: "Bezmî"

11b	Vecdî	Ğam-ı zülfiñle âlumdan k'ola dîd-i derûn peydâ İder destâr-ı 'ışka sünbül-i bâğ-ı cünûn peydâ	Bu tâze şî'r-i Vecdî ye nazîre söyliyen evvel Dil-i pür-feyz ü tab' -i pür-ma'ânâ eylesün peydâ	Gazel/5 beyit	. - - - / . - - - / . - - - / . - - - / . - - -	Başlık: "Mün- ğazeliyât-ı Vecdî Beg El-merhûm"
11b	Vecdî	Bir lahza beni bi'ğam-ı yâr eyleme yâ Rab Bî-şevk u maħabbet dili târ eyleme yâ Rab	Vecdî ye naşib itmez iseñ verd-i visâlûñ Her dem anı âzurde-i ħâr eyleme yâ Rab	Gazel/5 beyit	- - / . - - - / . - - - / . - - -	
12a	Vecdî	Rûya eylesem nazâr reng-i hayâ niğâb olur Gör ne siyeh-sitâreyim nûr-ı niğeh ħicâb olur	'İşk-ile virdi Vecdî ye zevk-i derûn-ı giriyesi Dilde bu neşve var-iken âb dalĵi şarâb olur	Gazel/5 beyit	- . . - / . - - / . - - - / . - - -	
12a	Vecdî	Tûfan-ı sirişküm dime cûş-ı yeme beñzer Bağ çeşnûme dâmâ neme deryâ neme beñzer	Taksim idicek Zühre bu şî'ri didi 'İsâ Bu nazm eşer-i Vecdî 'yi mu'ciz-deme beñzer	Gazel/6 beyit	- - / . - - - / . - - - / . - - -	
12b	Vecdî	Bütân kim sübhâmız zünnâra mensûb eylemişlerdür Bizi el-ħağ bu ihsân-ile maħcûb eylemişlerdür	Hişâb-ı sihr-güvân eyledikte ħudsiyân Vecdî Seni mu'ciz-dem olmak üzere maħsûb eylemişlerdür	Gazel/5 beyit	. - - - / . - - - / . - - - / . - - -	
12b	Vecdî	Gâhî kelâm-ı lutf u geh âzâra ħâ'îlüz Fermân-ı 'âlî'i dehen-i yâra ħâ'îlüz	Olmasa bâde-i leb-i la'li feraħ-resân Vecdî ğubâr-ı ħaĵtla efkâra ħâ'îlüz	Gazel/6 beyit	- - / . - - - / . - - - / . - - -	
13a	Vecdî	Ħaçer-i ğamzede biz çeşme-i hayvân buluruz Günde biñ kerre helâk eylese biñ cân buluruz	Yoğlasağ milket-i ma' mûre-i şî'r ü sihrî Taht-ı 'câzda Vecdî -i Süleymân buluruz	Gazel/6 beyit	. . . - / . - - - / . - - - / . - - -	
13a	Vecdî	O kûh-ı derd kim aña dil-i nâ-şâd ayak başmış Ne zaħm-ı tîşce görmüşdür ne ħod Ferhâd ayak başmış	Tekâpü-yi zemîn-i nev saña maħşuşdur Vecdî Bu vâdîyi ne bulmuş var ne bir üstâd ayak başmış	Gazel/6 beyit	. - - - / . - - - / . - - - / . - - -	
13b	Vecdî	Ey dil ğam-ı ğıysû-yı ruĵ-ı yârda ħalduñ Ķayd-ı şanem ü 'ukde-i zünnârda ħalduñ	Ey ħüsn-ârâ ehl-i süħan hep saña müştâĶ Sen Vecdî 'i ħoş-tab' ü ħoş-âşârda ħalduñ	Gazel/7 beyit	- - / . - - - / . - - - / . - - -	
13b	Vecdî	Sinede bir şüh-ı mest-i keç-külâh ister gönül Bâ' iş-i âh-ı nedâmet bir günâh ister gönül	Eski rûsvâlıklar ey Vecdî gelüp yâda yine Nâm ü neng ü 'işmeti itmek tebah ister gönül	Gazel/7 beyit	- . - - / . - - - / . - - - / . - - -	
14a	-	Neşve-dâr-ı bâde-i ğül-reng-i 'ışk-ı dil-berüz Ne şarâb-ı erğuvân lâzım bize ne câm-ı Cem	Müfred	Müfred	- . - - / . - - - / . - - - / . - - -	Başlık: "Beyt Veleñt"

14a	Vecdî	Nigâh-ı mest mi tîr-i kazâ mıdır bilimem Bühne-hançeri kaşdı baña mıdır bilimem	Dem-i Mesîh o lebûn bendesi midir Vecdî Senûn sözüündeki hüşn-i edâ mıdır bilimem	Gazel/5 beyit	. . . / . . . . / . . . . /	
14b	Vecdî	Benîmdür nevbet-i feryâd bülbüller hâmuş olsun Fiğânım ehl-i 'ışka mâye-i cûş u hürüş olsun	Baňa ta 'n itdügi bir bir gelür hep yâdına Vecdî Benüm gibi hele Râmî de derd-i 'ışka düş olsun	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . /	
14b	Vecdî	Niçe vaşf itsin o şul-ı dil-i hoş-dem ne disün Mişli yok beñzedecek hüşni müsellem ne disün	Çomadun söz yeri i' câz-ı sülhanda Vecdî Böyle mu 'ciz-nefese 'İsâ-yı Meryem ne disün	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . /	
15a	Vecdî	'Uşşâk-ı zârı kırınmada hañt-ı siyâh-ı nev İmdâd-ı hüşne geldi yine bir sipâh-ı nev	Vecdî o mâh-rûnûn ele alsa zülfüni Her nâhün-ı benâmî olur reşk-i mâh-ı nev	Gazel/6 beyit	. . . / . . . . / . . . . /	
15a	Vecdî	Şarâb köhne vü sâkî-i hânde-rû tâze Olursa eski deme n'ola ârzü tâze	Bu şî'r-i pâk beraber degülse Bâkıye Budur tefâvüti Vecdî o köhne bu tâze	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . /	
15b	Vecdî	Kaşdı cân almağdur ol zâlim eger dâd itse de Şâd-merg itmek murâd eyler beni şâd itse de	Çadrümi yârân bilür ben hod-sitâhik eylemem Şî'rümi Cibril Vecdî zeyl-i evrâd itse de	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . /	
15b	Vecdî	Vatursañ ey şabâ ol zülf-i şeb-gûna selâm eyle Düşerse hem dil-i mañbûs [ü] mañzûna selâm eyle	Hañt-ı nevñizi medhün itdi fermân la'li ey Vecdî Meded imdâda gelstün tâze mañmûna selâm eyle	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . /	
16a	Vecdî	Dil-i çeşm-âşinâ sâmân ile bigâne olmaz mı Hemişe mest ile ülfet iden mestâne olmaz mı	Bu mañsûd-ı itabâyî' sözleri kânden bulursun sen Kuduret virmeseñ Vecdî dil-i yârâna olmaz mı	Gazel/7 beyit	. . . . / . . . . / . . . . /	Başlık: "Velehü Nazîre Be-Riyâzî"
16a	Vecdî	Sirişk âlüde itmek hün-ı çeşmi kâr-ı cân mıdur Mey-i pulhte ile olmaz dâne-i engür bir yerde	Mañabbet bende dil sende niçe bezm-i şafâ olsun Ki mey bir yerde kalmış sâğar-ı billür bir yerde	Kıt' a/3 beyit	. . . . / . . . . / . . . . /	Başlık: "Çit' a Velehü"
16b	'İşmetî	İderdi merhâmet ol gâmze-kâr-ı nâz baña Vireydi bañt eger ruñşat-ı niyâz baña	Henüz ' İşmetî yâ mest-i câm-i pişinüm Neler şunar dañi sâkî-yi dil-nevâz baña	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . /	Başlık: "Mün- ğazeliyât-ı 'İşmetî Efendi Rahmullah"
16b	'İşmetî	Hün-âb-ı dil ki dîde-i giryâna çıkdı hep Emvâc-ı derd sâhil-i dermâna çıkdı hep	Tümâr-ı gâmda ' İşmetî yâ hâtem-i dilün Nağş-ı hured-firibi ğaribâna çıkdı hep	Gazel/5 beyit	. . . / . . . . / . . . . /	
17a	'İşmetî	Bezme rindân mey-i sâğarla keder virmezler Âftîtab olsa gelen meclise yer virmezler	' İşmetî serzeniş-i dehre tahammül niçe bir Derd-i kahrın çekene 'ömr-i diger virmezler	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . /	

		Tünd-bâd-ı ğam güzergâhında tutmuş aşîyân	İtmeince cismini yellerce hâk-i âsitân	beyit		
20b	‘İşmetî	Fârîğ olmam âhdan dil-dâra kâr itmezse de Sûzîş-i didür ğarâz yâr i‘tibâr itmezse de	‘İşmetî pâ-mâl-i cevri olmak yeter ‘izzet dile Baht anı çeşm-i za‘ım-ı zülfi-yâr itmezse de	Gazel/5 beyit		- - - / - - - / - - - / - - - / - - -
20b	‘İşmetî	Olursa dilde n’ola dâğ-ı ârzü tâze Henüz açıldı o gül dalı reng ü bü tâze	Cefâ-yı dehr ile gelmekte ‘İşmetîye fütür Her âyine yine bed-î‘âh herze-gü tâze	Gazel/5 beyit		. - - / - - - / - - - / - - - / - - -
21a	‘İşmetî	Sûzım artar ol şeh-i bî-dâd ger dâd itse de ‘İşk ider kârm dil-i virânım âbâd itse de	Rûzğarumdan hele bulmam tesellî ‘İşmetî Kendüyi zür eyleyüp îhsâna mu‘fâd itse de	Gazel/5 beyit		- - - / - - - / - - - / - - - / - - -
21a	‘İşmetî	Bâzû-yı baht ger pür iderse kemânımı İster verâ-yı Kâf’a kosunlar nişânımı	Elbette ‘İşmetî görinür sâhîl-i ümîd Mühlet virüp Hudâ eger almazsa cânımı	Gazel/5 beyit		- - / - - - / - - - / - - -
21b	Bahâyî	Ruhsâr-ı yârda hâf-ı ‘anber-şiken biter İ‘câz-ı hüsndür ki gül üzre çemen biter	Ser-sebz ü hürrem itdi cihânı nesim-i lutf Bilmem Bahâyî tohm-ı ümîdüm kaçan biter	Gazel/5 beyit		- - / - - - / - - - / - - -
21b	Bahâyî	Nâlân iden beni o hâf-ı sebz-i ‘izârdur Feryâd-ı ‘andelîbe sebeb nev-bahârdur	Dür olsa eşk-i çeşm-i Bahâyî ‘aceb degül Bisyâr olan güherse de bî-î‘tibârdur	Gazel/6 beyit		- - / - - - / - - - / - - -
22a	Bahâyî	İ‘tâb-ı la‘l-i nâbîndan gönül pür-pîç ü tâb olmaz Bilür kim kân-ı âteşden çıkan hânçerde âb olmaz	Bahâyî her ne emr eyleser o şâhen-şeh-i hübân Ser-i teslîm [ü] hâk-i ‘aczdten ğayrı cevâb olmaz	Gazel/5 beyit		. - - - / - - - - / - - - - / - - - -
22a	Bahâyî	Bülbül ki oldi nağme-serâ-yı hârim-i gül Meyl eyledi açılmağa tab‘-i selîm-i gül	Âyâ meşâm-ı cânâ Bahâyî kaçan gelür Feyz-i bahâr-ı vaşl-ile bü-y-ı nesim-i gül	Gazel/5 beyit		- - / - - - / - - - - / - - - -
22b	Bahâyî	Hîrâsân olmasa gülden dil-i nâ-şâduñ ey bülbül Neler eylerdi hâra âh-ı âteş-zâduñ ey bülbül	Çekil sen dalı kü-y-ı derde gül-zâr-ı selâmetden Bahâyî veş çekildi ‘işkla çün aduñ ey bülbül	Gazel/5 beyit		. - - - / - - - - / - - - - / - - - -
22b	Bahâyî	Gelse nesim-i şubhla müjde şeh-i bahârdan İtse hâlâş bülbülü mihnet-i intizârdan	Merhem-i lutfun itmesün yâr Bahâyîyâ dirîğ Geçmeye tâ ki riş-i ğam cânâ dil-i fîğardan	Gazel/6 beyit		- - . - / - - - / - - - - / - - - -
23a	Bahâyî	Tağtîdün h’âb-ı nâz-ı yârî ey feryâd n’eylersin İdüp fitne ile dünyâyı hârâb-âbâd n’eylersin	Bahâyî veş degül sen kâbil-i feyz-i şafâ sende Tekellüf ber-îtaraf ey hâtır-ı nâ-şâd n’eylersin	Gazel/7 beyit		. - - - / - - - - / - - - - / - - - -
23a	Bahâyî	Diyâr-ı ‘işkuñ alımmaz hâkîkat-i hâberi	Zebâne-i dili peykân-ı tîr-i âh itsem	Gazel/6		. - - / - - - - / - - - - / - - - -

		Meger ki ola semender hamām-ı nāme-beri	Yağardı añların ‘anķā-yı çarķ bāl ü peri	beyit			beyti yoktur.
23b	Cevrî	Rind-i ‘ışkam mescid ü mey-ĥāne yeksāndur baña Şavt-ı suffî na‘ra-i mestāne yeksāndur baña	Bî-tekellüf ‘aşık-ı dîvāneyüm Cevrî gibi Çaşr-ı şāhî küşe-i vîrāne yeksāndur baña	Gazel/5 beyit		-. - - / - . - - / - . - - - / - . - -	Başlık: ‘Gazeliyāt-ı Cevrî ‘Çelebî’
23b	Cevrî	‘İtiāb-ı ğamze āfet ĥuşm-ı çeşm-i bî-amān āfet Cihāna ĥüsnle şaldı o şüh-ı dil-sitiān āfet	Niçe āsude olsun Cevrî -yi āvāre ‘ālemde Maĥabbet āfet ü dil āfet ü ĥüsn-i bütān āfet	Gazel/5 beyit		. - - - / - . - - - / - . - - - / - . - - -	
24a	Cevrî	Mevsim-i gül faşl-ı gülşen nev-bahār eyyāmıdır Devr-i sāgar nüş-i mey seyr-i kenār eyyāmıdır	Şāh-ı gül zeyn itmede divānını ğünden ğüne Gelse Cevrî gibi feyāda hezār eyyāmıdır	Gazel/5 beyit		-. - - / - . - - - / - . - - - / - . - -	
24a	Cevrî	Ġamzeñ dil-i ‘aşık gibi mest-i ezeliğür Bu sırr-ı ĥafî bāde-keş-i ‘ışka celidür	Bî-bāk ise ğamdan dil-i Cevrî n’ola dā’im Hem-şöĥbet-i pür-şevķi dil-i bî-kescilidür	Gazel/5 beyit		-. - . / - . - - - / - . - - - / - . - -	
24b	Cevrî	Çarķa kılna ser-fürü iķbāl için ğayret budur Hem ğedā hem pādişāh-ı ‘ālem ol devlet budur	Hem-nişin eyle dili dil-berle sen çık aradan Rind iseñ Cevrî şāfā-yı meclis-i vaĥdet budur	Gazel/5 beyit		-. - - / - . - - - / - . - - - / - . - -	
24b	Cevrî	Mest ider hüşyārı ‘ışkuñ dāsitiām böyledür ‘Aşkuñ keyfiyyet-i rāz-ı nihānı böyledür	Nükte-i eş’ārı Cevrî ‘aķlı deng ü lāl ider ‘Aşınā-yı rāz-ı ‘irfānuñ lisāmı böyledür	Gazel/5 beyit		-. - - / - . - - - / - . - - - / - . - -	
25a	Cevrî	Cān almag imiş ğamzesinüñ kārını bildük Yārūñ dil-i ‘uşşāķla bāzārını bildük	Vāşf eyledi şāhbā-yı leb-i dil-beri Cevrî Zevķ-i eşer-i neşve-i ğüftārını bildük	Gazel/5 beyit		-. - . / - . - - - / - . - - - / - . - -	
25a	Cevrî	‘İşk olmasaydı ĥāce-i dükkān-ı cān u dil Derd olmaz-ıdı māye-i sāmān-ı cān u dil	Cevrî iderdi cān u dil yoluña fedā İtse lebüñ telāf-ı ĥüsrān-ı cān u dil	Gazel/5 beyit		-. - . / - . - - - / - . - - - / - . - -	
25b	Cevrî	Cem’ olur dillerde ğam ĥāl-i perişānum disem Dilleri āşüfte eyler rāz-ı pinhānum disem	Müşteri ĥurşide nāz eyledi ey Cevrî eger Zerre deñlü māye-i iķsīr-i ‘irfānum disem	Gazel/5 beyit		-. - - / - . - - - / - . - - - / - . - -	
25b	Cevrî	Refāra gel ol kadd-i ser-efrāz ğörünsün Ma‘nā-yı kıyāmetde olan rāz ğörünsün	Gelsün dil-i Cevrî ile ğüftāra o lebler Rūĥ-ı süĥān ü ma‘nā-yı ‘cāz ğörünsün	Gazel/5 beyit		-. - . / - . - - - / - . - - - / - . - -	
26a	Cevrî	Çeşmiñe nāz itmegi her demde kārın eyleme Naĝme-i sāz-ı niyāzi perde-bürün eyleme	‘İşķla şāĝird itme ey Cevrî dil-i dîvāneñi ‘Kābil-i irşādi muĥtāc-ı Felātün eyleme	Gazel/5 beyit		-. - - / - . - - - / - . - - - / - . - -	
26a	Cevrî	Felek ‘ālî-cenāb u baĥt ser-keş yār müstaĝnî Tehî-ceyb-ı heves ol şāhid-i bāzār müstaĝnî	Sipihrüñ şüret-i iķbāline herĝiz nazar kılna İder Cevrî gibi ehl-i dili o yār müstaĝnî	Gazel/5 beyit		. - - - / - . - - - / - . - - - / - . - -	

26b	Yahyâ	Elimde şîşe-i rengin pür-mey la‘l-nâbâsâ Gözümde kaçre kaçre eşk-i ter düir-i hoş-âbâsâ	Şüreyyâ vü hilâle ‘arz-ı câh itsem gerek Yahyâ Bu fikr-ile yolunda pâymâl oldum türâbâsâ	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	Başlık: “Gazeliyât-ı Yahyâ Efendi El- Müftî “
26b	Yahyâ	‘Aks-i miyjânla ey dil-ber-i şîrin-harekât Şanurum ruĥlarıñ i‘râb konulmuş âyât	Herkese nuĥ-ı revân-balş verilmez Yahyâ Himmet-i Hzir gerek kim buluna âb-ı hayât	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	
27a	Yahyâ	Ey zülfi-î ĥam-ender-ĥam-ı kullâb-ı maĥabbet Hep saña çekildi dil-i erbâb-ı maĥabbet	Yahyâ ĥarem-i ‘ışka girse n’ola bî-bâk Meftûĥdur erbâb-ı dile bâb-ı maĥabbet	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	
27a	Yahyâ	Göñül mir’ati kim şad-pâre-i dest-i celâlündür Yine her pâresinde cilve ger baksañ cemâlündür	Ser-i ehl-i mecâz olan belâ-keş Kaysın aĥvâli Ĥaĥkatde naẓar olursa Yahyâ ĥasb-ı ĥâlündür	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	
27b	Yahyâ	Dil degüldür kaŋes-i cismüme bülbül kodılar Dâğlar anlamañız yer yer aña gül kodılar	Şabrınĥı ġaret idüp aldılar eşk-i çeşmiñ Sende Yahyâ ne taĥammül ne tecemmül kodılar	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	
27b	Yahyâ	Acı sözler şebt eylesen de olmam bî-ĥuzür Çünkü eyleyler ol zebân-ile o leblerden şudür	Serv-i ĥaddinden bizi Ĥaĥĥ itmeye Yahyâ cüdâ Üstümüzdün säye-i luĥf-ı Ĥudâ olmaya dür	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	
28a	Yahyâ	Niçe demlerdür ki dil-tenġiz mükedder ĥälümüñ Bir tebessüm ĥıl açılıñ gonce-i iĥbâlümüz	Çıkmaz oldı nâlemizden za‘fla Yahyâ ‘aceb Ol şeh-i ĥübâna kim ‘arz eyleye aĥvâlümüz	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	
28a	Yahyâ	Ümmid-i ĥ’âb ‘âşka olmaz ĥayâl imiş Bîçâre yâri düşde de görmek muĥâl imiş	Dermân olursa senden olur ey taĥib-ı cân Yahyâ -yı ĥaste-ĥâl ‘aceb bî-mecâl imiş	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	
28b	Yahyâ	Şive-i refâırını serv-i çemende görmedük Bu ser-âmed-kâmeti bir nârvende görmedük	Şerĥ iderse dert-i ‘ışkı yine Yahyâ şerĥ ider Bir maĥall ĥalmış mıdur zirâ bu fende görmedük	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	
28b	Yahyâ	ġamze öñler dil ya kâkül ikiden ĥâlî degül Tig lâzum aña ya gull ikiden ĥâlî degül	Ya erem ĥaddine Yahyâ yâĥud olam pây-mâl Ya terâĥķi ya tenezzül ikiden ĥâlî degül	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	
29a	Yahyâ	Şehbâz gözüñ şayd-ı dil ü cânâ süzülsün Zülfündeki dem-besteler ey mâĥ çözülsün	Ĥalmaya gider ‘ışkuñ ola belki şafâsı Yahyâ gel igen ivmeyelim bâde süzülsün	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	
29a	Yahyâ	Her kaçre-i eşküm ki aĥar ĥan arasında	Yahyâ seni mi buldı hemân kâfir-i zülfi	Gazel/5	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	

		Lü'lü gibidür sübha-ı mercân arasında		Bend cıleyecek bunca Müselmân arasında	beyit					
29b	‘Ârif	Çays u Ferhâduñ ne küh ü ne beyâbânın bilür Vâdi-i ‘ışkuñ göñül bir râh-ı âsâmn bilür		Merd-i ‘ışka seng-râh olmaz ‘adu-yı saht-i cân Seyl-i tûfân-ıñ eşk-i çeşm-i fettânın bilür	Gazel/6 beyit					Başlık: “Le-Mevlânâ ‘Ârif El-Merhûm”
29b	‘Ârif	Şimdi zamân-ı seyr-i gül-i nev-demidedür Erbâb-ı ‘ıyş meygedelerden remidedür		‘Ârif nesim-i gül-şene ta‘zîm için bizi Peyveste nañl-ı kâmet-i gül-bün hamidedür	Gazel/5 beyit					
30a	‘Ârif	Seheri girye ile nâle-i şeb-gir idelüm Gice gündüz elem-i fırkatı tañrır idelüm		Aña şakird-i haķır olmağa nâ-lâyık iken İbni ‘ubbâda o zâtı niçe tanzir idelüm	Gazel/6 beyit					
30a	‘Ârif	Derün-i dilde ğam-ı ‘ışkı cavidân buldum Harim-i sinede bir gene-i şayegân buldum		‘İnân-ı hâmemi ‘Ârif ben itmedüm ‘erhâ Semend-i iñab’ ümi ben muñlakü’l-‘inân buldum	Gazel/6 beyit					
30b	‘Ârif	Rüyuñ meydür meyi rüyuñ mücellâ gösteren Gül-şeni güldür güli gül-şen muñarâ gösteren		‘Ârif-i mu‘ciz-nümânüñ kilki-i sihr-âsândür Böyle bir nâfide dâdi şı‘r-ı ğarrâ gösteren	Gazel/5 beyit					
30b	‘Ârif	‘Âşık-ı vaşl arzû asīb-i hicrân görmesün Sine-rışân-ı heves dârü-yi dermân görmesün		Bâ‘ iş-i nâ-sür zaħm-ı reşk olur ‘Ârif şakın Tiz-i şemşir-i tabi’ üñ nükte-sencân görmesün	Gazel/5 beyit					
31a	Sırrı	Hayâl-i dilde ammâ dideden ol ğonca-fem nâbüd Nedür işbât ü nefye çäre hem mevcüd hem nâbüd		Çalür ebvâb-ı ihyâ-yı ma‘ânî haşre dek mesüd Olursa diledlerden Sırrı ’i İsâ-şiyem nâbüd	Gazel/6 beyit					Başlık: “Sırrü’l- Üsküdüñ”
31a	Sırrı	Zinhâr olma esir-i nâm mânend-i niĝin Rû-siyâhidür hemân encâm mânend-i niĝin		Kendüye pâ-bend ider bihüde Sırrı eyleyen Sîm ü zerden tekye-i endâm mânend-i niĝin	Gazel/5 beyit					
31b	Sırrı	Ser-engüşt-i hilâle hâleyi zih-gir ider gerdün Kemânın çarñ-ı vârun ü şihâbi tır ider gerdün		Şafâdan hâme-i zerrin-i mâh-ı nevle Sırrı nün Bu nazmın levh-i ğurşid üstüne tañrır ider gerdün	Gazel/6 beyit					
31b	Sırrı	A‘dâ hevâ-yı zülf-i dil-ârâda olmasun Düşmenlerüm İlah’o sevdâda olmasun		Virmem berât-ı manşib-ı âlâm-ı dil-beri Sırrı ye söyleyün o temennâda olmasun	Gazel/5 beyit					
32a	Sırrı	Sırr-ı ğaribdür ki bilimmez lisânımız Rûh-ı muķaddes ola meger tercemânımız		Ser-levh-i ‘tibâra bu nev-ıtarñı Sırrı yâ Şebt itdi yine hâme-i mu‘ciz-beyânımız	Gazel/6 beyit					
32a	Sırrı	Kâr-ı felek budur pür ider gehi tehi Bir gün pür ise iki gün eyler mehi tehi		Sırrı ümid meyve-i kâme eyleme şakın Bâr-ı vefâdan olmuş o serv-ı sehi tehi	Gazel/6 beyit					

32b	Rāmī	Azürde oldı nâleden ol nev civânımız Yaqsun İlâh/âteşe âh ü figânımız	Yandıķ kad-i ħamīde ile nâr-i ħasrete Pervâne didi Rāmī görenler kemânımız	Gazel/8 beyit	--/-. --/-. --/-. --/-. --	Başlık: “Rāmī’i- Vezir Nazîre Be- Sırrî’i-Mezbûr”
32b	Rāmī	Ħayâl-i la’l-i nâbüñ câm-i çeşm-i terde kalmışdır Ħumâr-i bezm-i nüş-â-nüş-i vaşluñ serde kalmışdır	Mücevher tâc-i devlet kimseye sîd itmez [ey] Rāmī Niçe şâhân-i dehrüñ çeşmi ol efserde kalmışdır	Gazel/5 beyit	. ---/-. ---/-. ---/-. ---/-. ---	
33a	Rāmī	N’ola İlvâmı olsa Yûsuf-ı ğadr ü niřâķ üzre Degül mi cümle ebnâ-yı zamâna bu sıyâķ üzre	Ħıdıv-i mülk-i ma’ nâ ħazret-i Nâbî Efendi kim Mehâbet şaldı nazm ü neşr-ile Rüm ü ‘İrâķ üzre	Gazel/10 beyit	. ---/-. ---/-. ---/-. ---/-. ---	Bu gazelde mahlas 8. beyittedir: Ħaķıķat- bine Rāmī zîr ü bâlâsı nedür kevnüñ Gerek taĥte ‘ş-şerâda ol gerek bu nüh revâķ [üzre]
33b	Rāmī	Maĥv olmadayız za’ f-ile pîrâhenimizden Çekmez mi dalĥı destini ğam dâmenimizden	Ârâyîşe çün derd-i taĥammül ola Rāmī Gitmezse n’ola murġ-i elem gülşenimizden	Gazel/5 beyit	--/-. ---/-. ---/-. ---/-. ---	
33b	Rāmī	Şem’-i ümmid bir âh-ile fîrûzân olsun Hele şabr eyle bir az şâm-ı garîbân olsun	Birĥaç elfâz-ı perişân ise de ey Rāmī Bu ğazel zîver-i mecmu’ a-ı yârân olsun	Gazel/8 beyit	. ---/-. ---/-. ---/-. ---/-. ---	
34a	Rāmī	Kimtüñ kâşânesine şaldı pertev rüy-i raĥşânüñ Kimtüñ bezmin münevver itdi bu şeb mâh-ı tâbânüñ	‘Aceb mi bende Rāmī gibi çâķ-ı ceyb-i cân itsem Lebüm şad-pâre kıldı ârzü-yı bûs-ı dâmânüñ	Gazel/4 beyit	. ---/-. ---/-. ---/-. ---/-. ---	
34a	Rāmī	O dem ki ĥaşd-ı dile tûġ-i ĥün-feşân çekilür Taraf İtaraf o şehe gerden-i âmân çekilür	Olursa rîze-i elmâs ile İalv-i Rāmī Piyâle-i sitem-i cevri-i dil-berân çekilür	Gazel/5 beyit	. ---/-. ---/-. ---/-. ---/-. ---	
34b	Rāmī	Keyfiyyet-i te’şîr-i figânımda celidür Nâlem hele hem-ĥaşyeci-i nâd-i ‘Alîdür	Fâyîķ gibi pâkîze şî’r-i tarĥuna Rāmī Pîr diltüñ idtûp ğâhi ğazel söylemelidür	Gazel/5 beyit	--/-. ---/-. ---/-. ---/-. ---	Başlık: “Velehü Nazîre”
34b	Fâyîķ	Şanmañ ki bu iksir-i muĥabbet ‘amelidür Bu neşve bize neşve-i fcyz ezeldür	İnkâr idemem şî’rini her şâ’irüñ amnâ Taĥşin idecek Fâyîķ -i zârüñ ğazelidür	Gazel/6 beyit	--/-. ---/-. ---/-. ---/-. ---	Başlık: “Fâyîķ Efendi Nazîre Be-Cevri “

		İki şandukadur sürme kapaıklı çeşm-i güher-bâr					Lâcdri“
38b	Rahmî	Ne şeb ki müjde resân-ı çeşme peyk-i lî'âb gelür Sarây-ı kâlbe o şâh-ı felek-i tâb gelür	Vefa eserleri yok Rahmî yâ o mehveşde Selâm-ı sâde dalgi gelse pür-ı'fiâb gelür	Gazel/5 beyit			Başlık: “Velehü Nazîre Be-Fâ'iz”
38b	Rahmî	İtdi gül-âb-ı luftım ol gönca-leb dirîğ Çaldık esir-i derd-i ser-i tâb-ı teb dirîğ	Râmişker-i tabî' atûn olmadı nağme ger Ey Rahmî geçdi mevsim-i 'ıyş ü farab dirîğ	Gazel/6 beyit			
39a	Nâmî	Şafha-ı ruhsâr-ı yâre kilk-i kudret yazdı lîağ Ebruvân i' râb anda hâller olmuş lağat	Bunca yıldır 'âşik-ı pâmalıyım Nâmî anuñ Bîñ belâ-yile bu gün bir büsesin aldım fağat	Gazel/5 beyit			Başlık: “Nâmî Rahimehullah”
39a	Nâmî	Yâra bu lîhsn-ile dirler cümleten dünyâ melek Hağ bu kim olmaz felekte böyle müstesnâ melek	Nâmî kaçmaz saña nağd-i eşkini lîare itmeden Mâ-haşal mebzûldür cânâ yoluna mâ-melek	Gazel/5 beyit			
39b	Râsiğ	Böyle kim açdı yüzün âh 'aceb n'oldı saña Ey gül-i tâze-res-i bâğ-ı edeb n'oldı saña	Mağşaduñ peyrevi-i hâzret-i üstâd mıdur Râsiğ â düşmege bu semte sebeb n'oldı saña	Gazel/5 beyit			Başlık: “Râsiğ Çelebi”
39b	Râsiğ	Şehâ tâ sende vardur bu müje bu ebruvân at tüt Bulmmaz her zamânî böyle bir tûr ü kemân at tüt	Bir elde câm-i mey tüt bir elüñ at gerdn-i yâre Eger mümkünse ey Râsiğ bu güne bir zamân at tüt	Gazel/5 beyit			
40a	Râsiğ	İlâhî bülbülün feryâd ü efgânı kimün-çündür Gül içünse gülün çâk-ı girîbânı kimün-çündür	Ser-â-ser kâ'inât estâr-ı 'ışkuñ mest ü hayrânı Velî bilmezler ey Râsiğ bu hayrânı kimün-çündür	Gazel/5 beyit			
40a	Râsiğ	Küyuñ ki şehâ mağşad-ı cân ü dilümüzdür 'İşret-gehimmüz ârayâñı menziliümüzdür	O! gözleri hünîye gönül düşdi çü Râsiğ Âhîr biltürüz gamzeleri kâtilümüzdür	Gazel/5 beyit			
40b	Râsiğ	Der-miyân itmek-içün ol meh-i zibende cemâl Virdi bir lîaçer-i zerrin hilâl-i Şevvâl	Turma dem-beste yeter rûze gidüp 'ıyd oldı Söyle bir şî'r-i ter ey Râsiğ -i şürîde-mağâl	Gazel/7 beyit			
40b	Râsiğ	Ey şulğ 'aceb ki derd-i nihâmı bilir misin 'İşkuñ ne hâlete kodı câmı bilir misin	Râsiğ şikâyet itme kerem bil cefasını Kimdür o şâh-ı milket-i âmi bilir misin	Gazel/5 beyit			
41a	Râsiğ	Niçe ârâm kılsun bu dil-i dîvâne bir yerde Ki ben bir yerde vü ağyârla cânâne bir yerde	Gice mestâne düşmüş zâhidü gördüm yine Râsiğ Küleñ bir yerde yatur sübhâ-ı şad dâne bir yerde	Gazel/5 beyit			
41a	Selîm	Ne seyr-i bâğ vü ne keşt-i lîşâra çekmekdür Murâd o servi hemân bir kenâra çekmekdür	Ğarâz yem-i kûturât ser-i şeki dögmekden Selîm o kebk-i lîarâmî şikâra çekmekdür	Gazel/5 beyit			Başlık: “Selîm”

41b	Şābit	Debiristāne almak sâ'y ıder ol fırlı rüz u şeb Okutsun kendiyi dîvāne olmuş ş'ācc-i mekteb	N'ola la'l-i müzāb-ı cāni efrāğ eyleşem Şābit Leb-i sākī müheyvā itdi bir yāköüdan kâleb	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	Başlık: "Gazeliyāt-ı Şābit Efendi"
41b	Şābit	Olmış ol pādīşeh-i hüsne muḳarreb sâ'at N'ola ger 'akreb ile olsa mullaḳḳab sâ'at	Şoklıur ḳoynuna kejdüm gibi yārūn Şābit Görünürse ne 'aceb çeşmüme 'akreb sâ'at	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	
42a	Şābit	Alup āğuş-ı merāma yāri rām itmek de güç Şām-ı ğamda yārsız 'azm-i merām itmek de güç	Şābitā dil-dāra çok yār olduğün n'eyleşün Herkesün itmām-ı kārın iltizām itmek de güç	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	
42a	Şābit	Ḳapamış ḳılvete bir āfet-i devrāmı şeyḫ Ḳomaz ol reşk-i melek yanına şeytāmı şeyḫ	Yine bir körpe ḳuzu tekyeye ḳurbān geldi Söyle Şābit bilesün 'işḳla dendāmı şeyḫ	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	
42b	Şābit	Eşk-i pür-hūn ne vazīfeñ dime ey çeşm-i münir Cihetüm oldı benüm beste-i mīzān-ı ḫarir	Mey-i ma'nā ile pür-zarf-ı sūḫan gör Şābit N'eylerüz boş sözi mānend-i sebū-yı tasvir	Gazel/7 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	
42b	Şābit	Subḫadan mest-i mey-i ḡaflete ḫalet gelmez Ḳabbeden müdmin-i maḫmūra şetāret gelmez	Şābitā n'eylerüz ol lafzı ki ma'nāsından Nefḫa-ı ma'rifet ü bü-yı ḫaḳīḳat gelmez	Gazel/8 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	
43a	Şābit	Ḳaḳ şırtında görüp cāme-i nev 'ıyd ıderüz Biz de pīrāhen-i dāğ-ı ğamı tecdid ıderüz	Dād-ı Ḳaḫdur saña taḫḫik bu vādī Şābit Biz dāḫı şimdi senün semtine taḫlid ıderüz	Gazel/8 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	
43b	Şābit	O çār ebrü-yile baḳ ta'l'at-i dil-cü-yı cānāna Murabba' vefḳ-i devletdür ki ḳonmuş rüy-ı cānāna	Yine bir ḳayda düşdüm Şābitā baḫt-ı siyāhumla Tolaşdı pāy-ı 'aḳlum dāmen-i ğisū-yı cānāna	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	
43b	Şābit	Misāl-i kūze-i mey rüzeyi şıyām gibi Bu āteş ile terāvīḫe de ḳıyām gibi	Zamānede gazeli ḳimse almayor Şābit Dilenciye virilen tuḫfe-i selām gibi	Gazel/6 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	
44a	Şābit	Umūrına ḳarışan āherün vekil gibi Neticesinde ğarāmet çeker kefil gibi	Bu denlū feyz gelür ḳalbe Şābitā ammā Bilinmiyor neredendür nübü'-i Nıl gibi	Gazel/8 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	
44a	Şābit	Şaḳın hediyye-i 'ıd eylemeñ edeble italeb Zamāne ḫācllarında ne 'ıtd var ne edeb	-	Matla'	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	Başlık: "Mün- Meḫālī"
44a	Şābit	Virdüm şu pīrlıkde görüm ḫasb-ı ḫālümü Bir gene berberün elime aḳ şaḳalımı	-	Matla'	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	
44a	Şābit	'Adıular ḳışsa-ı 'ışḳum 'aca'ib dāsītān itmış	-	Matla'	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	

44b	Şinâsi	Ki Şâbit pîrlikde bir cevân sevmiş fülân itmiş Dürdî-i hâmrâ-yı mey kibrit-i ahlâmerdür baña Tütyâ-yı dîde-i dil gerd-i sâğardur baña	‘Ukde-i dilden Şinâsî hâtrum teng olalı Dîdede her gönca bir kufl-i müdevverdür baña	Gazel/5 beyit					Başlık: “Şinâsi Çelebi”
44b	Şinâsi	Sipih-i bâz-gün başdan başa ma’kûs eserdür hep Bu kühûn bûy-i nañl-i şandalı sersâm-ı serdür hep	Meğer perverde-i inzâr-ı Nâbî-yi keremverdür Şinâsî -zâde-i tab’ûn müsellemin mu’teberdür hep	Gazel/5 beyit					
45a	Şinâsi	Gerçi görsem kâkûlûn âlum baña sümbülünür Fırkat-i zülfiñde ammâ dūd-ı dil kâkûllenür	Fıkr-ı hâl-i yâr-ıla düşse Şinâsî eşkûme Her şerâr-ı küşte dil-i çeşnûme fülfillenür	Gazel/5 beyit					
45a	Sâmî	Yem-i hûs[tü]nde bağılmaz dem-i şinâh saña İki kedû gibidür âftâb ü mâh saña	Kühen sıfille şahbâ-gedâlık ey Sâmî Hârim-i meygdede besdür ‘izz ü câh saña	Gazel/5 beyit					Başlık: “Sâmî Çelebi ‘Ammarehü’l-lah”
45b	Sâmî	Fark-ı mâhiyyet-i dil çeşm-i temâşadandur Pertev-i nîk ü bed âyine-i sîmâdandur	Sâmîyâ hâne-ber-endâz-ı dil hem-çü habâb Cüş-i mevce-i seyl-âbe-i şahbâdandur	Gazel/5 beyit					
45b	Sâmî	Dağıt cebîñnûe ol turre-i semen-sâyi Piyâle-nûş-ı cünün eyle ‘aql-ı lod-râyi	Hârim-i meygdede sine-çak dîn gördüm Hücüm-ı keyfle Sâmî -i mest [ü] rûsvâyı	Gazel/6 beyit					
46a	Mezâkî	Dil-ber dile dil dil-ber-i fettâna münâsib Gül bülbüle bülbül gül-i hândâna münâsib	Çek rişte-i nazma dîr-i güftârî Mezâkî Dür rişteye rişte dîr-i gâñâna münâsib	Gazel/7 beyit					Başlık: “Mezâkî”
46a	Hâletî	Dil-i şeydâya gâhî lutf idüp gâhî ‘itâb eyle Hemân n’eylenseñ eyle nâzla bir kez hîtañb eyle	Ço çıkşun Hâletî cânûn n’içün ol şûha yüz virdün Dimez miydüm saña hercâyîlerden ictinâb eyle	Gazel/7 beyit					Başlık: “Hâletî Efendî”
46b	Hâletî	Bir gülnüñ Sâkızda dil oldu nevâ-keş bülbülü Bilmez idüm öyle zîbâ olduğun Saķız güli	-	Matla’					Başlık: “Matla’ Velehü”
46b	Tîbî	Raķıñ der’-aķab ol şûh-ı dil-sitân geçeyor Ecel każâda meded ‘ömr ise hemân geçeyor	Tedârik eyleyegör zâd-ı râhi ey Tîbî Güzârgâh-ı fenâdan cihâniyân geçeyor	Gazel/6 beyit					Başlık: “Tîbî”
47a	Zârî	Leb ü hâl ü ebrû vü çeşmün muħaşşal Müzemzem mu’anber muķavves mukahhal	Zihî iṭarḥ-ı maşnu’-ı maṭbû’ Zârî Muvaşşah müreşşah muşanna’ muḥayyel	Gazel/9 beyit					Başlık: “Gazel-i Muşanna’ Li-Zârî
47a	-	Gülnâr-ruñ-ı dil-bere her kim ki semen-der	La’lün ruṭabı var-iken ey nañl-i dilâra	Kıta’a					Başlık: “Kıta’a Li-

	Ates ola anuñ yerî mânend-i semender	Cân hâstası ‘inâb-ı ‘aķık olsa Yemen der				Gayrühü”
47b	Hüdayî Cân istese cânâna dime virmezem anı Bî-minnet alur yolısa ecel virmez amânı	Cân serv-i ĩhrâmân elüñe girse Hüdayî Em leblerini koc belini virme zamânı	Gazel/5 beyit		-. - / . - - - / . - - - / . - - -	Başlık: “Hüdayî”
47b	‘Alî Baħr eyledüñ yaşum niçe bir seyr-i kalyata Limân-ı dilde bir gıccık bari ĩal yata	Deryâ yüzinde çekdireğör zevraķ-ı meyi ‘ Alî şarâb-ı şandal odur cânâ cân ĩata	Gazel/5 beyit		-. - / . - - / . - - - / . - -	Başlık: “‘Alî”
48a	Āabüli Ol ki mâha nür tevĩh eylemiş rü koymuş ad Nürdan bir nün peydâ itmîş ebrü koymuş ad	Noķta denliñ nuĩfeyi nuĩķa getürmiş ol Āakim Āikmeti gör kim Āabüli -yi sülĵan-gü koymuş ad	Gazel/7 beyit		-. - - / . - - - / . - - - / . - -	Başlık: “Āabüli”
48a	Āabüli Ey felek nüh çeräğün işlasın Gördüm ol mâhu Āaķķ bağışlasın	Serv- i yäre Āabüli hem-serdür Ā’ timäd itmeyen ĩarışlasın	Gazel/4 beyit		. . . - / . - - - / . - . . .	
48b	Āabüli Āaşduñ egerçi cân u dilüñ birisinedür İkisi de fedâ yoluña birisi nedür	Āaşdu Āabüli ol ĩyıya baķışlu âfetüñ Cân-ile dilden ikisinüñ birisinedür	Gazel/5 beyit		-. - / . - - - / . - - - / . - -	
48b	Āabüli Beni gördükçe müjeñ ey ĩaşı yâ ĩr çeker Āışm idüp ĩamzelerüñ üstüme şemşir çeker	Dide ağardı büķâ-yile Āabüli dil şad Tĵezeler zevķ ider ammâ elemi pîr çeker	Gazel/5 beyit		. . . - / . - - - / . - . . - / . - -	
49a	Āabüli Süñbülün gül-bü vü gül-puş u gül-âb âludedür Verd-i ruhsârün gül-i sîrab-ı süñbül-südedür	Bülbül-i zâra Āabüli cânib-i gülden gelür Āonça-ı piçide-i gül-nâme-i negsüdedür	Gazel/5 beyit		-. - - / . - - - / . - - - / . - -	
49a	Āabüli Gerçi kim kâşaneme çok dil-ber-ı ra’ nâ gelür Ol ĩad-ı belâ baħa ammâ ĩatı a’ lâ gelür	Ey Āabüli ĩün gibi hercây ðür gerçi o meh Her zamân ĩam-ĥâneme gelse hele tenhâ gelür	Gazel/5 beyit		-. - - / . - - - / . - - - / . - -	
49b	Āabüli Yatur pîr-ı muĥân evĥar olup desti ĩabaķ ĩutmaz Şu denliñ bade-nüş olmuş ki el ditrer ayak ĩutmaz	Āabüli gevher-i kân-ı ma’ ârif bî-revâc olmuş Dür-ı nazm-ı kelâm-ı pâküñe kimse ĩulak ĩutmaz	Gazel/5 beyit		. . . - / . - - - / . - - - / . - - -	
49b	Āabüli Bir göz mi var Ya’ ĩubveş ĩüzñ-ile ĩiryân olmamış Bir dil mi var Yûsuf gibi maħbus-ı zindân olmamış	Görmüş Āabüli ol meħi ĩake yatürmüş kendüyi Aħvâlini ‘ arz itmeye bî-ĥâre imkân olmamış	Gazel/6 beyit		-. - - / . - - - / . - - - / . - - -	
50a	Āabüli Eyledi dil murĥna zülfîn o sîm-endâm dâm Dâne-i ĩâlîyle ĩuttı virmeyüp ârâm râm	Ey Āabüli destüne cân-ı şarâbı âl al Bezñ-ı faniden çekersen’ âķbet encâm cân	Gazel/5 beyit		-. - - / . - - - / . - - - / . - -	
50a	Āabüli Gel naĩ’-ı maħabbetde şehâ bir sen ve bir ben Şatranc oyunun oynayalun mât ola düşmen	Leclâc ise de lec idemez naĩ’-ı cihânda Nēdâna Āabüli yeñile şamma beni sen	Gazel/5 beyit		-. - / . - - - / . - - - / . - - -	

50b	‘Alî	Tâze dil-ber sevse ‘aşık eski derdin tâzeler Tâzeler keyfiyyetin erbâb-ı ‘ışkuñ tâzeler	Rû-siyehler hâme-ves şimdi dil uzatsa n’ola Vaqt ola ‘Alî sözün altun kalemle yazalar	Gazel/5 beyit			-. - - / - . - - / - . - - / - . - -	Başlık: “‘Alî”
50b	Hâsan	Olaldan yâr-ı dest-i düşmen-i bed güher altında Kâlpdur ellerüm Ferhâd gibi taşlar altında	Hâsan şanma miyâmdur görinen zir-i hânçerde Mişâl-i güncdür yatur dem-â-dem ejder altında	Gazel/5 beyit			. - - - / - . - - - / - . - - - / - . - - -	Başlık: “Hâsan Çelebi”
50b	‘Kabûlî	Çeşmi âhû nigân kim sevmez Şayda kâbil şikârî kim sevmez	Sükse dil-ber ‘Kabûlî hâzz eyler ‘İzzet ü i’ tibârî kim sevmez	Gazel/5 beyit			. - - - / - . - - / - . - -	Derkenar’a yazılmıştır.
51a	‘Abdî	Bîmâr-ı ‘ışkuñ oldı gönül hiç bilir misin Sen bî-vefâyı terk idemez öldürür misin	Göstermez oldı gün yüzini aldı gönülümü ‘ Abdî cefâyâ başladı ol meh görür misin	Gazel/5 beyit			- - - / - . - - / - . - - / - . - -	Başlık: “‘Abdî”
51a	Şevkî	Yazan hilâl şeklini fak-ı zebercede Evvel kaşuñ mişâlini itmiş müsevvede	Kimdür dir-iseñ ey yüzi gül Şevkî -yi garîb Bir gözi yaşlı yıldızı düşkün felek-zede	Gazel/5 beyit			- - - / - . - - / - . - - / - . - -	Başlık: “Şevkî”
51b	Es‘ad	Mâdâm gâmze mest-i kadeh-nüş-ı fitnedür Müjgân-ı çeşm-i yâr hem-âgûş-ı fitnedür	Mümkün mi Es‘ad olmaya âteş-zen-i salâh Çarh-ı sitem-fürûş-ı şeret-puş-ı fitnedür	Gazel/5 beyit			- - - / - . - - / - . - - / - . - -	Başlık: “Es‘ad Efendi”
51b	Hüsrev	Yeşiller giydügünce tüt-ı-yi güyâya beñzersin Siyeh-puş olduğunca Ka‘be-i ‘ulyâyâ beñzersin	O gül-ruhsârı vaşî ittün ‘aceb rengim edâlarla Sözünden Hüsrev sen tüt-ı-yi güyâya beñzersin	Gazel/5 beyit			. - - - / - . - - - / - . - - - / - . - - -	Başlık: “Hüsrev-i İstâmbülî”
52a	Rahmî	Yâr bakmaz yüzüme ahvâl bir yüzden dahî Tgîl’üm idbârda ikbâl bir yüzden dahî	Rüy-i yâre hañt-ı ‘anber-bâr gelmiş didiler Rahmî yâ dillerde bu aqvâl bir yüzden dahî	Gazel/5 beyit			- - - - / - . - - - / - . - - - / - . - - -	Başlık: “Rahmî ‘Atîk”
52a	Yahyâ	Oldı bu dehlü aşûba bâ‘ iş Rez duñteridür ümmü’l-habâ‘ iş	Terk itse Yahyâ cismi metâ‘ın Küyuñ itidür ol zâde vâriş	Gazel/5 beyit			- - - - / - . - - - / - . - - - / - . - - -	Başlık: “Yahyâ Beg”
52b	Zâtî	Hüsnuñe her kim dir ise âyine Varmasun hürşid olursa ayma	Merhamet kı Zâtî -i derişîne Eylemeñ cevri ü cefâlar âyine	Gazel/5 beyit			- - - - / - . - - - / - . - - - / - . - - -	Başlık: “Zâtî”
52b	Zâtî	Murg-ı zerrîn-per zümürüd-âşiyân lü’lü-gidâ Bâl açup uçmañ diler her şubh küyuñdan yaña	Tâlibüñ dâ‘im türâb-ı râh-ı küy-ı dil-rübâ İşini altun iden cevher degül mi Zâtî yâ	Gazel/5 beyit			- - - - / - . - - - / - . - - - / - . - - -	Başlık: “Zâtî”
53a	Rûhî	Ya semendür haddı ya gül ikiden hâlî degül Zülfî şebbûdur ya sünbül ikiden hâlî degül	Va‘de-i lutf eylemiş dün Rûhî -yi ‘ürâyâna çarh Ya ‘abâdur lutfi ya çul ikiden hâlî degül	Gazel/7 beyit			- - - - / - . - - - / - . - - - / - . - - -	Başlık: “Rûhî”
53a	Necâti	Sen bu hışm-ı çeşmle kan eylemezseñ işte ben	Ey Necâti nün ümidi sen bu gene-i hışmle	Gazel/5			- - - - / - . - - - / - . - - - / - . - - -	Başlık: “Necâti Beg”

		Derdümi dünyâya destân eylemezseñ işte ben	Ser-be-ser dünyâyı vîrân eylemezseñ işte ben	beyit			
53b	Emrî	N'ola ey sîm-beden gönlüne eşk itse eşer Ki gümtüş akçe-durur taşu urursañ da geçer	Hîç añar mı müjümüñ tirini Emrî dir imiş Dostlar ol kaşı yâmiñ okı dilden mi çıkar	Gazel/5 beyit		. . . - / - . . . - / - . . . - / - . . .	Başlık: "Emrî"
53b	Zâü	N'olduñ inlirsin felek hercây / cânânüñ mi var Her maķâmı seyr ider bir mâh-i tâbânüñ mi var	Zülf-i dil-ber gibi ey Zâü perişansın yine Cevri bi-ḥad yoķsa bir yâr-i perî-şânüñ mi var	Gazel/5 beyit		- . . - / - . . - / - . . - / - . . -	Başlık: "Zâü"
54a	Fâ'iz	Nâledür kârüñ gönül bir derd-i pinhânüñ mi var Yoķsa bir nâ-mühribân hercây / cânânüñ mi var	Güleşen-i dehri pür idi Fâ'izâ eḡâñla 'Andelîb-i zâr-veş bir verd-i ḥandânüñ mi var	Gazel/5 beyit		- . . - / - . . - / - . . - / - . . -	Başlık: "Nazîre-i Süleymân Ağazâde"
54a	Ḥüsrev	Kîmya buldum görince ḥâk-i pây-i dil-beri İşim altun eyledüm sevdim civân zer-keri	Ḥüsrevâ gördüm lügâde eşkümiñ evşâfını Aḫterî kevkib dimiş cevher şîḫâh-i cevheri	Gazel/5 beyit		- . . - / - . . - / - . . - / - . . -	Başlık: "Ḥüsrev"
54b	Necâü	Ḥalk-ı 'âlem bir yaña bi-çâre tenhâ bir yaña Cennet-i küyüñ komazam olsa dünyâ bir yaña	Cânna oldı Necâü nün ḥavâle işk-i yâr Ey ecel sen de gelüp itme tekzâzâ bir yaña	Gazel/5 beyit		- . . - / - . . - / - . . - / - . . -	Başlık: "Necâü Beg"
54b	Necâü	Gül-be-şekker kim âfitâb-ḥüsnle perverdedür Var-ise ol ḥoķka-ı la'l-i leb-i dil-berdedür	Ma' nî-yi ḥâşa Necâü yaraşur terkib-i ḥâş Güşvare olmaz olmayınca ziynet zerdededür	Gazel/6 beyit		- . . - / - . . - / - . . - / - . . -	
55a	Fuzûlî	Ḳıldıl ol serv sehî nâzla ḥammâma ḥürâm Şem'-i ruḫsârı ile oldı münevver ḥammâm	Müzd-i ḥammâm Fuzûlî vireyin cân-naḫdîn Ḳılımsun şarf-i zer ol serv-ḳad ü sîm-endâm	Gazel/10 beyit		. . . - / - . . - / - . . - / - . . -	
55b	Fehîm	Ey vücuduñ pertevindendür 'adîm olmaķ baña Vâcib oldı sāye-i mihr-i ḳadîm olmaķ baña	Ḥikmetüñ fehîm eylemez ṭab'-i selîmi olmayan Lâzım oldı hem ḥakîm ü hem Fehîm olmaķ bana	Gazel/5 beyit		- . . - / - . . - / - . . - / - . . -	Başlık: "Ez- Ġazeliyât-ı Fehîm Çelebi"
55b	Fehîm	Bir ḫayât için ḳazâ bilmem ne nâz eyler baña Ben şehîd-i ğamzeyem 'İsâ niyâz eyler baña	Şâh-i istîġnâ sipâḫum ben Fehîmâ çarḫ-ı dün Ḥavfle biñ dîrîü vaz'-i dil-nevâz eyler bana	Gazel/5 beyit		- . . - / - . . - / - . . - / - . . -	
56a	Fehîm	Ehî-i 'işka ğamze-i cânâne olmaz âşinâ Ġâfil olma mestle dîvâne olmaz âşinâ	Mahrem-i râz eyleme Cibrîl ölüirse ger Fehîm Rind-i 'işka 'âḳıl ü ferzâne olmaz âşinâ	Gazel/5 beyit		- . . - / - . . - / - . . - / - . . -	
56a	Fehîm	Yine nev-rüz irişüp geldi gülistâna şabâ Virdi peyġâm-ı güli bülbül-i nâlâna şabâ	Nür-i İbrûşid-i zamîrümden alur feyz Fehîm Gülleri ḳıldı müşâbih meh-i tâbâna şabâ	Gazel/5 beyit		. . . - / - . . - / - . . - / - . . -	

56b	Feh̄im	‘İşk itdi cânı sîne-i bî-kîmeden cüdâ Kıldı ğarîbî hâne-i virânenen cüdâ	Olmaz Feh̄im o gönca-i gül-pîrehenle vaşl Baht eylemezse hırka-ı peşmineden cüdâ	Gazel/5 beyit	--/-. . . /-. . . /-. . .
56b	Feh̄im	Sitem ben hâke hüküm-i gerdiş-i eflâkdendir hep Galať didüm galať başıyyet-i idrâkdendir hep	Dür-i nazmum Feh̄imâ olduğı ğurşid-veş rüşen Kenâl-i şafvet-i deryâ-yı tab‘-ı pâkdendir hep	Gazel/6 beyit	. . . . /-. . . . /-. . . . /-. . . .
57a	Feh̄im	Tâ ki oldı çeşm-i dil-ber şulh-düşmen ceng-dost Oldılar nâ-çar diller şulh-düşmen ceng-dost	El-emân-ı âh olma İslâm’ın şikest itse Feh̄im Mest iken olur o kâfer şulh-düşmen ceng-dost	Gazel/5 beyit	- . . . /-. . . . /-. . . . /-. . . .
57a	Feh̄im	Dilde bir deryâ yatur bî-ka’r u sâhil nâ-bedîd Bu’l-‘acebdür olmış anda hem yine dil nâ-bedîd	Feyz-i istîfâd hatem olmuş meger sende Feh̄im ‘İlm çok üstâd yok şâkir-i kâbil nâ-bedîd	Gazel/6 beyit	- . . . /-. . . . /-. . . . /-. . . .
57b	Feh̄im	Olamaz pejmürde-dil tâ hem-nişinüm tâzedür Tıfl-i nevres şulh-meşreb nâzeninüm tâzedür	Gülbün-i lafza degül ma’ nâ îrâvet-yâb ise Ey Feh̄im itme te’accüb kim zemînüm tâzedür	Gazel/6 beyit	- . . . /-. . . . /-. . . . /-. . . .
57b	Feh̄im	Dil-rübâsîz âb-i hayvân nüş idersem zehr olur Zehr şunsa lîk bir âhû-nigeh pâ-zehr olur	Seyr itdüm düm Feh̄im üñ îtarz-ı sîhr-i şî‘rini Böyle ğalursa eger mu‘ciz-ıprâz-ı dehr olur	Gazel/5 beyit	- . . . /-. . . . /-. . . . /-. . . .
58a	Feh̄im	Yeter olduñ dile hañcer-zen-i bîdâd yeter Yeter itdün beni bîdâduña mu‘tâd yeter	Fenn-i ‘câzi ser-â-pâ bileyüm dirse Feh̄im Ğamze-i sâhîr-i cânân anâ üstâd yeter	Gazel/6 beyit	. . . . /-. . . . /-. . . . /-. . . .
58a	Feh̄im	Her mürde-dil ki mâlik-i mülk-i vişâl olur Hüküm-i ‘adem ol âdeme emr-i muhâl olur	Olsam rüsüm-kâr-ı ılsım-kelâm eger Kilküm Feh̄im mevrîd-i sîhr-i halâl olur	Gazel/7 beyit	--/-. . . . /-. . . . /-. . . .
58b	Feh̄im	‘Aks-i hüs-n-i yâr ile pürdür derün-i sinemüz Nür-bağş-ı dîde-i ğurşiddür âyinemüz	Olalı gencür-i kân-ı gevher-i tab‘-ı Feh̄im Cevher-i iksîr ile pürdür bizüm gencinemüz	Gazel/5 beyit	- . . . /-. . . . /-. . . . /-. . . .
58b	Feh̄im	Mihri gördüm ‘âriz-ı dil-dâra beñzer beñzemez Pertev-i ğurşiddür kim nâra beñzer beñzemez	Hey‘et-i güy-i meh ü mihre nigâh itdüm Feh̄im Girde-i bâlin süñn-i yâra beñzer beñzemez	Gazel/6 beyit	- . . . /-. . . . /-. . . . /-. . . .
59a	Feh̄im	Oldı dilden mezheb [ü] ‘ağl ü tasarruf ber-ıtaraf Ba‘d-ezîñ dîvâne-i ‘ışkum tekellîf ber-ıtaraf	Gel Feh̄im -i dâ‘imâ küstâğla teb-ber-leb ol Ey gül-i bâğ-ı hayâ luffit tekellîf ber-ıtaraf	Gazel/5 beyit	- . . . /-. . . . /-. . . . /-. . . .
59a	Feh̄im	Bîñ vech ile yâr itse tecellî habertüm yok Güyâ ki kelâm-ı crimiyüm eşerüm yok	Ser-tâ-be-ğadem ‘ışk u dilüm lîk Feh̄imâ Bir dil-ber-i aşık-küş ü aşub-gerüm yok	Gazel/6 beyit	--/-. . . . /-. . . . /-. . . .
59b	Feh̄im	‘Aks-i ruhyla çeşmümüzi pür-nem eyledük	Şehri ile Feh̄im idüp ‘câz-ı ‘ışkı fâş	Gazel/5	--/-. . . . /-. . . . /-. . . .

		Gülzâr-ı ʻışkı âteş-ile hürrem eyledük	Sihir-i bedîhede nigehin mülzem eyledük	beyit		
59b	Fehîm	Dâğlar pes bu ser-i şifte-ğâl üstine gül Cevrdür bülbüle kim kona sifal üstine gül	Yazmadı böyle dahî mânî-i endişe Fehîm Levh-i dîbâce-i divân-ı hayâl üstine gül	Gazel/5 beyit		. . . - / . . . - / . . . - / . . . -
60a	Fehîm	Şanma tende rişte-i cânâ muhayyeddür göñül Tâ ezelden beste-i zülf-i mücaʻ addür göñül	Bir emir sebz-i teh-i gülgümü sevdim gül gibi Ben Fehîm üm mâʻil-i âl-i Muhammedʻdür göñül	Gazel/6 beyit		- . . - / - . . - / - . . - / - . . -
60a	Fehîm	Vâlih-i ʻişkum cünün yar-i kadimümdür benüm Şâh-ı sevda-leşkerem Mecnûn nedimümdür benüm	Diye hâkümde görüp düd-ı diüm bir gün o mâh Nev-şüküfte sünbül-i kabr-i Fehîm ümdür benüm	Gazel/5 beyit		- . . - / - . . - / - . . - / - . . -
60b	Fehîm	Benüm o ʻâşık-ı Mecnûn-ı pîrehen-düşmen Fezâ-yı haşrde de perde-i kefen-düşmen	Ne bahtdür ki Fehîm olsa ger belâgat-dost Olurlar ehl-i dilân-ı zaman sühan-düşmen	Gazel/6 beyit		. . . - / . . . - / . . . - / . . . -
60b	Fehîm	Olmasun mu cân-ı ʻâşık dâğ dâğ-ı arzû Bu ʻl-heves pervâne bir biñ var çerâğ-ı arzû	Vaş-ı yar-ise murâduñ rû-be-râh-ı fırkat ol Vâj-gün imiş Fehîmâ çün sürâğ-ı arzû	Gazel/5 beyit		- . . - / - . . - / - . . - / - . . -
61a	Fehîm	Ğamzeñi mest eyleyüp her dem şarâb-ı nâzla Çeşn-i mahmuruñ hem-âğuş itme ð ʻâb-ı nâzla	Biñ Fehîm -i sâhiri ilzâm-ı fenn-i şiir ider Ğamze-i muʻciz-kelemañ bir cevâb-ı nâzla	Gazel/5 beyit		- . . - / - . . - / - . . - / - . . -
61a	Fehîm	Bir dil ki şemʻ-i hüsnüñ ura şu ʻle dâğna Pervâne eylemez meh ü mihri çerâğna	Olduk Fehîm hem-nefes-i zâğ-ı bed-nevâ Dehrüñ ne tîre-bahtla geldük ki bâğna	Gazel/5 beyit		- . . - / . . . - / . . . - / - . . -
61b	Fehîm	Güş itdi nây nâlelerüm nâza başladı Dil-ber semâʻ-ı nâza dahî taze başladı	Ey şems-i dîn yetiş ki o lûrşid-i pür-celâl Cevr-i Fehîm -i nâdire-perdâza başladı	Gazel/5 beyit		- . . - / . . . - / . . . - / - . . -
61b	Fehîm	Beni çâk itdi haşret dil-ber-i ʻannâz müstağni Gedâ muhtâc-ı pâ-bûs u şeh-ı mümtâz müstağni	Fehîm -i sâhîrüm ben eylesün ğamze beni ilzâm Olur gerçi füsûndan mâlik-i iʻcâz müstağni	Gazel/5 beyit		. . . - / . . . - / - . . - / - . . -
62a	Faşîh	Ol dem ki eyledüm nigeh-i ibtidâ saña Ol dem bu demdür oldı göñül mübtelâ saña	Jeng-âver olmuş âyineñ ekdârta Faşîh Bilmem ne vechle vireyüm incilâ saña	Gazel/5 beyit		- . . - / . . . - / - . . - / - . . -
62a	Faşîh	Çemenler sebz ü hürremdür hevâlar dil-ğuşâdur hep Bu dem bād-ı şabâdan alınan büy-ı şafâdur hep	Faşîhâ meyl idüp hercây f-ıfâb ʻâna göñül virmem Mîsâl-i mâ-i câri serv-kağler bî-vefâdur hep	Gazel/5 beyit		. . . - / . . . - / - . . - / - . . -
62b	Faşîh	Kıyâs eyleme cânâ berây-ı hâırdur	Hemîşe nuş-ı şarâb-ı keder-ğüdâziden	Gazel/5		. . . - / . . . - / - . . - / - . . -

			Faşıh ü' âhişümüz incilâ-yı hâtırdir		Faşıh ü' âhişümüz incilâ-yı hâtırdir				
62b	Faşıh	Seniñ cefâna tahammül şafâ-yı hâtırdir Bu şeb görüp didüm ey mâh sür' atün kimedir Kimi müşerref idersin ' azîmetün kimedir							. . . - / . . . - / . . . - / . . . - / . . . -
63a	Faşıh	Meysüz karar eyleyemem meşrebüm budur Zühhâd-i hûşka meyl idemem mezhebüm budur							- - / - . . . / . . . - / - . . . -
63a	Faşıh	Rüz ü şeb âhla eyyânum siyeh-fâm itdiler Bu perî-ruşsârlar şubhüm benüm şâm itdiler							- . . - / - . . . - / - . . . - / - . . . -
63b	Faşıh	Gözden dem-â-dem aqsa n' ola cüy-i hünümüz Oldı şikest-i ta' na zücâc-i derünümüz							- - / - . . . / . . . - / - . . . -
63b	Faşıh	Hücüm-i gırye dil-i mübtelayı söyletmez Belâyı gör ki saña mâcerâyı söyletmez							. . . - / . . . - / . . . - / . . . -
64a	Faşıh	Anuñ-çün cân-i müştâka hâber cânânenen gelmez Ki eşküm gibi küy-i dil-rübâyâ her giden gelmez							. . . - / . . . - / . . . - / . . . -
64a	Faşıh	Şandum açınca sîmesin ol mâh tâb-nâk Ceyb-i şabâhı pençe-i hürşid itdi çâk							- - / - . . . / . . . - / - . . . -
64b	Faşıh	O şuhı mahrem-i şah u gedâ imiş bildük Mîsâl-i neşve-i mey bî-vefâ imiş bildük							. . . - / . . . - / . . . - / . . . -
64b	Faşıh	Cânâ sirîşk-i dîde-i hün-bâra bakmaduñ Naqd-i niyâz-i ' âşık-ı gam-ı' âra bakmaduñ							- - / - . . . / . . . - / - . . . -
65a	Faşıh	Düd-i âhum serde sümbül dağ-ı ' işkum tende gül Bağda sümbül gerekse olmasun gülşende gül							- . . - / - . . . - / - . . . - / - . . . -
65a	Faşıh	Serv ü gülbün kıdd-i yâr-i cânumuzla bir degül Mâh ü hürşid ' arz-ı cânânumuzla bir degül							- . . - / - . . . - / - . . . - / - . . . -
65b	Faşıh	Kimüñle tarh-ı ülfet eyledün ey mâh-ı tâbânüm Seni bir görmedük kaç gündür ey mihri-i							. . . - / . . . - / . . . - / . . . -

		diraþsânüm							
65b	Faþîþ	Ten-i mecrûhuma dâg ü dil-i aġyâra merhemisin Budur haþka cefâ-kânide mümtâz ü müsellemsin	Uþîb-ı iltifâtı eyleyüp taþîþ aġyâra Dimezsın ey peri-peyker Faþîþe sen de âdemisin	Gazel/5 beyit					
66a	Faþîþ	Bilmem ey þufî haþîkatde tarîkatde misin Yofısa þartlar gibi bi-hüde meþaþkatde misin	Tâ-be-key bu sülhan-ı ta'n-ı cigergâhı Faþîþ Daþı a' dâya nezâketle þemânetde misin	Gazel/5 beyit					
66a	Faþîþ	Nâme-i hüsnini itdükde güşâd ol meh-rû Mû-yı piþân-ı müþkını görenler didi hü	Sünbül-i kâkûlidür yâ haþ-ı reyhâni Faþîþ Seni âşüfte-dimâġ iden odur yâhüd bu	Gazel/6 beyit					
66b	Faþîþ	Gül-ruhuñsuz bâġ-ı âlem çeşmüme hâr oldu âh Mıhr-ı rüyuñsuz günüm zülfün gibi târ oldu âh	Merþamet eyleñ Müselmânlar Faþîþ -i bi-dile Bir bütün zünnâr-ı zülfine giriftâr oldu âh	Gazel/5 beyit					
66b	Faþîþ	Kimün meftunı olduñ ey peri-ruyum nihân söyle Nedür bâ' iş sükuna söyle ey şulh-ı cihân söyle	Faþîþ evşâf-ı hüsninde olan şî'ründen incinmiş Saña kim didi kim haþkında cânânun yalan söyle	Gazel/5 beyit					
67a	Faþîþ	Başlamış feryâda bülbül nev-bahâr olmuş gibi Mevsim-i gül-geşt-i şahn-ı lâllezâr olmuş gibi	Nev-bahâr-ı hüsnini pejmürde gördüm ey Faþîþ Ol nigâr-ı serv-kad ġayra kenâr olmuş gibi	Gazel/5 beyit					
67a	Faþîþ	Cây idinsem itmek istib'âd deyr-i miñneti Âşıkam bir kâfir-i hüsnü Muhammed ümmeti	Câna minnetdür cefâsına tahammül ey Faþîþ Bârî bâġ eyley baña ol tıfl-ı nâzuñ lükneti	Gazel/5 beyit					
67b	Rizâyî	Cebinin mâha teşbîh eyledükçe ey dil-i şeydâ Ne hâletdür ki anda niçe mâh-ı nev olur peydâ	Rizâyî þayli ziyet virdi þaþt la'l-i leb-i yâre Kenâr-ı câma güyâ yazdılar bir maþla' -i ġurrâ	Gazel/5 beyit					Başlık: "Gazeliyât-ı 'Ali Rizâyî"
67b	Rizâyî	Cihâni tıtdı ziyâ nûr olup hilâle leb-â-leb Ne hûbdur ola leb-rîz olup piyâle leb-â-leb	Rizâyî bi-emelüz câm-ı 'ıyş ü naħl-i recâdan Ber-âver ola mı hiç bid ü câm-ı lüle leb-â-leb	Gazel/5 beyit					
68a	Rizâyî	Rind iseñ destinde zerrin sâġar-ı billür tüt Sâġar olmazsa sifal-i köhneyi ma'zûr tüt	Bir güzeldür yâr kim dünyâda gözler görmemiş Sen peri tüt anı istersen Rizâyî þur tüt	Gazel/5 beyit					
68a	Rizâyî	Benüm her bir nigâhum yâre bir râz-ı nihân söyler Zebân-ı hâlle her zaħm-ı sinem dâstân söyler	Rizâyî vaşf ider şî'rinde geçer hüsn-i dil-dârı Dili vaşf-ı münâsib eyledüm dirse yalan söyler	Gazel/5 beyit					
68b	Rizâyî	İçer şarâbı o Yûsuf-cenâl gül gül olur	Gelince faş-ı bahâm kenâr-ı cüy-ı revân	Gazel/5					

		Görünce portev-i mihri nihâl gül olur	Redf-i şî'r-i- Rizâyi -mişâl gül gül olur	beyit			
68b	Rizâyi	Ümid-i vaşl-i dil-ber hâft-i anber-fama kalmışdur Gönlü şol reh-ber ü bî-çâredür aþşâma kalmışdur	Ne mümkündür Rizâyi geşt-i deşt-i vaşf-i hâl itmek Serâbistân-ı hayrette kümeyt-i hâme kalmışdur	Gazel/5 beyit		. . . . / . . . . / . . . . /	
69a	Rizâyi	İşkuñla bu gice idüp ey reşk-i mâh âh Vir-d-i zebân şem' idi tâ şubhğâh âh	Bir hâle irmişem derd-i dîvârdan müdâm İrdi Rizâyi gûş-i dil ü câna âh âh	Gazel/5 beyit		- - / - . . . / . . . . / - / - . .	
69a	Rizâyi	Gehî pür oldi çü gül geh tehî çü lâlâ piyâle Ne hûb beñzedi geh mihre geh hilâle piyâle	Rizâyi kendüi şanur ki pâdişâh-ı cihândur Şunınca destine mânend-i gül piyâle piyâle	Gazel/5 beyit		. . . . / . . . . / . . . . /	
69b	Veyis	Nâmeñe baqmaduğına ol niğâr-ı bî-vefa Ey dil-i dîvâne benden bir kulâc kâğıd sañ	Nâle-i Veyisi ye âheng olmağ istermiş gibi Ėam degül dinlenmese gülşende murğ-ı hoş-nevâ	Gazel/5 beyit		- . . . / - . . . / - . . . / - . . .	Başlık: "Veyis Efendi"
69b	Veyis	Benden irişür nâle-i yâ Rab göge her şeb Ol mâhuñ irişmez mi ola gûşına yâ Rab	Zerd olsa n'ola sîne-i Veyisi ki olupdur Mecmu' â-yi fazl ü hünere cild-i müzehheb	Gazel/5 beyit		- - / . . . . / . . . . /	
70a	Veyis	Bî-sütün-ı Ėami bir âh-ile kıldum berbâd Varsun şîşesini başına çalsun Ferhâd	O kerem-kâr k' anuñ tab' -ı şafâ-balşında Luţf u ihsân-ı Hudâ dâd u kerem mâder-zâd	Gazel/7 beyit		. . . . / . . . . / . . . . /	Bu gazelde mahlas makta beytinde değil, 5. beyittedir.
70a	Veyis	Ėaşık-ı miskini ırmaz çeşm-i cânân ağladur Böyle kalursa o kâfir çok Müselmân ağladur	Veyisi yâ şâd olma vaşl-ı yâre kim 'aşıkları Zevk-ı vuşlat güldürürse derd-i hicrân ağladur	Gazel/6 beyit		- . . . / - . . . / - . . . / - . . .	
70b	Veyis	Ėaddüm ki senüñ kabza-ı işkuñda kemândur Ėahumdur anuñ tîr zihî rişte-i cândur	Mâbeytümüzi faşl iden a' dâ ile Veyisi Meydân-ı belâgatde bu gün tîğ-ı zebândur	Gazel/5 beyit		- - / . . . . / . . . . /	
70b	Veyis	Şanursun sen nihâl-i kıddüñ ola dil-pezir ancağ Yüzüñ arduñ degül sîneñde Ėâyet bî-nazîr ancağ	Seni gördükde bildi maţlab-ı a' lâñ ey Veyisi Dil-i 'aşık-nevâzi vâkıf-ı sırr-ı zamîr ancağ	Gazel/5 beyit		. . . . / . . . . / . . . . /	
71a	Veyis	Sana rahim eylemezken ol tabib-i nâz-perverdüñ Dilâ uydüñ ulaşduñ aña hiç bilmez nedür derdüñ	Kesâd irmez metâ -ı nazma ey Veyisi zamânında Ėüdâvend-ı kerem-kâr-ı civân-baht-ı civân- merdüñ	Gazel/5 beyit		. . . . / . . . . / . . . . /	
71a	Veyis	Müjendür bişç-zârî şîr-i merdüm-girdür Ėamzeñ	Dil-i Veyisi ıtutalum îşâs-ı pülâd-ı sipîhr olmuş	Gazel/5		. . . . / . . . . / . . . . /	

		Anuñ-çün kanına erbâb-ı ‘ışkuñ sırdür gamzeñ	Geçer andan yine tır-ı kazâ-te şirdür gamzeñ	beyit			
71b	Veyis	‘Alemler açdı şafâ virdi yine revnağ-ı gül Bâğda goncalar açıldı açılmadı gönül	Demidir eyleye Veyisye ‘inâyet demidür Şîr-merdân-ı Hüdâ şah-süvâr-ı düldül	Gazel/5 beyit			. . . - / . . . - / . . . - / . . . -
71b	Veyis	Cefa me’ müresin lufluñla berbad eyle sultânüm Yıkılmış gönülüm ihsânıñla âbâd eyle sultânüm	Çıkarma defteründen Veyis ’yi divânenün nâmın Güzeller içre sende bir eyü ad eyle sultânüm	Gazel/5 beyit			. . . - / . . . - / . . . - / . . . -
72a	Veyis	Devr-i ruñunda zâhir olaldan îtañ-ı siyâh Peyveste oldı mihr-i cihân-tâba dūd-ı âh	Âh-ı şerer-feşânla Veyis benüm bu gün Mülk-i fenâda Hüsrev-i zer-beñ-i bâr-gâh	Gazel/6 beyit			. . . - / . . . - / . . . - / . . . -
72a	Veyis	Divâne çin-i iurre-i müşküñüñe peri Üftâde nañlı-ı kaddüñe kalb-i şanavberi	Veyis îtañ-ı siyâhla bu güfte-ı lañif Oldı riyâz-ı ma’ rifetüñ süñbüñ-ı teri	Gazel/5 beyit			. . . - / . . . - / . . . - / . . . -
72b	Mezâkı	Mâye-ı ‘ıyş u tarab rıtı-ı girândur baña Rıtı-ı girân rüz ü şeb feyz-resândur baña	Ol büt-ı pır-ı küñişt oldı Mezâkı sirişt Kim dem-i ürd-ı behişt bağ-ı cinândur bana	Gazel/5 beyit			. . . - / . . . - / . . . - / . . . -
72b	Mezâkı	Sîne mihrüñle mañabbet hân-kâhidür baña Şeb-çerâğ-ı ‘ışk bir şem’-i ilâhidür baña	Ey Mezâkı gül gibi olsam küşâde-dil n’ola Feyz-ı luñ-ı Hâkğ nesim-i şubğâhıdır baña	Gazel/5 beyit			. . . - / . . . - / . . . - / . . . -
73a	Mezâkı	Hâyâli cilve ger dilde o şub-ı dil-sitân gâ’ib Tılısm-ı fitne âmâde velî genc-ı niñân gâ’ib	Mezâkı gürbet illerde gârib añvâlimiz vardır Zamâna nâ-müsâ’id âşinâ yok länümân gâ’ib	Gazel/5 beyit			. . . - / . . . - / . . . - / . . . -
73a	Mezâkı	Ol câme-i yek-reng kad-ı yâre münâsib Bu cilveler ol şive-i refiâra münâsib	Bu gülşen-i den-rûze-ı fânide Mezâkı Bir gonca mu var güşe-ı destîara münâsib	Gazel/5 beyit			. . . - / . . . - / . . . - / . . . -
73b	Mezâkı	Ben mest ü cân mest ü gönül şubh u şâm mest Yoğdur felekte bencileyin bir müdâm mest	Rıtı-ı girân-ı çarñla def’-i humâr ider Olmaz Mezâkı bencileyin bir be-nâm mest	Gazel/5 beyit			. . . - / . . . - / . . . - / . . . -
73b	Mezâkı	Ey ber-zede dâmân-ı şad âşüb-ı kıyâmet Añsentü zilî fitne-ı ser-küb-ı kıyâmet	Hem-düş-ı lîvâ-yi kad-ı tûbâ şifâtuñdur Hâşâ ki Mezâkı ola mağlûb-ı kıyâmet	Gazel/5 beyit			. . . - / . . . - / . . . - / . . . -
74a	Mezâkı	Hâm-ı zülfüñde idüp cân dile dil cânâ hâşed Eyledi birbirine ol iki hem-hâne hâşed	Şevk ile mu’ cize-perdâz-ı mağâl oldı yine Tüt-ıyî tab’-ı Mezâkı ’yi süñhan-dâna hâşed	Gazel/5 beyit			. . . - / . . . - / . . . - / . . . -
74a	Mezâkı	Ne cennet-hür’sin rıdvân-ma’ âş-ı şohbetüñ kimdür	Mezâkı şıt’-ı le-ı âhuñ cihâm ser-te-ser yağdı	Gazel/5			. . . - / . . . - / . . . - / . . . -

74b	Mezākī	Kimüñ manzürısın nezzâre-pâş-ı tal'atüñ kimdür Ne bezmüñ şâhısın hürrem-dil-i cäm-ı Cem'ün kimdür Kimüñ dil-ı şâhısın bezm-i şafâda hem-demüñ kimdür	Bu deñlü 'âkıbet süz-ı dil-i bî-tâkatüñ kimdür Mezākī düd-i âhuñdan 'ayândur âteş-i 'ışkuñ Bu deñlü hñanmân-süz-ı derün-ı pür-ğamuñ kimdür	beyit Gazel/7 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	Bu gazelde derleyici 5. ve 6. beyitler için; "Bu iki beyt sehve tañır olunmuşdur egerçi güfâr Mezākī'dür ama ğayr ğazelinden zamm olmuş nüşha-i saķıme tâbi' olunup bilâ mülâhaza tañır olundı" ibaresini derkenara eklemiştir.
74b	Mezākī	Ne mümkün seyr-i bâğ ey Yūsuf-ı gül-pirchen sensüz Olur 'ışret-serâ-yı gül-sitân beytü'l-hazen sensüz	Mezākī 'andelîb-i ravza-zâd-ı Rüm'dur ammâ Geltür mi hñâtra şimden-gerü zevk-i vañan sensüz	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . /	
75a	Mezākī	Dizilmiş zir-i ebrüsında müjgân-ı siyeh şaf şaf Kemân ber-düş olup turmuş kemün-gehde sipch şaf şaf	Mezākī lenger-i ümmide zevrağ-bend-i sıdğ ancağ Ne ğam gelse dökülse mevc-i 'ummân-ı güneş şaf şaf	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . /	
75a	Mezākī	Şevkiyle gönül seyr-i ruñ-ı yârda kaldıñ Âyine gibi mevķıf-ı dîdârda kaldıñ	Düşdüñ heves-i zülf-i girih-ğire Mezākī Âzâde iken 'ukde-i efkârda kaldıñ	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . /	
75b	Mezākī	Oldı fûrüg-ı lüsnle ğurre-i âb ü tâb gül Eylesse bülbüle n'ola nâzla şad-ı itâb gül	Gevher-i nazmuña senüñ virmege revnağ ü niżâm Oldı Mezākī şevķte rişte-keş-i cevâb gül	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . /	

75b	Mezâkî	‘İşkî bilmezdim eger deryâ gibi cûş itmesem Anlamazdum neşve-i câm-i meyi nûş itmesem	Söyleşilmezdi Mezâkî hoş-sitâlarla eger Sürme-i âvâze-yi nazmumla hâmuş itmesem	Gazel/5 beyit	- . . - / - . . - / - . . - / - . . - / - . . -	
76a	Mezâkî	Yine ol îlele-had kâdd-i hîrâm engiz göstürsün Kıyâmetler koparsun şür-i rest-â-ñiz göstürsün	Mezâkî vaşf idüp kîlk-i lefâfette leb-i yâri Yine bæg-i sülhanda gonca-i nev-ñiz göstürsün	Gazel/5 beyit	. . . - / - . . - / - . . - / - . . - / - . . -	
76a	Mezâkî	Şunar bir câm-i memlû büñ teñ peymâneden şöñra Döner veñk-i murâd üzre felek ammâ neden şöñra	Felek ÷ar-mühre-i güñtâr-i at dâya kulağ tutmaz Mezâkî gevher-i nazmuñ gibi dür-dâneden şöñra	Gazel/5 beyit	. . . - / - . . - / - . . - / - . . - / - . . -	
76b	Mezâkî	Göñül kâldı meded bir yerde vü cânâne bir yerde O şem’-i pür-zîvâ bir yerde vü pervâne bir yerde	Mezâkî dest-res bulmak ne mümkün gevher-i vaşla O gene-i nâz bir yerde nihân vîrâne bir yerde	Gazel/5 beyit	. . . - / - . . - / - . . - / - . . - / - . . -	
76b	Mezâkî	Hañt geldi büt-i perde-nişnüm yüze çıktı Şâm irdi meh-i Zühre-cebinüm yüze çıktı	Âğâz ideli vaşf-ı ÷ağ-ı yâre Mezâkî Böyle gazel-i tâze-zeminüm yüze çıktı	Gazel/5 beyit	- . . - / - . . - / - . . - / - . . - / - . . -	
77a	‘Ubeydî	Şararmış sîmede seyr eyle ‘aks-i zülf-i cânânı Ger altun tepsî içre görmedünse şâh-ı mârâmı	‘ Ubeydî korķaram zülfî raķibe göstere rüyün Kî şeyfâna yılan gösterdi derler bæg-ı rıdvânı	Gazel/5 beyit	. . . - / - . . - / - . . - / - . . - / - . . -	Başlık: “Ubeydî”
77a	Fazlî	Sen bu kemâl-i hüsnle mihr-i felek misin nesin Nev’-i beşerde görmedüm yoñsa melek misin nesin	Lezzetini kelâmumuñ ehl-i mezâğ olan bilür Yoñsa be Fazlî sözde sen kân-i nemeκ misin nesin	Gazel/5 beyit	- . . - / - . . - / - . . - / - . . - / - . . -	Başlık: “Fazlî”
77b	Neşâî	Dil pâre pâre zañmla pürdür derünümüz Şâhid degül mi gözden aķan cüy-i hünümüz	Biz bir güñrüh-t bu l’-ı acebüz kim Neşâî yâ Şîr-i felekle pençeleşür eñ zebünümüz	Gazel/5 beyit	- . . - / - . . - / - . . - / - . . - / - . . -	Başlık: “Neşâî”
77b	Neşâî	Ey bezm-i şevķe muñrib-ı ferruñ-dem-i Neşâñ Şal gûş [u] hûşa nağme-i zir u bem-i neşâñ	Dil zevķ-i vaşlî tuymadı bîm-i firâķdan Hayfâ kî geçdi ğamla Neşâî dem-i neşâñ	Gazel/5 beyit	- . . - / - . . - / - . . - / - . . - / - . . -	
78a	Neşâî	Ciger ķanyla itmiş şöyle rengin lânesin bülbül Kî gâhî gül şanup egler dil-i divânesin bülbül	Boyanmuş hün-ı nâbe tâb düşüniş verd-i ra’ nâdan Şanur fânus-ı al olmuş Neşâî lânesin bülbül	Gazel/5 beyit	. . . - / - . . - / - . . - / - . . - / - . . -	
78a	Neşâî	Grîdñ ammâ [ki] koduñ ģaşret-ile cânı bile İstemem sensüz olan şolbet-i yârânı bile	Uğâr-ı firâķatle Neşâî -i ģazınñ vâ-ģayf Dâmen-i ülfeti çâķ oldı ģiribânı bile	Gazel/5 beyit	. . . - / - . . - / - . . - / - . . - / - . . -	

78b	Ṭıflî	Benim ‘aşk ki güft ü güyüm efsün-i maḥabbetdür Zebânüm zaḥme-i evtâr kanûn-ı maḥabbetdür	Hemân sen ‘ışkla Ṭıflî gibi mümtâz-ı akrân ol Göñül ol şeh-levend-i nâz-ı meftûn-ı maḥabbetdür	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	Başlık: “Ṭıflî”
78b	Ṭıflî	Göñül olmadı abdâlân-ı ‘ışkuñ rind-i ağâhı Fıtıl-i dâğ-ı ħurşîd itmeyince şul-le-yi âhı	Rızâ-yı ‘ışk-ile maḥbûs olan üftâdenüñ şimdi İder ħurşîde ta‘ ne Ṭıflîyâ seng-i ser-i çâhı	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	
79a	Nefî	Eşk-ile sinedeki şerḥayı nem-nâk iderüz ‘Aşkuz mîhr ü maḥabbet yolunu pâk iderüz	Naẓmumuzla n’ola kılsak ğâmi şevka tebdil Zehri ey Nefî biz efsûnla tiryâk iderüz	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	Başlık: “Nefî”
79a	Nefî	O şeh cân u dile raḥım eyleyüp dâd itdügim görsek Bir iki zâr u nâ-şadı felek şâd itdügim görsek	Ne mazmûnlar ne vâdîler bulur seyr eylesen Nefî Yine bir tarz-ı ħaş ü tâze icâd itdügim görsek	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	
79b	Âlî	N’ola ħâmûş olursa ğamze-i dil-cüy-i istîğnâ Süḥan-pâş-ı tegâfûl küşe-i ebrû-yı istîğnâ	Hezâr efsûn-ile teşhîr iderken göñlüm ey Âlî Baña ‘arz eylet oldı şimdi böyle rûy-i istîğnâ	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	Başlık: “Âlî”
79b	Âlî	Ġamze leb-rîz-i tebessüm-nigeh âşüfte-i ħ’âb Ġande bir leb-girih ü nâz hem-âğûş-ı ‘itâb	Âftâb-ı felek-ârâ-yı süḥandur Âlî Feyzyâb olsa n’ola cümle sözünden alḥâb	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	
80a	Âlî	Nigeh-ser-mest-i nâz ü ğamze-i ħun-ḥ’âr âşüfte Kemend-i zülf-i dirhem ṭurre-i ṭarrâr âşüfte	Yiridür olsa reşk-i la’l-i ruḥsârmdan ey Âlî Cebîn-i ğonca pür-çîn ü dil-i gül-zâr âşüfte	Gazel/6 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	
80a	Âlî	Hoḫka-ı la’l-i güher-rîzdür anuñ deheni Dürri-ı yektâdur anuñ anda olan her süḥanı	Ne çekersen çekeyin cânma minnet Âlî Sîneye çeksem eger bir gice ol sîm-feni	Gazel/5 beyit	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	
80b	Hemde- mî	Ġaḫâlardan emîn eyle İlähî âl-i ‘Osmânî Çün itdüñ bunları sen ehl-i imânüñ nigeh-bâni	Yeter ey Hemdemî şimdengerü gel sıdıkla el aç Du’âya başla kim Fihrist-i Şâḫân buldı pâyânı	Kaside	. . . . / . . . . / . . . . / . . . . /	Başlık: “Kaşîde Der- beyân-ı Târiḫü”l- ‘Osmân ve Salṭanat-ı Aşyân vü Medḥ-i Sulṭân Meḫmed Ġan İbni İbrâḫîm Ġan ‘Aleyhü’-rahmetihi

	Reşid			Kaside	Tarih		Ve'l-Gufân
85a	Selefde Hemdemî merhûm idüp Fihrist-i Şghâni İrişürmiş idi Sulţân Mehemmed vaktime anı		Reşidâ mihr ü meh tâ kim ziyâ-balş ola 'âlemde Hıtağlardan emîn itsün Hüdâ şâh-ı cihânbânı				Bu şiir Hemdemî'nin tarihine zeyl olarak yazılmıştır./Başlık: "Temme-i Cedîd vü Zâmine-i Zeyl Li-Rüşdî-zâde Reşid Efendi"
86a	Eşküm şâhife-i ruğ-ı cânâna düşmesün Hün-ı şehid Maşhaf-ı 'Osmanâna düşmesün Kimdür bizi men' eyleyecek bağ-ı İrem'den Mevrûs-ı pederdür giterüz hâne bizümdür		İklim-i hüsni-i yârda dil bir gâribdür Şâbit fütâde çâh-ı zenağdâna düşmesün	Gazel		-. /-. . . /-. . . . /-. . . .	Bu şiir mecmuada derkenara yazılmıştır.
86a	Nâbî		-	Müfred		-. /-. . . /-. . . . /-. . . .	Bu şiir mecmuada derkenara yazılmıştır.
86b	Ref'et	N'ola tâb-ı ruğuyla olsa zülfi-ı yâr pic-â-pic Olur har mû-yı âteş didiler nâ-çâr pic-â-pic	Felekde gerd-i bekbeke-ile ehl-i dilüñ Ref'et Hemîşe nağl-i âmâli degül hem-vâr pic-â-pic	Gazel		. . . . /-. . . . /-. . . . /-. . . .	
86b	Hâşib	N'ola kılmasa ger bend-i miyânım yâr pic-â-pic Olur elbet muıalsam dağmelerde mâr pic-â-pic	Hâşibâ rahşâ geldi hâmiye tenazzur-ı Ref'etden Anuñ çün oldu bu müsvedde-i iş'âr pic-â-pic	Gazel		. . . . /-. . . . /-. . . . /-. . . .	Bu şiir Ref'et'in gazeline naziredir.
87b	-	<i>Yek su 'alî dârem ez-tü ey hekim-i pür-hüner Ender-în şahrâ be-dîdem yek 'acâ'ib cânever</i>	-	Lügaz		-. . . /-. . . . /-. . . . /-. . . .	
87b	-	<i>Çîst ân tırfê hoğka-ı bî-der Dendân-ı hoğka çend hoğka-ı diger</i>	-	Lügaz		-	
87b	-	<i>Ol nedir kim pârpây ü çâr rüy (...) be der ammiâ hûb rüy</i>	-	Lügaz			Başlık: "Lügaz berây-ı Dikilitaş"
89a	Yümmî	İlâhî cularuñ cüş ü huruşanı kimüñ-çündür Yem içünse yemüñ ifrâ-ı tuğyâni kimüñ-çündür	Değülse sâde dil 'uşşâk için hûbanuñ imiş tir Dirîğ alûde va' d-i vaşl ü peymâni kimüñ-çündür	Gazel		. . . . /-. . . . /-. . . . /-. . . .	Başlık: "Yümmî"

SONUÇ

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Bel Yz K 0773 numarada kayıtlı şiir mecmuasının transkripsiyonlu metni ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) göre tasnifinden müteşekkil olan olan çalışmamızda esas olarak mecmuanın metni ve şiirlerin matla ve makta beyitlerinden/bentlerinden oluşan dökümü verilmiştir. Toplam 90 varaktan müteşekkil olan gazellerin ağırlıkta olduğu bu şiir mecmuasında genellikle 15. ve 18. yüzyıllar arasında yaşamış 67 şairin eserinden seçilmiş 325 manzume yer almaktadır. İçerisinde hiçbir mensur metne yer verilmeyen mecmuanın tamamının transkribe edilmesi neticesinde ortaya çıkan nazım şekillerinin ve ölçülerinin dağılımı tablolar hâlinde sunulmuştur.

Ağırlıklı olarak 17. yüzyıl şairlerinin şiirleri bulunan mecmuada genellikle gazel nazım şekliyle yazılmış şiirlere yer verildiği görülmüş ve bu şiirlerde en çok fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün kalıbının kullanıldığı tespit edilmiştir. Mecmuada kullanılmış olan başlıklar şiirlerin şairlerini ayırmada belirleyici rol oynamaktadır. Mahlastaş şairler - mesela Rahmî Atik ve Kubûrizâde Rahmî örnekleri gibi- başlıklarla ayrılmış, diğer başlıklarda ise şairlerin aile, memleket, meslek, bağlı bulunduğu tarikat vb. bilgileri ilave edilmiştir.

Derleyicisi ve derleme tarihi hakkında içerisinde herhangi bir bilginin bulunmadığı mecmuada,18. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan bazı şairlerin ömrünün uzun olması için edilen dular dolayısıyla mecmuanın bu dönem içerisinde derlendiğini söylemek mümkündür. Mecmuanın sonuna eklenmiş olan Osmanlı tarih kasidesi, derleyicinin siyasi yahut tarihi konulara meraklı bir kişi olduğu izlenimini vermektedir. Ayrıca Farsça yazılmış lügaz örnekleri mürettibin Farsça bildiğini, bu da bizde mecmuanın iyi tahsilli biri tarafından derlendiği kanaati uyandırmaktadır.

Mecmuada tarikat mensubu, din büyüğü (şeyhülislam, mevlevi dedeleri vb.) şairlere yer verilmiş olmasına rağmen dinî hiçbir manzumeye yer verilmemiştir. Yine dikkate değer bir başka husus ise mecmuada yer alan tek kasidenin Osmanlı Tarihi kasidesi olmasıdır. Mecmuada üç tane Farsça lügaz vardır. Fakat bu lügazların şairine ait herhangi bir bilgi bulunmadığından bunların bir kişiye mi, yoksa farklı şairlere mi ait oldukları tespit edilememiştir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, N. (1986). *Riyâzî Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği (Divân, Sâki-nâme ve Düstürü'l-'Amel'in Tenkidli Metni) II*. Doktora Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Açıkgöz, N. (1990). *Riyâzî Divanından Seçmeler*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.
- Ak, C. (2001). *Bağdatlı Rûhî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin*. II. C. Bursa: Uludağ Üniversitesi Yay.
- Akkaya, M. (1992). *Şemsi Paşa Divânı (İnceleme-Edisyon Kritikli Metin)*. Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Akkuş, M. (2018) *Nef'î Dîvânı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları e-kitap.
- Aksoyak, İ. H. (2018). *Gelibolulu Mustafa Âlî Divânı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları e-kitap.
- Arıkoğlu, İ. (1999). *Âlî (Edirneli Hüseyin Efendi) Hayatı, Sanatı, Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni*. Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Arslan, Ö. (2013). *Ubeydî Dîvânı (Metin ve İnceleme)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Ayan, G. (2000). Antepi Arzî Mehmed Efendi. *Osmanlı Döneminde Gaziantep Sempozyumu*. Gaziantep: 113-136
- Ayan, H. (1981). *Cevrî Hayâtı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanı'nın Tenkidli Metni*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- Aydemir, Y. (2007). Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler. *Turkish Studies*, 2/3, 122-137.
- Babaarslan, G. (2018). *Koç Üniversitesi El Yazmaları Koleksiyonunda Bulunan İlahi Mecmuasının (Mecmû'a-i İlâhiyyât) Transkripsiyonlu Metni ve MESTAP'a Göre Tasnifi*. Yüksek Lisans Tezi. Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi.
- Banarlı, N. S. (1987). Resimli Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: MEB, 1, 504.
- Bilkan, A. F. (1997a) *Nâbî Dîvânı I*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Bilkan, A. F. (1997b) *Nâbî Dîvânı II*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Bulut, A. (1998). *Sofyalı Yusuf Rasih Hayatı, Edebi Şahsiyeti, Divan'ının Tenkitli Metni*. Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Çaldak, S. (1997). *Nergisî ve Nihâlistân'ı (İnceleme-Metin)*. Doktora Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Çavuşoğlu, M. -Tanyeri, M. A. (1987). *Zatî Divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon) Gazeller Kısmı III. C*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Çıpan, M. (2003). *Fasih Divanı İnceleme-Tenkidli Metin*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Demir, T. (2006). *Edirneli Fâiz Divanı İnceleme-Metin-Dizin*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Demiralay, M. (2007). *Hüdâyî-i Kadim (16yy) ve Dîvânı İnceleme-Tenkidli Metin*. Yüksek Lisans Tezi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Demirel, Ş. (2017). *Şehrî (Malatyalı Ali Çelebi) Dîvânı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları e-kitap.
- Devellioğlu, F. (1982). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara: Aydın.
- Doğan, D. M. (2011). *Büyük Türkçe Sözlük*, Ankara: Yazar.
- Durmuş, T. Işınsoy- Canım R. (2018). *Edirneli Şevkî Divânı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları e-kitap.
- Eflatun, M. (2003). *Feyzî-i Kefevî Dîvânı: Tahlil-Metin*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Erdoğan, M. (2008). *Kabûlî İbrahim Efendi, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı (İnceleme-Tenkidli Metin-Dizin), C 1*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

- Erdoğan, M. (2011). *Bursalı Rahmî ve Dîvânı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları e-kitap.
- Ertem, R. (1995). *Şeyhülislam Yahya Divanı*. Ankara: Akçağ Yay.
- Ertürkoğlu, E. (2014). *Reşit Efendi'nin Divan-ı Lügaz'ı (İnceleme-Metin)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Günay, F. (2001). *Râşid (Vak'anüvis) Hayatı, Edebi Kişiliği, Divanının Tenkidli Metni ve İncelemesi*. Doktora Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi.
- Gürbüz, M. (2012). Şiir Mecmûaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi. *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, İstanbul: Turkuaz, 97-113.
- Gürbüz, M. (2013). Mecmuaların Tüketim Biçimleri Üzerine Kimi Tespitler. *Gazi Türkiyat*, 12, 67-74.
- Harmancı, M. E. (1999). *Şinâsî Dîvânı*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi.
- İpekten, H. (1974). *İsmetî Dîvânı-Edisyon Kritik*. Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- İpekten, H. (1990). *Nailî Divânı*. Ankara: Akçağ Yay.
- Kaplan, M. (1996). *Neşâtî Divânı*. İzmir: Akademi Yayınları.
- Kaplan, Y. (2010). 17. Yüzyıl Divan Şairi Zâri, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Şiirleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmaları Dergisi*. The Journal of International Social Research. C. 3 (12): 276-290.
- Kaplan, Y. (2015). *Yümnî Dîvânı (İnceleme-Metin-Sözlük)*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Karacan, T. (1981). 17. yy. Şairlerimizden Sâbit ve Edisyon Kritikli Divan Metni. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Kavruk H-Selçuk B. (2009). *Filibeli Vecdî ve Dîvânı (Metin-Dizin)*, Malatya: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. e-kitap.
- Kaya, B. A. (2017). *Azmîzâde Hâletî Divânı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları e-kitap.
- Kazan, Ş. (2003). *Üsküdarlı Sırrî Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği Divan'ı (Tenkidli Metin-İnceleme) ve Şerhu Medhi'n-Nebi*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Kılıç, A. (2012). Mecmûa Tasnifine Dâir. *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, İstanbul: Turkuaz, 75-96.
- Koçak, F. (2006). *Fâik Mahmûd ve Dîvânı*, Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Kovukçu F. Z. (2000). *Râmî Divânı*. Doktora Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi.
- Koyuncu, F. (2012). *Nuruosmâniye Kütüphanesi 4962 Numaralı Mecmua (1b-83a, Transkripsiyonlu Metin-İnceleme)*. Yüksek Lisans Tezi. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.
- Köksal, M. F. (2012a). Şiir Mecmûalarının Önemi ve “Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi”. *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, İstanbul: Turkuaz, 409-431.
- Köksal, M. F. (2012b). *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori*. İstanbul: Kesit.
- Köksal, M. F. (2016). Biyografik Kaynak Olarak Şiir Mecmuaları ve Kastamonulu İshâk-zâde Fevzî Mecmuası. *Yâ Kebîkeç Mecmualar Arasında*, İstanbul: Kesit, 169-186.
- Köksal, M. F. (2018). *Sana Benzer Güzel Olmaz -Divan Şiirinde Nazire-*, İstanbul: Büyüyenay.
- Kuru, S. S. (2012). Mecmûaların İçine, Edebiyatın Dışına Doğru. *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, İstanbul: Turkuaz, 17-29.
- Kut, G. (1986). Mecmû'a. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler, İsimler, Eserler, Terimler)*, İstanbul: Dergâh, 6, 170-72.
- Küçük, S. (1994). *Bâkî Dîvânı Tenkitli Basım*. Ankara: TDK Yayınları.

- Küleççi, N. (1985). *Gani-zâde Nâdirî Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserler: Divânı ve Şeh-nâmesi'nin Tenkidli Metni*. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Levend, A. S. (1984). *Türk Edebiyatı Tarihi Giriş*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Lokmacı, S. (2015). *Solak-zâde Tarihi'nin Tahlili ve Metin Tenkidi*. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Macit, M. (2017). *Nedîm Divânı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları e-kitap.
- Menteş, S. (2019). *İbb Atatürk Kitaplığı OE YZ 0561 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuasının Transkripsiyonlu Metni ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) Göre Tasnifi*. Yüksek Lisans Tezi. Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi.
- Mermer, A. (1991). *Mezaki Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı'nın Tenkidli Metni*. Ankara: TDK Yayınları.
- Oğuz, F. S. Kutlar (2017). *Arpaeminizâde Mustafa Sâmî- Divân*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları e-kitap.
- Özkat, M (2005). *Kara Fazlî'nin Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divânı (İnceleme-Tenkidli Metin)*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi.
- Öztekin, Ö. (1997). *Râsih Divânı İnceleme-Teknik Metin Özel Adlar Dizini*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Pala, İ. (2004). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*. İstanbul: Kapı.
- Parlatır, İ. (2014). *Fuzulî Türkçe Divan*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Sağman, Ş. (2001). *Müstakimzâde'nin "Mecmûa-ı İlâhiyyât" Adlı Güfte Mecmuası*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Saraç, M. A. Y. (?). *Emrî Divânı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları e-kitap. (erişim 20.07.2018)
- Selçuk, B. (2014). Şiir Mecmualarında Nergisi'nin Türkçe Gazelleri ve Bu Gazeller Üzerine Bir Değerlendirme. (*DÜSBED*) *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 1-20.
- Sunguran, A. (2017). *Kınalızâde Hasan Çelebi, Tezkiretü's-Şu'arâ*. Ankara Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları e-kitap.
- Şahin, A. (2002). *Abdülbaki Arif Efendi (Hayatı Eserleri Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni)*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuklu Üniversitesi.
- Şaş, A. K. (2009). *Es'ad Divânı'nın Yeni Harflere Çevirisi ve İçerisindeki Çekimli Fiillerin Yapı Bakımından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi
- Şemseddin S. (1317). *Kamus-ı Türkî*. İstanbul: İkdâm.
- Şenödeyici, Ö. -Akdağ, A. (2015). Mecmualar ve Cönkler. Özer Şenödeyici (Ed.). *Osmanlı Edebî Metinlerini Anlama Kılavuzu*, İstanbul: Kesit, 367-388.
- Tak, S. (1999). *Tıybî ve Türkçe Divanı*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi
- Tantıldız, A. (2012). Şiir Mecmûalarının Neşri Hakkında. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5/21, 224-239.
- Tarlan, A. N. (1967). *Zatî Divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon) Gazeller Kısmı: I. Cild*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Tarlan, A. N. (1992). *Necatî Beg Divanı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Tolasa, H. (1979). *Şeyhülislam Bahayî Divanından Seçmeler*. İstanbul: Tercüman Gazetesi Yayınları.
- Topçu, M. (1997). *Divân-ı Rızâyî (Tenkitli Metin)*. Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Toska. Z (1985). *Veysî: Divanı, Hayatı, Eserleri ve Edebi Kişiliği*. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul Üniversitesi.
- Uzun, M. (2003). Mecmua, *Türk Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28, 265-268.

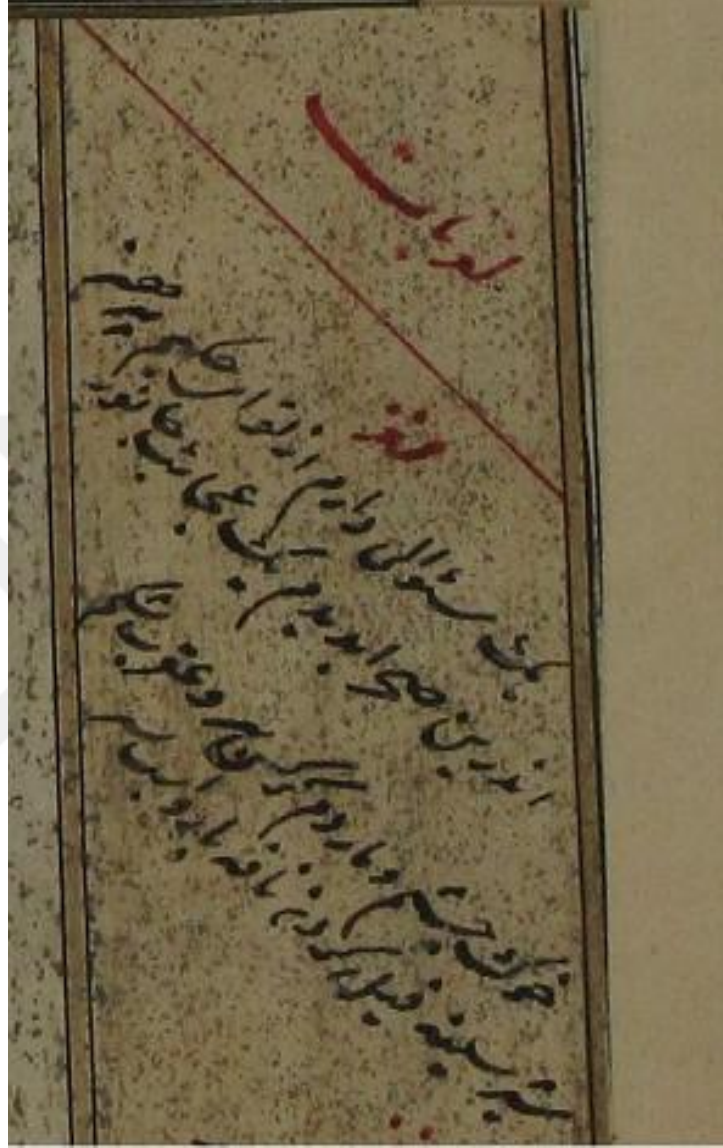
- Üzgör, T. (1991). *Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Yanmaz, E. (1995). *Vecdî (Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı'nın Karşılaştırmalı Metni)*. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Yenikale, A. (?). *Ahmet Nâmî Dîvânı ve İncelemesi*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay e-kitap. (erişim tarihi: 20.07.2018)
- Yeşilyurt, H. (2015). *Sâlim ve Safâyi Tezkirelerindeki Biyografik Bilgilerin Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi.
- Yoldaş, K. (2005). *Sâbir Parsa Divanı, İnceleme, Karşılaştırmalı Metin-Dizin*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Zararsız, Ş. N. (2018). *Millî Kütüphane Ankara-Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu'nda 06 Hk 899 Arşiv Numarası İle Kayıtlı "Mecmû'a-yı Eş'âr" (Metin-İnceleme-Sözlük-Tıpkıbasım)*. Doktora Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi.

EKLER

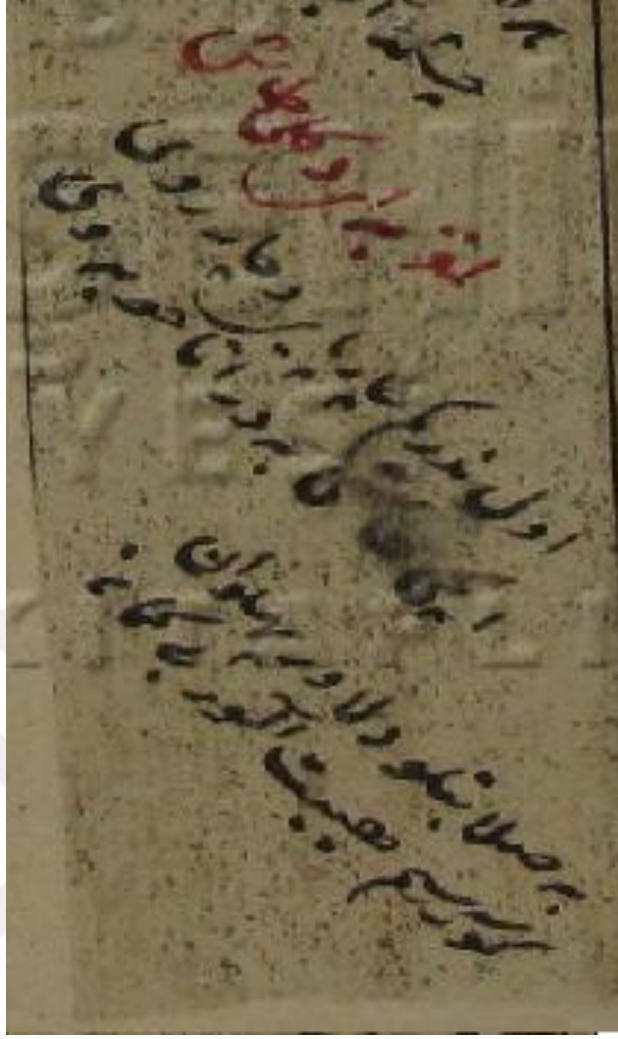
EK 1: Fotoğraflar (İBB Kütüphanesi Atatürk Kitaplığı Bel Yz K 0773)

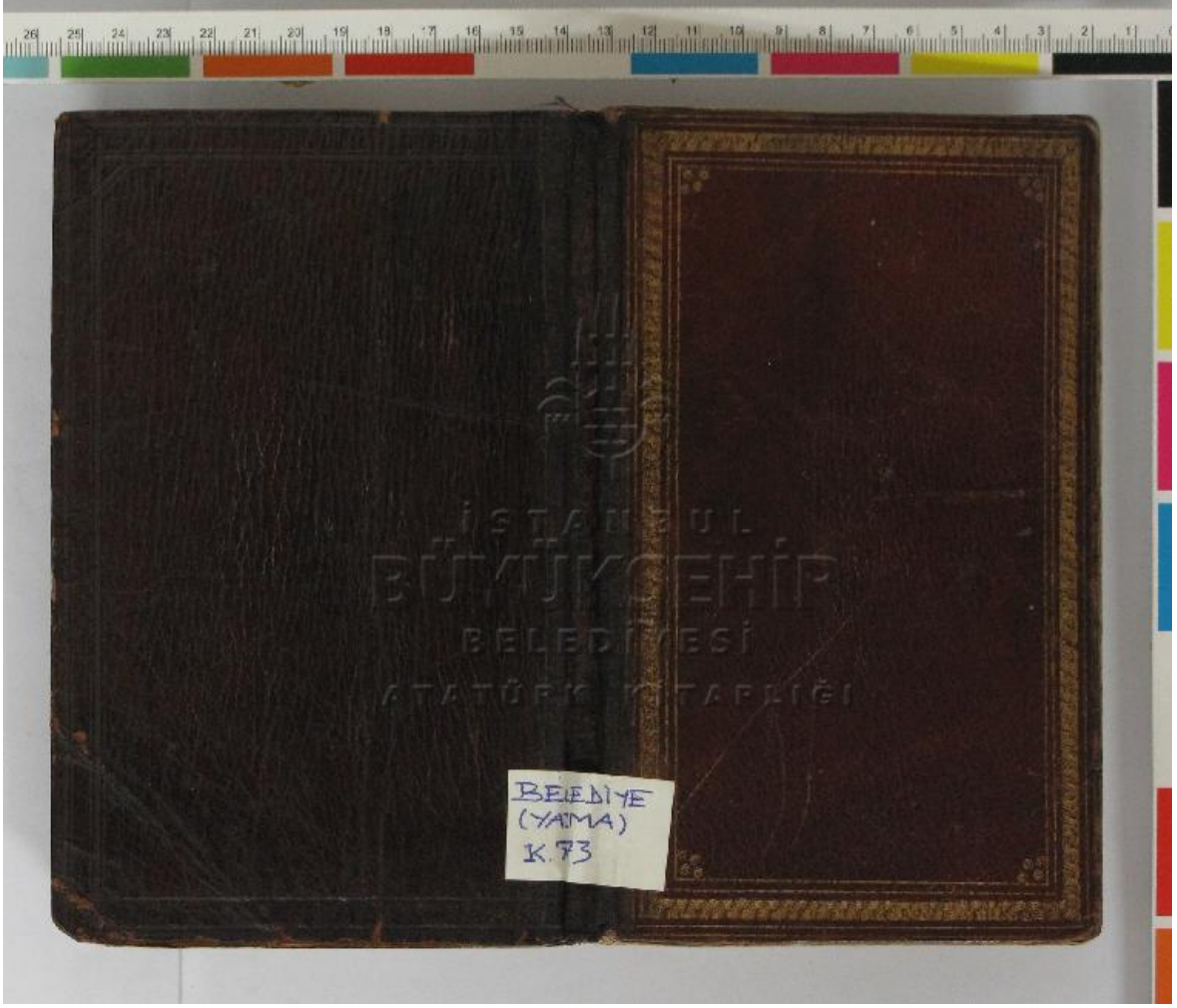
نقد
صفت انظمه حفظه
وندر ان حفظه حفظه
گاه با ندر با بعضی
گاه با ندر با لاله ام

گاه با ندر با ندر
از یک بیایا او بر آید
سفر از ندر با ندر
بر یک ندر با ندر
گاه با ندر با ندر

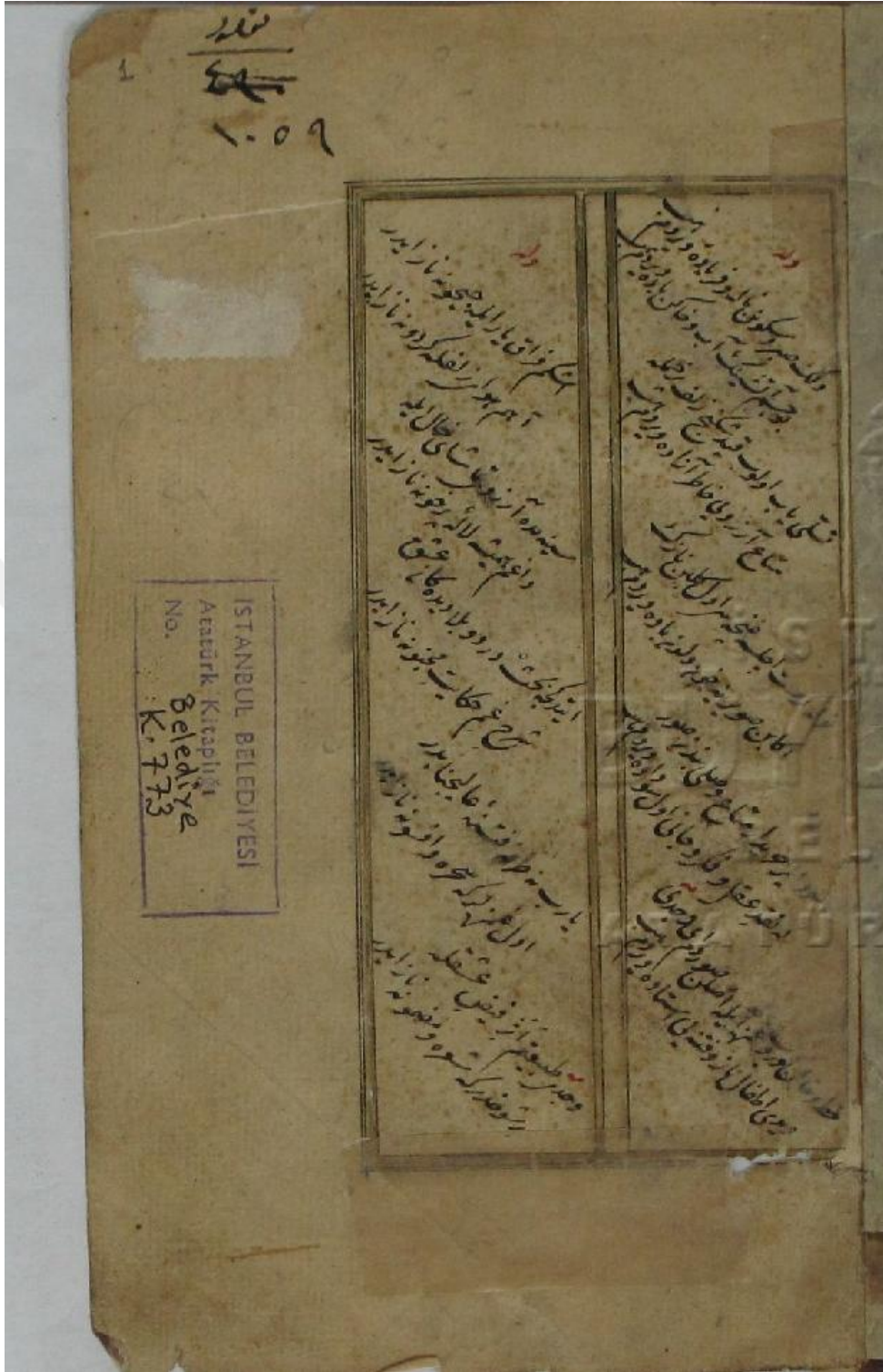
Fotoğraf 1: Mecmuanın 87b sayfasında yer alan “Lügaziyyât” başlıklı Farsça şiirler.

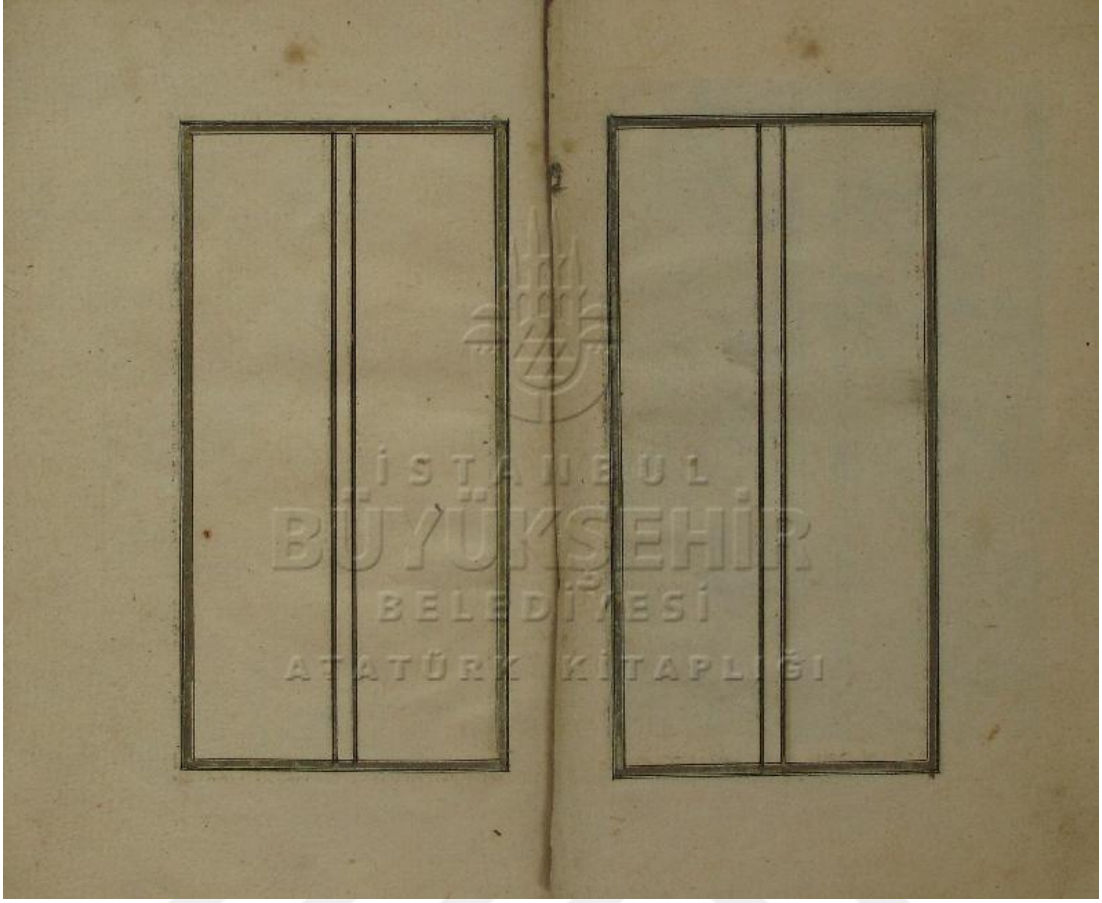
Fotoğraf 2: Mecmuanın 87b sayısında yer alan “Lügaz Berây-ı Dikilitaş” başlıklı Farsça şiir.

Fotoğraf 3: Mecmuanın ön ve arka kapağı

Fotoğraf 4: Mecmuanın zayriyye sayfası.

Fotoğraf 5: Mecmuanın son sayfası.

ÖZ GEÇMİŞ

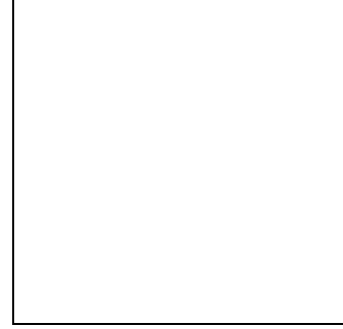
Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı: Rabia ALPARSLAN

Doğum Yeri ve Yılı: Ankara/Altındağ-11.03.1990

Yabancı Dili: İngilizce

E-posta: rb.alparslan@gmail.com

Eğitim Durumu

Lisans: Nevşehir Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Yüksek Lisans: Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Eski Türk Edebiyatı

Mesleki Deneyim

Tarhuncu Ahmet Paşa Orta Okulu, Türkçe Öğretmenliği, 2015

Genç Osman Anadolu Lisesi, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği, 2016-2017